THE

DE WEST-INDISCHE GIDS

N.V. VAN DE GARDE & CO'S DRUKKERIJ, ZALTBOMMEL

De

West-Indische Gids

ONDER REDACTIE VAN

Mr JOHANNA L. G. FELHOEN KRAAL
Mr B. DE GAAY FORTMAN, W. R. MENKMAN
Dr P. WAGENAAR HUMMELINCK
EN Dr J. H. WESTERMANN

TWEE EN DERTIGSTE JAARGANG

'S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1951

PRINTED IN THE NETHERLANDS

INHOUD VAN DE TWEE EN DERTIGSTE JAARGANG

BESPREKINGEN

BIBLIOGRAFIE

BOUWSTEENTJES

GESCHIEDKUNDIGE SPROKKELINGEN

KRONIEK

NATUURWETENSCHAPPELIJKE BELANGSTELLING VOOR DE NEDERLANDSE ANTILLEN

DOOR

P. WAGENAAR HUMMELINCK

(Zoölogisch Laboratorium, Utrecht)

De tijd schijnt voorbij, dat een openlijke getuigenis over de misdeeldheid van de Nederlandse Antillen door „Moeder Natuur" vrijwel algemene instemming vond. De bodem, vroeger wel een zeer weinig aantrekkelijk object, is — nadat men iets van zijn bouw heeft leren kennen en zijn rol in de waterhuishouding heeft moeten bestuderen — thans voor velen een levend begrip geworden, dat sommigen, met zijn processen van opbouw en afbraak, voortdurend bezig houdt. De plantenwereld kreeg steeds meer kenners, en de dierenwereld bleek rijker en merkwaardiger te zijn dan men vroeger had durven dromen.

Tientallen trekken er nu Zaterdags en Zondags op uit, omdat zij maar niet genoeg kunnen krijgen van het wonderlijke en kleurige leven tussen de riffen, of tussen de mangrovewortels in de stille binnenwateren. En steeds meer mensen voelen zich door de Christoffel aangetrokken, niet om het bereiken van de top alleen, maar ook om de botanische pracht. Vroeger wist een enkeling te verhalen van een grote grot op Hato die geen einde nam, en van indianentekeningen op Aruba en Bonaire; thans hebben velen deze grot tot in zijn verste uithoeken verkend, zijn nog vele andere grotten onderzocht en in kaart gebracht, en blijken er niet alleen op Aruba en Bonaire, maar ook op Curaçao op verschillende plaatsen rotstekeningen voor te komen.

Toch zijn er nog maar weinig onderzoekers geweest, die in de bestudering van de bodem en van de planten- en dierenwereld van deze eilanden een belangrijke levenstaak vonden. Het vasteland van Zuid-Amerika, met zijn machtige gebergten, uitgestrekte oerwouden, indrukwekkend plantenkleed en merkwaardige dierenwereld trok veel meer de aandacht. De prachtige en gevarieerde kust van de Nederlandse eilanden was slechts

een deel van de grote verscheidenheid van Caraïbische kustvormen. En zo kregen onze Antillen van de meeste natuuronderzoekers die hen bezochten slechts een voorbijgaande belangstelling. Slechts enkelen drongen dieper door in het wezen der eilanden en schonken hen blijvend hun aandacht en genegenheid.

Het wetenschappelijk onderzoek.

De planten- en dierenlijsten, welke in de bekende werkjes van TEENSTRA, 1836, en SIMONS, 1868, te vinden zijn, getuigen reeds van een opmerkelijke natuurhistorische belangstelling. Hun wetenschappelijke waarde is echter gering, hoe uitgebreid de opsommingen ook mogen zijn. Hetzelfde geldt voor het plantkundeboekje van HURTADO, dat in 1891 op Curaçao het licht zag.

Ondertussen was de ontdekking van goud op Aruba, in 1824, reeds de aanleiding geweest tot het eerste, wetenschappelijk verantwoorde geologisch-mineralogische onderzoek van de Benedenwindse Eilanden. Oberbergrath STIFFT, uit Nassau in Duitsland, door de Nederlandse Regering hiermede belast, had zijn rapporten in 1827 ingediend, terwijl in hetzelfde jaar REINWARDT enkele mededelingen over „eene kleine verzameling van steenen, delfstoffen en rotssoorten" van Aruba had gedaan. De Zweed CLEVE zorgde in 1871 voor de eerste geologische opneming van de Bovenwinden.

MARTIN en SURINGAR, hoogleraren in Leiden, waren de leiders van de „Nederlandsche West-Indische Wetenschappelijke Expeditie 1884–1885". MARTIN werd de grote pionier van de geologie van de Nederlandse Antillen, hoewel hij maar 46 dagen op de eilanden verbleef. Zijn reisbeschrijving — in het eerste deel van zijn *Bericht über eine Reise nach Niederländisch West-Indien* — is een boek, dat thans stellig nog door een ieder, die in onze West belang stelt, met genoegen zal worden gelezen.

MARTIN bezocht alleen de Benedenwinden; zijn leerling, de student G. A. F. MOLENGRAAFF óók de Bovenwinden. De eerste publicatie van de latere professor MOLENGRAAFF, die zich — evenals zijn leermeester — ontwikkelde tot een veelzijdig geoloog van wereldnaam, was een uitvoerig proefschrift over *De geologie van het eiland St. Eustatius*; de laatste publicatie een waardevol overzicht van de geologie van de Nederlandse Bovenwindse Eilanden, in de Feestbundel welke in 1931, ter ere van de 80-jarige MARTIN, werd uitgegeven.

Prof. SURINGAR werd op deze reis dermate door de vormenrijkdom der melocactussen geboeid, dat hij hieraan veertien jaar achtereen, tot het einde van zijn leven, bleef doorwerken. Uit zijn studies, en die van zijn zoon VALCKENIER SURINGAR, krijgen wij van Aruba en Curaçao de indruk als te zijn een soort scheppingscentrum van merkwaardige plantenvormen. De student VAN BREDA DE HAAN, die Suringar hielp bij het verzamelen, schreef later een proefschrift over de anatomie van dit plantengeslacht.

De Leidse entomoloog J. R. H. NEERVOORT VAN DE POLL verzamelde vooral insecten. De publicaties van VAN HASSELT, over de door VAN DE POLL verzamelde spinnen, en die van SNELLEN, over een vlindercollectie welke door pater ALPH. JANSEN tussen 1875 en 1880 op Curaçao was verzameld, zijn de eerste zoölogische bewerkingen van belang, en tot op heden de enige die wij van deze opvallende diergroepen bezitten. VAN LIDTH DE JEUDE schreef vooral over reptielen, een diergroep waaraan in later tijd, ook door buitenlanders, nog veel aandacht is besteed.

HARTERT, uit Engeland, bezocht in 1892 de eilanden voor zijn ornithologische studies.

Verschillende deskundigen werden in de eerste jaren van deze eeuw uitgezonden om Curaçao's natuurlijke welvaartsbronnen nader te bestuderen en hun opbrengst zo mogelijk te vergroten. Een van de eerste was de Utrechtse botanicus prof. WENT, die in 1901 een land- en tuinbouwkundig rapport uitbracht. Een andere bekende figuur uit die tijd was de landbouwkundige RIJKENS, op wiens publicaties, door vele voorstanders van een bevordering van de landbouw en veeteelt op de Benedenwinden, nog steeds wordt gewezen.

De latere hoogleraar BOEKE, de histoloog uit Utrecht, maakte in 1904–1905, als visserijdeskundige, een reis naar de Nederlandse Antillen. Zijn *Rapport betreffende .... de visscherij en de industrie van zeeproducten in de Kolonie Curaçao* is nog steeds de enige fundamentele studie, welke wij op dit gebied bezitten. BOEKE's grote collectie vissen werd, in 1919, door METZELAAR in diens proefschrift beschreven; het is nog steeds hèt standaardwerk, dat wij over de vissen van de Nederlandse eilanden bezitten.

In 1909 publiceerde de Amerikaan CORY een verhandeling over vogels van de Benedenwindse Eilanden, welke door verschillende personen waren verzameld.

BOLDINGH, toentertijd conservator aan de Utrechtse Universiteit, deed, na een bezoek aan de Nederlandse Bovenwinden in 1905, een Flora van deze eilanden als proefschrift het licht zien. Na een studiereis naar de Benedenwinden, in 1909–1910, volgde een zelfde soort werk over dit gebied. Hij geeft hierin ook een opsomming van de activiteit van vroegere plantenverzamelaars. Met zijn bekende *Flora voor de Nederlandsch West-Indische Eilanden* — goed pionierswerk, maar niet gemakkelijk te gebruiken en bovendien thans verouderd — moet iedereen die zich voor de plantenwereld van onze eilanden interesseert zich thans, na bijna veertig jaar, nòg tevreden stellen.

In dezelfde tijd, van 1906–1912, werden door kapitein L. LENS en zijn medewerkers J. V. D. WERBATA en W. A. JONCKHEER JR, de prachtige *Topographische kaart* van Curaçao, Aruba en Bonaire 1 : 20.000 opgenomen, en ook die van St. Maarten en St. Eustatius vervaardigd. Aan een herziening is men nog niet toegekomen, wanneer wij de enigszins gereviseerde, fotografische reproducties van U.S. Army buiten beschouwing laten. Alles wacht nu op het tot stand komen van de luchtfotogrammetrische kaart, waarvoor de nodige gelden echter nog steeds niet zijn gevoteerd. De foto's van Curaçao, Aruba en Bonaire zijn reeds enkele jaren geleden genomen.

In 1914 schreef VERNHOUT over de merkwaardige slakkenfauna van de Benedenwindse Eilanden, terwijl in hetzelfde jaar door de Amerikaan BARBOUR de gegevens over de reptielen en amphibieën van de Bovenwinden werden samengevat.

In de *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* vinden wij de stand van onze kennis van de Nederlandse Antillen tot op 1914 op verdienstelijke wijze weergegeven. Met de voorbereiding van een nieuwe uitgave — al sinds jaren een hartewens van velen die in onze West belangstellen — is men dit jaar begonnen, zodat wij mogen verwachten, dat over enkele jaren een nieuwe bron van informatie op biologisch en geologisch gebied ter beschikking zal staan.

De verzamelreis welke, in 1920, door de toenmalige conservator aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam, VAN DER HORST — thans hoogleraar te Johannesburg — werd ondernomen, kan worden beschouwd als het begin van het systematisch opgezette, faunistische onderzoek van onze eilanden. Hij beperkte zich daarbij in hoofdzaak tot de zee-fauna van de Caracas-Baai en het Spaanse Water. Vele

belangrijke *Bijdragen tot de kennis der fauna van Curaçao* waren het resultaat.

Een kennismaking met het Curaçaose landschap van enkele uren, in 1920, was voor de Amerikaanse malacoloog BAKER aanleiding tot een meer langdurig bezoek aan de ABC-eilanden in 1922. Hij maakte een diepgaande studie van de *Land and freshwater molluscs of the Dutch Leeward Islands* en was de eerste, die wees op de belangrijkheid van het voor de Benedenwinden kenmerkende fauna-element. Ook het artikel van WERNER — waarin materiaal wordt beschreven dat in 1922–1925 door de Oostenrijker GABRIEL, toentertijd gouvernements-arts, op Bonaire was verzameld — bevat belangwekkende zoögeografische gevolgtrekkingen. Veel later — toen hij alweer in Perzië rondzwierf — wijdde GABRIEL een boekje aan de „sjogógo", dat zijn waarde vooral ontleent aan de foto's van de broedplaatsen van de flamingo's op Bonaire.

De Duitser WINKLER publiceerde in 1926 een geografische compilatie welke onze eilanden tot onderwerp had.

In 1921 werd de mijningenieur G. J. H. MOLENGRAAFF uitgezonden om een onderzoek in te stellen naar de geologische gesteldheid van Curaçao en het voorkomen van grondwater. Zijn proefschrift over de *Geologie en geohydrologie van het eiland Curaçao* leidde in 1929 het modern geologische onderzoek in, dat door prof. RUTTEN en diens leerlingen werd voortgezet.

Nadat er vele avondcollege's aan de Antillen en het omgevende gebied waren gewijd, vertrok de „Utrechtsche Antillen Excursie 1930" naar het terrein van studie. Van 14 April tot 4 Mei kampeerde men in West-Curaçao, van 10 Mei tot 10 Juni trok men door Aruba, en van 16 Juni tot 9 Augustus was men op Bonaire. Proefschriften over *The geology of Aruba*, van WESTERMANN, en de *Geology and paleontology of Bonaire*, van PIJPERS, benevens een aantal kleinere publicaties waren het resultaat. De leider schreef spoedig na terugkomst een reisverhaal en een geologische geschiedenis van onze Benedenwindse Eilanden, welke zich prettig laten lezen.

Op deze reis verzamelde WESTERMANN een aantal bodemmonsters waarvan de bewerking, door HAMILTON, in 1945, verscheen. Door VERMUNT werden ook vogels verzameld, waarover gegevens met vele veldwaarnemingen door RUTTEN JR werden gepubliceerd. De hobby van MACGILLAVRY was het verzamelen van insecten en WAGENAAR HUMMELINCK wijdde zijn

aandacht aan de dierenwereld, vooral van Bonaire, gedurende de drie maanden die hij op dit eiland achterbleef. In de *Zoologische Ergebnisse einer Reiss nach Bonaire, Curaçao und Aruba*, welke in 1933 en volgende jaren verschenen, vindt men vele gegevens over de dierenwereld van de zee en van de zoete en zoute binnenwateren.

Van eind Augustus 1936 tot begin April 1937 werd door HUMMELINCK de land- en zoetwaterfauna van de Benedenwinden nader onderzocht, en in omstreeks dezelfde periode, maar twaalf jaar later, in het bijzonder ook nog eens de zeefauna. De resultaten van deze onderzoekingen verschijnen in de *Studie son the fauna of Curaçao, Aruba, Bonaire and the Venezuelan islands*, een seriewerk, waarvan het eerste deel in 1940 werd uitgegeven. Het dierkundig onderzoek van de Nederlandse Bovenwinden en naburige eilanden kon pas in Mei, Juni en Juli 1949 ernstig ter hand worden genomen.

Als resultaten van deze reizen op botanisch gebied moge hier alleen de artikelen over agaven en cactussen van HUMMELINCK en over de blauwalgen van FRÉMY worden genoemd. Van de grassen van de verzameling van BOLDINGH verscheen in 1945 een nieuwe bewerking van de hand van mej. AMSHOFF.

Ook van de zijde der pharmaceuten ondervonden de eilanden belangstelling, getuige de dissertaties van mej. MEIJER, in 1932, over enkele volksgeneeskruiden, en van HARDERS, in 1940, over de Curaçao-aloë. Vijf jaren later werd, in opdracht van het Curaçaose Gouvernement, door twee Curaçaose ingezetenen aan de aloë nog een uitvoerige studie gewijd, en ook in latere jaren is deze nuttige plant nog herhaaldelijk in de literatuur ter sprake gekomen. Het spreekt vanzelf, dat de Afdeling Tropische Producten van het Indisch Instituut te Amsterdam zich voor deze en andere op haar gebied liggende zaken bijzonder interesseert.

Een overzicht van onze kennis van *Het klimaat van Nederlandsch West-Indië* werd reeds in 1935 vanwege het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut uitgegeven. Belangwekkende beschouwingen over de regenval gaf VISSER als bijlage van het rapport-KRUL over *De waterhuishouding van Curaçao en Aruba* dat in 1949 verscheen. Bekend is dit rapport echter vooral om zijn beschouwingen en gevolgtrekkingen op hydrologisch en landbouwkundig gebied.

In December 1949 kwam het zeer uitvoerige en van een complete bibliografie voorziene *Overzicht van de geologische en mijnbouwkundige kennis der Nederlandse Antillen, benevens*

voorstellen tot verdere exploratie van de pers; een werkje waarvoor zowel geologen als algemeen-belangstellenden WESTERMANN en het Indisch Instituut wel dankbaar mogen zijn. Er wordt hierin de nadruk gelegd op het vele dat wij — ondanks het goede werk dat er reeds is verricht — nog niet weten. Hierop hebben trouwens de resultaten van de water-diepboring op Aruba, in 1942, en de boringen op Hato — waarover binnenkort uitvoerige studies mogen worden verwacht — en de waarnemingen van de Zwitser SCHAUB reeds gewezen. Van groot belang is voorts de, door de Amerikaan R. A. CHRISTMAN in 1948 en 1949 uitgevoerde geologische kaartering van St. Maarten, welker resultaten in de naaste toekomst zullen worden gepubliceerd.

Het is vooral frater REALINO JANSSEN geweest, die gedurende vele jaren de plaatselijke belangstelling voor de natuur levendig heeft gehouden. De eerste uitgave van zijn boekje over *Aardrijkskunde*, in 1929, was een belangrijke gebeurtenis, hoewel dit reeds, twintig jaar terug, in het boekje van NIJMAN een voorganger had gehad. De 2e druk in 1931 en de 3e in 1938 getuigen van de toeneming van onze kennis in deze jaren. Zijn *Plantkunde van Curaçao voor M.U.L.O.* kon eerst in 1947 herdrukt worden, nadat de eerste oplage van 1935 al sinds jaren was uitverkocht. Van het thans opgeheven schoolmuseum van het St. Thomas-College was hij geruime tijd de beheerder.

In de laatste tijd treft ons het belangrijke botaniseerwerk van frater ARNOLDO BROEDERS op verschillenden eilanden, bedoeld als voorbereiding van een nieuwe, geïllustreerde Flora, waaraan — naar wij hopen — binnenkort in Utrecht zal kunnen worden begonnen. Frater ARNOLDO is bovendien bezig aan een boekje over de nuttige planten van de Nederlandse Antillen.

Op enkele lagere scholen heeft de handleiding welke frater ANDREAS CORSINI in 1945 in het licht gaf, bij de dierkundelessen goede diensten bewezen.

Een bekende figuur op ornithologisch gebied was korporaal-seiner DE JONG, die, onder de schuilnaam Vogelvriend, tussen 1940 en 1945 tientallen artikeltjes schreef in de „Beurs- en Nieuwsberichten" en andere Curaçaose bladen. Meer wetenschappelijk, hoewel voor de bevolking van geringere betekenis, is de belangstelling van PHELPS, vader en zoon, uit Caracas, die in 1947 een kort bezoek aan Bonaire brachten, in verband met hun uitvoerige studies over de Venezolaanse vogelwereld.

Voor onze Bovenwinden is het, in 1939 verschenen artikel van de Amerikaan DANFORTH — die in 1937 twaalf dagen op Saba doorbracht — nog steeds de enige vogelstudie van betekenis. KRUYTHOFF toont grote belangstelling te hebben voor flora, fauna en geologie van de Bovenwinden, maar zijn in 1938 verschenen boekje geeft weinig nieuws.

Ook op het gespecialiseerde natuurwetenschappelijke werk van de patholoog-anatoom HARTZ, de bacterioloog POT en andere Curaçaose medici moge hier de aandacht worden gevestigd.

Toen pater BRENNEKER — thans pastoor op Curaçao — nog Bonaire als standplaats had, deed hij pionierswerk op het gebied van de onderwaterfotografie. Hij schreef, onder de naam Frans van Venlo, vele schetsjes in de „Amigoe di Curaçao" en is thans nog steeds een vurig propagandist voor de schoonheid van het leven onder het zeeoppervlak. Zijn platenboek, dat in November 1950 van de pers kwam, was een verrassing door de mooie onderwaterfoto's welke het bevatte, maar een teleurstelling omdat er nog zooveel meer van te maken zou zijn geweest. Ook door het boek van de Oostenrijkse student HASS, *Unter Korallen und Haien* — waarin op wel wat kwajongensachtige maar toch onderhoudende wijze, en aan de hand van prachtige foto's, wordt verteld van jachten onder water met camera en speer — is deze onbekende wereld van Bonaire en Curaçao in de belangstelling van menig natuurliefhebber gekomen.

Op 29 Augustus 1945 werd de natuurwetenschappelijke belangstelling voor de Nederlandse Antillen georganiseerd in de „Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en Curaçao", gevestigd te Utrecht. De activiteit van de „Studiekring" ten aanzien van de Nederlandse Antillen blijkt o.m. uit enkele publicaties en wordt bovendien vrij uitvoerig besproken in de krantenverslagen van de 10e en de 12e ledenvergadering, welke op 7 Januari en 9 September

1949 op Curaçao werden gehouden. Niet alleen het onderzoek van bodem, plantendek en dierenwereld heeft de volle belangstelling van de leden, maar ook de heemkunde, de natuurbescherming, en andere zaken welke met een evenwichtige samenleving van de mens op onze eilanden ten nauwste verband houden.

In Willemstad werd op 27 December 1948 een „Natuurwetenschappelijke Werkgroep Nederlandse Antillen" opgericht, welke tijdens haar nog zo korte bestaan reeds verschillende openbare bijeenkomsten en excursie's heeft gehouden; niet alleen op Curaçao, maar ook op Aruba en Bonaire. De werkzaamheid concentreerde zich tot nu toe op onderwerpen, welke reeds tevoren min of meer in de belangstelling van de leden lagen, zoals botanische studies (fr. ARNOLDO), het verzamelen van dieren (J. G. DE JONG en J. VAN ZIJL), onderwaterfotografie (p. VITUS BRENNEKER), museumwerk (fr. REALINO en mevr. M. DIEMONT-KOITER), en het exploreren van de talrijke grotten (A. D. RINGMA) met daarbij het zoeken naar rotstekeningen en andere resten van Indiaanse cultuur.

Het spreekt welhaast vanzelf dat de „Werkgroep" nauw samenwerkt met de „Studiekring", op wiens terrein zij zich in hoofdzaak beweegt. Natuurlijk wordt ook samenwerking gezocht met de Stichting „Het Curaçaosche Museum" en met iedere organisatie welke de natuur op de Nederlandse Antillen ter harte gaat.

Een natuurwetenschappelijk museum.

Het Curaçaose museum werd op 7 Maart 1948 feestelijk geopend. Het is een voormalig militair hospitaal en quarantainegebouw, dat door een zorgvuldige restauratie en na het aanbrengen van de nodige veranderingen, in een aantrekkelijk museumgebouw is herschapen (fig. 1 en 9).

De belangrijkste drijfveer voor de oprichting was wel het verlangen, om nog zoveel mogelijk van de typische cultuuruitingen der Nederlandse Antillen, welke dreigden te verdwijnen, op gepaste wijze bijeen te brengen, te bewaren en aan belangstellenden te tonen. Ook wilde men het gevoel voor de

beeldende kunst bij de bevolking wakker roepen — en ten slotte werd er een natuurhistorische afdeling aan verbonden, welke vooral ten doel heeft de belangstelling voor de natuur te wekken, door de bezoekers dingen uit eigen omgeving te laten zien, waarvan de betekenis en de schoonheid hun anders verborgen zouden blijven.

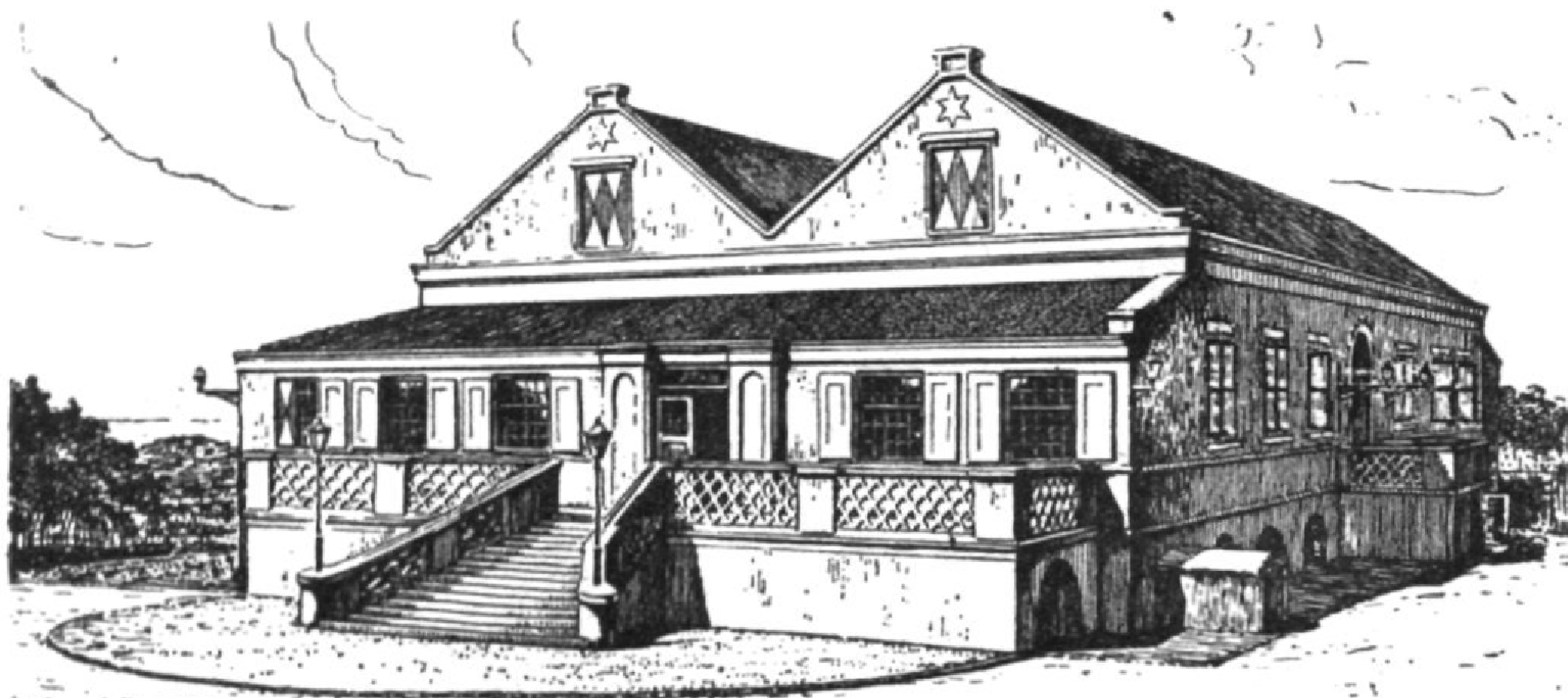

Fig. 1. Het Curaçaose Museum: een voormalig militair hospitaal dat door een zorgvuldige restauratie in een aantrekkelijk museumgebouw werd herschapen. (Naar een foto getekend door J. PRIJS).

„Het Curaçaosche Museum" is dus een typisch regionaal museum, waar in het algemeen alléén dingen worden tentoongesteld, die betrekking hebben op de Nederlandse Antillen. Een uitzondering hierop vinden wij bij de afdeling beeldende kunst, waar — onder leiding van de veelzijdig begaafde kinderarts CHR. J. H. ENGELS, oprichter van het Museum en voorzitter van de Regentenraad — geregeld tentoonstellingen worden gehouden, die tevens tot doel hebben de stichting als geheel in de publieke belangstelling te brengen.

Een brede trap leidt, over een ruime stoep, naar de hoofdingang, waardoor men komt in een lange booggang met bovenlicht, die toegang geeft tot de vier zalen der bovenverdieping (fig. 2): de Curaçaose zaal, de meubelzaal, de industrie- en kaartenzaal en de schilderijenzaal. Door de laatste komt men in een erker, de bibliotheek. Door de Curaçaose keuken bereikt men verder een open galerij, met uitzicht op de cactustuin langs de Van Leeuwenhoekstraat, waaraan de hoofdingang tot de museumtuin is gelegen. — Bij de erker gaat er een trap naar beneden.

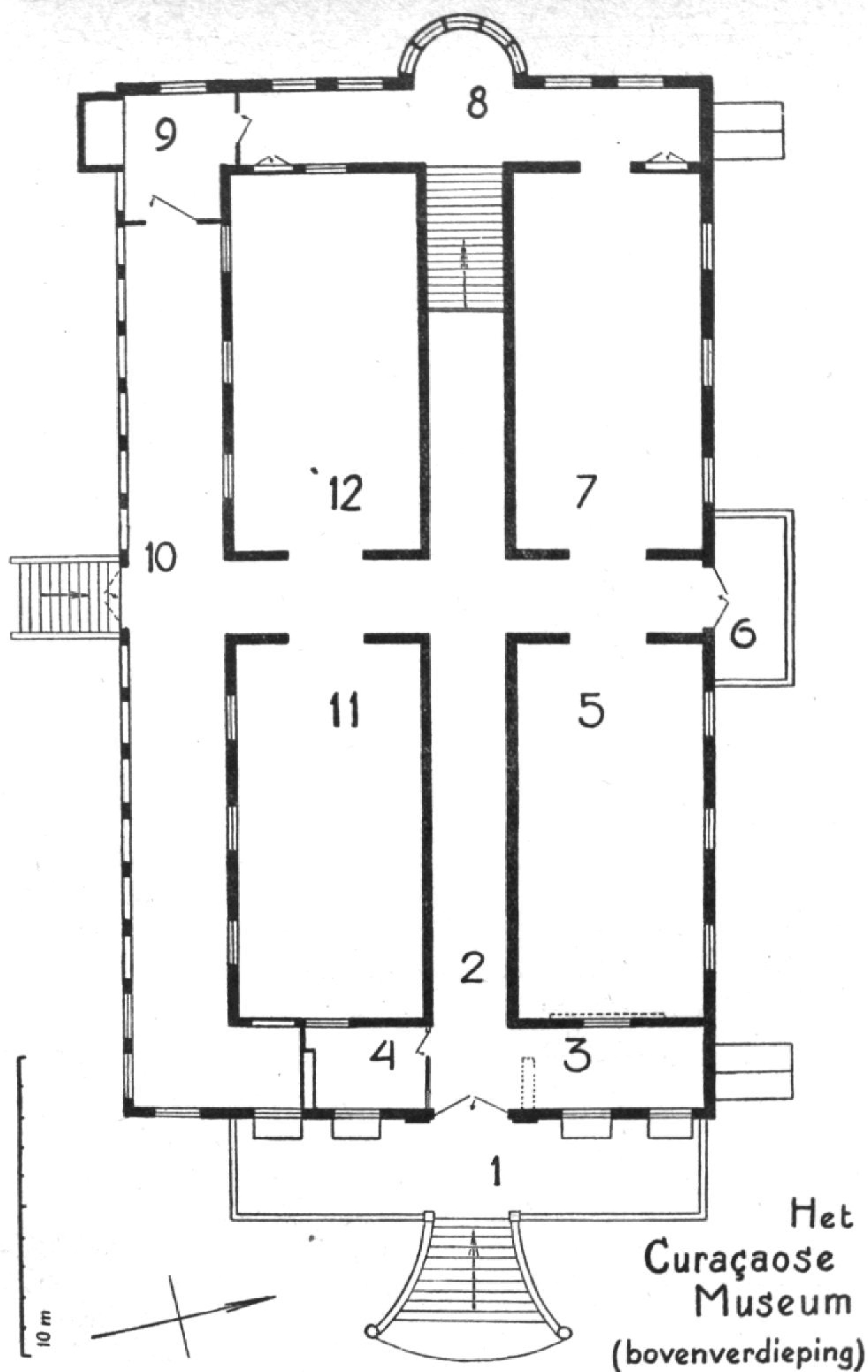

Fig. 2. Plattegrond van de bovenverdieping van het Curaçaose Museum 1 „Stoep". 2 Booggang met bovenlicht. 3 Vestiaire. 4 Directiekamertje. 5 Industrie- en kaartenzaal. 6 Balcon. 7 Schilderijenzaal. 8 Bibliotheek. 9 Curaçaose keuken. 10 Schepengalerij. 11 Curaçaose „Zaal". 12 Meubelzaal. (Met de volgende figuur getekend met gebruikmaking van schetstekeningen van J. H. WERNER, dd Juni 1948, onder wiens leiding de restauratie van het museumgebouw werd verricht.)

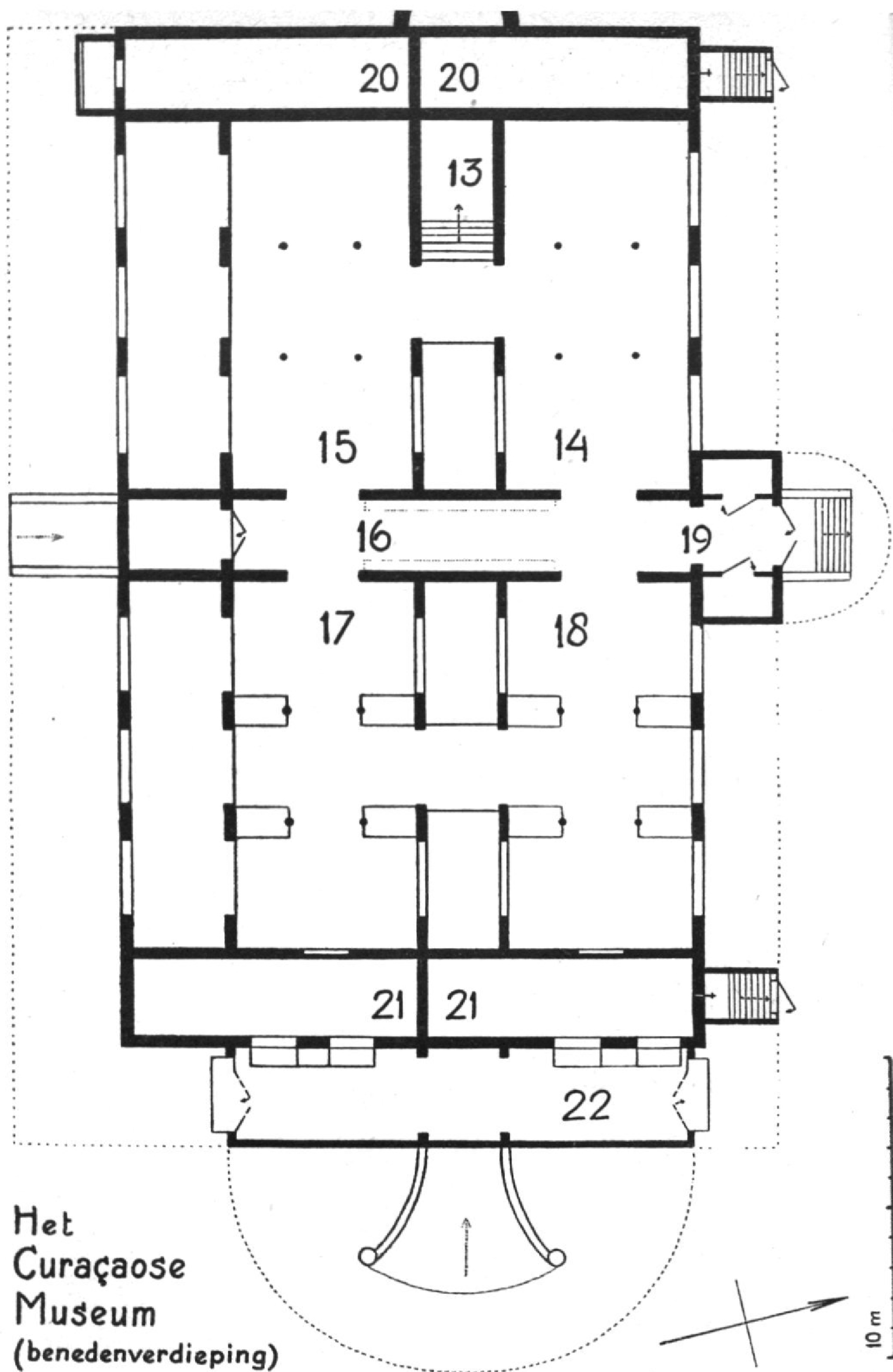

Fig. 3. Plattegrond van de benedenverdieping van het Curaçaose Museum: 13 Trap va de bovenverdieping naar beneden. 14 Zaal met oude verzamelingen, eèn folkloristisch kara ter dragend. 15 Zaal, in hoofdzaak gewijd aan de Indiaanse cultuur. 16 Gang met twee lan vitrinekasten, kaarin de kern van de geologische verzameling is ondergebracht. 17 Zaal m vier grote vitrines, in hoofdzaak aan de dieren en planten van het land gewijd. 18 Zaal m vier grote vitrines, aan de zee gewijd. 19 Benedenuit- en ingang. 20 Regenbakken. 21 Le regenbakken, als bergplaats in gebruik. 22 Werkplaats.

De benedenverdieping (fig. 3), die grotendeels gereserveerd is voor natuurhistorisch en geologisch materiaal, heeft vier zalen van ongeveer 12 meter lang, 6 meter breed en 2½ meter hoog, die met elkaar door korte en brede doorlopen in verbinding staan, en met hun vloer 80 centimeter onder het maaiveld zijn gelegen. Oorspronkelijk was deze benedenverdieping slechts een lage, open bergruimte onder de vloer van een bovenverdieping, welke alléén voor woonruimte was bestemd. Het is stellig een goede gedachte geweest om deze bergruimte te veranderen in een „kelder", welke een functie als tentoonstellingsruimte kon worden gegeven; zonder deze zou de ruimte in het gebouw volmaakt ontoereikend zijn geweest.

Elke benedenzaal ontvangt zijn daglicht slechts door drie boogvensters, die door stevig traliegaas zijn afgesloten. Hoe prettig dit ontbreken van ruiten ook voor de bezoekers is, toch heeft het in dit geval ook duidelijk zijn nadelen, als er veel stof of zelfs regen naar binnen wordt geblazen en door de onmogelijkheid om de vochtigheidsgraad in de tentoonstellingsruimten beneden die van de buitenlucht te laten dalen. Dit maakt een aantal bijzondere voorzieningen nodig om het tentoongestelde materiaal voor bederf te vrijwaren.

In de op het Noordoosten en het Zuidoosten gelegen zalen elk zijn vier grote, glazen vitrines gebouwd, van ongeveer 1¾ meter breed, 1 meter diep en 2 meter hoog (fig. 4). Zij zijn thans grotendeels ingericht met nieuw-verzameld materiaal, aangevuld met geschenken van de musea in Amsterdam en Leiden en van het zoölogisch laboratorium in Utrecht. Indien er nog zes tafelvitrines, met bergruimte onderin, worden bijgeplaatst, en van de muurvlakken een goed gebruik is gemaakt, dan zullen deze twee lokalen aan hun bestemming reeds op waardige wijze kunnen beantwoorden.

Een tentoonstelling moet niet alleen maar een uitstalling zijn van bezienswaardige voorwerpen; zij behoort het publiek tevens een belangwekkende gedachtengang of een interessant vraagstuk voor te leggen, door de stukken in een bepaald verband en met een duidelijke uitleg te demonstreren. Verlichte aquaria en aquaterraria zullen voor de kleur en de beweging zorgen, die thans door vele natuurliefhebbers zo node wordt gemist. De drie tussenruimten zijn voor diorama's bestemd.

De kern van de geologische verzameling heeft in de dwarsgang reeds een uitstekende plaats gevonden. De op het Noordwesten gelegen zaal zal wellicht met voordeel een folkloristisch karakter kunnen blijven behouden, terwijl de op het Zuidwesten gelegen ruimte bijna geheel gewijd zou kunnen blijven aan de resten van oude cultuur. Indiaans aardewerk, stenen werktuigen, schelphopen, rotstekeningen en skeletten zijn op de Benedenwinden in voldoende mate gevonden om materiaal te kunnen leveren voor een boeiend en instructief geheel, dat betrekkelijk weinig zorg voor onderhoud nodig heeft.

Het museumgebouw is gelegen op een goed omrasterd terrein van bijna driekwart hectare: een verwaarloosd stuk kalksteenterras met nog wat tamarindebomen uit de oude tijd. Een museumtuin is hier in wording.

In het algemeen behoort men, bij de aanleg van een museumtuin,

er op bedacht te zijn dat deze de algemene aandacht niet te veel van het gebouw afleidt, maar door zijn sfeer de geest van de bezoeker ontspant en zo meer ontvankelijk maakt voor de indrukken die hem binnen wachten. Aan de andere kant moet de tuin echter wel degelijk ook aan zekere eisen van plantenliefhebbers en botanici voldoen. Aan de oplossing van dit, bij Curaçaose omstandigheden niet zo eenvoudige vraagstuk — moeilijk ook omdat in de tuin dingen moeten worden tentoongesteld die in het gebouw geen plaats kunnen vinden — wordt, onder leiding van frater ARNOLDO, gestadig doorgewerkt.

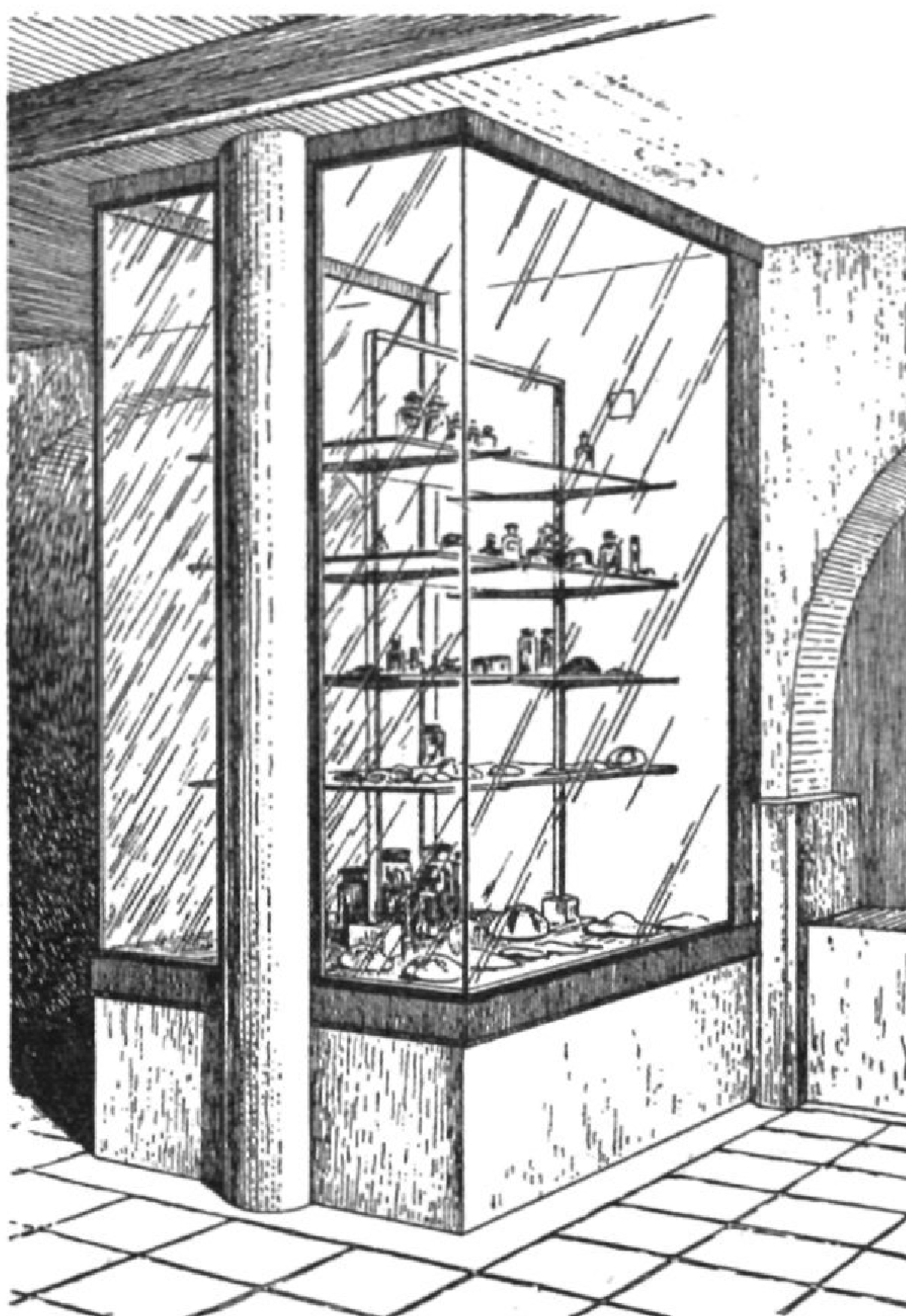

Fig. 4. De echinodermen-vitrine, in de op het Noordoosten gelegen zaal, waarin materiaal van zeeëgels, zeesterren en zeekomkommers wordt tentoongesteld. (Naar een foto getekend door J. PRIJS).

Aan de wens tot het houden van enkele levende dieren werd tegemoet gekomen door het bouwen van een grote vogelkooi en de aanleg van een leguanenkuil.

Maar er zijn nog méér en belangrijker uitbreidingen nodig. Onmisbaar is bijvoorbeeld een kleine, goed te ventileren ruimte, waarin allerlei dingen die onderhevig zijn aan schimmelaantasting en insectenvraat,

op geregelde tijden kunnen worden ontsmet. Deze zou wellicht kunnen worden geprojecteerd in een bescheiden gebouwencomplex — waaraan ook al om andere redenen behoefte bestaat — dat misschien het beste rechts van de hoofdingang tot het terrein zou kunnen verrijzen, samen met een prepareerkamer en een overdekte ruimte waar proefbakken kunnen worden neergezet, voorwerpen kunnen worden gedroogd en van allerlei opgeslagen.

Het belang van een natuurwetenschappelijk museum voor de Curaçaose samenleving is moeilijk met slechts enkele woorden aan te duiden. Vóórop stelle men zijn betekenis voor de bevolking en wel in het bijzonder door het bijbrengen van meer belangstelling voor de natuur. Maar dan moet er ook iets van het museum uitgaan, waardoor het die personen tot zich trekt voor wie het een geestelijke vervulling zou kunnen zijn.

Het Museum heeft de medewerking van velen nodig; vooral nu het zich nog bevindt in een beginstadium, waarbij voortdurende, deskundige leiding ontbreekt. Het is natuurlijk van groot belang, dat het kan rekenen op de hulp van de „Natuurwetenschappelijke Werkgroep", die haar gewone bijeenkomsten in het Museum belegt en haar zorgen zoveel mogelijk uitstrekt naar de benedenverdieping en de tuin. Maar dit blijft slechts een zéér onvoldoende, noodgedwongen voorziening, zolang er niemand is aan wie de verzorging van de natuurwetenschappelijke verzamelingen kan worden opgedragen.

Wil het Museum zijn veelzijdige taak naar behoren kunnen vervullen, dan zal het voortdurend de beschikking moeten hebben over een persoon, die leiding kan geven bij het verzamelen, prepareren en uitstallen van het materiaal, en die er voor zorgt, dat de verzamelingen een opvoedende, wetenschappelijke en aesthetische betekenis verkrijgen en ook behouden. En dàn ook pas zal het Museum met ere kunnen worden ingeschakeld in het toeristenbedrijf, dat voor Curaçao zo'n belangrijke bron van inkomsten betekent.

Leerzaam in deze is de grote vooruitgang van het Natural History Museum in Kingston, tijdens de tien jaren dat C. BERNARD LEWIS als curator aan het „Institute of Jamaica" is verbonden. Kon vroeger de verzameling vergeleken worden met een ouderwets natuurhistorisch kabinet, thans is deze uitgegroeid tot een modern museum, dat naast zijn functies als wetenschappelijk archief ook een opvoedende taak vervult. LEWIS maakte het museum bovendien tot het centrum van activiteit van de „Natural History Society of Jamaica" en publiceert opstellen van leden, die ook als schoollectuur waardering vinden.

Een museum behoeft geen onderwijscollectie te zijn om een

rol te kunnen spelen bij het onderwijs. Is de inrichting eenmaal zover, dat zij aan bepaalde eisen van overzichtelijkheid, etikettering en demonstratie voldoet, dan zullen stellig steeds meer leerkrachten het prettig vinden een lesuur in het Museum te geven. Er moeten ook rondleidingen worden georganiseerd, vooral voor de jongeren, en wel zó, dat elke schoolklas, te beginnen met de derde klasse, bv. één per twee jaar de kans krijgt, om onder deskundige leiding het Museum en zijn tuin te bezichtigen.

Men zou zich kunnen afvragen, hoe het komt, dat een instelling, welke toch voor de Gemeenschap, en in het bijzonder voor het onderwijs, zo ontzaggelijk veel zou kunnen betekenen, op Curaçao tot nu toe slechts zó'n wankele financiële basis heeft, dat voor elke gulden aan inkomsten nog steeds moet worden gevochten. Veel méér mensen moeten ervan worden doordrongen hoe een groot voorrecht het is een museum als dit te bezitten, opdat in grotere mate dan thans de handen zullen kunnen worden ineengeslagen om „Het Curaçaosche Museum" te maken tot een bezit van het gehele volk!

Een biologisch station?

De „Studiekring" en de „Werkgroep" hebben een ideaal: De vestiging van een biologisch station! Een biologisch station dat het systeem van uitwisseling van onderzoekers onder een coördinerende leiding als grondslag van werken heeft. Een instituut, dat gelegenheid biedt tot het doen van natuurwetenschappelijke onderzoekingen over de Nederlandse Antillen, en waar bij voorkeur onderwerpen zullen worden aangepakt die voor deze eilanden van betekenis zijn.

Een biologisch station op de Nederlandse Antillen zal in de eerste plaats een marine-biologisch karakter moeten dragen, want — hoe kenmerkend en van een hoe grote wetenschappelijke betekenis de dieren- en plantenwereld van het land en van het zoete en brakke water ook zijn, alles wordt overheerst door de overweldigende rijkdom van de Caraïbische Zee, waardoor een ieder wordt geboeid en waaraan zulk een praktische betekenis is verbonden.

De omvang en de bezetting van dit station hangt natuurlijk af van de eisen welke aan deze inrichting worden gesteld, waarbij echter aan enkele minimumvoorwaarden moet worden voldaan, wil de opzet van het geheel aan zijn doel beantwoorden.

Wat de bezetting betreft, hiervan lijkt het minimum te liggen bij: één directeur, die liefst visserij-biologisch geschoold moet zijn, één academisch gevormde assistent, een amanuensis en twee man lager personeel.

De figuur van de directeur is uitermate belangrijk voor de rol welke het biologisch station in de Antilliaanse samenleving zal spelen. Deze persoon moet de eilanden behoorlijk leren kennen en belangstelling hebben voor land en volk; hij moet het werk, dat op of ten behoeve van het biologisch station wordt verricht, coördineren en het een richting geven welke het meest gewenst is. Het onderzoekingswerk zal in hoofdzaak moeten worden gedaan door de assistent en de onderzoekers die van buiten komen en gastvrijheid op het station genieten.

Indien men op de Nederlandse Antillen in beginsel tot de oprichting van een dergelijk instituut mocht besluiten, dan zal het nodig zijn, dat een organisatie zoals wij reeds bezitten in de „Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en Curaçao" — in overleg met universiteiten, musea en verenigingen — de uitzending van drie of vier personen per jaar mogelijk maakt. Samenwerking met de „Research Council" van de „Caribbean Commission" en met Amerikaanse universiteiten en musea is dan natuurlijk gewenst.

In dit opzicht is het van belang, dat het „American Museum of Natural History" reeds een aantrekkelijk laboratorium op het kleine eilandje Bimini, in de Bahamas, exploiteert, dat de „University of Miami" het in Caraïbische kringen al zeer bekende „Marine Laboratory" onder haar hoede heeft, en dat de „New York Zoological Society" zeer onlangs een station in het heuvelland van Trinidad heeft geopend.

„The Lerner Marine Laboratory" op Bimini is een goed voorbeeld voor een biologisch station op onze Antillen. Daarom moge er hier iets meer over worden medegedeeld naar gegevens welke door WAGENAAR HUMMELINCK tijdens een kort bezoek — dat met steun van het „Welvaartsplanbureau Nederlandse Antillen" en de „Curaçaose Toeristen Commissie" aan Bimini kon worden gebracht — werden verzameld. Al zal het schone toekomstbeeld, dat ons daarbij voor de Nederlandse Antillen voor ogen zweeft, ook in belangrijke punten moeten afwijken van het in Bimini aanschouwde.

Bimini is de naam van de meest Westelijk gelegen eilandengroep van het enorme eilandenrijk der Bahamas. Het ligt een goede honderd kilometer van Miami, vanwaar het met gecharterde vliegtuigen of per mailboot is te bereiken. Met het toeristencentrum Nassau is er verbinding per vliegtuig en mailboot, eens in de veertien dagen.

North Bimini, waar het laboratorium is gelegen, bestaat uit een brede wal van zand en zandsteen van nauwelijks zes meter hoogte,

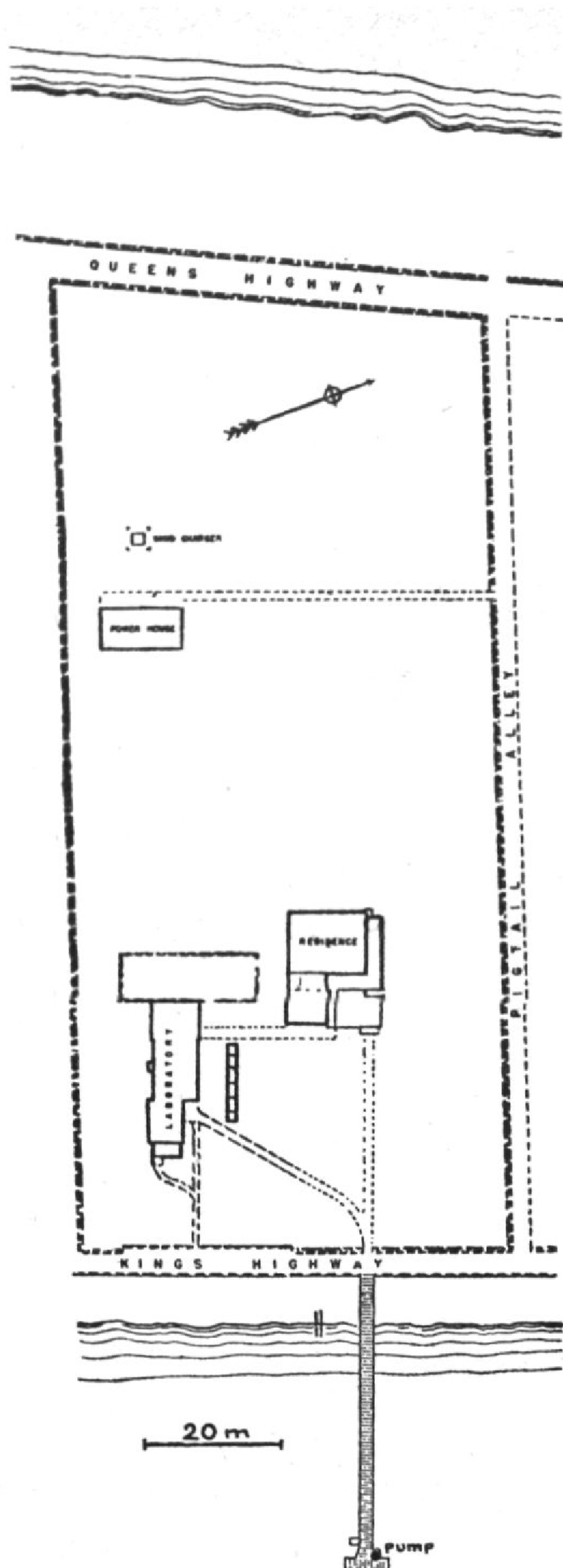

Fig. 5. Plattegrond van het terrein van The Lerner Marine Laboratory, dwars over het eilandje North Bimini heen: Het laboratoriumgebouw met daarnaast zes zeewaterbakken, het logeergebouw en het krachtstation met de windgenerator. Aan de Oostzijde is de steiger ver in de ondiepe lagune uitgebouwd.

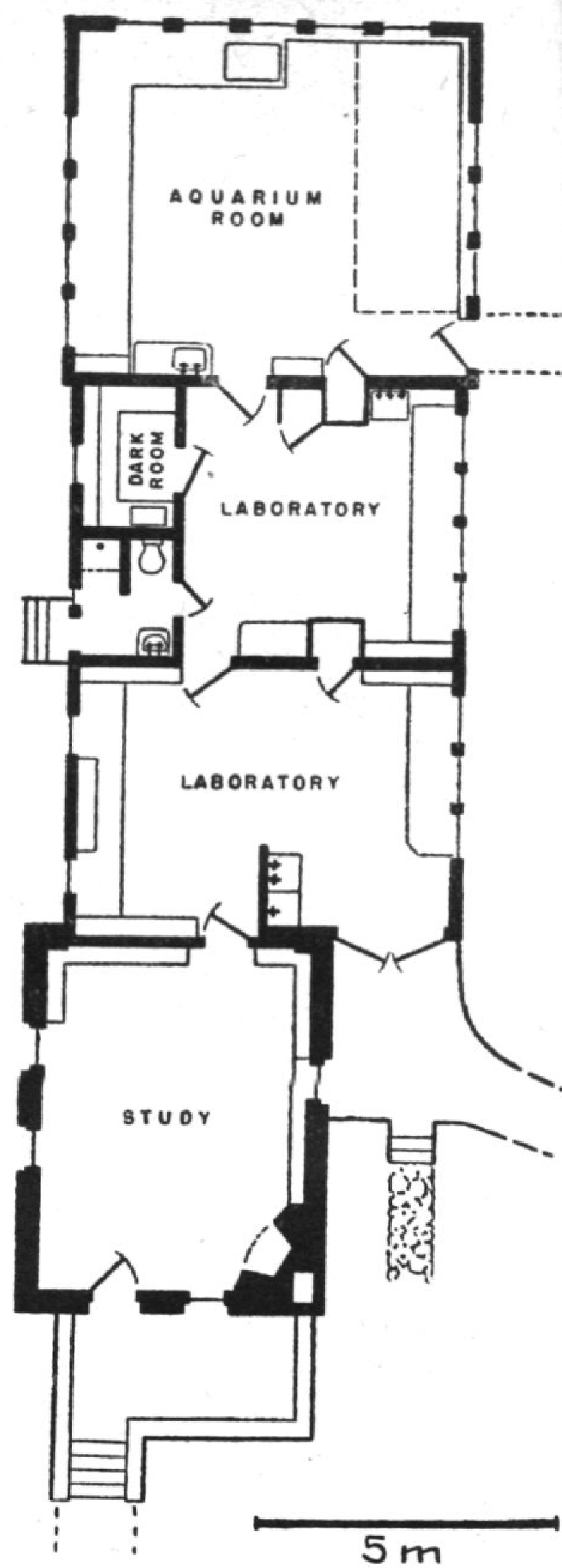

Fig. 6. Plattegrond van het laboratorium gebouw op Bimini: Een aquariumzaal, twe laboratoriumruimten met donkere kame en een bibliotheek met terrasje. (Met d vorige figuur naar tekeningen uit ee brochure over het laboratorium).

van het laboratorium mogen worden beschouwd. Zij bestaan uit vijf rechthoekige bakken of afrasteringen, met een totaal oppervlak van bijna 800 m²; 1½ tot 2½ m diep. De kleinste is een bak met betonnen wanden; de grotere zijn afrasteringen, geheel uit palen en gaas opgetrokken. Verder zijn er natuurlijk nog kleinere ruimten voor het bewaren van voedselvissen en een platform waar iedere dag honderden carcó's van hun schelpen worden ontdaan.

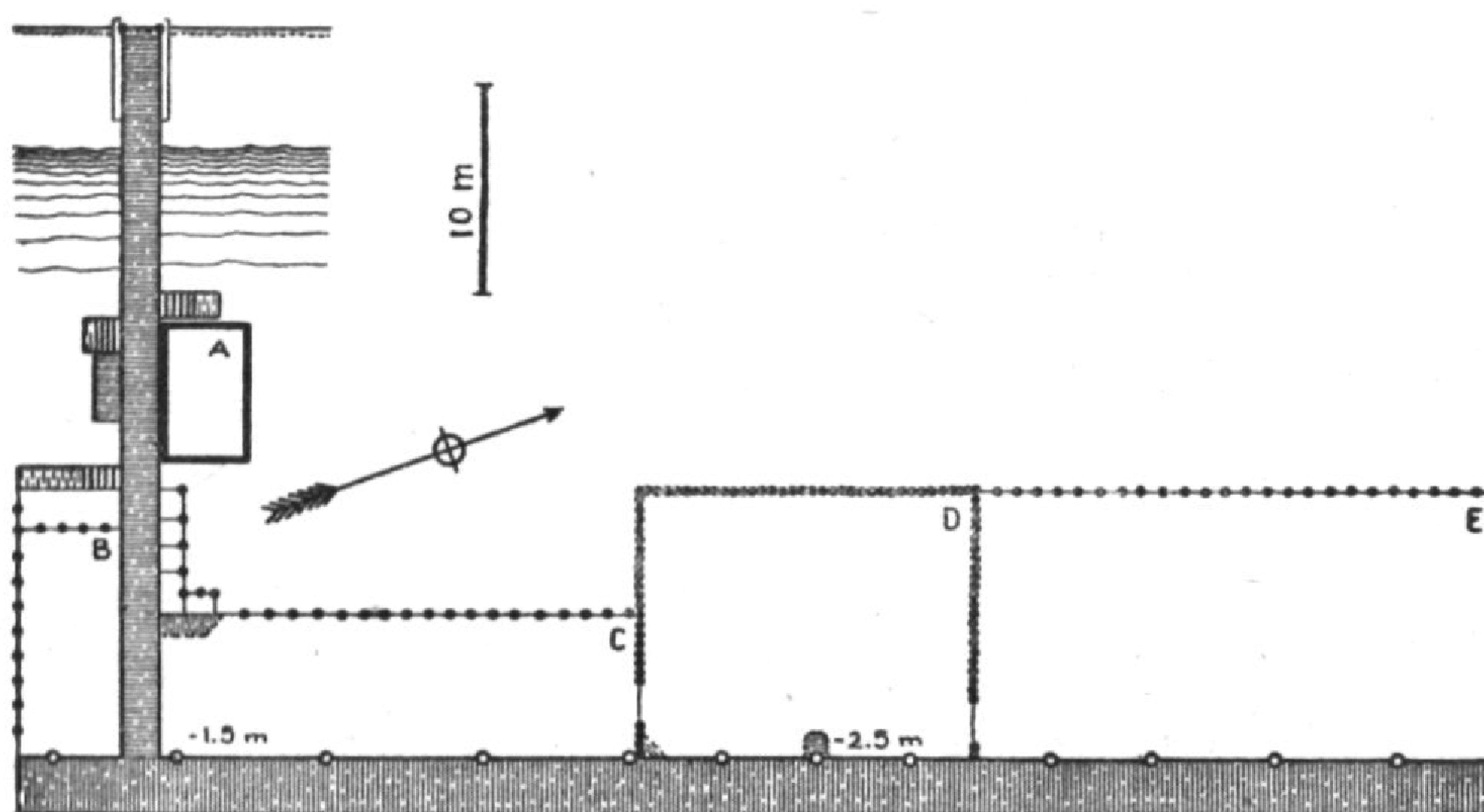

Fig. 7. Plattegrond van de Fish Pens op Bimini: Een grote L-vormige steiger met een betonnen bak (A), één afgepaald gedeelte (D) en drie ruimten welke met gaas zijn afgerasterd (B, C, E). De steiger welke evenwijdig aan de kust loopt, wordt 's avonds door twaalf lampen verlicht. (Grove schets; afmetingen geschat).

De betonnen bak was kennelijk voor „rare" vissen — zoals koffer-, trompet- en egelvissen — bestemd. In de, in grootte hierop volgende ruimte zwommen honderden blauwe papegaaivissen. Dan kwam er een tank met vele grote barracuda's, haaien, remora's en schildpadden, en vervolgens een die bewoond was door twee bruinvissen, twee enorme jodenvissen en een ontzaglijke rog. De grootste afrastering was niet in gebruik. Twee maal per dag werden de dieren gevoederd; iedere belangstellende kon hiervan getuige zijn (fig. 11). Tot één razend blauw kluwen werden dan de papegaaivissen, als een ontploffing was het openen van de ontzagwekkende muilen van de jodenvissen, en keurig sprongen de bruinvissen één voor één uit het water om de vis te grijpen die de oppasser ze aanrijkte.

Als plaats van vestiging van een marien-biologisch station op de Nederlandse Antillen lijkt de kust bij Kralendijk, op Bonaire, zeer aantrekkelijk. Allerlei levensgemeenschappen van een opvallende zuiverheid en verscheidenheid kan men op dit

eiland bestuderen. Men leeft er eenvoudig, temidden van een bevolking van grotendeels vissers en landbouwers, en heeft geen speciaal middel van vervoer nodig om het station, dat op gouvernementsgrond kan worden gebouwd, te bereiken. De zee is er kalm, het water is er helder en niet verontreinigd door olie of afval van de olie-industrie.

Waar de „koralendijk" — die plaatselijk tot een betonachtige massa is aaneengekit — door de branding is aangetast, is zij, in de getijdezône, met allerlei planten en dieren bedekt en met etsende of borende organismen doortrokken. Soms zijn er lange drempels uitgeprepareerd, die bij laag water droog vallen (fig. 13–14). Strandpoeltjes vormen dan een prachtig verzamelterrein.

Stappen we over de overhangende buitenste drempel, dan staan we op een ondiep terras, waar — tussen allerlei koralen en steenbrokken — heftige zandstormen woeden, en waar de gevreesde zwarte zeeappels in massa's op strategische punten liggen opgesteld (fig. 15). In deze zône imponeert ons direct het elandsgewei-koraal: enorme waaiers, zwaar en stevig, maar toch ook weer als kantwerk zo fijn (fig. 16). Iets verder komen we aan het dichte struikgewas van het sierlijke hertshoorn-koraal (fig. 17), dat langs de gehele kust in grote hoeveelheden voorkomt en waaruit ook de puinwallen, die men langs de kust vindt opgeworpen, grotendeels bestaan. Het ondiepe, zandige terrein wordt dan geleidelijk lager, tot het op ongeveer vijf meter diepte, vrij plotseling, tussen de wuivende zeewaaiers in de donkerblauwe diepte wegduikt.

Voor het wetenschappelijke werk zou een aantal, geheel onder contrôle staande kleinere aquaria en proefbakken in het algemeen voldoende kunnen worden geacht. Op Curaçao bleek men echter niet zo zeer belang te stellen in de mogelijkheden van onderzoek, als wel in een show-aquarium, dat niet alleen natuurliefhebbers tot zich trekt, maar dat ook de belangstelling van min of meer onverschillige en verwende toeristen vermag te wekken.

Een dergelijke wens lijkt op een van de Benedenwindse Eilanden wel te verwezenlijken; vooral indien de opzet eenvoudig wordt gehouden en het aquarium, méér dan elders het geval is, aan het natuurlijke milieu is aangepast. Er mag dus geen pompinrichting aan verbonden zijn, waardoor de exploitatiekosten sterk zouden worden verhoogd en de risico's toenemen. De waterbeweging van de zee zelve moet dus voor de verversing van het water in de bakken zorgdragen!

Het show-aquarium zou kunnen bestaan uit een aantal open bakken van verschillende vorm en afmetingen, welker bewoners niet alleen van boven af kunnen worden bekeken, maar ook

bestudeerd uit een donkere gang beneden de waterspiegel. De aanleg zou duur zijn, maar het onderhoud waarschijnlijk betrekkelijk goedkoop, terwijl de bakken een verzameling van dieren onder omstandigheden als nergens anders ter wereld zouden demonstreren.

Gezien de hoge kosten welke de bouw met zich zou medebrengen, lijkt het verstandig een dergelijk aquarium vooreerst nog te beschouwen als een commercieel object, waarvan de exploitatie een belangrijk deel van de onkosten moet kunnen dekken. Dit houdt in, dat de inrichting hiervan vooralsnog alléén op Curaçao mogelijk is. Het biologisch station, dat, niettegenstaande zijn verschillende doelstelling, het aangewezen lichaam zou zijn om het show-aquarium te beheren, zou dan eveneens op dit eiland gelegen moeten zijn. Hierdoor zou dan meteen worden tegemoet gekomen aan hèt grote bezwaar dat men tegen een vestiging op Bonaire kan aanvoeren: dat een bezoek voor een groot aantal op Curaçao vertoevende personen al direct onmogelijk zou zijn.

Aldus werd op Curaçao naar een plaats voor een biologisch station plus aquarium uitgekeken.

Toen VAN DER HORST in 1920 op Curaçao verzamelde, dacht hij dat het oude Quarantaine-Gebouw bij de Caracas-Baai uitstekend geschikt zou zijn voor een permanent zoölogisch station; in een prachtige omgeving met een grote verscheidenheid van kustvormen in de onmiddellijke nabijheid.

Caracas-Baai is nu een belangrijk bunkerstation voor stookolie geworden, maar het vlak hierbij gelegen Spaanse Water is nog vrijwel ongerept. Indien VAN DER HORST nu nòg eens Curaçao zou bezoeken, dan zou ook hij stellig het zandstrandje aan de ingang van het Spaanse Water, met de rand van het daarachter gelegen lagen kalksteenterras, als de beste plaats voor een marien-biologisch station op Curaçao beschouwen (fig. 8, 19–23).

De ingang van het Spaanse Water is een kanaal van nauwelijks honderd meter breed en een kilometer lang, dat toegang geeft tot een grillig binnenwater van ongeveer twee bij drie kilometer. Het is een, na de IJstijd volgelopen erosiedal tussen kalksteenterrassen die landinwaarts langzaam oprijzen en dan steil afbreken, met daarachter een heuvelig binnenland, dat met zijn veel gemakkelijker verweerbare diabaasbodem lager ligt dan de kalksteenterrassen langs de kust. De

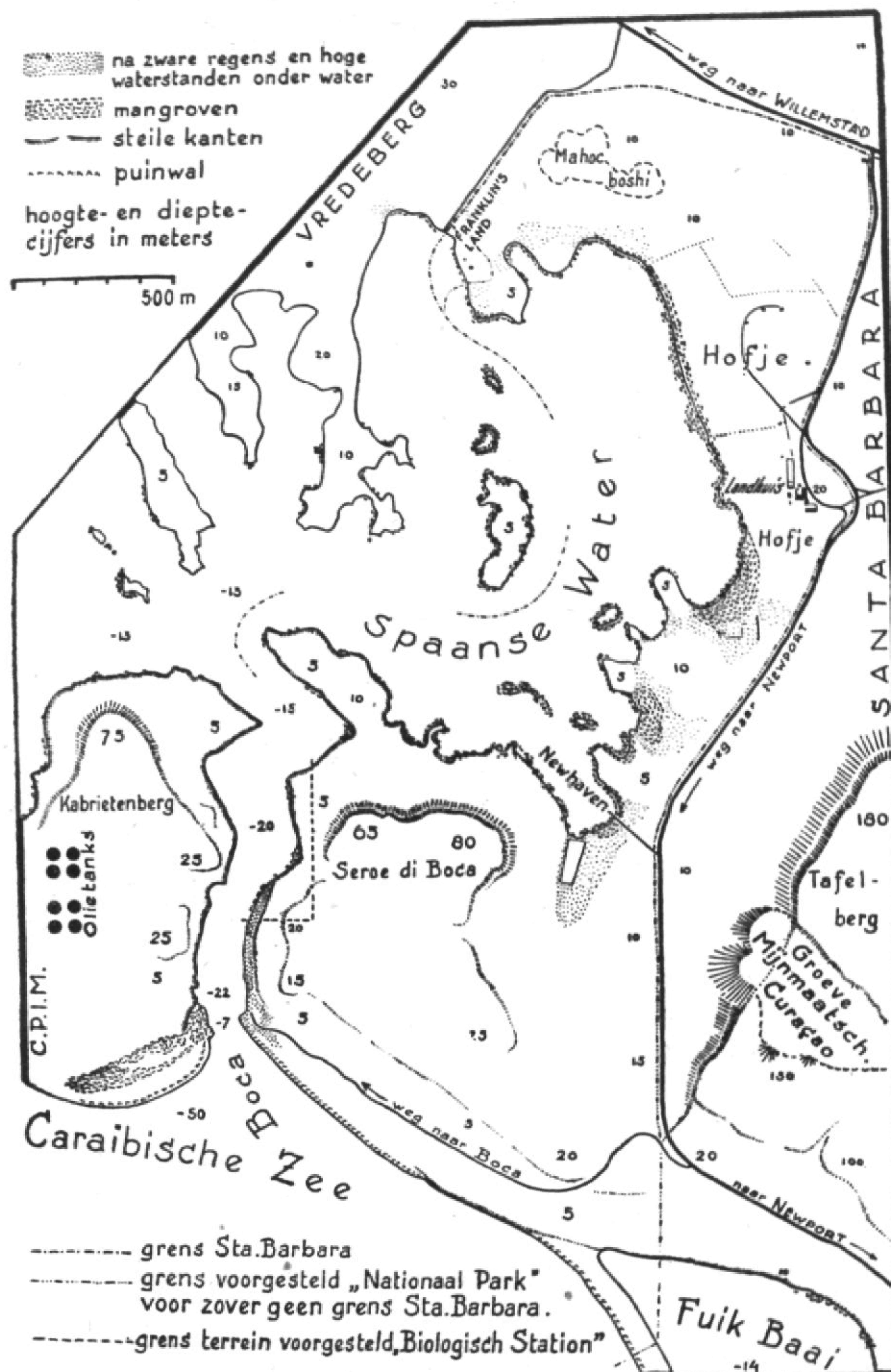

Fig. 8. Schetskaartje van het grootste gedeelte van het Spaanse Water, op Curaçao, met het aangrenzende deel van de plantage Santa Barbara. (Getekend met gebruikmaking van luchtfoto's van de K.L.M.).

vaargeul is bij de monding meer dan twintig meter diep, met een drempel van ongeveer zeven meter.

Waar op de Oostelijke oever nog enkele bomen zijn te vinden, ligt, vóór het lage kalksteenterras, een smalle zandstrook met aan de waterkant enkele mangroven; dan volgt een zwak hellend, ondiep deel van ruim twintig meter breed en vervolgens vrij snel een diepe geul.

Een nationaal park?

Bij een nadere bestudering van de mogelijkheden van dit plan — waarbij contact werd opgenomen met de „Mijnmaatschappij Curaçao", eigenaresse van de plantage Santa Barbara, waartoe dit terrein behoort — kwam het denkbeeld naar voren van het stichten van een soort nationaal park, dat (behoudens een kleine uitzondering: Franklin's land) àl het terrein zou omvatten bewesten de grote weg van Sta Barbara, naar het Zuiden recht doorgetrokken tot aan de Fuik-Baai (fig. 8); ongeveer 250 hectaren.

Op dit terrein liggen als bijzondere objecten nog: ten eerste het prachtige landhuis van Santa Barbara, helaas wat vervallen, maar thans nog bewoond en waarschijnlijk wel zonder tè grote offers te restaureren; ten tweede een groot, thans nog in exploitatie zijnd hofje, en verder een opstand van mahonie-bomen.

Hoewel de besprekingen nog geen enkel definitief resultaat hebben opgeleverd, is het te hopen, dat geheel dit prachtige terrein als nationaal park zal worden behouden. En dan natuurlijk liefst met een aantrekkelijk biologisch station aan een olievrij strand.

Een eenvoudige opzet voor een doeltreffend onderzoek.

Zij die De West kennen, zullen terecht tegenwerpen, dat het plan van een biologisch station op de Nederlandse Antillen wel wat groot van conceptie is, met name nu de eilanden zich bevinden in een periode van bestuursemancipatie en van ontwikkeling van een eigen cultuur.

Een van de eerste opgaven waarvoor het bestuur van de jonge „Werkgroep" zich dan ook zag geplaatst, was het bedenken van een vorm van onderzoek, welke bij de huidige omstandigheden kans op verwezelijking biedt en waarvan toch een groot nuttig effect kan worden verwacht.

De eerste stap was een verzoekschrift aan de Antilliaanse Volksvertegenwoordiging, waarin werd gevraagd om gedurende een aantal jaren een bedrag beschikbaar te stellen, teneinde gevorderde studenten of afgestudeerde biologen op de Nederlandse Antillen onderzoekingswerk te kunnen laten verrichten, waaraan behoefte is. Deze onderzoekingen zouden dan in Nederland moeten worden uitgewerkt. Zij die voor uitzending in aanmerking komen, zouden, naast hun uiteraard dikwijls specialistisch werk, ook een meer algemene taak hebben te vervullen,

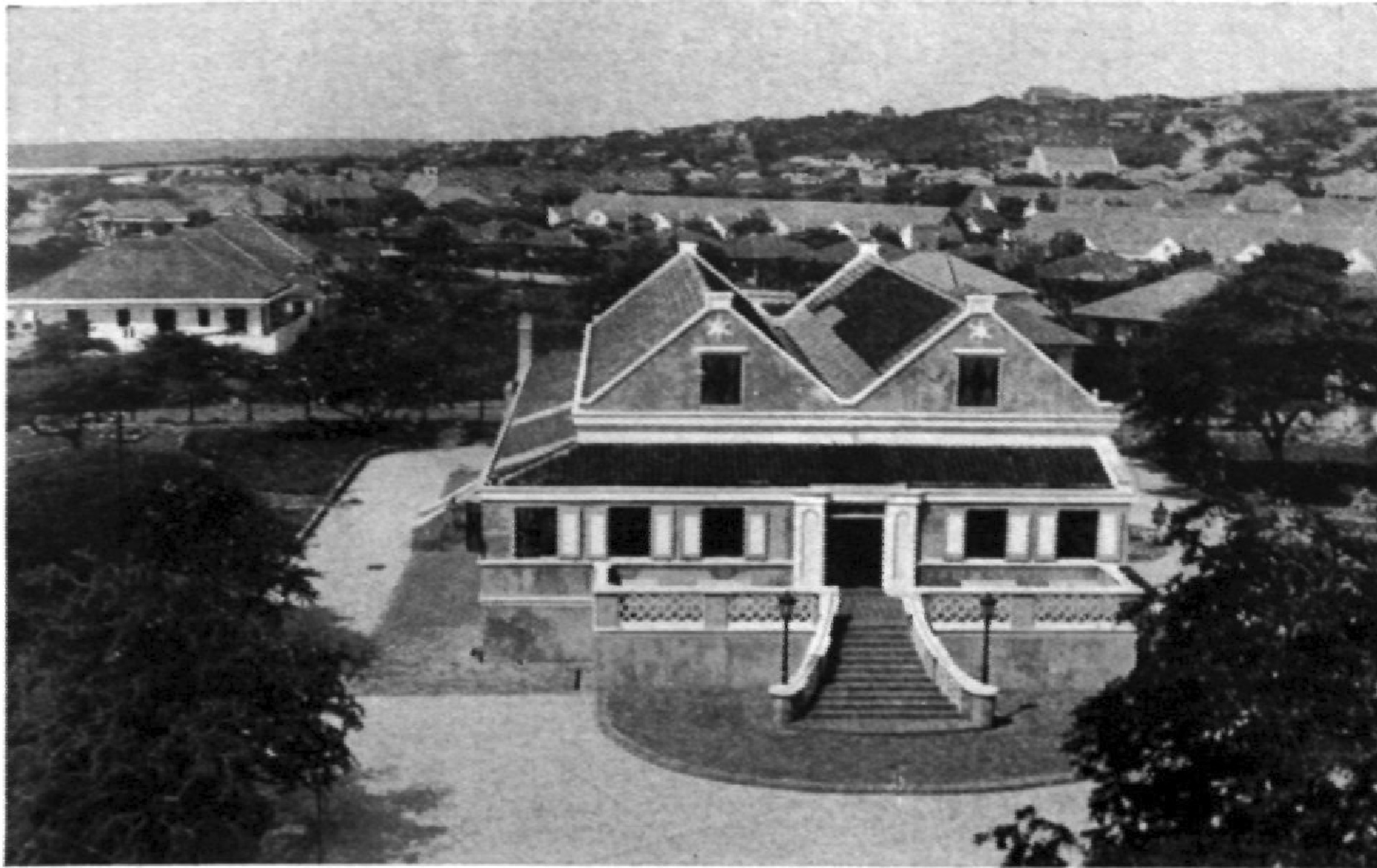

Fig. 9. Het Curaçaose Museum. Op de achtergrond de zee en Charo (Nov. 1948).

Fig. 10. Zuidelijk deel van het eiland North Bimini (Bahamas) in vogelvlucht. Een zandwal met veel cocospalmen, waartussen hotels en zomerhuizen. In de ondiepe lagune zijn steigers gebouwd: links onder de grote steiger van Alice Town, even boven het midden de Fish Pens en geheel rechts boven de steiger van het laboratorium. De donkere vlekken in het water zijn plaatsen waar de bodem met zeegras is begroeid (Aug. 1949).

Fig. 11. Toeristen kijken naar het voederen van de blauwe papagaaivissen in de Fish Pens van Bimini (Aug. 1949).

Fig. 12. De aquariumzaal van The Lerner Marine Laboratory op Bimini (Aug. 1949).

Fig. 13. De kust bij Paloe Lechi, op Bonaire, met Kralendijk geheel op de achtergrond. De basis van de witte wal van koraalpuin is tot een betonachtige massa aaneengekit en door de branding uitgeprepareerd tot lange drempels, waarover de golven breken (Sept. 1948).

Fig. 14. De kust bij Paloe Lechi, nadat bij laag water de lange drempels zijn drooggevallen (Febr. 1949).

Fig. 15. De gevreesde zwarte zeeappels *(Centrechinus antillarum)*, met hun lange, breekbare stekels, liggen op zandige plekjes onder het elandsgeweikoraal (Noordkust van Klein Bonaire, Oct. 1948).

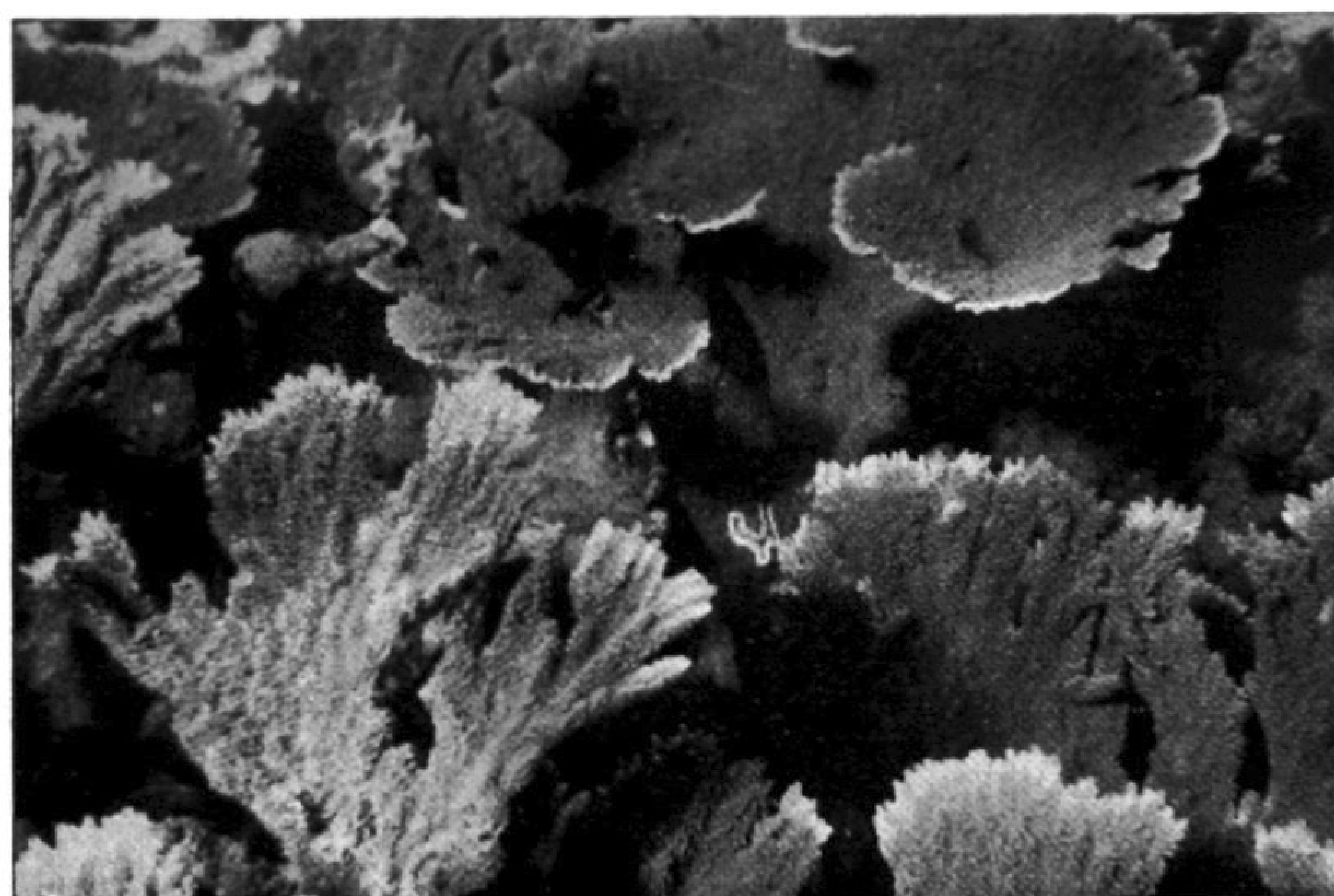

Fig. 16. De machtige waaier van het elandsgeweikoraal *(Acropora palmata)*, fors en sterk, maar toch ook weer als kantwerk zo fijn (Buracu Cachó, Curaçao, Juli 1948).

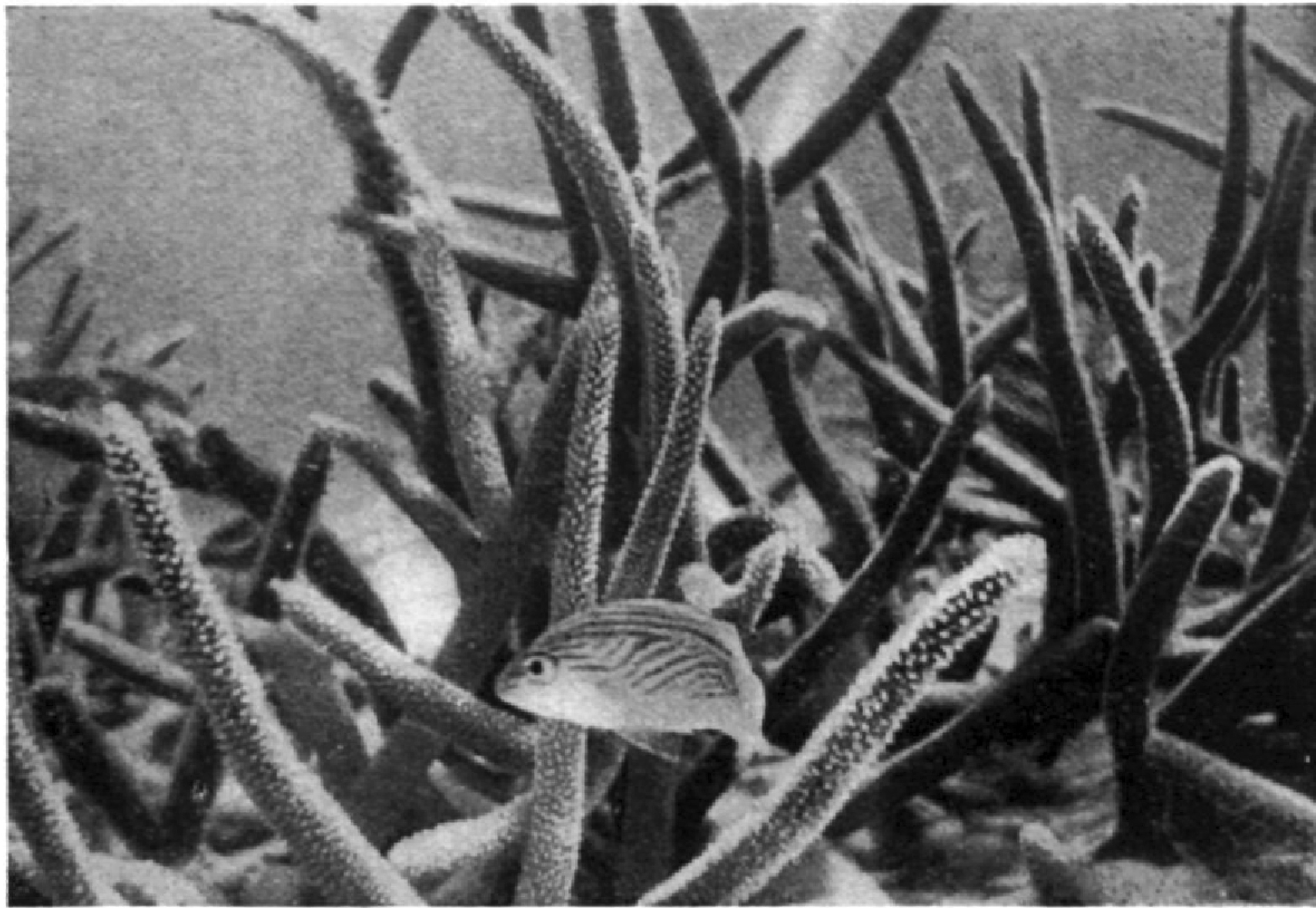

Fig. 17. Een robekkie (*Haemulon* spec.) op jacht tussen het hertshoornkoraal (*Acropora cervicornis*) (Kust bij Kralendijk, Bonaire, Oct. 1948).

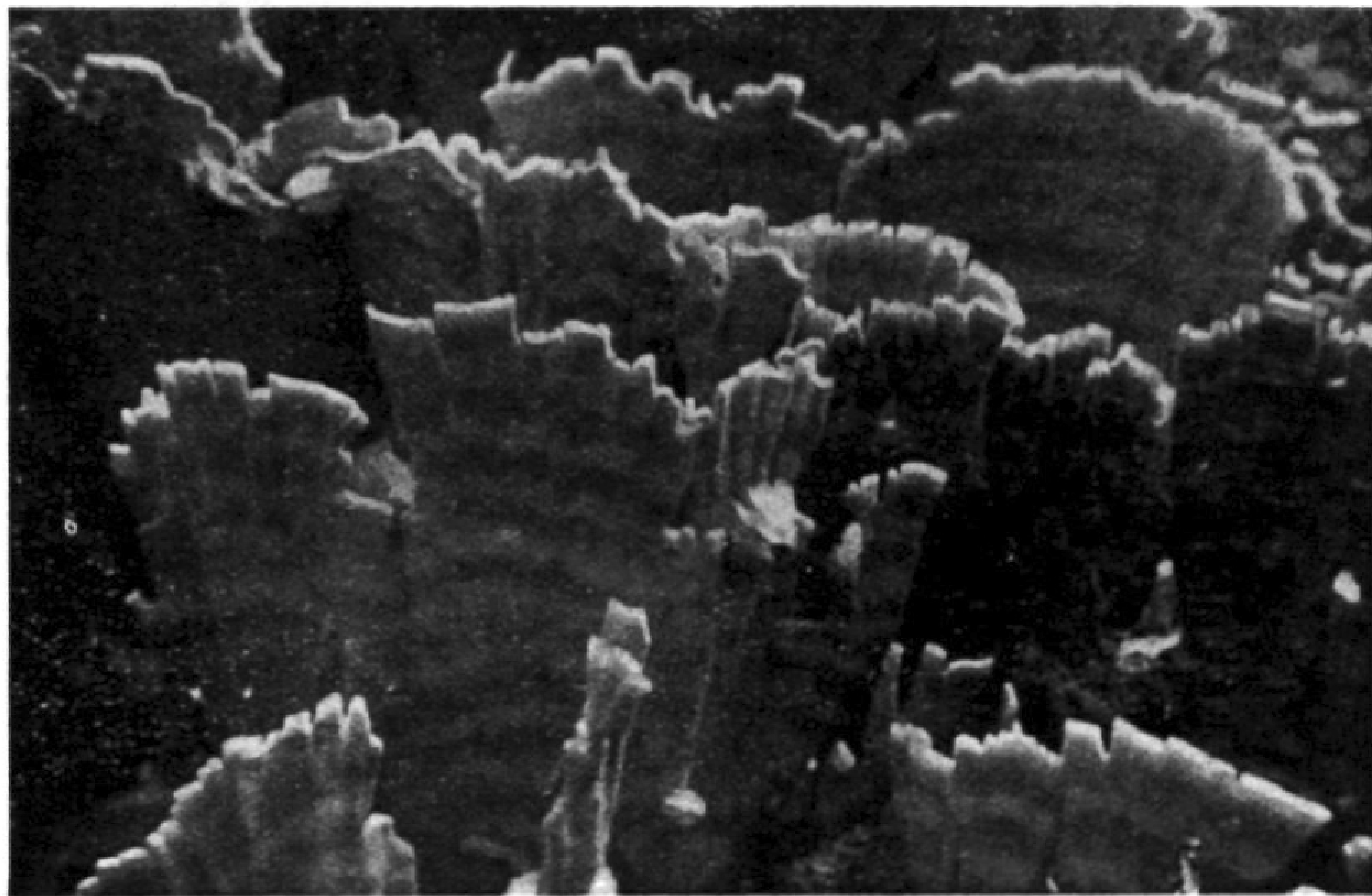

Fig. 18. De sierlijke coulissen van het gevreesde brandkoraal (*Millepora complanata*) (San Nicolas, Curaçao, Juli 1948). (Fig. 15-18 zijn onderwater-foto's van p. Vitus Brenneker.)

Fig. 19. Luchtfoto van de ingang van het Spaanse Water en de Caracas-Baai. De ondiepe randzones van de ingang van het Spaanse Water zijn lichter gekleurd dan de diepe delen ; de witte rand is het zandstrand. In de Caracas-Baai ligt een schip te bunkeren; Zuidoostelijk daarvan ligt het oude Quarantainegebouw; Oostelijk dáárvan olietanks. Ten Westen van de monding een ondiepe lagune met mangroven. Dunne wolkenslierten hebben de Kabrietenberg voor een deel aan het oog onttrokken (Foto K.L.M., 1949).

Fig 20. De Boca van het Spaanse Water, naar het Zuid-Zuidwesten gezien (Apr. 1949).

Fig. 21. De ingang van het Spaanse Water, naar het Noord-Noordwesten gezien. De steile heuvel is de Kabrietenberg, bijna 80 meter hoog (Apr. 1949).

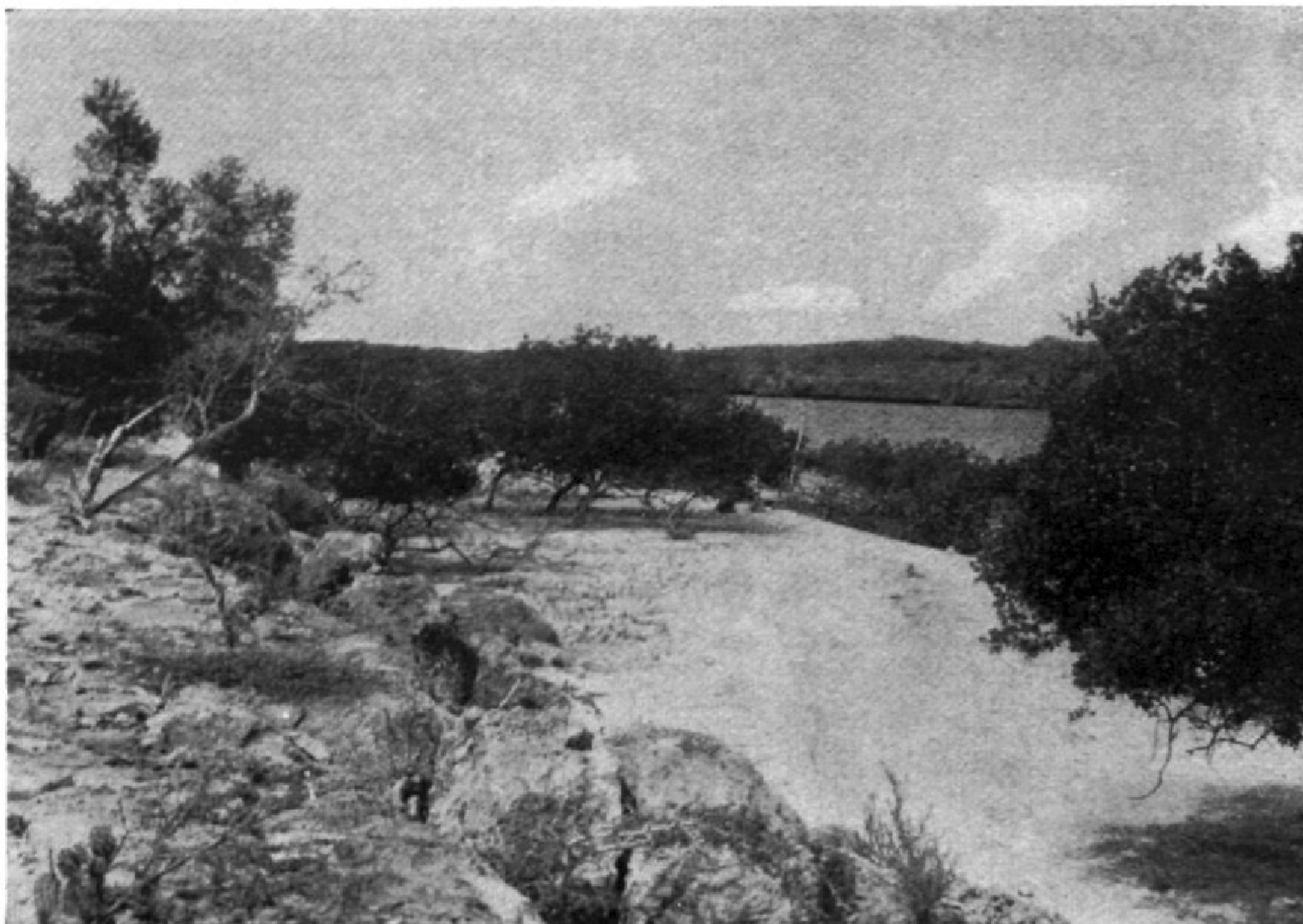

Fig. 22. De Noordelijke uitloper van het zandstrandje aan de ingang van het Spaanse Water, naar het Zuiden gezien. Links de rand van het kalksteenterras; dan volgt een zandstrook met enkele bomen (*Conocarpus erecta)* en ten slotte enkele kleine, in het water groeiende mangroven *(Rhizophora mangle)* (Apr. 1949).

Fig. 23. Uitzicht van de Tafelberg van Santa Barbara over het Spaanse Water. Op de voorgrond de grote weg van Santa Barbara, met de zijweg naar de steiger van New Haven, aan welke baai een verlaten zoutpan is gelegen. Links de toppen van Seroe di Boca en de Kabrietenberg, waartussen het Spaanse Water in zee uitmondt (Foto van dr J. H. Westermann, Febr. 1950).

1885 MARTIN, K.: De Nederlandsche expeditie naar de West-Indische eilanden en Suriname 1884–1885. *Tijdschr. Nederl. Aardr. Gen.* (*2*) *3 Versl.*, p. 337–361, 448–487, 610–646.

1886 SURINGAR, W. F. R.: Nederlandsch West-Indische Expeditie. Verslag en reisverhaal. *Tijdschr. Nederl. Aardr. Gen.* (*2*) *3 Versl.*, p. 45–90, 355–394, 511–545. — Gaat niet verder dan de eerste dagen op Curaçao. Bibliografie van zijn melocactus-studies en die van zijn zoon, in het *Gedenkboek J. Valckenier Suringar* der Nederl. Dendrol. Vereen., 1942, p. 88–95.

1886 SNELLEN, P. C. T.: Bijdrage tot de kennis der Lepidoptera van het eiland Curaçao. *Tijdschr. Entom. 30*, p. 9–66.

1887 HASSELT, A. W. M. VAN: Araneae exoticae .... Curaçao, Bonaire et Arubã. *Tijdschr. Entom. 30*, p. 227–244.

1886 MOLENGRAAFF, G. A. F.: *De geologie van het eiland St. Eustatius.* Diss. Utrecht, Leiden, 62 pp.

1887 LIDTH DE JEUDE, TH. W. VAN: On a collection of reptiles and fishes from the West-Indies. *Notes Zool. Mus. Leyden 9*, p. 129–139.

1888 MARTIN, K.: *Bericht über eine Reise nach Niederländisch West-Indien .... I Land und Leute*, 186 pp. *II Geologie*, 238 pp. Leiden.

1891 BREDA DE HAAN, JACOB VAN: *Anatomie van het geslacht Melocactus.* Diss. Leiden, 123 pp.

1891 HURTADO, C.: *Compendio di botanica elemental.*

1893 HARTERT, ERNST: On the birds of the islands of Aruba, Curaçao and Bonaire. *Ibis* (*6*) *19*, p. 289–338. — Zijn reisverhaal verscheen pas in 1902, *Novit. Zool. 9*, p. 273–309.

1902 WENT, F. A. F. C.: *Rapport omtrent den toestand van land- en ooftbouw op de Nederlandsche Antillen.* Bijlage Kol. Versl. Curaçao, 71 pp.

1907 RIJKENS, R. H.: *Curaçao. Verbetering van den landbouw aldaar* .... Tiel, 139 pp.

1907 BOEKE, J.: *Rapport betreffende .... de visscherij en de industrie van zeeproducten in de Kolonie Curaçao. I.* 's-Gravenhage, 200 pp. — Deel *II*, 1919, bevat in hoofdzaak de bewerking van de verzamelde vissen.

1909 CORY, CHARLES B.: The birds of the Leeward Islands, Caribbean Sea. *Publ. Field Mus. Nat. Hist. 137*, Ornith. Ser. 1, p. 192–255.

1909 NIJMAN, H. J.: *Beknopte aardrijkskunde der Kolonie Curaçao.* Amsterdam, 56 pp.

1909 BOLDINGH, I.: *The flora of St. Eustatius, Saba and St. Martin.* Leiden, 231 pp. Ook als diss. Utrecht.

1911 *Topographische kaart van Curaçao, 1 : 20.000.* ('s-Gravenhage), 18 bladen. — Die *van Aruba*, 8 bl., verscheen in 1912, die *van Bonaire*, 10 bl., in 1916. *St. Martin* 2 bl., *St. Eustatius* 1 bl.

1913 BOLDINGH, I.: *Flora voor de Nederlandsch West-Indische Eilanden.* Amsterdam, 450 pp.

1914 BOLDINGH, I.: *The flora of Curaçao, Aruba and Bonaire.* Leiden, 197 pp.

1914 VERNHOUT, J. H.: The land- and freshwater-molluscs of the Dutch West-Indian Islands. *Notes Zool. Mus. Leyden 36*, p. 177–189.

1914 BARBOUR, THOMAS: A contribution to the zoögeography of the

West Indies, with especial reference to amphibians and reptiles. *Mem. Mus. Comp. Zool. Harvard 44*, p. 209–359.

1914–1917 *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*. 's-Gravenhage, 782 pp. (1915 p. 321–512; 1916 p. 513–768).

1919 METZELAAR, J.: Report on the fishes .... in the Dutch West Indies .... BOEKE, *Rapport visscherij Curaçao II*, p. 1–135. Ook als diss. *Over tropisch Atlantisch vissen*.

1924 HORST, C. J. VAN DER: Narrative of the voyage .... *Bijdr. Dierk. 23*, p. 1–12. — Afl. *23*, *24* en *25* bevatten uitsluitend bewerkingen van door hem verzameld materiaal onder de boventitel: Bijdragen tot de kennis der fauna van Curaçao. Resultaten eener reis van dr. C. J. van der Horst in 1920; zie ook afl. *22* (reptielen, weekdieren, krabben en kreeftjes, wormen, sponzen e.a.).

1924 BAKER, HORACE BURRINGTON: *Land and freshwater molluscs of the Dutch Leeward Islands*. Occ. Papers Mus. Zool. Michigan 152, 159 pp.

1925 WERNER, F.: Zur Kenttniss der Fauna der Insel Bonaire .... *Ztschr. Wiss. Zool. 125*, p. 533–556.

1926 WINKLER, O.: Niederländisch-Westindien. *Mitt. Ges. Erdkunde Leipzig 1923–1925*, p. 87–137.

1929 REALINO, Fr. M.: *Aardrijkskunde. De eilanden van Nederlandsch West-Indië* .... Curaçao, 120 pp. — 2e herz. druk, *Onze eilanden in Nederlandsch West-Indië* ...., 170 pp. in 1931; 3e herz. druk *De Nederlandse Antillen* ...., 214 pp., in 1938.

1929 MOLENGRAAFF, G. J. H.: *Geologie en geohydrologie van het eiland Curaçao*. Diss. Delft, 126 pp.

1931 RUTTEN, M. G.: Over de vogels van de Hollandsche Benedenwindsche Eilanden (Antillen). *Ardea 20*, p. 91–143.

1931 MOLENGRAAFF, G. J. H.: Curaçao. *Leidsche Geol. Meded. 5*, p. 673–689.

1931 RUTTEN, L. M. R.: Een geologische reis met Utrechtsche studenten naar de Nederlandsche Benedenwindsche Eilanden. *W.I. Gids* jrg. *13*, p. 289–309.

1931 RUTTEN, L. M. R.: Our palaeontological knowledge of the Netherlands West Indies in 1930. *Leidsche Geol. Meded. 5*, p. 651–672.

1931 MOLENGRAAFF, G. A. F.: Saba, St. Eustatius (Statia) and St. Martin. *Leidsche Geol. Meded. 5*, p. 715–739.

1932 RUTTEN, L. M. R.: De geologische geschiedenis der drie Nederlandsche Benedenwindsche Eilanden. *W.I.Gids* jrg. *13*, p. 401–441.

1932 RUTTEN, M. G. & VERMUNT, L. W. J.: The Seroe di Cueba limestone from Curaçoa. *Proc. K. Akad. Wetensch. Amsterdam 35*, p. 228–240.

1932 MACGILLAVRY, H. J.: The rudist fauna of Seroe Teintje limestone .... *Proc. K. Akad. Wetensch. Amsterdam 35*, p. 381–392.

1932 WESTERMANN, J. H.: *The geology of Aruba*. Geogr. Geol. Meded. Utrecht, Phys. Geol. 7, 129 pp. Ook als diss. Utrecht.

1932 MEIJER, ADRIANA S. C.: *Bijdrage tot de kennis der volksgeneeskruiden van Nederlandsch West-Indië*. Diss. Utrecht, 77 pp.

1933 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Reisebericht. *Zool. Jahrb. Syst. 64*, p. 289–326. — Afl. 3/5 van deel *64* en 5/6 van *67* bevatten

uitsluitend „Zoologische Ergebnisse einer Reise nach Boncute, Curaçao und Aruba im Jahre 1930" (w.o. artikelen over de zoetwaterfauna, kwallen, kreeften en krabben en mijten); verder in *Mém. Musée Hist. Nat. Belg.* (*2*) *2* en *Capita Zool. 8*, afl. *1*, *3* en *4* (hydroïden, naaktslakken, inktvissen, stekelhuidigen e.a.).

1933 PIJPERS, P. J.: *Geology and paleontology of Bonaire* (*D.W.I.*) Geogr. Geol. Meded. Utrecht, Phys. Geol. 8, 103 pp. Ook als diss. Utrecht.

1934 WESTERMANN, J. H.: Schets van de geologische geschiedenis van Curaçao, Aruba en Bonaire. *Natuur en Mensch 54*, p. 47–53, 147–152.

1935 BRAAK, C.: *Het klimaat van Nederlandsch West-Indië.* Meded. Verhand. Nederl. Meteor. Inst. 36, 120 pp. — Ook Engelse tekst.

1935 REALINO, FR. M.: *Plantkunde van Curaçao voor M.U.L.O.* Curaçao, 133 pp. — 2e herz. druk in 1947, 188 pp.

1938 KRUYTHOFF, S. J.: *The Netherlands Windward Islands .... A handbook of useful information for visitor as well as resident.* (Gedrukt in Antigua), 1938. — 2e druk in 1939, 164 pp.

1938 GABRIEL, ALFONS: *Tschogogo. Aus dem Leben der Flamingos.* Stuttgart, 56 pp.

1936 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Notes on Agave in Aruba, Curaçao, Bonaire .... *Recueil Trav. Botan. Néerl. 33*, p. 223–249. — Zie ook *35*, 1938 p. 14–28.

1938 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Notes on the Cactaceae of Curaçao, Aruba, Bonaire .... *Recueil Trav. Botan. Néerl. 35*, p. 29–55. — Zie ook *Succulenta 16*, 1934, *20*, 1938 en *22*, 1940.

1939 DANFORTH, STUART T.: The birds of Saba. *Journal Agric. Puerto Rico 22*, p. 503–512.

1940 HARDERS, C. L.: *Bijdrage tot de kennis van de Curaçao-aloë en van hare opsporing.* Diss. Leiden, 200 pp.

1940 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: *Studies on the fauna of Curaçao, Aruba, Bonaire and the Venezuelan islands.* Diss. Utrecht, 130 pp. — Ook uitgegeven als deel *1* van het gelijknamige seriewerk waarvan met medewerking van specialisten deel *2* verscheen in 1940 en *3* in 1948 (zoogdieren, hagedissen, slangen, kikvorsen, landslakken, mieren e.a.).

1941 FRÉMY, P.: Cyanophycées des îles Bonaire, Curaçao et Aruba .... *Revue Algol.* 12, p. 101–152.

1941 HASS, HANS: *Unter Korallen und Haien. Abenteuer in der Karibischen See.* Berlin, 190 pp. — Zie ook *Drei Jäger auf dem Meeresgrund*, Zürich, 1947, 323 pp., waarnaar *Jagers op de zeebodem*, Amsterdam, 1949, 288 pp., en *Fotojagd am Meeresgrund*, Harzburg, 1942, 219 pp.

1943 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Zoögeografische opmerkingen over de Nederlandsche Benedenwindsche Eilanden. *W.I.Gids* jrg. *25*, p. 168–180.

1943 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Over grotten en grottenvorming op Curaçao, Aruba en Bonaire. *W.I.Gids* jrg. *25*, p. 365–375.

1943 AMSHOFF, G. J. H.: *The grasses of the Dutch West Indian Islands.* Meded. Kol. Inst. 59, Handelsmus. 25, 64 pp.

1945 BREEDVELD, G. J. F. & GROENHOF, J. P.: *Rapport van de Gouvernements Aloë-Commissie 1942–1943.* Curaçao, 86 pp. gestencild.

1945 TILBURG, FR. VAN (Andreas Corsini): *Dierkunde op de lagere school.* Curaçao, 32 pp. gestencild.

1945 TILBURG, FRATER VAN (Arnoldo Broeders): Onze cactussen. *Lux 3*, p. 123–141.

1945 HAMILTON, R.: *Bijdrage tot de bodemkundige kennis van (Nederlandsch) West-Indië.* Diss. Utrecht, 55 pp. — Met kleine toevoeging ook uitgegeven als Meded. Kol. Inst. Handelsmus. 29, met WA. M. SESSELER als tweede auteur.

1946 VENLO, FRANS VAN (p. Vitus Brenneker): *Vis met de vissen.* Curaçao, 72 pp. — Schetsen overgedrukt uit de Amigoe di Curaçao.

1946 *Rapport en notulen van de Commissie ingesteld .... ter bestudeering van het grondwaterprobleem op Curaçao.* Curaçao, 58 pp., gestencild. — Het Rapport van de z.g. Watercommissie-RADULPHUS.

1946 *Jaarboek 1945–1946. Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en Curaçao,* Utrecht, 87 pp. — *Jaarboek 1946–1948,* 1948, 97 pp. Hierin ook wetenschappelijke bijdragen, met bibliografieën en artikelen over natuurbescherming.

1947 WESTERMANN, J. H.: Natuurbescherming op de Nederlandsche Antillen .... *W.I.Gids* jrg. *28*, p. 193–216.

1947 HARTZ, PH. H., POT, A. W., e.a. Zie: Medisch werk op Curaçao in 1939–1946. *W.I.Gids* jrg. *28*, p. 329–334.

1948 JONG, M. DE: De vogels van Curaçao, Aruba en Bonaire. *Limosa 21*, p. 1–9. — Van dezelfde schrijver talrijke artikeltjes in de Beurs- en Nieuwsberichten en andere Curaçaose bladen, 1940–1945, onder de schuilnaam VOGELVRIEND.

1948 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Een luchtreiziger over het landschap van de Nederlandse Benedenwindse Eilanden. *Tijdschr. Nederl. Aardr. Gen. 65*, p. 683–691.

1948 PHELPS, WILLIAM H. & PHELPS JR., WILLIAM H.: Two new subspecies of birds from Bonaire Island. *Proc. Biol. Soc. Washington* 61, p. 171–174. — Zie ook hun *Lista de las aves de Venezuela ....* I, Caracas, 1950, 427 pp.

1948 SCHAUB, H. P.: Geological observations on Curaçao, N.W.I. *Bull. Amer. Ass. Petr. Geol. 32*, p. 1275–1291.

1949 *De waterhuishouding van Curaçao en Aruba.* ('s-Gravenhage, 192 pp.) gestencild. — Het z.g. Rapport-KRUL, bevattende KRUL, W. F. J. M.: *Rapport inzake de waterhuishouding ....,* 43 pp.; VISSER, W. C.: *Beschouwingen over de regenval,* 8 pp., en *Nota betreffende de landbouw ....,* 56 pp.; SANTING, G.: *Nota inzake de hydrologie ....,* 85 pp. Samengevat in de *W.I.Gids* jrg. *31*, 1950, p. 21–42.

1949 WESTERMANN, J. H.: *Overzicht van de geologische en mijnbouwkundige kennis der Nederlandse Antillen, benevens voorstellen voor verdere exploratie.* Meded. Ind. Inst. 85, Trop. Prod. 35, 168 pp.

1950 WAGENAAR HUMMELINCK, P.: Biologische belangstelling voor de Nederlandse Antillen. *Vakblad voor Biologen 30*, p. 133–142. — Hierin ook over het museum (zie *Beurs Nwsber.* 11 Jan. 1949, p. 3 en 13 Sept. 1949, p. 3, en vooral ook Bijlage van 8 Apr. 1950, p. 2–3) en het biologisch station (zie *Beurs Nwsber.* 19 Oct. 1948, p. 1 en ook 11 Jan. 1949, p. 3 en 13 Sept. 1949, p. 3).

1950 VENLO, PAUL VAN (p. Vitus Brenneker): *Met de camera op de zee-*

bodem van Curaçao. Privé uitgave, gedrukt in Hilversum (in Nederland verkrijgbaar bij Studio Dré Brenneker, Venlo), 63 pp. waarvan 3–4 met tekst en 5–63 met 64 foto's met korte onderschriften.

Herfst 1950.

SUMMARY

SCIENTIFIC INTERESTS IN THE NETHERLANDS ANTILLES

The opinion that the Netherlands Antilles would be islands more or less neglected by Mother Nature seems to be a thing of the past. In recent years — since our knowledge of geology, geohydrology, and general ecology has greatly developed and the study of flora and fauna has yielded satisfactory results — the Netherlands Antilles, and especially Curaçao, Bonaire and Aruba, have proved to be a nature paradise for both scientists and amateurs.

Scientific research (p. 2–8, p. 25–30)

During the Dutch expedition, which visited the Islands in 1885, a geological survey was carried out by professor K. MARTIN and one of his students, G. A. F. MOLENGRAAFF; botanical work was done by W. F. R. SURINGAR. ERNST HARTERT produced the first ornithological publication in 1893. In 1905 J. BOEKE made the first extensive collection of fishes.

I. BOLDINGH composed the well-known Flora's, of which until now, almost forty years later, no revised edition has been published. The topographic map 1 : 20,000, prepared between 1906 and 1912, is of high quality but needs to be modernized. The preparation of an up to date photogrammetric map is held up by lack of finances. As the Encyclopaedia of the Netherlands West Indies does not go beyond our knowledge of 1915, plans are being made for composing a new encyclopaedia.

The scientific results of the collections made in 1929 by C. J. VAN DER HORST are an important contribution to our knowledge of the fauna of the Southern Caribbean area. H. BURRINGTON BAKER made an intensive study of the land mollusks of the Dutch Leeward Islands, from which he drew valuable zoogeographical conclusions.

The geological studies on Curaçao by G. J. H. MOLENGRAAFF were followed by geological researches in 1930, by L. M. R. RUTTEN and some of his students. Two monographs — one on Aruba by J. H. WESTERMANN and one on Bonaire by P. J. PIJPERS — and a number of smaller papers were the result of this expedition. Since then additional geological investigations were carried out. A detailed survey of our knowledge of geology and mining was given recently by J. H. WESTERMANN, 1949. The publication of R. A. CHRISTMAN's reconnaissence of St. Martin is soon to be expected.

Of the abundant faunistic material collected by P. WAGENAAR HUMMELINCK in 1930, 1936–'37, and 1948–'49, so far only parts have been sorted out and described with the aid of specialists.

Scientific interest organised (p. 8–9)

Scientific interest concerning the Netherlands Antilles is at present organised in the ,,Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en Curaçao'' (Foundation for Scientific Research in Surinam and the Netherlands Antilles) which was established at Utrecht on August

29th, 1945. On 27 December 1948 the ,,Natuurwetenschappelijke Werkgroep Nederlandse Antillen'' (Natural Sciences Study Group Netherlands Antilles) was founded on Curaçao; it has already held several meetings and excursions. These two bodies, which cover much common ground, work in close cooperation. The Study Group also works together with the Curaçao Museum.

Scientific Museum (p. 9–16)

The Curaçao Museum was opened on March 7th, 1948, in a previous military hospital, which by well-planned reconditioning was turned into an attractive museum (fig. 1 and 9). The greater part of the ground floor (fig. 3) is intended for exhibition of biological and geological specimens (fig. 4). But many more provisions have to be made, before the people of Curaçao can have the full benefit of the Museum. A first requirement is the appointment of a full-time director who will give guidance in all museum activities and who will see to it that the collections are used to their full educational, scientific and aesthetic possibilities.

Biological Station? (p. 16–24)

One of the projects of the Foundation for Scientific Research is the establishment of a marine biological station. It is suggested that this station should have a small permanent staff and promote exchange of scientists. The Lerner Marine Laboratory at Bimini, in the Bahamas (p. 17–20, fig. 5–7, 10–12), is a good example of a biological station in the Caribbean; a similar institute in the Netherlands Antilles, however, should differ from this in several essential points.

The coast near Kralendijk, on Bonaire, seems an attractive locality for the establishment of such a marine biological station. On Curaçao, however, special interest was shown for the building of an aquarium which would attract biologists as well as tourists. In such an aquarium the water circulation could be brought about by the natural water current and the tide. The fauna and flora of the tanks accordingly would live under almost natural conditions, and should be observed and studied from a passage below water level.

Under present financial conditions construction and exploitation of a show-aquarium of this type is possible only on Curaçao. Consequently the biological station should be built also on this island, as its personnel would run the aquarium. The obvious locality for this project is the entrance of the Spanish Water (fig. 8, 19–23). Moreover, this entrance, and the neighbouring land area appear to be a suitable site for a National Park (fig. 8).

Other scheme of research (p. 24–25)

The Foundation and Study Group are in favour of a scheme of research which is inexpensive and adapted to the present circumstances. This aims at sending out advanced Netherlands students or qualified biologists to do research work in the Netherlands Antilles. Apart from their specialist work these scientists also have a wider task: the establishing of cultural contact with the inhabitants, that these may reap some direct benefit from the visits of their overseas guests.

PERSDELICTEN IN SURINAME

DOOR

PH. A. SAMSON (Paramaribo)

In zijn werk *Journalistiek leven in Curaçao* heeft dr JOH. HARTOG een geschiedbeschrijving van de pers in Curaçao gegeven. Als aanhangsel van dit werk heeft de schrijver een en ander medegedeeld over de historie van de Surinaamse pers en bijeen verzameld hetgeen daaromtrent is gepubliceerd. Wij mogen de schrijver hiervoor dankbaar zijn.

Onder het hoofd ,,Het eerste persdelict 1796'' lezen wij dat in 1796 tegen de *Surinaamsche Spectator* een klacht werd ingebracht en de uitgeefster strengelijk gewaarschuwd werd zich te onthouden van uitdrukkingen met de aangenomen principes van de openbare godsdienst in strijd.

De schrijver maakt geen onderscheid tussen persdelicten, waaronder wij willen verstaan vervolgingen ingesteld tegen redacteuren van nieuwsbladen met daarop gevolgde veroordelingen, en maatregelen, bestaande uit waarschuwingen en schorsingen, die tegen de pers in Suriname werden genomen.

In dit opstel willen wij een opsomming geven van veroordelingen uitgesproken ter zake van strafbare feiten door middel van de pers gepleegd, doch ons daarbij beperken tot vervolgingen ingesteld tegen de redactie van nieuwsbladen in Suriname. Welke preventieve maatregelen in de loop der tijden tegen de pers zijn genomen, zal in een volgend artikel worden behandeld.

HARTOG deelt mede dat de nieuwsbladen in het algemeen eerst laat critiek op plaatselijke toestanden geven en dat deze heden ten dage nog veelal zwak is in verband met de klein-plaatselijke toestanden (blz. 307).

Deze laatste toevoeging kunnen wij niet onderschrijven. Vaak is er scherpe, ja zelfs ruwe critiek, vooral op het beleid van Gouverneurs geleverd, al moet daarbij dadelijk worden toegegeven dat die critiek steeds van een bepaalde zijde kwam.

Blijkens een hoofdartikel in *Suriname* van 19 Dec. 1899 (redacteur D. S. G. MORPURGO) was mr WILLEM VAN EMDEN, Kantonrechter en Lid van de Raad van Bestuur, de eerste opposant in de Surinaamse pers.

De redactie van het blad scheen niet veel op te hebben met deze magistraat, zijn afkeuring voor de verdere dienst in de tropen wordt onder het hoofd „een heuglijk nieuws" met „onverdeeld genoegen" gemeld. Na de grieven tegen VAN EMDEN te hebben aangegeven zegt de redacteur: „Desniettemin is er *iets*, waarvoor rechtzinnigen en de niet tot de clique behoorende Kinderen van het Land mr WILLEM A. VAN EMDEN niet genoeg dankbaar zich kunnen betoonen: hij toch is *de eerste*, die ons en andere oppositie bladen is voorgegaan, en heeft geleerd dat de waarheid mag worden gesproken, en dat, tegen wien ook, mag worden gestreden voor het recht van anderen. De pittige, vaak scherpe en onbehouwen oppositie, welke hij èn in ons blad èn in Nederlandsche bladen gevoerd heeft tegen het Bestuur Jhr. VAN SYPESTEYN bracht in de journalistiek van *Suriname* een geheel anderen ommekeer, en schudde ons, doch vooral ook andere rechts- en overheidspersonen, die in latere dagen oppositie tegen volgende Besturen hebben gevoerd, vrij van den angst, die het algemeen beroerde om zijne gevoelens en meeningen ronduit te zeggen". De redactie eindigt met te schrijven dat zij later heeft ervaren dat de heftige oppositie van de heer VAN EMDEN niet was ter behartiging van het algemeen belang, maar wel en hoofdzakelijk om te kunnen botvieren de persoonlijke rancune, welke zijn familie niet tegen *Gouverneur* VAN SYPESTEYN, maar tegen de *persoon* van deze had.

Indien het juist is dat mr VAN EMDEN de eerste is geweest die felle critiek tegenover het Bestuursbeleid in Suriname heeft gevoerd, dan mag worden gezegd dat dit voorbeeld spoedig navolging heeft gevonden. De critiek tegenover J. H. A. W. baron VAN HEERDT TOT EVERSBERG (1882–1885) [1]) en zijn opvolgers Jhr mr M. A. DE SAVORNIN LOHMAN (1889–1891) en mr W. TONCKENS J.Lz. (1899–1902) [2]) in *Suriname* was buitengewoon

1) De artikelen tegen het beleid en de persoon van deze Gouverneur werden, als gebundelde overdrukken uit *Suriname*, in brochurevorm uitgegeven onder de titel *Surinaamsche toestanden* (Paramaribo, 1885). De schrijver is onbekend.

2) Op 23 Nov. 1889 weigerde het Hof van Justitie rechtsingang te verlenen tegen W. J. LABAD, redacteur van *De West-Indiër*, beklaagd van belediging van de wd. Gouverneur TONCKENS, uit overweging

scherp en Jhr mr T. A. J. VAN ASCH VAN WIJCK (1891–1896) nam in zijn op 9 Mei 1893 uitgesproken rede ter opening van de Staten stelling tegen een in het afgelopen jaar verrezen orgaan (*Nieuwe Surinaamsche Courant*), dat, gelijk hij zeide, zich ten taak stelde minachting voor het Bestuur en de gestelde machten op te wekken bij hen die in moeilijke omstandigheden verkeren.

Wie de Surinaamse couranten van de laatste helft van de 19de eeuw critisch doorleest, zal tot de conclusie moeten komen dat in talrijke gevallen een vervolging met succes zou zijn bekroond.

Het Bestuur van Gouverneur LOHMAN was een tijd van strijd en woeling; er heerste een scherpe strijd tussen Gouverneur en Volksvertegenwoordiging. Die strijd werd ook in de pers gevoerd. Terwijl in *De Volksbode* de daden van de Gouverneur geprezen werden, werd zijn beleid in *Suriname* en *De West-Indiër* scherp aangevallen en zeer onaangename critiek geleverd.

Het eerste persdelict dat wij in de Surinaamse kranten ontdekten betrof een vervolging ingesteld tegen F. W. DETERMAN JR. auctionnair, 26 jaar, geboren te Amsterdam. Deze schreef in *De West-Indiër* van 27 en 30 November 1870 een artikel, ,,Een Spaansche geschiedenis": een fantasie over een stad Equuwaja, in de provincie Parewuita, welk stadje liggende aan de linkeroever van een majestueuse stroom in een vruchtbare landstreek lag. Het volk van die stad en provincie was ontevreden over het flauwe bestuur, el gobiernador was zwak, onverschillig, dan door deze, dan door gene invloed meegesleept, zonder enige waardigheid, bij het volk niet gezien, met gebrek aan praktische kennis, wankelmoedig en onzelfstandig, en zonder doortastendheid, alles op de lange baan schuivend, in het kort zonder enige eigenschap die in zijn betrekking iets waard is — en toch trok hij een aanzienlijk jaargeld.

Dit artikel werd beledigend geacht voor Gouverneur W. H. J. VAN IDSINGA (1867–1873). Beklaagde werd bij vonnis van het Hof van Justitie van 25 Februari 1871 veroordeeld tot gevangenisstraf van achttien maanden en de kosten van het geding wegens ,,het boosaardiglijk en in een gedrukt en verspreid geschrift, dus in het openbaar, beleedigen van den Gouverneur, 's Konings vertegenwoordiger in deze kolonie". Bij Gouvernementsresolutie van 6 Mei 1871, no. 746/2, werd aan de veroordeelde kwijtschelding verleend van zijn nog overige straftijd.

---

dat de geincrimineerde bestuurshandelingen niet in de tijd toen mr TONCKENS wd. Gouverneur was, hadden plaats gehad en het artikel overigens voor diens persoon niet beledigend was.

Tekenend voor de toestand in Suriname is de aanvang van het pleidooi van de verdediger mr A. C. WESENHAGEN in deze zaak, zoals het in de locale bladen werd opgenomen. Spreker achtte het nodig om een opheldering te geven van zijn optreden, omdat hij om vele redenen niet beschouwd wilde worden sympathie te gevoelen voor roekeloze schrijverij en niet beschouwd wilde worden voorstander te zijn of zijn adhaesie te schenken aan de gemene, opgewonden toon waarop in de kolonie met aanranding van personen, bestuursdaden dikwijls worden gecritiseerd. Hij voegde eraan toe: „Het onbeschofte geschreeuw, de losbandige voorbarigheid, de grove personaliteiten, die bij sommige zich noemende journalisten in deze kolonie dikwijls voorzit, zie ik à regret hun weg vervolgen". — „Niemand kan grooter afkeer hebben dan ik van den toon en de wijze van schrijven, die er nu en dan in sommige Surinaamsche dagbladen voorkomt, niemand kan meer dan ik dien schamperen, bespottelijk overmoedigen en belachelijk woesten toon afkeuren, waardoor zich helaas nu en dan die dagbladen meesterlijk, doch gelukkig ook schadeloos weten te onderscheiden".

Het tegen DETERMAN gewezen vonnis werd in het *Weekblad van het Recht* van 24 April 1871, no. *3314*, gepubliceerd. De redactie tekende aan dat de drukpers in de kolonie onder zeer strenge wetten leeft, vooral als deze toepassing er van juist is, wat misschien mag betwijfeld worden.

In 1891 en 1892 werden vervolgingen ingesteld tegen redacteuren van *De Volksbode*, een blad dat het beleid van Gouverneur Jhr M. DE SAVORNIN LOHMAN verdedigde. Nadat een der redacteuren tot f. 25 boete wegens hoon en tot 3 maanden gevangenisstraf en f. 100 boete wegens laster was veroordeeld, werden vier redacteuren van het blad vervolgd in verband met de Mei-woelingen in 1891. Een der redacteuren werd vrijgesproken, de overige schuldig verklaard aan „het te zamen en in vereeniging door gedrukte geschriften in het openbaar verspreid opruien van de menigte tot het plegen van wederspannigheid door gewelddadigen en feitelijken weerstand tegen ondergeschikte beambten der rechterlijke politie, handelende ter uitvoering van de bevelen van het openbaar gezag, gepleegd door meer dan twintig gewapende personen tot vernieling van roerende zaken, begaan met openbaar geweld door een bende". Deze redacteuren werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van drie jaar, een jaar en zes maanden en zes maanden.

Of door deze veroordeling bij de redacteuren der Surinaamse

nieuwsbladen de schrik erin gebracht is of het Parket niet gemakkelijk tot vervolging overging weten wij niet, doch het duurt tot 1908 voor er weer een vervolging wordt ingesteld. In dat jaar schreef de pater-redacteur van *De Surinamer* in het nummer van 10 Dec. een artikel, „De overname des beheers van twee plantages door het Gouvernement", waarin aan beheerders van plantages werd ten laste gelegd, dat zij gelden tot een bepaald doel verstrekt voor een ander doel hebben gebezigd.

Het verweer van de vervolgde bij de Rechter-Commissaris — ter openbare zitting liet hij verstek gaan — dat hij geenszins het doel heeft gehad om te beledigen, werd door het Hof verworpen en bij vonnis van het Hof van Justitie van 20 Maart 1909 werd hij ter zake van laster, door in een gedrukt geschrift dat is openbaar gemaakt door verspreiding, aan iemand met het oogmerk om te beledigen feiten ten laste te leggen, welke, zo deze bestonden, degene wie zij zijn ten laste gelegd zouden blootstellen aan de verachting of de haat der ingezetenen, veroordeeld tot een geldboete van f. 100 subsidiair 7 dagen gevangenisstraf en de kosten van het geding ad f. 41.95. Een der overwegingen van het Hof was dat er voldoende grond bestaat om aan te nemen dat beklaagde tot zijn handelingen is gekomen door overmatig vertrouwen op verkregen inlichtingen.

Reeds het volgende jaar werd de redacteur van *Suriname* vervolgd wegens het schrijven van een artikel, „Kaf", waarin hij een commies-landmeter beledigde door o.m. te schrijven dat deze is bedreigd de laan te worden uitgezonden. De gevraagde rechtsingang wegens laster werd door het Hof geweigerd en de redacteur werd door de Kantonrechter bij vonnis van 28 April 1909 veroordeeld wegens belediging in geschrifte tot een geldboete van f. 5 subsidiair 2 dagen gevangenisstraf.

Naar aanleiding van een artikel over het gevelde vonnis werd dezelfde redacteur voor de rechter gebracht, doch vrijgesproken.

In 1913 kon het Surinaamse publiek weer smullen van „een persdelict": De toenmalige redacteur van het nieuwsblad *De West* besprak en beoordeelde de bestuursdaden van de Gouverneur W. H. D. Baron VAN ASBECK en schreef: „Waarlijk het wordt tijd dat de oogen van het moederland open gaan". „Men moet daar begrijpen dat de Gouverneurszetel van Suriname te goed is om te dienen als middel om menschen kwijt te raken, met wie men in Nederland om de een of ander reden zit opgescheept". „Het klinkt ruw om dit te zeggen, maar het belang van Moeder-

land en kolonie *eischt* dat voor alles gezorgd wordt voor een eerlijk en bekwaam bestuur".

Nadat een poging van de redacteur-beklaagde om de leden van het Hof te wraken mislukt was, werd de zaak behandeld. Het door beklaagde als motief voor zijn handeling aangevoerde dat hij in het algemeen belang gehandeld heeft, werd verworpen, omdat naar het oordeel van het Hof het algemeen belang niet gediend wordt door het uitoefenen van critiek in nodeloos krenkende vorm. Het Hof overwoog verder dat beklaagde klaarblijkelijk gehandeld heeft in grote opgewondenheid over feiten en omstandigheden die, eenzijdig als hij was ingelicht, op hem de indruk hebben moeten maken van willekeur en onrecht en het bovendien de eerste maal is dat hij voor een dergelijk feit terecht staat en veroordeelde hem bij vonnis van 8 November 1913 wegens „het boosaardelijk en in een gedrukt en verspreid geschrift, dus in het openbaar, beleedigen van de vertegenwoordiger der Koningin in de Kolonie" tot gevangenisstraf voor de tijd van drie maanden en de kosten van het geding ad f. 4,60. De Gouverneur verleende op de dag van de uitspraak uit eigen beweging gratie aan de veroordeelde. [1])

Bij vonnis van 11 April 1928 werd de hoofdredacteur en uitgever van het Koloniaal Nieuws- en Advertentieblad *Suriname* veroordeeld tot hechtenis voor de tijd van zes weken wegens: „het uitgeven van een geschrift van strafbaren aard, zijnde de dader noch bekend, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang bekend gemaakt". Deze redacteur had in een artikel, „Uitstooten", waarin de benoeming van een buiten de ambtenaarswereld staande persoon tot Districts-Commissaris fel werd gecritiseerd, onder meer geschreven „dat in Suriname in de laatste jaren door het Koloniaal Bestuur slechts uiting wordt gegeven aan persoonlijke antipathie of sympathie of ook om gevolg te geven aan wenschen en grillen van hotelvrienden, dischengelaggenooten, of te wel pluimstrijkers, en voorts dat op geneeskundigen bedektelijk pressie werd geoefend tot het geestelijk en lichamelijk ongeschikt verklaren van staatskerk- en landsdienaren en waar het doel niet kon worden bereikt men de toevlucht tot machtsmisbruik nam".

Het Hof was van oordeel dat de passages in dit artikel een aantasting zijn van de zedelijke waarde en alzo beledigend voor

[1]) De voorgeschiedenis van dit delict is in brochurevorm uitgegeven onder de titel *Een blik op het huidig bestuursbeleid in Suriname* (Paramaribo, 1913); het bevat overdrukken uit *De West*.

degene aan wiens handen het Bestuur van Suriname door de Koningin is toevertrouwd. Het college besliste ten aanzien van de vraag wat onder de uitdrukkingen „Koloniaal Bestuur" en „het Bestuur" moet worden verstaan: „dat tenzij op dubbelzinnige wijze met die woorden degene die zich daarvan bedient, op een bepaald bestuursorgaan het oog heeft, aangenomen moet worden dat met deze uitdrukkingen gedoeld wordt op de bewindvoerende Gouverneur in wiens persoon ingevolge art. 29 van het Regeeringsreglement het bestuur over Suriname is belichaamd". Ten aanzien van de op te leggen straf werd overwogen dat deze straf een vrijheidsstraf behoort te zijn, zowel op grond van het ernstig karakter der beledigende passages van het onderwerpelijke artikel, als op grond van het feit dat in het door beklaagde in kalme gemoedstoestand en met volle wetenschap van de inhoud daarvan uitgegeven geschrift, de hoogste drager van het gezag in Suriname was beledigd [1].

Dezelfde redacteur werd bij vonnis van 13 Juni 1929 door de Rechter-plaatsvervanger bij het Kantongerecht van Paramaribo veroordeeld tot een geldboete van f. 100 subsidiair 14 dagen hechtenis. Beklaagde had in zijn blad van 1 Febr. 1929 onder het hoofd „Rechtswezen" een artikel over de Surinaamse Justitie geschreven, waarin hij de afkeuring voor de verdere dienst in de tropen van de President van het Hof van Justitie mr S. D. DE VRIES ter sprake bracht en in verband daarmede geschreven dat hij hoopte dat de Gouverneur het daarheen zou leiden dat in elk opzicht onze rechtspleging een reorganisatie ondergaat en rechtschapen en hoogstaande Nederlandse rechtsgeleerden naar de kolonie worden gedetacheerd en een dergelijke maatregel tot gevolg zal hebben dat het zoek geraakte volksvertrouwen in de onkreukbaarheid van onze justitie gaandeweg zal worden herwonnen.

Bij de oplegging van de boete hield de Rechter rekening met het feit dat beklaagde de leeftijd van 60 jaar had overschreden.

Het volgend persdelict ging tegen de redacteur-uitgever van *Jong Suriname*, die de adjudant van de Gouverneur beledigde door in dit blad van 8 Dec. 1933, dat onder zijn aansprakelijkheid

---

[1]) In een brochure vatte de veroordeelde alle stukken in zake vervolging en veroordeling in de zaken samen, de stukken, het requisitor, pleidooi van de verdediger zijn daarin opgenomen; het vonnis van het Hof is voorzien van vele hatelijke aantekeningen. Aan de brochure is een aanhangsel toegevoegd, waarin het proces tegen de redacteur van *De West* in 1913 is weergegeven.

werd uitgegeven, van deze adjudant te schrijven: ,,Wat verbeeldt dit gedropen soldaatje (een heele soldaat is hij in Holland nooit geweest) van zichzelf in Suriname. Ben je in de West ineens zoo'n fijne en gewichtige Hollander geworden?"

Hij werd bij vonnis van 31 Jan. 1934 door de Kantonrechter van Paramaribo tot een geldboete van f. 40 subsidiair 14 dagen hechtenis veroordeeld.

Het jaar 1933 was een woelig jaar voor Suriname. Op 7 Febr. 1933 werd op last van de politie gevuurd op een opdringende volksmenigte tengevolge waarvan twee personen, die in de voorste gelederen stonden, de dood vonden. Dit feit veroorzaakte een grote opgewondenheid in de stad en de pers.

In het nieuwsblad *De Banier van Waarheid en Recht* verschenen over deze gebeurtenis verschillende opgewonden mededelingen en commentaren. O.m. werd, naar aanleiding van een wel zeer merkwaardige opgave in het officieel orgaan, *Gouvernements Advertentieblad*, van 24 Maart 1933, waarin te lezen stond dat in Februari twee personen waren overleden wegens ,,Moord door vuurwapenen", gezegd, dat officieel is vastgelegd dat deze twee mensen vermoord zijn en een strafactie niet mocht worden nagelaten.

In verband met een lezing die de Procureur-Generaal mr dr F. L. J. VAN HAREN voor de Vereeniging voor Dierenbescherming hield werd onder de rubriek ,,Wist U" opgenomen: ,,dat een menschen-moordenaar ook weleens dierenbescherming kan propageren".

De Procureur-Generaal achtte zich in hoge mate beledigd en in zijn eer en goede naam aangetast door deze artikelen die naar zijn mening inhielden dat hij, als hoofd van de gewapende politie, onnodig en tegen beter weten in het zou hebben aangelegd om op een weerloze volksmenigte te doen schieten en diende een klacht tegen de redacteur in.

Bij vonnis van het Hof van Justitie uitgesproken op 4 April 1934 werd de redacteur van *De Banier van Waarheid en Recht* schuldig verklaard aan: 1. smaadschrift aangedaan aan een ambtenaar ter zake van rechtmatige uitoefening zijner bediening, drie malen gepleegd; 2. eenvoudige belediging, aangedaan aan een ambtenaar ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening, gepleegd als voortgezette handeling, en tot gevangenisstraf voor de tijd van vier weken veroordeeld

Als verweer tegen het artikel omtrent de mensenmoordenaar-dierenbeschermer voerde beklaagde aan dat hij daarmede HIT-

LER had bedoeld, die een groot dierenvriend en dierenbeschermer is, terwijl beklaagde hem als een geweldenaar of moordenaar beschouwt om zijn Joden- en Negervervolgingen. Het Hof sloeg geen acht op dit verweer.

Dezelfde redacteur werd op 8 Dec. 1934 bij verstek veroordeeld wegens het overnemen van een artikel uit de Nederlandse pers, ,,Nieuwe Terreur in Suriname'', dat het Hof beledigend achtte voor de Procureur-Generaal.

Het verstekvonnis waarbij beklaagde tot vier weken gevangenisstraf werd veroordeeld werd na het verzet van de veroordeelde gewijzigd in een geldboete van f 100 subsidiair vier weken gevangenisstraf [1]).

Daarna was het de beurt van het orgaan van de R.K. missie, *De Surinamer*.

In 1935 verscheen in dat blad onder de rubriek ,,Wereldnieuws'' een artikel van de leken-redacteur, waarin de volgende zinsnede voorkwam: ,,De Führer blijkt dan al te vaak of wel weinig te zeggen te hebben als het er op aankomt of wel — wat erger is — dubbelhartigheid van de lafste soort aan den dag te leggen en zich te verschuilen achter ondergeschikten''.

Het Duitse consulaat vestigde de aandacht van het Parket op dit artikel en de redacteur werd vervolgd wegens belediging van ADOLF HITLER, Hoofd van het Duitse Rijk.

Als verweer voerde hij aan dat hij niet het hoofd van het Duitse Rijk heeft gecritiseerd, maar alleen de Führer, als leider van de Duitse Nationaal Socialistische Partij. Dit verweer verwierp het Hof van Justitie bij vonnis van 27 Maart 1935 in uitgebreide overwegingen waarin het college tot de conclusie kwam dat een belediging van de ,,Führer'' nadat deze Hoofd van het Duitse Rijk is geworden, als een belediging van een Staatshoofd moet worden aangemerkt.

Beklaagde werd veroordeeld wegens ,,opzettelijke beleediging een Hoofd van een bevrienden staat aangedaan'' tot een geldboete van f. 25 of vervangende hechtenis voor de duur van een week. Ter motivering van de strafmaat overwoog het College dat het Hof rekening houdt met de omstandigheid dat beklaagde, die reeds vele jaren in de journalistiek werkzaam is, tevoren nog niet is veroordeeld en het Hof, niettegenstaande de ernst van

[1]) De veroordelingen van deze redacteur werden in de vergadering van de Tweede Kamer der Statengeneraal van 22 Febr. 1935 door verscheidene Kamerleden en de Minister van Koloniën besproken.

het feit, ditmaal met een lichte bestraffing meent te kunnen volstaan.

Ruim twee jaren later werd de redacteur van *De West* vervolgd omdat hij het Gouvernement beticht had van het opzettelijk, willekeurig, tegen beter weten in krenken van het rechtsgevoel van derden. In dit blad verscheen nl. op 12 Maart 1937 een artikel handelende over het geval van zekere SCHULTZ te Albina, wiens zes-riems vissersboot was „gekapt" door gestraften, werkzaam onder militaire politiebeambten; het hout was als brandhout voor de gevangenis gebruikt. SCHULTZ kon, hoewel hij hemel en aarde bewoog, geen vergoeding krijgen voor de aangerichte schade, en de redacteur van *De West* pleitte tevergeefs voor de eigenaar van de boot. In een artikel schreef deze redacteur: „Maar wij kunnen ons de gemoedsgesteldheid indenken van iemand, wiens rechtsgevoel zoo lang en op zoo brutale wijze door het Gouvernement is verkracht".

De Kantonrechter in het Tweede Kanton veroordeelde beklaagd conform de eis van het O.M. bij vonnis van 13 Mei 1937 tot een geldboete van f. 25 subsidiair 5 dagen hechtenis [1]). De Kantonrechter overwoog dat het opzet om te beledigen alleen behoeft te worden gericht op de beledigende vorm, d.w.z. dat degene die de uitlating doet moet begrijpen, dus weten dat de vorm van de uitlating beledigend is.

Na zijn veroordeling schreef de redacteur een artikel, waarin hij de juistheid van het vonnis betwistte.

Het volgend persdelict ging weer tegen de redactie van *De West*, nu evenwel tegen een waarnemend redacteur, die een reeks van artikelen schreef over wantoestanden in 's Landshospitaal, meer in het bijzonder tegen de Chef, COOL. In een der artikelen schreef hij: „Wat het lichtende Radium voegde aan den goeden naam van het Hospitaal werd de inrichting ontnomen door de bedorven Kool".

Beklaagde werd bij vonnis van 31 October 1938 ter zake van het zich in het openbaar bij geschrifte opzettelijk in beledigende vorm uitlaten over een in Suriname gestelde macht, veroordeeld tot een geldboete van f. 40 subsidiair 14 dagen hechtenis [2]).

---

[1]) In deze zaak trad de P. G. voor de eerste maal op als O.M. bij de Kantongerechten; door een wijziging van het Wetboek van Strafvordering bij K. B. van 19 Febr. 1937 (*G. B.* No. *22*) was de mogelijkheid van dit optreden geschapen.

[2]) Als vrolijke noot aan deze veroordeling vertelde de veroordeelde in zijn blad het volgende: „Beklaagde die planter was en zeer geinte-

Het volgende persdelict uit meer recente tijd is niet het minst onvermakelijke.

In 1942 gaf de vereniging *Suriname Waakt* [1]), een maandblad uit, met het doel Suriname in breder kringen bekend te maken en de meest gunstige indruk van dit land te vestigen. Een der redacteuren, een districts-commissaris, die tevoren bij het binnenlands bestuur in Indonesië had gediend, schreef artikelen, die de aandacht trokken vanwege hun frisse en originele stijl.

In het 8e nummer van het maandblad, in Nov. 1942 verschenen, schreef hij onder het hoofd „Om het heil van Groot-Nederland" een artikel gericht tegen de Surinaamse Volksvertegenwoordiging. O.m. werd van het College gezegd: „Wij bekennen gaarne de lectuur van het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs met betrekking tot de Surinaamsche Ontwerpbegrooting 1943 min of meer aemachtig te hebben beeindigd." „Daarna overviel ons de onweerstaanbare behoefte de handen uitvoerig met zeepsop te behandelen..... Voor iemand met zelf-respect moet het een hard gelag zijn geweest dááronder zijn naam te plaatsen.... Zelden hebben wij een hoog openbaar college met zooveel vrijmoedigheid zich zelf een testimonium paupertatis zien uitreiken als in het onderhavig geval is gebeurd. Geestelijke onmacht tracht zich te verbergen achter een stroom van achterklap, vitterij, verdachtmaking en agitatie..... Goddank, dat democratie zooiets als een geloof is. In haar naam kan veel gezondigd worden. In haar naam kunnen wij veel verdragen. Maar daarom verdragen wij niet alles. Wij verdragen niet dat een harer hoogste goederen, de in strafrechtelijke zin gewaarborgde parlementaire immuniteit, wordt misbruikt om professionele malcontenten en pseudo-erudieten met een rudimentair verantwoordelijkheidsbesef in de gelegenheid te stellen een rol te spelen op kosten eener goedgeloovige massa".

---

resseerd in de koffieprijzen, ontmoette, komende van de zitting waarin zijn veroordeling was uitgesproken een collega-planter en vermoedende dat de uitspraak hem zou interesseren, riep hij hem toe: „ampat poeloe", hetgeen in het Maleis „veertig" betekent. De planter meende echter dat de koffieprijs tot veertig cent gestegen was en verspreide dit nieuws door de stad."

[1]) In de lijst van Surinaamse periodieken, in het werk van HARTOG, is dit blad niet opgenomen. — Het eerste nummer van *Suriname Waakt* verscheen in April 1942. Commissie van redactie: A. J. MORPURGO, dr J. W. DEL PRADO, J. E. HAGEN, dr J. F. E. EINAAR, J. D. OPPENHEIM en ir J. DE KRAKER. Drukkerij: Eben Haezer. Het laatste nummer (No. 8) verscheen in Nov. 1942.

Bij vonnis van 1 Febr. 1943 werd de schrijver door de Kantonrechter in het Tweede Kanton veroordeeld tot een geldboete van f. 75 subsidiair twee weken hechtenis wegens „het zich in het openbaar bij geschrift opzettelijk in beleedigenden vorm uitlaten over eene in Suriname gevestigd openbaar lichaam."

Het verweer van beklaagde dat het niet in zijn bedoeling lag om zich in beledigende vorm uit te laten werd verworpen. De Rechter overwoog dat beklaagde moest begrijpen dat de door hem in meerdere of mindere mate gebezigde nodeloos grievende, krenkende woorden en uitdrukkingen, waarvan hij geacht moest worden de portée ten volle te beseffen, aan de in de dagvaarding omschreven passages een beledigende vorm gaven.

Typisch voor de Surinaamse samenleving is dat het nummer waarin het artikel verscheen het laatste van het tijdschrift was; geen der redacteuren durfde blijkbaar de uitgave voortzetten.

Het duurde tot 1950 vóór er weer persdelicten te vermelden zijn. De redacteur van *Het Nieuws* werd op 3 April 1950 door de Kantonrechter in het Tweede Kanton wegens belediging van de Staten veroordeeld tot een boete van f. 50 of één week hechtenis. In zijn blad schreef hij, doelende op de Staten, over „politiek gesproken onrijpe kwajongens". In hoger beroep sprak het Hof van Justitie hem op 19 Juli 1950 vrij, uit overweging dat niet is bewezen dat beklaagde het *college* der Staten heeft beledigd, doch het geschrevene gericht is tegen de algemene houding van *enige* Statenleden in de vergadering van 23 Januari 1950.

De politieke verhoudingen waren oorzaak dat het aantal persdelicten toenam. De redacteur van *De West* stond in een eerste aanleg wegens smaadschrift en belediging terecht. Aangezien het tegen dit vonnis aangetekend hoger beroep nog niet behandeld is, volstaan wij met slechts de vermelding van het feit. Het tegen hem gewezen vonnis werd in de pers becritiseerd en naar aanleiding van deze critiek werd op 11 December 1950 de ex hoofdredacteur van *Reveille* veroordeeld tot een boete van f. 75 en een voorwaardelijke gevangenisstraf van veertien dagen. Tot zover mij bekend, is tegen dit vonnis geen beroep aangetekend. Ons overzicht is bijgewerkt tot eind 1950. Enkele zaken zullen nog worden berecht; zolang echter de politieke rust in Suriname niet is teruggekeerd is helaas te vrezen, dat vervolgingen zullen worden ingesteld.

In vorenstaande opsomming hebben wij slechts die persdelicten opgenomen die tot een veroordeling hebben geleid.

Als een merkwaardigheid willen wij nog vermelden een poging van een redacteur van een plaatselijk blad om een veroordeling tegen collega's uit te lokken.

In het jaar 1925 diende de redacteur van *De West* een strafklacht in tegen twee redactieleden van *Suriname* wegens belediging ter zake van het schrijven van het artikel „Schijnheiligheid". Het Hof weigerde bij beschikking van 5 Maart 1926 de rechtsingang en stelde de redacteuren buiten vervolging op grond van de overweging dat niet gebleken is dat de kennelijke strekking van het artikel is om de klager als een omkoopbaar journalist aan de kaak te stellen en de inhoud ook overigens niet gebleken is van beledigende aard te zijn in de zin van het Wetboek van Strafrecht, al zij het dan ook dat de heftige toon waarin bedoeld artikel gesteld is niet aan de eisen van goede journalistiek beantwoordt.

SUMMARY

In this article are enumerated the legal actions brought in the course of a couple of centuries against newspaper editors in Suriname, on account of misdemeanours committed by them in their publications.

Although in 1796 already we find a complaint against the *Surinaamsche Spectator*, it was the violent criticism started about 1870 of the governmental policy which gave cause to the majority of the prosecutions related by the author of the above article. The first of the actions of this class is the one of Febr. 25th 1871.

The intensification of the political opposition in more recent times is responsible for the increase of criminal proceedings against newspapers in Suriname, shown in this article.

GESCHIEDKUNDIGE SPROKKELINGEN (XIII-XIV)

ZONDAGSRUST EN ZONDAGSSLUITING IN SURINAME.

De oudste bepaling omtrent Zondagsrust in Suriname dateert van 1694. In dit jaar werd door Gouverneur JOHAN VAN SCHARPHUIZEN een bevel uitgevaardigd, waarbij alle inwoners verplicht werden de Zondag als algemene rustdag te erkennen. Aan dit voorschrift en andere van dien aard werd na kortere of langere tijd weinig of geen gevolg gegeven.

De thans in Suriname vigerende Zondagsrust-verordening is van 1908 en werd door Gouverneur IDENBURG ingediend. De bepalingen komen in hoofdzaak overeen met die der Nederlandse Winkelsluitingswet; de Joodse zaken, die op Zaterdag gesloten zijn, mogen op Zondag geopend blijven.

Doch een verscherpte Zondagsrust en winkelsluiting, waarbij dit niet was toegestaan kende Suriname reeds in 1783.

Op 17 December van dat jaar verscheen een Publicatie van de Gouverneur-Generaal mr WOLPHERT JACOB BEELDSNIJDER MATROOS, waarbij werd overwogen, dat het er verre van af was, dat ,,diversche voorige Placcaaten zijn geobserveerd ende nagekoomen" en er nieuwe voorschriften werden gegeven.

Wij lezen o.a. het volgende: ,,Eerstelyk ende alhier aan Paramaribo; dat op de Sondaagen, alsmede den eersten dag van het Kers-Feest, door Niemand van wat Natie of Religie hij ook mogte zijn, eenige Neeringen ofte Hanteeringe, veel min Arbeyd, ook niet door Slaaven, zal moogen worden gedaan of verrigt, nogte door Winkeliers hunne Winkels ofte Vensters van haare Huyzen geopend ofte in dezelfde eenige Goederen te koop gehangen, nogte uyt en na Vaartuygen ofte Huyzen gefraagen en gebragt". Een uitzondering werd gemaakt voor slagers, bakkers en verkopers van melk en groenten. Deze mochten buiten kerktijd hun waren afleveren. Ook aan de herbergiers was het toegestaan dan ,,op zeer matige wijze aan de bij hun komende Persoonen Dranken te schenken, mits in alle ordentelykheid en stilte zonder het maken van eenig geraas of gedruys, veel min gespeel op een of andere Instrumenten". Evenmin als te Paramaribo mocht men op de plantages en gronden op Zondag de slavenarbeid doen verrichten, ,,ten waare in eenige extra ordinaire en onvoorsiene toevallen, als van Brand, Watersnood en diergelijke, alwaar notoir Periculum in mora". Ook mocht men de slaven aan het werk zetten op Zondagen gedurende de tijd van het malen op de suiker- en gedurende de pluktijd op de koffie-plantages, ,,mits zoodanige Son- of Feestdag bij de eerste geleegentheyd aan de Slaaven worde te ruggegeven

Deze voorgeschreven Zondagsrust voor de slaven, de bepaling van een maximum-arbeidsduur van 10 uren per dag, een vrijheid van arbeid van tenminste 14 dagen na een bevalling e.d., hebben sommige schrijvers ertoe kunnen leiden te betogen, dat het bestaan der slaven nog niet zo hard was! Men wees er daarbij dan vaak op, dat de arbeiders in Europa er nòg slechter aan toe waren in de werkplaatsen en mijnen: onbeperkte arbeidsduur, kinderarbeid enz. Eén voorbeeld. JOHAN FRIEDRICH LUDWIG in zijn *Neueste Nachrichten von Surinam* (Jena 1789, blz. 122): ,,Der Zustand dieser Leute ist auch wirklich nicht so unglücklich, als man gemeiniglich dafür hält.... Die Leibeigenschaft abgerechnet, sind sie in einem guten, ja gewisz in einem bessern Zustand, als manche

arme Taglöhner in Europa, die Tag und Nacht viel härter arbeiten müssen". Nog een stapje verder en men kon het doen voorkomen, alsof de slaven eigenlijk een ideaal bestaan hadden!

Ten slotte een opmerking. In de Publicatie van MATROOS wordt gesproken van „wat Natie of Religie". Hiermee had hij de Israëlieten op het oog, die dus ook niet op Zondag hun winkels geopend mochten houden. Men sprak vroeger in Suriname van de „Joodse Natie". Het woord „Natie" heeft hier de betekenis van „groep". In deze zin werd het woord bv. ook bij de gilden gebruikt. Zo kende de stad Antwerpen de poeliersnatie.

R. D. SIMONS.

EEN AARDBEVING IN SURINAME IN 1843.

De *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* geeft, onder „Aardbevingen", de data aan waarop, in de geschiedenis van Suriname, gewag is gemaakt van aardschokken. Voor 1843 wordt geen aardbeving gemeld; wel staat er dat op 8 Febr. 1843 Point à Pitre, op Guadeloupe, door een aardbeving werd verwoest. Toch zijn er op die dag schokken in Suriname gevoeld.

De *Telegraaf* van Vrijdag 10 Febr. 1843 meldt dat daar op 8 Februari, omstreeks 13 minuten over 11, een aardbeving plaats had van het Zuiden naar het Oosten, welke ruim 7 seconden duurde. „De schudding was zoo hevig, dat de stevigste gebouwen trilden en het huisraad zigtbaar geslingerd en verschoven werd. — Vooral in vele gebouwen, die zich in den omtrek van – en op het Gouvernementsplein bevonden, is de schudding hevig gevoeld, zóó zelfs, dat de Ambtenaren die zich op hunne kantoren bevonden, dermate door ontsteltenis bevangen werden, dat zij van hunne kantoren ijlden, niet wetende waaraan het vreemde gevoel eener schudding toe te schrijven. — De klok die in den toren op het steenengebouw geplaatst is, trilde zoo sterk, dat de klepel met haar in aanraking kwam en een zoo zwaar geluid gaf, dat dit in de onderste verdieping van het gebouw is gehoord geworden."

Het artikel zegt verder dat de laatste lichte aardschok, welke in Suriname werd gevoeld, plaats had in het jaar 1838, doch dat deze van geringe betekenis was en voegt hieraan toe: „Het is zeer waarschijnlijk dat op een der naburige Eilanden de schok der aardbeving allerhevigst moet geweest zijn en wij hier slechts de natrilling gevoeld hebben."

Deze veronderstelling bleek juist te zijn. Guadeloupe en Sint Eustatius werden op de gemelde dag door een aardbeving getroffen. Point à Pitre werd verwoest; er vielen daar vele doden. St. Eustatius had gelukkig geen verlies aan mensenlevens te betreuren.

Gouverneur-Generaal B. J. ELIAS benoemde op 9 Maart 1843 een commissie om voorstellen te doen tot leniging van de in de zusterkolonie ontstane nood. De collecte bracht f. 6510,10 op. Een deel van dit bedrag werd naar Statius gezonden; voor Guadeloupe werden spijkers, vensters en deurhengsels aangekocht.

De *Telegraaf* van 10 Maart 1843 neemt een uittreksel op, uit de *Guiana Times* van 17 Febr. 1843, waarin de gevolgen van deze aardschok in West-Indië uitvoerig zijn beschreven.

PH. A. S.

KRONIEK

SURINAME

Deze Kroniek behoort aan te vangen met een Peccavi!. Dat in het voorlaatste nummer (31, p. 198) *Het Nieuws* een weekblad genoemd werd, was al erg genoeg, aangezien deze krant als dagblad al ettelijke jaren een eervolle plaats onder de Surinaamse persorganen inneemt. Het blad had echter niet in één adem genoemd mogen worden met enkele andere publicaties, omdat daaruit wellicht geconcludeerd zou kunnen worden, dat deze kronikeur het met die andere op één lijn stelde, wat hij zeker niet doet en zeker niet heeft willen zeggen. In hetzelfde verband als destijds hadden ook nog genoemd kunnen worden: *Reveil* en *Vooruit*.

In zake de politieke crisis in Suriname is er, sedert de laatste Kroniek geschreven werd, heel wat gebeurd. Twee delegaties zijn naar Nederland gekomen, een van wege de „coalitie", de groep waarop de regering steunt, maar die de kleinst denkbare meerderheid in de Staten heeft, de andere van wege de „oppositie", vormende de talrijkst mogelijke minderheid.

Uit den boezem der eerstgenoemde delegatie klonk bij aankomst een geluid dat deed vragen of men hier het rode spook kwam vertonen; de andere delegatie achtte dit een belachelijk bedrijf.

De moederlandse regering intussen bleek er, zoals te verwachten viel, niets voor te voelen in het ontstane conflict in te grijpen op de wijze als door den Surinaamsen regeringsraad gevraagd. Suriname moet, nu het autonoom is, of bijna autonoom, maar zelf zijn politieke boontjes doppen, zo was blijkbaar de gedachte in Den Haag.

Ook de kwestie van het kiesrecht wenste men hier te lande liefst als een interne Surinaamse aangelegenheid beschouwd te zien, zij het dan ook een onderwerp dat voor bespreking in aanmerking zou kunnen komen ter gelegenheid der nog steeds in uitzicht zijnde ronde-rafel-conferentie. Intussen ging te Willemstad op Curacao een stem op om uitstel dezer conferentie te bepleiten tot 1952.

Van het verlenen van vergunning ten slotte om de in Suriname aanwezige gewapende macht in te zetten, tot het verzekeren der orde bij de vergaderingen der Staten, was men wel zeer afkerig, wat te begrijpen is. Het is duidelijk, dat onder de tegenwoordige omstandigheden, elk ingrijpen van Europa uit, in de aangelegenheden van een in de „western hemisphere" gelegen gebied, fatale gevolgen zou kunnen hebben.

Ten slotte is er in onderling overleg toch een soort overeenstemming bereikt, d.w.z. dat de oppositie zich, in 's Lands belang, bereid verklaarde mede te werken tot het afhandelen der meest dringende aangelegen-

heden, t.w. de begroting voor 1950, verlenging van het octrooi der circulatiebank, enige belastingontwerpen en de wijziging van het reglement van orde der Staten, inderdaad met de bedoeling de „orde" in het college te verzekeren.

Dat hiermede een bevredigende eindoplossing verkregen zou zijn, kan niet gezegd worden. De twee saillante punten immers waren de ontbinding der Staten en de wijziging van het kiesrecht.

Intussen was er in Suriname, nadat er enige rumoerige zittingen gehouden waren en de voorzitter in November geweigerd had een vergadering te convoceren, nog het een en ander gebeurd, dat de vermelding waard is.

De commissaris van het stadsdistrict deed bekend maken dat opgetreden zou worden tegen optochten, demonstraties en „uitroepingen" (Surinaams Nederlands?) aan het adres van andere burgers, op den publieken weg. Bij de openbare viering van den dag der Ver. Naties traden leden der oppositie onhebbelijk op en werd op straat zelfs tegenover den gouverneur alle behoorlijkheid uit het oog verloren.

Aan een geneesheer was de toegang tot het Lands hospitaal ontzegd, op grond van uitingen welke deze zich als Statenlid op een zitting had veroorloofd. De Staten verzochten de Landsregering deze sanctie in te trekken, waaraan voldaan werd; een wel zeer milde uitbreiding der parlementaire immuniteit.

De voorzitter der Staten en de president van het Hof van Justititie voerden in het openbaar een polemiek over de vraag of het quorum, vereist voor het nemen van besluiten in de Staten, naar het feitelijk of naar het wettelijk aantal leden berekend dient te worden.

Wegens belediging van den president van het Hof zou tegen twee nieuwsbladen een strafvervolging ingesteld worden, waarvan echter niets meer vernomen is; een ander blad werd in beslag genomen, weer een ander zelfs voor de tweede maal.

Dit alles vóórdat de twee delegaties in Nederland besprekingen voerden met den minister van Overzeese Rijksdelen en Uniezaken. Te zeggen dat daarna in Suriname zelf ontspanning ingetreden is, zou onjuist zijn. Alleen zijn nog juist vóór het einde van het oude jaar de begroting voor 1950 door de Staten aangenomen, alsmede de verlenging van het bankoctrooi en twee fiscale ontwerpen. Later werd in een huishoudelijke vergadering de wijziging van het reglement van orde aangenomen.

Ontslagaanvraag van drie leden der landsregering zou het onmogelijk maken de Staten te ontbinden, aangezien het besluit daartoe door ten minste vier genomen moet worden; een der ministers echter kwam op zijn besluit terug en de ontbinding werd aangekondigd als op 15 Januari te zullen plaats hebben. Op dit ogenblik echter is hier niet bekend of zij werkelijk geschied is.

Het plan was om in Maart nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Een nieuw kiesreglement werd in ontwerp reeds in November verleden jaar aan de Statenleden toegezonden; de P(rogressieve) S(urinaamse) V(olks) P(artij) en de V(ereenigde H(indoestaanse) P(artij) hebben direct met dit ontwerp instemming betuigd. Verdere bijzonderheden zijn thans niet bekend, dan alleen deze, dat te Paramaribo de verkiezingsactie een rustig verloop heeft. Enige partijen schijnen zich op de

buitendistricten te concentreren en zich in de stad te onthouden. Er is sprake van geweest de Indonesiërs van de kiezerslijsten te schrappen; slechts een drietal personen uit deze groep hebben de Nederlandse nationaliteit aangevraagd. Op advies evenwel van Den Haag is men op het besluit tot schrapping teruggekomen.

Pais en vreê was het na de intrede van het nieuwe jaar nog lang niet in Suriname. Onderhandelingen door den gouverneur met de minderheid der Staten, om te voorzien in één vacature in den regeringsraad, wat tenslotte, zoals hierboven reeds gezegd, niet nodig gebleken is, als ook een verondersteld advies van den minister, hebben kwaad bloed gezet en de landvoogd is in de pers en door de coalitie in de Staten fel aangevallen.

Het afgelopen jaar heeft ook weder een oplaaien gebracht van den vaak met onsympathieke middelen gevoerden strijd tussen een der persorganen en den R.K. collega.

De begroting voor 1951 vertoont een te kort van zeven ton, in dezen zin, dat de gewone uitgaven tot dit bedrag niet door de bestaande gewone middelen gedekt kunnen worden. Tot de in verband hiermede in te voeren belastingverhoging hebben de Staten blijkbaar reeds besloten. Invoerrecht en weeldeverteringsbelasting waren objecten welke in aanmerking kwamen.

Verleden jaar werd besloten een „schadeloosstelling" toe te kennen aan de leden van den Raad van advies; de vroegere Raad van bestuur werkte zonder betaling. Een der landsministers, gepensioneerd ambtenaar, geniet aan salaris en pensioen tesamen 17.300 gulden. In een der Surinaamse bladen kon men onlangs de bijzonderheid lezen, dat in het plaatsje Nieuw Nickerie, waar geen waterleiding bestaat, speciaal voor de ambtenaren aldaar drinkwater over land aangevoerd wordt; kosten ongeveer *f* 2000 per jaar.

Suriname acht zich gelukkig, niet, zoals het Britse buurland, een gedevalueerd betaalmiddel te hebben, met als gevolg hoge prijzen. Inderdaad, Suriname is geen duur land; men kan met den Surinaamsen gulden meer doen dan hier te lande met den Nederlandsen. Dat er dan ook animo bestaat voor den Surinaamsen dienst kan hieruit blijken, dat zich voor de vervulling van het ambt van geneesk. inspecteur 23 candidaten aanboden.

Af en toe leest men in de Surinaamse kranten iets dat, hoewel op zich zelf niet belangrijk, toch even iets zegt aangaande den levensstandaard. Zo adverteerde een bioscooptheater dat de toegangsprijzen verlaagd waren tot *f* 0,25 — *f* 1.50. En een handelaar kwam voor den rechter omdat hij eieren verkocht had tegen meer dan den van overheidswege vastgestelden prijs van acht centen per stuk.

In de verwachting dat het octrooi der circulatiebank niet verlengd zou worden hebben indertijd de meeste aandeelhouders gebruik gemaakt van de hun geboden gelegenheid om hun stukken in te ruilen tegen aandelen Ned. Handel Maatschappij. Thans is echter het octrooi van De Surinaamsche Bank toch verlengd en wel tot 1955, waarna verdere verlenging mogelijk zijn zal. De nieuwe bepalingen laten ruimte voor de vraag of het bedrijf nog wel voldoende winstmarge

zal laten voor het uitkeren van dividenden, een aangelegenheid thans nagenoeg uitsluitend van belang voor de Ned. Handel Maatschappij. De zetel van De Surinaamse Bank wordt van Amsterdam naar Paramaribo verplaatst.

Langen tijd is de economische waarde van het Surinaamse binnenland een volkomen onzekere factor geweest. Thans is een groots project in studie, het dienstbaar maken der enorme hoeveelheid water welke de rivieren, in de eerste plaats de Surinamerivier, van het Zuiden naar den Atlantischen Oceaan voeren; dienstbaar te maken, vooral aan het opwekken van energie ten behoeve der industrie (aluminiumfabrikage enz.). Verder zou de landbouw bevorderd kunnen worden (bevloeiïng) en de bos- en mijnproducten (de bodem bevat meer dan bauxiet alleen) gemakkelijker afgevoerd; Bosnegers en Indianen zouden zich nieuwe bestaansbronnen geopend zien (visserij) en de openlegging van het binnenland in het algemeen zou, door het wegvallen van het bezwaar der stroomversnellingen, ook aan de kolonisatie ten goede komen. Voorlopig wordt er al gesproken over twintig millioen dollars, als nodig om zekere werkzaamheden te financieren.

Wat betreft den mechanischen landbouw in het Nickeriedistrict heeft de tot dusver opgedane ervaring geleerd dat het voordelig is zich thans reeds voor te bereiden op een verdrievoudiging van het areaal dat voor de vestiging van boerenbedrijven in gereedheid gebracht wordt. Sommige algemene kosten zullen daardoor naar verhouding verminderden, d.w.z. dus dat de kosten per boerderij geringer zullen worden. Men rekent nu op 15.000 ha, waarop 210 bedrijven gevestigd zullen kunnen worden. De totale kosten van het werk worden begroot op 67 millioen gulden.

De activiteit welke ontwikkeld wordt bij de pogingen tot opbouw van Suriname kan slechts bewonderd worden; een Surinaamse krant echter maakte de opmerking, dat die pogingen om der wille van Suriname gedaan moeten worden en niet bedoeld mogen zijn om aan Hollanders een bestaan te verschaffen.

Er is vorig jaar op verschillend gebied het een en ander tot stand gekomen dat verwacht mag worden in de toekomst vruchten te zullen afwerpen. De Citrus Centrale werd geopend en de eerste partij fruit, in die inrichting behandeld, is in Nederland gunstig beoordeeld. Het Welvaartsfonds was actief, niet alleen door het uitzenden van materieel voor de werkzaamheden tot het aanleggen van rijstpolders, doch ook door het onderhouden van een pépinière voor cacao en door het beschikbaar stellen van een leerkracht voor de opleiding van schoenmakers. De landsboerderij kreeg fokmateriaal uit Nederland.

Eigen initiatief der bevolking ontbrak ook niet. Er werd te Paramaribo een timmer- en meubelfabriek opgericht, alsmede een inrichting tot het bereiden van boter en kaas; de clichéfabriek leverde haar eerste producten af.

In verband met den aanleg van polders voor mechanischen landbouw is het van belang of de producten zonder te hoge kosten afgevoerd zullen kunnen worden. Er is een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid dat zeeschepen de Nickerierivier op zullen varen tot circa 40 km. van de monding.

Zou de Surinaamse bauxiet in het land zelf tot aluminium verwerkt kunnen worden, dan zou dit uit een oogpunt van vrachtbesparing een groot voordeel zijn; het plan tot opwekking van electriciteit dat hiervoor grote betekenis zou hebben werd reeds vermeld. Intussen is door Nederlandse belanghebbenden ook reeds het oog gericht op Venezuela, als vestigingsplaats ener aluminium-industrie.

Nu de oorlogsindustriën wederom de vraag naar allerlei grondstoffen hebben doen toenemen, zodat in de V.S. het gebruik van aluminium voor civiele doeleinden sterk beperkt is moeten worden, zijn de vooruitzichten voor de bauxietontginning in Suriname voorlopig goed. De aandacht is evenwel ook gericht op de bauxietvoorraden van Brazilië Venezuela en Brits Guyana.

De conferentie te Caracas, gewijd aan besprekingen op het gebied van den handel tussen Nederland en Venezuela, is onderbroken geworden wegens den moord op President Chalbaud. Dat Suriname vertegenwoordigd was vond zijn verklaring hierin, dat de befaamde additionele invoerrechten, in 1886 in Venezuela ingesteld, ook betrekking hebben op zekere importen uit de Guyanas.

Ook de vierde zitting der West Indian Conference, in Nov. – Dec. op Curaçao gehouden, werd bijgewoond door Surinaamse afgevaardigden. Ditmaal stond het landbouwvraagstuk op de agenda. Vooraf had, eveneens te Willemstad, de elfde vergadering plaats gehad der leden van de Caribbean Commission. Ter Conference bleek nog eens van den wens tot economische samenwerking van het gehele Caraïbische gebied.

Verleden jaar werd door Suriname deelgenomen aan een tentoonstelling te New York, georganiseerd door de International School of Arts. De Surinaamse inzendingen maakten een goed figuur.

De landmacht in Suriname is afgelost en vervangen door Mariniers. De Staten maakten er zich ongerust over, dat hierdoor de belangen der Surinaamse militairen in het gedrang zouden komen.

Intussen bestaat er onder de Surinaamse oud-strijders een zekere neiging om dienst te nemen, hetzij in Amerika, hetzij in Korea. Ambonesische militairen wilden ook al naar Korea, of naar Suriname. Bij dienstneming in het leger dat in Korea opereert doet zich de interessante vraag voor, of dit vreemde krijgsdienst zijn zou, wat verlies van nationaliteit tot gevolg kan hebben. Op het eerste gezicht lijkt het, dat dit, aangezien de strijd gevoerd wordt door de V.N., eigenlijk geen vraag zou behoren te zijn.

Er zijn verleden jaar in Suriname twee Aziatische verenigingen gesticht. De „Perhimpunan Ahmadya Eslam" stelt zich ten doel het Islamietisch leven, zowel als de materiele welvaart der leden, te bevorderen en hun sociale belangen te behartigen. De voorzitter is het Indonesische Statenlid, dat indertijd de Nederlandse nationaliteit verkreeg. Hetzelfde Statenlid is sedert naar Indonesië vertrokken, om aldaar de klachten, grieven en wensen der Indonesiërs in Suriname te bespreken.

De andere vereniging is de „Perhimpunan Kemadjuan Rajat Indone-

sia", welke de politieke belangstelling der leden wil stimuleren en hun sociale en economische belangen behartigen.

De Indonesische vereniging in Semarang met den vreemde naam „Surinam Indonesian International Corporation", heeft in Indië nieuwe afdelingen geopend. Zij wil o.a. aldaar en in andere landen propaganda maken voor Suriname.

De volkstelling, onder de leiding van den man tegen wien indertijd een der Surinaamse kranten groot bezwaar had, is op tijd beëindigd, hoewel er af en toe moeilijkheden geweest zijn met het personeel der tellers, van wien één zelfs van valsheid in geschrifte beticht is. Definitieve resultaten zijn hier nog niet bekend. Alleen is gebleken, dat er circa 30.000 minder mensen aanwezig zijn in Suriname dan men, op grond van het systeem van optellen en aftrekken sedert de vorige telling, gemeend had te kunnen berekenen. Er schijnt veel moeite gedaan te zijn om ook de bevolking van het bosland te tellen.

Op onderwijsgebied is een strijd beslecht, welke een kwart eeuw geduurd had; bij K.B. zijn de in Suriname verkregen acten van bekwaamheid ook in Nederland geldig verklaard. Surinaamse onderwijzers en onderwijzeressen zullen dus in de toekomst ook hier te lande benoembaar zijn.

Wegens onenigheden tussen docenten en landsregering werd het voortbestaan der rechtsschool een ogenblik bedreigd geacht. De school blijft echter bestaan.

De geneeskundige school te Paramaribo eist thans voor toelating het einddiploma der Alg. Middelb. School. Wellicht ook in verband hiermede hebben MULO-abituriënten gevraagd om een gelegenheid tot opleiding voor den landbouw, een denkbeeld dat door de landsregering met sympathie begroet is.

Verleden jaar werd te Paramaribo een leeszaal in gebruik genomen, speciaal voor hoofdambtenaren en journalisten.

Kavels der terreinen van Zorg en Hoop, waar volkswoningen verrijzen, worden voortdurend in erfpacht (75 jaar) aangevraagd. Af en toe wordt een serie gereed gekomen woningen in huur genomen.

10 Febr. 1951. M.

NEDERLANDSE ANTILLEN

21 December 1950 hadden dan weer de verkiezingen plaats, nodig geworden door de nieuwe zetelverdeling, waarbij Curaçao van 8 op 12 zetels kwam, Aruba op 8 zetels bleef staan. Bonaire en de Bovenwindse eilanden hun aantal afgevaardigden zagen verminderen onderscheidenlijk van 2 tot 1 en van 3 tot 1.

Op Curaçao kwam 81.53% van de kiezers met een geldige stem aan de bus, nog iets meer dan bij de verkiezing in 1949.

Van de 32.423 stemmen kreeg daar de Nationale volkspartij met 13.444 stemmen 5 zetels, dus veroverde zij 1 zetel, waardoor de heer Goslinga nog juist de Staten binnenstapt.

Ook de Democratische partij won 1 zetel en kwam van 3 op 4; zulks

met 8.855 stemmen. De Surinamer Braams werd met 1947 voorkeurstemmen gekozen.

De Katholieke volkspartij die 5440 stemmen kreeg, vaardigt naast mr I. C. Debrot af den heer J. H. Sprockel, een veteraan, die in den Curaçaosen politieken strijd zijn sporen verdiend heeft.

De twaaldfe zetel op Curaçao valt voor 2270 stemmen als restzetel ten deel aan de Curaçaose Onafhankelijk partij, die den heer G. van der Hoeven in de Staten brengt.

Op Aruba kreeg de Emanpartij 4 zetels, de groep-Yrausquin, van deze partij afgescheiden, 2 zetels, terwijl de Una I van haar 2 zetels die van den heer Amelink verloor, en de nieuwe Arubaanse eenheidspartij 1 zetel verwierf.

Op Bonaire moest de partij van den afgevaardigde Marchena het met honderde stemmen afleggen tegen den populairen heer Gerharts.

De afgevaardigde Voges bezet de Bovenwindse zetel. Men krijgt den indruk, dat de verkiezingen ditmaal een rustig verloop hebben gehad.

De dadelijk op de verkiezingen volgende vragen: Wat nu? Wie krijgt de opdracht een regeringsraad samen te stellen? Wie zullen daarvan deel uitmaken? zijn nu, vijf weken later, nog niet beantwoord. De Antillen hebben behoefte aan een college, dat aanpakt.

Intussen wordt gewerkt aan de Eilandenregeling. Minister Van Schaik is weer naar ginds gevlogen voor besprekingen over dit onderwerp. Het gaat er hierbij om een modus vivendi met Aruba te vinden. De laatste berichten op dit punt zijn, dat de Emanpartij en de Una medewerking aan mr Van Schaik hebben toegezegd, mits in een behoorlijk beroepsrecht op de Kroon van door de Staten goedgekeurde landsverordeningen wordt voorzien.

Twee belangrijke gebeurtenissen op het gebied der rechtsbedeling vragen de aandacht. De eerste is het afscheid van mr Jas als voorzitter van het Hof van justitie. Vier jaren heeft hij met ere dit ambt bekleed. Toen hij na den oorlog kwam, was hij geen onbekende in dit gebiedsdeel, want van 1932 tot 1939 was hij hier procureur-generaal bij het Hof. De heer Jas blijft op Curaçao wonen.

Volgens een verslag in *De Morgenster* van 21 Oct. 1950 heeft de heer mr Jas in een gesprek bij gelegenheid van zijn aanstaand aftreden over het Campo Allegre o.a. gezegd: ,,Ook dat is een kwaad van deze tijd. De instelling van dit oord moge dan enkele voordelen bieden, volgens mij echter is het onverdedigbaar. Het wordt bepaalde mensen veel te gemakkelijk gemaakt; het is aan de ene kant goed, dat we de Punda nu ,,schoon" hebben, maar daar was het toch minder eenvoudig ,,om de drempel te overschrijden". In onze dossiers komen de woorden Campo Allegre veelvuldig voor en het benauwende is, dat er niet zelden zaken betreffende knapen van veertien jaar en soms zelfs jonger bij zijn. Nee, het kamp doet geen goed aan de maatschappij".

De tweede gebeurtenis, waarop de aandacht valt, is de verschijning van het *Antilliaans juristenblad,* uitgegeven door de ,,Vereniging van praktizijns der Nederlandse Antillen", onder redactie van mrs Jessurun Cardozo, Van Ginsbergen en Baiz. Het blad zal zowel jurisprudentie als rechtsgeleerde opstellen geven.

Frater RADULPHUS, de R.K. onderwijsman bij uitnemendheid, heeft herdacht, dat hij voor 60 jaar op Curaçao kwam. In een persgesprek met *Beurs- en Nieuwsberichten* vertelde hij smakelijk van den ouden tijd. Al lezende dit smeuïg verhaal, kwam bij mij de vraag op, of wel juist is, dat de eerste auto op Curaçao van de Maduro's was. Ik meen nog voor mij te zien in 1912 dokter Henriquez no. 1.

Aan de Caraïbische Conferentie welke in November en December op Curaçao werd gehouden, is, vooral in de *Beurs*, veel aandacht geschonken.

Amsterdam, 27 Jan. 1951. F.

BOUWSTEENTJES

Surinaams middel tegen kanker in 1820?

Het COLLEGIUM MEDICUM gezien hebbende een Advertentie van den Heer G. DUBRUTZ, in de Courant van 27 April ll., houdende het bezit van een onfeilbaar middel tegen de Kanker tot welk gebruik de belanghebbenden worden uitgenoodigd.

Het college medicum heeft noodig geoordeeld den heer Dubrutz voor hen te doen compareeren, ten einde te onderzoeken in hoeverre de Practijk met zijn voorgegeeven Middel met vrugt en zonder eenig verder nadeel voor de gezondheid bij de Maatschappij zoude kunnen worden toegelaaten;
en alzo den Heer Dubrutz meergemeld voor hun verklaard heeft, gene de minste kennis van Ziektens nog Kanker te bezitten, ook de compositie van zijn voorgegeeven geneesmiddel niet te kennen.

Zo heeft het Collegium gemeend het Publiek te moeten waarschouwen om met de aanwending daarvan zeer omzigtig te werk te gaan, terwijl aan den Heer Dubrutz de applicatie van zijn middel alleen onder de volgende voorwaarden word gepermitteerd namentlijk, dat de lijders welke zig mogten opdoen om er gebruik van te maken, voor af door een commissie uit het Collegium Medicum (de Heeren Doctoren KRIEGER en KUHN welke zig daarmede gaarne gratis belasten) zullen moeten worden onderzogt, of de voorgegeevene kwaal werkelijk de Kanker zij, en zo ja zal het middel onder speciaal toeverzigt der opgemelde commissie worden aangewend, terwijl alle verdere Applicatie door den heer Dubrutz buiten dezelve ten strengste verboden is.

Paramaribo den 16 Mei 1820.
Op last van het Collegium Medicum vnd.
B. P. SCHUSTER
Scriba.

Surinaamsche Courant 17 Mey 1820.

PH. A. S.

BIBLIOGRAFIE

AFZONDERLIJKE UITGAVEN

(Publicaties welke de bewerker van deze bibliografie niet zelf onder ogen heeft gehad zijn met een * aangeduid).

Algemene inlichtingen over de Nederlandse Antillen. Meded. Voorlichtingsinstituut Welvaartsplan Ned. Antillen 3, Sept. 1950, 21 pp. gestencild.

Algemeen, p. 7; vestiging, p. 7; belangrijkste belastingen, p. 9; kosten levensonderhoud, p. 14; reiskosten naar Nederlandse Antillen, p. 16; kapitaaluitvoer/reisdeviezen, p. 17; onderwijs en eredienst, p. 17; hotels, p. 20; electriciteit, p. 21.

Algemene inlichtingen over Suriname samengesteld door de Afdeling Tropische Producten der Kon. Vereniging Indisch Instituut te Amsterdam. Oct. 1950, 33 pp. gestencild.

Aruba. Netherlands West Indies. (The Aruba Tourist Commission, Oranjestad, 1950), folder, 24 afb. waarvan 10 gekl. plus gekl. kaart.

BALEN, W. J. VAN: *Zoeklicht op Zuid-Amerika.* Geschreven en uitgegeven in opdracht van Hollandsche Bank-Unie, Koninklijke Hollandsche Lloyd, Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Van Nievelt, Goudriaan & Co's Stoomvaart Mij en Rotterdam-Zuid Amerika Lijn. (1949), 414 pp., kaartje, 96 blz. met foto's en uitsl. kaart buiten de tekst.

Curaçao en zijn buren: p. 384–389, 7 foto's op fotopag. 8, 91–92.
Suriname: p. 400–406, 7 foto's op fotopag. 95–96.

BOSKALJON, R.: *Curaçaosche dansmuziek.* Muziekhandel Broekmans & Poppel, Amsterdam, (1950), 44 pp.

34 muziekstukjes (w.o. 17 Cur. walsen en 8 danza's) van J. F. BLASSINI, J. P. BOSKALJON, C. A. BOSKALJON, G. BOSKALJON-ECKER, A. M. CAPRILES, J. CONRAD, J. S. CORSEN, C. R. DE JONGH, P. Q. DE LIMA, B. NAMIAS DE CRASTO, A. T. PALM, J. A. PALM, J. B. A. PALM, J. G. PALM, J. J. M. PALM, R. TH. PALM, J. DE POOL en O. A. ULDER, Curaçaose componisten waarvan er nog slechts enkele in leven zijn; uitgegeven en ingeleid door R. BOSKALJON.

BRADA O. P. ,Pater: *Het leven van pastoor Eisenbeil.* Curaçao, 1948, 20 pp. (Verschenen in 1950.) (Herplaatsing!)

BRADA O. P., Pater: *Mgr. van Ewijk, eerste Dominicaanse bisschop der Nederlandse Antillen.* Willemstad, Curaçao, 1950, 36 pp.

BRENNEKER, Pader: *Un boeki pa hende grandi so. Si ta casa bo ke casa. Cabaron lo bo come.* (Curaçao), 1950, 29 pp.

Burgerlijk Wetboek voor Curaçao. Algemene bepalingen der wetgeving van Curaçao (p. 4–6). Burgerlijk Wetboek voor Curaçao (p. 7–482). Wettelijke maatregelen ter uitvoering van het Burgerlijk Wetboek voor Curaçao (p. 483–536). Bepalingen op de overgang van de vroegere tot de nieuwere wetgeving in de kolonie Curaçao (p. 537–548). Reglement op het notarisambt in Curaçao (p. 549–571). Wettelijke maatregelen ter uitvoering van het Burgerlijk Wetboek (p. 572–576). *2e druk,* 1950, bewerkt door mr B. DE GAAY FORTMAN. Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf 's-Gravenhage, 1950, 577 bedrukte blz., met onbedrukte afgewisseld.

CARPENTER, FRANCES: *Caribbean lands: Mexico, Central America, and the West Indies.* American Book Company, New York, (1950), xii 392 pp., geïll.

The Netherlands West Indies, p. 354–355, foto schipbrug.

Catalogus van de tentoonstelling „Met Prins Bernhard op Reis" in overleg met de Nationale Demobilisatie Raad ten bate van de nazorg voor gedemobiliseerden en nagelaten betrekkingen. 28 Juni — 8 Juli 1950 in de Koninklijke Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht. (16 pp.), foto.

C. C. S. Mededelingen. Afl. *1*, Jan. 1949, 16 pp. gestencild; *2*, April 1949, 14 pp.; *3*, Juli 1949, 16 pp.

C(ultureel) C(omité) S(uriname), opgericht te Paramaribo op 21 Juni 1947.

Chris J. H. en Lucila Engels. (Amsterdam, 1950), 8 pp. tekst incl. omslag, 14 reproducties op 16 blz.

Tentoonstelling van Curaçaos schilderwerk in het Stedelijk Museum van Amsterdam van 18 Aug. — 15 Sept. 1950.

Curaçao. Netherlands West Indies. The Netherlands West Indies Tourist Committee, New York, 1950, folder, 8-zijdig, 3 kaartjes.

Curaçaosche Handel-Maatschappij N.V. Amsterdam, 4 pp., 3 afb.

Uit *Nederl. Econ. Archief* overgedrukt en ter ere van 60 jarig bestaan apart verspreid.

Curaçao's musea en De tentoonstelling van hedendaagse Nederlandse schilders. (Willemstad, Curaçao, 1948), 8 pp.

„Curaçao's musea", uit een rede van dr P. A. KASTEEL, en „De tentoonstelling van hedendaagse Nederlandse schilders", uit een rede van mr N. DEBROT (p. 4–8), bij de opening van het Museum op 7 Mrt. 1948.

Curaçao. The Netherlands West Indies. A hearty welcome awaits you ....in Holland's colorful Caribbean. Curaçao Tourist Commission, Curaçao, (1950), 20 pp., 62 foto's waarvan 7 gekl., gekl. kaart.

De Ondernemersraad voor Suriname. Verslag over het vijfentwintigste verenigingsjaar. 1 Januari 1949 tot 22 Mei 1950. ('s-Gravenhage, 1950), 8 pp. met 3 bijlagen gestencild.

Het laatste verslag van de Ondernemersraad.

Departement van Landbouw, Veeteelt en Visserij Suriname. Verslag over de jaren 1946–1948. (Paramaribo), 52 pp. gestencild, w.o. statist. en uitsl. tabellen.

Dienstregeling, p. 3; weersgesteldheid, p. 5; toestand Surinaamse landbouw 1946 t/m 1948, p. 7; rijst, p. 11; citrus, p. 17; andere gewassen, p. 33; voorlichting, p. 35; onderwijs, p. 35; verslag gouvernements veearts over 1946 t/m 1948, p. 35; verslag landbouwscheikundige over 1946 t/m 1948, p. 45.

De Stoep, 3e Serie no. *4 & 5*, Curaçao, Sept. 1950, 72 pp., 14 tekeningen incl. omslag en 6 portretten. Inhoudstafel 2e Serie, 4 pp. tekening. Drukkerij De Cur. Courant N.V.

Gedichten van HENK VAN DE BERG, ODA BLINDER, CHARLES CORSEN (La cabeza de algodón, vertaalde gedichten van MIGUEL H. ROMANO, p. 56–71), TIP MARUGG, OLGA M., LUC. TOURNIER (p. 36–41); proza van CH. CORSEN (Notities van: ,,de wrat op de wang van de duivel", met tekeningen van L. VROMAN, p. 11–22), WIM VAN NULAND (Het hart van rode suiker, p. 30–35) en HENRI SCHOLLIERS (Axel Eggenbouter en Folies-Bergère, p. 42–55); omslagtekening C. ENGELS.

De Volkskrant. Onafhankelijk weekblad. Jrg. 1 no.*1*, 4 pp. niet geïll., krantenformaat.Zaterdag 25 Maart 1950,Curaçao. Uitg.: OTTO H. ZALM. Red. en adm.: Boerhaavestr. 1; Tipografía Americana. Oplage 2500 ex.; gratis, ruim 1 blz. reclame.

Hierin o.a. bespreking van *Simadán*.

(*Econ. Bericht*) *Eswin* no. *11*, Juni 1950, 40 pp., 8 afb.

Ned. Antillen: Negende vergadering Caraïb. Commissie; welstand afgelezen uit aanslagen inkomstenbelasting; regeling tot toelating; financieel-economische conferentie; tarieven van invoerrechten, accijnzen en uitvoerrechten; indexcijfers levensonderhoud Aruba; in- en uitvoerwaarden. Suriname: statistiekwezen; landbouw van heden (inzichten van W. E. HEWITT); citruscentrale; balata; rameh; immigratie Wit-Russen; in- en uitvoer over 1949; scheepvaartbeweging.

(*Econ. Bericht*) *Eswin* no. *12*, Sept. 1950, vi + 70 pp., 9 afb.

Ned. Antillen: Tiende vergadering Caraïb. Commissie; opening Staten; handel op Venezuela; Antillen en najaarsbeurs Utrecht; K.L.M.-tarieven; industrie-bevordering; onderzoek landbouwmogelijkheden Bovenwinden; inkomstenverdeling.

Suriname: Opening Staten; landbouwonderwijs en landbouwvoorlichting; Coördinatie-College Nederland-Suriname; exportsubsidie; invoer citrusvruchten in Nederland; rapporten over citrus-verschepingen; circulaire over citrus; verslag 1949 welvaartsfonds.

(*Econ. Bericht*) *Eswin* no. *13*, Dec. 1950, vi + 42 pp., afb.
Ned. Antillen: West-Indische Conferentie; Bonaire; levensonderhoud; bevolking. Suriname: Lelydorpplan; landbouw-mechanisatie; vestigingsmogelijkheden; bepalingen toelating en vestiging; invoer; uitvoer; scheepvaartbeweging.

Een landbouwkundig, bodemkundig en sociografisch onderzoek van de Bovenwindse Eilanden der Nederlandse Antillen. Voorlichtingsinstituut Welvaartsplan Ned. Antillen Amsterdam, Oct. 1950, 7 pp. gestencild.
Bedoeld als mededeling voor Kamerleden en andere mogelijk geïnteresseerden.

ELIAS, E. & SPIER, PETER: *Op reis met Prins Bernhard.* De Bezige Bij, Amsterdam, (1950), 28 pp., 15 tekeningen, waarvan 9 over Ned. Antillen en 3 over Suriname.
Tekst van ELIAS, p. 7–11; tekeningen van SPIER, p. 13–28.

Emigratie Suriname. 2e druk. Immigratie-Vereniging ,,Nederland-Suriname'', 's-Gravenhage, (1950), 12 pp. plus omslag, afb.

FELHOEN KRAAL, JOHANNA: *Wapens en zegels van Suriname.* Meded. Indisch Instituut Amsterdam 91, Cult. Phys. Anthrop. 36, 1950, 48 pp., (4) + 31 afb.

FERRIER, JOHAN H. E.: *De Surinaamse samenleving als sociaal paedagogische opgave.* Paedag. monogr. 4. J. B. Wolters. Uitg. Mij. N.V. Groningen, 1950, vi+208 pp., 5 grafieken. Acad. proefschrift Amsterdam, 28 Nov. 1950, viii+208 pp.

Flora of Suriname (*Netherlands Guyana*), vol. *3* part *2* (p. 49–256). Meded. Indisch Instituut 30, Trop. Prod. 11, 1951.
JONKER, Oxalidaceae (pars); AMSHOFF, Myrtaceae en Aquifoliaceae; STAFLEU, Dichapetalaceae, Trigoniaceae, Vochysiaceae, Zygophyllaceae en Umbelliferae; SWART, Burseraceae.

Futbal. Dedicá pa S.U.B.T. na ocasión di su hubileo di plata...., Curaçao, Sept. 1950, 21 pp., 11 afb.
Bespreking voornaamste regels van het voetbalspel.

GORSIRA, M. P.: *De staatkundige emancipatie van de Nederlandse Antillen.* Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf 's-Gravenhage, dd. Dec. 1950 (verschenen Jan. 1951), 51 pp.

Handels adresboek Curaçao-Aruba-Bonaire. 1950. ,,Het Boek'' N.V., (Curaçao), 263 pp., 4 platen met foto's buiten de tekst.

Handelsadresboek van het eiland Curaçao. Kamer van Koophandel en Nijverheid Curaçao, Nederlandse Antillen, (Willemstad 15 Dec. 1949), ii + 117 pp.

Groepsgewijze rangschikking volgens aard van bedrijven, p. 1–66; handelsnamen alfabetisch, p. 67–117.

HEST, Fr. M. GUALBERT VAN: *Palabras modismos y refranes.* „St. Augustinus", Curaçao, 1950, viii + 175 pp.

Leerboek Ned.-Sp. voor M.U.L.O.

Het Curaçaosch Museum. Expositie van hedendaagse Rotterdamse schilders en grafici. 1950. 6 pp., omslag.

Inleidingen van C. DOELMAN, C. J. H. ENGELS en mr P. J. OUD.

Hollandsche Bank-Unie N.V. Jaarverslag over het boekjaar 1949-1950. (Amsterdam), 1950, 168 pp., geïllustreerd.

Ned. Antillen p. 54-68, 6 afb.

HULSTER, I. A. DE & SNIJDERS, W. J. J.: *Beginselen en aspecten van geregeld bosbeheer in Suriname.* (Nota, toegezonden door de Landsminister van Economische Zaken in Suriname), (1950), 1 + 24 pp. gestencild.

HULZEN, JOH. VAN: *De kaper van Nantes. Jacques Cassard.* Historische roman voor de rijpere jeugd. W. van Hoeve, 's-Gravenhage, 1950, 255 pp., gekl. omslag.

Bekende figuur uit onze W.I. geschiedenis.

Inlichtingen en onderzoekingen van de Afdeling Tropische Producten in 1949. Meded. Indisch Instituut 88 (afd. Trop. Prod. 36), 1950, 59 pp., 7 foto's.

Honing van Nederlandse Antillen, p. 7–8; duurzaamheid aloësap, p. 10; aloïne, p. 10–11; aantasting van meubelen door termieten in Curaçao, p. 12; dwarsliggers, p. 13–17; volumegewicht van hout, p. 17–20; paalwormproeven, p. 20–26; vethoudende palmvruchten uit Suriname, p. 28–32. Summary.

Inkomstenverdeling op het eiland Curaçao 1943 en 1949. (Curaçao), 1950, 9 pp.

ISMAEL, J: *De immigratie van Indonesiërs in Suriname.* Proefschrift Leiden, 6 Juli 1949, xii + 167 (–170) pp.

Israelitische Almanak. Yearbook for the Jewish Communities on Curaçao and Aruba. Issued for the year 5711 by the Jewish Relief Committee Curaçao, Netherl. West Indies. Edited by Rabbi Is. JESSURUN CARDOZO. (Curaçao, 1950), 84 pp. waarvan 36 reclame, 17 foto's van F. FISCHER en fascimile.

Met veel historische bijzonderheden.

Jaarverslag van de Geologisch-Mijnbouwkundige Dienst van Suriname over het jaar 1949. (Paramaribo, 1950), ii+ 58 pp. gestencild, 5 uitsl. kaarten buiten de tekst.

Algemeen; laboratorium-onderzoek, p. 5; veldgeologisch-onderzoek, p.8; mijnbouwkundig-onderzoek, p. 38; mijninspectie, p. 47; welvaartsfonds, p. 54.

Jongensstad ,,Brakkeput". Jaarverslag van de verrichtingen van de Stichting Joannes don Bosco over 1949. Drukkerij St. Vincentiusgesticht, Scherpenheuvel, (1950), 16 pp., 2 afb.

Kalender 1951. Shell Nederland N.V. (1950), ii+6 gekl. bladen met achterschrift, inleiding.

Met een fantastische afbeelding van F. LAMMERS over een ,,Raffinaderij te Curaçao".

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V. Jaarverslag over 1949. 30ste boekjaar. (1950), 36 pp., 4 afb., 7 platen buiten de tekst.

West-Indische Bedrijf p. 9–10.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij N.V. — N.V. Nationaal Bezit van Aandelen Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij Amsterdam. (Amsterdam, 1950), 23 pp.

Koninklijke Vereeniging Indisch Instituut Amsterdam. Negen en dertigste jaarverslag 1949. Amsterdam, (1950), 75 pp., 10 afb. op 5 platen buiten de tekst.

KUYP, EDWIN VAN DER: *Contribution to the study of the malarial epidemiology in Surinam.* Meded. Indisch Instituut 89, Afd. Trop. Hyg. 18, 1950, 146 pp., 4 krtn en 5 diagr. Acad. proefschrift Amsterdam 1950.

LATOUR, O. P., M. D.: *Buki di adoración.* Curaçao, 1950, 114 pp.

LATOUR, O. P., M. D.: *De parochie van Pietermaai. Een verhaal van strijd en overwinning.* Curaçao, 1950, 60 pp., 14 foto's.

LATOUR O. P., M. D.: *Sausemangelen. Vijftig jaar geleden.* Curaçao, 1950, 37 pp., 6 foto's (p. 14, 19, 22 en 27 in dit ex. niet afgedrukt).

Historische opstellen welke reeds in de *Amigoe* waren verschenen.

LIER, R. A. J.: *The development and nature of society in the West Indies.* Meded. Indisch Instituut 92, Cult. Phys. Anthrop. 37, 1950, 19 pp.

LUKE, HARRY: *Caribbean circuit.* Nicholson & Watson, London, 1950, xvi + 262 pp., met afb. in en buiten de tekst.

Chapter VIII. Oil for Orange-peel. Curaçao, p. 97–107, 4 foto's buiten de tekst op plaat 12—14 (kerk in Fort Amsterdam, luchtfoto's van Willemstad, onthulling standbeeld Peter Stuyvesant).

19 schilders uit Haïti. Stedelijk Museum Amsterdam Catalogus no. 75. (Amsterdam, 1950), 24 pp. waarvan 8 blz. tekst, 19 reproducties en 5 foto's, omslag met repr.

Tentoonstelling van 17 Juni — 10 Sept., door een bezoek aan Curaçao geïnspireerd.

N. V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij 1890. 16 Juni 1950. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan. 's-Gravenhage, 1950, 213 pp., vele afb. en losse, gekleurde kaart.

Foto's van het bedrijf op Curaçao op p. 22, 89, 105, 133, 196–198.

Overzicht der meteorologische waarnemingen verricht op de meteorologische stations in Nederlands West-Indië in de jaren 1940–1946. Samengesteld door het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. Staatsdrukkerij, 's-Gravenhage, 1948, 38 pp.

Summary.

PHELPS, WILLIAM H. & PHELPS Jr., WILLIAM H.: *Lista de las avse de Venezuela con su distribución.* Parte 2, *Passeriformes.* Editorial Grafolit, Caracas, 1950, 427 pp., grote uitslaande kaart buiten tekst. (Overgedrukt uit: *Boletin Soc. Venez. Cienc. Nat. 12*).

Dit deel, dat de zangvogels behandelt, vermeldt verscheidene soorten die ook voorkomen op de Nederlandse Benedenwindse Eilanden.

Piscadera Bay Club, Curaçao. Netherl. W. I. Tourist Committee, New York, 1950. Folder, 6-zijdig, 9 foto's, kaartje.

POLL, WILLEM VAN DE: *De Nederlandse Antillen.* Een fotoreportage van land en volk. W. van Hoeve, 's-Gravenhage, 1950, 64 pp., 213 foto's op 129 bladz. buiten de tekst, kaart binnen de band, losse gekl. omslag met fotomontage.

Inleiding, p.5. Enige inlichtingen vooraf, p. 7–8. Willemstad, p. 9–24. Aruba, p. 25–34. Bonaire, p. 35–40. St. Maarten, p. 41–48. Saba, p. 49–58. St. Eustatius, p. 59–64. Curaçao 104 foto's, 57 pp; Aruba 58, 37 pp.; Bonaire 21, 12 pp.; St. Maarten 11, 7 pp.; Saba 13, 11 pp.; St. Eustatius 6, 5 pp.

Proceedings of the Gulf and Caribbean Fisheries Institute. Inaugural Session, Miami Beach, August, 1948. University of Miami Marine Laboratory. Coral Gables, Florida, July 1949, 71 pp. offset, fig.

Onder voorzitterschap van F. G. WALTON SMITH Van belang voor Ned. Antillen, hoewel er niet op betrekking hebbende. Met verslagen van 18 voordrachten.

Proceedings of the Gulf and Caribbean Fisheries Institute. Second Annual Session, Miami Beach, November 1949. University of Miami Marine Laboratory, Coral Gables, Florida, March, 1950, 132 pp., grafiek.

Onder voorzitterschap van F. G. WALTON SMITH. Met verslagen van 35 voordrachten welke, evenals de vorige, niet op de Ned.

Antillen of Suriname betrekking hebben maar hiervoor toch van belang zijn.

Programma. Aruba herdenkt blij en dankbaar 50 jaar rechtvaardig en mild bestuur onder H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden. Oranje Vereeniging Aruba N.W.I. 30 Aug. – 2 Sept. 1948, (24 pp.).

PROUDFOOT, MALCOLM J.: *Population movements in the Caribbean.* Caribbean Commission Central Secretariat, Port- of Spain, Trinidad, 1950, viii + 187 pp. offset.

Labour for Venezuela, Curaçao and Aruba p. 15–16. Indonesian immigration into Surinam p. 86.

Rapport van de Commissie met opdracht de financiële consequenties van de zelfstandigmaking der eilanden aan een nauwgezette beschouwing te onderwerpen. Ingesteld bij Gouvernementsbeschikking van 9 April 1949, No. 2910, zoals aangevuld bij Gouvernementsbeschikking van 13 April 1949, No. 2910b. (Curaçao, Dec. 1949), 35 pp.

W. R. PLANTZ (voorz.), mr H. J. M. HOOGEVEEN (ondervoorz.), J. R. ARENDS en J. E. IRAUSQUIN (leden voor Aruba), E. A. RÖMER en mr A. A. G. SMEETS (leden voor Curaçao), C. J. VAN DEN BRINK (secretaris).

Report of the Caribbean Commission to the Governments of the French Republic, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom, the United States of America, for the year 1948. (Secr. Gen. Car. Comm., Kent House, Port-of-Spain, Trinidad, B.W.I., 1950), 37 pp. offset.

Het derde jaarl. rapport van de Caribbean Commission.

ROGGE, J.: *Het handelshuis Van Eeghen.* Proeve eener geschiedenis van een Amsterdamsch handelshuis. In opdracht van de Heeren Van Eeghen en Co uitgegeven door de N.V. Nederlandse Boekenimport en Uitgeversmaatschappij v/h van Ditmar, Amsterdam, 1949, 423 pp., 36 platen buiten de tekst.

In de 18e eeuw heeft dit handelshuis een belangrijke handel op Curaçao gehad, met terugvrachten welke in Amsterdam op de markt gebracht werden. Ook in de Surinaamse plantageleningen heeft het deelgenomen.

SESSELER, WA. M.: *Oranjeappelschillen van Curaçao.* Berichten Afd. Trop. Prod. Indisch Instituut 225, 1949, 8 pp., 3 afb. op 2 blz. buiten de tekst. Uit *W. I. Gids 30.*

Shoppers guide to Curaçao. Netherl. W. I. Tourist Committee, New York, (1950), 20 pp., geïll.

SIMONS, R. D. G. Ph.: *Rapport over de noodzakelijkheid van de oprichting van een Tropisch Instituut in Suriname.* (1950), 10 + 2 pp. gestencild, uitsl. 1 'attegrond buiten de tekst, omslag met gekl. afbeelding.

SOMERMEYER, W. H.: *Organisatie en inrichting der statistiek in de*

Nederlandse Antillen. (Curaçao), Sept. 1949, 123 pp. gestencild, 2 grafieken buiten de tekst.

SPOON, W.: *Ramie.* Berichten Afd. Trop. Prod. Indisch Instituut 226, 1950, ii + (6) pp. Uit *Landbouwk. Tijdschr. 62*, p. 40 e.v.
Suriname terloops genoemd.

Sport-Unie Brion-Trappers 17 Sept. 1925-1950, vele foto's.*
Gedenkschrift van Curaçaose voetbalvereniging.

STATIUS VAN EPS, L. W.: *De Curaçaose studenten in Nederland.* Algemene Middelbare School Peter Stuyvesant College, Willemstad, Curaçao, Nederlandse Antillen, (1949), 29 pp.
Rede uitgesproken in een vergadering van de R.K. Vereniging Sint Thomaskring, op 8 Juli 1949. Ingeleid door COLÁ DEBROT.

Sticusa jaarboek 1950. Onder redactie van prof. dr G. H. VAN DER KOLFF, in opdracht van de Stichting voor Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen uitgegeven door J. M. Meulenhoff, Amsterdam, 1950, x + 158 pp., 8 blz. foto's buiten de tekst.
Bijdragen van J. VAN DE WALLE, p. 120-139, en JOHAN A. FERRIER, p. 140–156; 3 grote foto's uit Curaçao en 5 kleine uit Suriname.

Surinaams Verslag 1946. (2 dln). I. Tekst van het verslag van bestuur en staat van Suriname over het jaar 1945; 72 pp. II. Statistisch jaaroverzicht van Suriname over het jaar 1945. Surinam report 1946. Statistical annual of Surinam for the year 1945; 157 pp. Staatsdrukkerijen Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage , 1950.

Surinaams Verslag 1947. (2 dln). I. Tekst van het verslag van bestuur en staat van Suriname over het jaar 1946; 71 pp. II. Statistisch jaaroverzicht van Suriname over het jaar 1946. Suriname report 1947. Statistical annual of Surinam for the year 1946; 169 pp. Staatsdrukkerijen Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage, 1950.

Suriname. — Econ. Stat. Berichten 1721, 3 Mei 1950, p. 341–360.
Waarvan 13 blz. aan Suriname gewijd: Z. K. H. PRINS BERNHARD, Suriname; zie verder: JONKERS, Economisch perspectief; VAN DER VLIES, Ontwikkeling landbouw; EIJSVOOGEL, Mechanisatie landbouw; HARTOG & MULDER, Devaluatie.

Suriname en de Nederlandse Antillen. Handleiding bij de Schooltentoonstelling. Sectie Onderwijszaken van het Bureau Algemene Voorlichting van het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam, 1951, 72 pp., 20 afb.

Suriname. Handelsstatistiek 1949. Staat, houdende overzicht van de in- en uitvoer van goederen. Algemeen Bureau van de Statistiek, (1950).

Telefoongids voor het eiland Curaçao. Landsradio- en Telefoondienst Jan. 1951, 168 pp.*

Telefoongids voor Paramaribo en omstreken. Augustus 1949. Lands Telegraaf- en Telefoondienst, (Suriname), 1949, 57 pp.

Telefoongids voor Paramaribo en omstreken. Augustus 1950. Lands Telegraaf- en Telefoondienst, (Suriname), 1950, 64 pp.

The grain trade of the Caribbean. Caribb. Comm. Ext. Trade Bull. 8, 1950, xii + 155 pp., uitsl. kaart.

Ned. Antillen p. 49–71; Suriname p. 77-78, 107–108; 115 e.v.

The Netherlands West Indies. Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Martin, St. Eustatius, Saba. Netherl. W. I. Tourist Committee, New York, (1950), 14 pp., 17 afb. waarvan 8 gekl.

The vegetables trade of the Caribbean. Caribb. Comm. Ext. Trade Bull. 7, 1950, xviii + 221 pp., uitsl. kaart.

Ned. Antillen p. 71–100; Suriname p. 109–116, 183–186; 293 e.v.

This is Lago. Published by Lago Oil & Transport Company, Ltd., Aruba, N.A., January, 1949, on occasion of the twentieth anniversary of the first refinery operations, January 29, 1929. (32 pp., omslag), 55 afb., kaartje.

TUYUCHI (ARTURO LEITO): *Amor pa dos ruman.* (Curaçao, 1950), 44 pp.*

Detectiveverhaal.

VENLO, PAUL VAN (pastoor VITUS BRENNEKER): *Met de camera op de zeebodem van Curaçao.* Privé uitgave, gedrukt bij ,,De Mercuur" te Hilversum, (in Nederland te verkrijgen bij Fotohandel Dré Brenneker, Venlo), Nov. 1950, 63 pp., waarvan 3–4 met tekst en 5–63 met 64 foto's (waarvan 53 onderwaterfoto's) met korte onderschriften.

Verslag van de reis van dr. J. H. Westermann naar de U.S.A., Nederlandse Antillen, St. Kitts, Puerto Rico, Trinidad en Suriname, 25 Januari-24 Mei 1950, waaraan toegevoegd enige mededelingen omtrent de voorlopige resultaten. Mededeling Voorlichtingsinstituut voor het Welvaartsplan Nederlandse Antillen No 4, Oct. 1950, 29 pp. gestencild, met 50 opgeplakte foto's buiten de tekst.

Vijf en twintig jaar Ondernemersraad voor Suriname, 1925–1950. Ondernemersraad Suriname, 's-Gravenhage, 1950, 15 pp.

WESTENDORP BOERMA, J. J.: *Een geestdriftig Nederlander. Johannes van den Bosch.* Em. Querido, Amsterdam, 1950, 199 pp., portret.

Met vijf bladz. over V. D. BOSCH' werkzaamheid in Curaçao en Suriname.

WIERSINGA, H. A. W.: *Suriname zoals ik het zag.* J. N. Voorhoeve, Den Haag, in samenwerking met het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente, 1950, 48 pp., 6 vignetten. Serie ,,Licht in Duisternis," no. 2.

WISEMAN, H. V.: *A short history of the British West Indies.* University of London Press Ltd, London, 1950, 159 pp., geïll.

SURINAAMSE ONDERWIJSZORGEN

DOOR

H. VAN BOHEEMEN

Het is, voor zover ik het nu zien kan, een hachelijke onderneming, een publicatie over „Onderwijszorgen" in Suriname de wereld in te sturen. Niet om het onderwerp zelve; dat is even belangrijk als de oplossing van de moeilijkheden zwaar. Maar Suriname staat zó in het brandpunt van belangstellende onderzoekers en het aantal rapporten en studies over de verschillende aspecten van Suriname's moeilijkheden wordt zó groot, dat men huivert er nog een aan toe te voegen.

Ik zeg dit niet om de draak te steken met al dat gepubliceer; integendeel — ik beschouw het als een noodzakelijk onderdeel van het „research work", dat aan de werkelijke plannen voor Suriname's opbouw vooraf dient te gaan.

Deze publicatie is óók niet bedoeld om nieuwe wegen te wijzen die kunnen voeren naar een oplossing van de talrijke problemen op onderwijsgebied. De voor vele jaren richting-gevende bijdrage daartoe is geleverd door de heer W. H. D'HAENS in zijn *Rapport inzake de reorganisatie van het onderwijs in Suriname*, dat begin 1947, na een zesmaands verblijf van de auteur in Suriname, tot stand kwam. In mijn functie van Directeur van Onderwijs tracht ik aan de in dat rapport neergelegde voorstellen een begin van uitvoering te geven, zodat een publicatie tot dat zelfde doel weinig reden van bestaan zou hebben.

Dat ik hier het een en ander heb neergeschreven is meer het gevolg van een ontdekking, die ik deed tijdens een kort verlof in Nederland. Bij gesprekken met velen, die in Suriname en speciaal in het Surinaamse onderwijs geinteresseerd waren, bleek mij de wel zeer grote onbekendheid met wat dit deel van

het Koninkrijk voor zorgen heeft. Zaken, waaraan ik na een driejarig verblijf gewoon was geraakt, wekten de grootste belangstelling en het was tijdens een van die gesprekken, dat ik de suggestie kreeg: schrijf eens over die dingen; wij weten er hier zo weinig van.

Zo is het begonnen. Het doel is hiermede gelijk bepaald: belangstelling wekken in Nederlandse kringen. Deze belangstelling kan nooit groot genoeg worden. Suriname heeft ze dringend nodig, omdat uit die belangstelling het besef kan groeien, dat Suriname juist in de eerste jaren van zijn zelfstandigheid begrip en daadwerkelijke steun van node heeft. Die steun kan — zeker op onderwijsgebied — geheel door Nederland verleend worden en zij zal, voor zover ik er over kan oordelen, met dankbaarheid aanvaard worden door allen, die het wel menen met hun land.

WAT IK VOND

Land en volk

Dit wordt geen geschiedkundig overzicht; wie voor de geschiedenis van Suriname belangstelling heeft moge ik verwijzen naar het proefschrift van prof. dr R. A. J. VAN LIER: *Samenleving in een grensgebied*. Speciaal over het onderwijs gaat het proefschrift van dr J. H. E. FERRIER: *De Surinaamse samenleving als een sociaal-paedagogische opgave.*

Toch is voor de Nederlandse lezer een korte inleiding in de Surinaamse samenleving wel nodig. Deze samenleving immers is zo gecompliceerd en wijkt in vele opzichten zo af van de daaromtrent heersende meningen in Nederland, dat een enkel woord er over wel op zijn plaats is.

Om te beginnen: de Surinaamse samenleving neemt maar een klein deel in beslag van het gehele gebied, dat meer dan vier maal zo groot is als Nederland. Practisch leven 180.000 mensen in de 50 km brede kuststrook; de overige 20.000 wonen wel verder het binnenland in, maar dan blijft er toch nog altijd een brede strook land over, dat nog maar nauwelijks bekend is. Enkele expedities (o.a. de bekende grensexpeditie van 1935 tot '38) drongen er in door, maar wat er van op de kaarten staat, is naar alle waarschijnlijkheid lang niet altijd juist. Zo leren kinderen in Nederland op school braaf van het Toemoekhoemakgebergte op de grens van Suriname en Brazilië, terwijl deskundigen mij verzekerd hebben, dat er eigenlijk van een gebergte geen sprake is. In de toekomst zullen we wel iets wijzer

worden, als de luchtkartering, die nu nog maar tot de 4de breedtegraad heeft gewerkt, ook de rest van Suriname in kaart heeft gebracht.

Te weinig vond ik in Nederland het besef, dat Suriname in Zuid-Amerika ligt. Als ik — bij wijze van proef — vertelde dat ik in Zuid-Amerika werkte, dan dacht men aan Brazilië, Argentinië of Peru, hoe onwaarschijnlijk dit ook moest zijn voor een onderwijsman. Suriname ligt tussen de stroomgebieden van Amazone en Orinoco en al wat ik als jongen las over dat geheimzinnige Amazone-gebied vond ik soms, zij het in andere verhoudingen, terug in de jungle van Suriname, vaak niet eens zo ver van de hoofdstad verwijderd.

Toch is dat deel-zijn-van-Zuid-Amerika slechts in geografisch opzicht juist. Want het is fout aan Suriname te denken als een echt Zuidamerikaanse staat, d.w.z. beheerst door Indiaanse afstamming en de Spaanse beïnvloeding. Wel leven er in Suriname nog enkele duizenden Indianen, maar ze drukken hun stempel niet op het land, ook al zijn zij er de oorspronkelijke bewoners van. En van een Spaanse beïnvloeding is in Suriname nooit sprake geweest. Er waren Engelse en Franse invloeden, maar ten slotte is Suriname een stuk Zuid-Amerika geworden met een zo sterke Nederlandse inslag, dat een ieder, die bekend is in de andere delen van het vroegere koloniale rijk van Nederland er door wordt getroffen.

Wie in Nederland West-Indië noemt, denkt aan een Negerbevolking. Ook dat is voor Suriname maar gedeeltelijk juist. Wie ook maar één dag in Paramaribo heeft rondgelopen weet, dat er nog vele andere rassen zijn te vinden: Hindostanen, Javanen, Chinezen, om maar bij de voornaamste groepen te blijven. Zoals in vroegere eeuwen doorlopende invoer plaats vond van negerslaven om te voorzien in de behoefte aan werkkrachten op de plantages, zo werden na de afschaffing van de slavernij in 1863 talrijke contract-arbeiders aangeworven uit China, India, Java. Deze Aziaten vormen thans reeds de grootste helft van de reeds genoemde 180.000 inwoners en er is aanleiding voor de veronderstelling, dat zij straks een nog grotere meerderheid zullen vormen.

En daarenboven vinden wij nog vele afstammelingen van uit Brazilië gekomen Portugese Joden, Europeanen, mensen uit Madeira, uit de Libanon, en de personen die uit de talrijke menghuwelijken zijn voortgekomen. Wat ik hiervoren een Negerbevolking noemde, bestaat voor een zeer groot deel uit Creolen,

de in Suriname gebruikelijke naam voor elke rasmenging, waarbij het negerras betrokken is. Begrijpelijkerwijs kunnen dus de verschillen tussen de Creolen onderling zeer groot zijn.

Behalve met deze bevolkingssamenstelling, hangen de onderwijsproblemen ten nauwste samen met de wel zeer eigenaardige spreiding van de bevolking over het bewoonde gebied. Algemeen wordt aangenomen, dat bijna de helft van de bevolking is samengetrokken in de hoofdstad Paramaribo; de andere helft is verspreid over de rest van het land. Dit betekent, dat er buiten enkele centra als de mijnbouwnederzettingen Moengo en Paranam, en het plaatsje Nieuw Nickerie, bijna nergens een voldoend aantal mensen dicht genoeg bij elkaar woont om een centrum te vormen. Het spreekt vanzelf dat dit alleen al de onderwijsvoorziening in hoge mate bemoeilijkt. Daar komt nog bij, dat het verkeer uiterst primitief is op vele plaatsen. Er is een soort stoomtram, die ruim 130 km Zuidwaarts het binnenland invoert; er zijn enkele wegen waarlangs autobussen rijden, maar verder heeft het verkeer plaats langs smalle paadjes, die in de regentijd ware modderpoelen zijn, of over de rivieren, in roeiboten of in korjalen.

Bij dit alles zijn de Indianen en de Bosnegers buiten beschouwing gelaten. Voor zover zij wonen in het bewoonde gebied verschillen hun problemen niet van die der overige groepen. Voor hen die in de jungle boven de vallen in de rivieren wonen lagen de zaken tot nu toe wel heel anders. Deze Bosnegers vormen een gemeenschap (of gemeenschappen) op zichzelf; een staat (of staàtjes) in een staat, erfenis uit de tijd dat de weggelopen slaven een zekere mate van onafhankelijkheid verwierven. Dat dit in de naaste toekomst zal veranderen, staat voor mij vast. Dit is echter een probleem op zich zelf, politiek, economisch, sociaal. Tot nu toe vielen zij zo goed als buiten de bemoeienissen van „Onderwijs", maar lang zal dat niet meer zo blijven.

Het onderwijs

Wat vond ik aan onderwijs, toen ik voet aan wal zette? Alweer een zo merkwaardig samengesteld geheel, dat een overzicht noodzakelijk is, wil er ook maar iets begrepen worden van de thans in gang zijnde reorganisatie. Pas nu, na een vierjarig verblijf, zie ik heel duidelijk wat het onderwijs in Suriname vóór 1948 (het jaar waarin met de reorganisatie werd begonnen) karakteriseerde. Daar was in de eerste plaats een diepe scheidingslijn tussen de onderwijsvoorziening van de stad en daarbuiten.

Buiten, dat is „in het district", zoals dat in Suriname heet. Bestuurlijk is het land n.l. verdeeld in een aantal districten; de stad Paramaribo is er een van, maar wordt nooit met die naam aangeduid. De meer eigenlijke districten zijn (van West naar Oost) Nickerie, Coronie, Saramacca, Suriname, Commewijne en Marowijne.

In het district werd Beperkt Lager Onderwijs (B.L.O.) gegeven. Ik heb zelden een juister naam gezien; in alles was dit onderwijs beperkt: in het leerplan, in de kwaliteit der leerkrachten, in de betaling van deze laatsten. Het leerplan gaf lezen, rekenen, schrijven en een vak, dat heel mooi van naam en heel goed bedoeld was: Suriname-kennis. Aan de school werkten bijna uitsluitend de laagst bevoegden (met de alleen in Suriname en in de Ned. Antillen bekende 4de rang of hulponderwijzersakte) of in het geheel niet-bevoegden (de zg. districtskwekelingen). Wie aan een districtsschool geplaatst werd, kreeg slechts twee periodieke verhogingen toegekend van de veertien, die zijn collega's in de stad konden verwerven.

Het B.L.O. was een bezuinigingsproduct, trouwens tot in de tweede wereldoorlog toe leed elke overheidsbemoeienis in Suriname onder de loodzware druk van altijd maar weer te moeten bezuinigen. De op zich zelf juiste stelling, dat kinderen in de districten, kinderen van Aziatische landbouwers merendeels, *andere* onderwijsbehoeften hebben dan de kinderen in de stad, werd geheel misvormd door hun *minder* en *minderwaardig* onderwijs te geven. Het werd ten slotte een verwaarlozing van het districtskind; een verwaarlozing die een des te onaangenamer aspect kreeg doordat de Aziatische bevolkingsgroepen in de districten verre de meerderheid vormen. Weliswaar leven de verschillende bevolkingsgroepen in Suriname op voorbeeldige wijze naast elkaar, maar dat betekent toch weer niet dat er geen raciale gevoeligheden zouden bestaan.

Er is ook nog een proef geweest met desa-scholen voor de Javanen. Misschien had hier iets van terecht kunnen komen als men had kunnen beschikken over eigen Javaanse leerkrachten èn als men op die desa-school een vervolgschool had geprojecteerd. Toen die laatste achterwege bleef was de desa-school duidelijk een minderwaardige school voor de Javaantjes en dezen voelden dat ook zo aan. Ik geloof dat er nog enkele van die schooltjes bestaan, d.w.z. er is een of ander pondokje en daarin komen zo af en toe kinderen bijeen die van een totaal onbevoegd persoon iets krijgen, dat in de verte aan onderwijs verwant is. Ik zeg met

opzet „ik geloof", want door de een of andere wonderlijke opvatting werden de desa-scholen niet bij het gewone onderwijs ingedeeld en had het onderwijsdepartement er niets mee te maken!

In de stad Paramaribo liep eveneens een diepe scheidingslijn en wel tussen de zg. betalende en de niet-betalende school. De betalende scholen waren de scholen voor U.L.O. en voor M.U.L.O., die een geheel andere organisatievorm vertoonden dan in Nederland bekend is. Zijn het daar vervolgscholen of -klassen òp de lagere school, in Paramaribo was dat anders. De ULO-school telde acht leerjaren en kon vergeleken worden met een zesjarige lagere school met nog twee kopklassen. De MULO-school telde eveneens acht leerjaren; het eerste leerjaar was gelijk te stellen met het derde leerjaar van een lagere school. De vier hoogste klassen konden dus beschouwd worden als een vier-jarige MULO-school. De nietbetalende school was een gewone zesjarige lagere school.

Er bestond een duidelijk en schrijnend verschil in de voorziening van beide schooltypen. De betalende school kreeg de beter bevoegde leerkrachten; de leerlingenschaal was belangrijk gunstiger (resp. 26 en 32 tegen 45 voor de niet-betalende school); de leerkrachten op de betalende school kregen, ook als zij in de in-feite-lagere-school-klassen onderwijs gaven, een hogere bezoldiging. Schreeuwend was de ongelijkheid tussen het onderwijs aan de kinderen van de arme stadsbewoners en aan die van de beter gesitueerden; zo ergens het begrip democratie zoek was, dan was het wel op dit terrein. Het verwonderlijkste was m.i. nog, dat het zo algemeen werd aanvaard. Kenmerkend was b.v. een actie van die beter gesitueerden, toen het Bestuur de leerlingenschaal wilde verhogen. Men deed toen het aanbod méér schoolgeld te betalen, als de leerlingenschaal voor hun kinderen niet gewijzigd werd. En men aanvaardde dit ook nog, waardoor men de scheiding nog dieper maakte.

Verdergaand algemeen vormend onderwijs was er niet. Wie verder wilde leren, moest naar buiten; dat was meestal naar Nederland. De besten van de MULO-abituriënten konden vaak mee in de vierde klas van de Nederlandse vijfjarige H.B.S.; de andere kwamen in de derde klas terecht. Wie de technische kant uit wilde kon terecht op de M.T.S. in Nederland. Wel was er in Suriname vakonderwijs in de vorm van een Geneeskundige school, aansluitend op de MULO-school. In ruim 7 jaar konden de jongelui worden opgeleid tot Surinaams Geneesheer, een bevoegdheid die in Nederland nog niet het recht geeft tot het uitoefenen van

de geneeskunde; wie dat wil moet aan een Nederlandse universiteit afstuderen. Verder was er een machinistencursus, eveneens aansluitend op de MULO-school en een ambachtsschool, die geacht werd aan te sluiten op de lagere school. In 1948 werd nog de Surinaamse Rechtsschool opgericht, die opleidt tot jurist, notaris of hogere ambtenaar.

WAT ER NOG MEER AAN MANKEERDE

Ook al gaf ik in het voorafgaande enkele gebreken en misstanden bij het onderwijs, dan nog zou het totaal beeld te rooskleurig wezen, dat aan de hand van dat overzicht zou kunnen ontstaan bij de lezers. Ik kan mij daarom niet tot het beschrijven van de organisatie van het onderwijs beperken, maar moet iets dieper op de zaak ingaan.

Er zijn bij het onderwijs zoveel problemen, dat ik wel schiften moet. De allerbelangrijkste zijn m.i. die betreffende het milieu der kinderen, de voertaal bij het onderwijs, het schoolbezoek en de opleiding van de leerkrachten. Ik zou ze niet graag willen rangschikken naar belangrijkheid; de invloed van elk op de resultaten van het onderwijs is zo groot, dat het ook weinig zin zou hebben dat te doen. Als ik ze dus in de genoemde volgorde bespreek, houdt dit geen oordeel in.

Het milieu

Suriname is, zei ik hiervoor, een stukje Zuid-Amerika met een sterk Nederlandse inslag. Dit treft niet alleen bij eerste kennismaking, maar ook bij langer verblijf. De kennis van het Nederlands b.v. is wijd verbreid en vaak zeer behoorlijk, ook in de gewone volksklasse. Duidelijk is mij dat vaak gebleken na een of andere voordracht voor de radio; uit het gewone volk kwamen dan de bewijzen van instemming met wat ik gezegd had. In het publieke leven worden maatstaven aangelegd, die ook de Nederlandse samenleving kenmerken.

Toch zijn er uiteraard grote verschillen: de omgeving, waarin het Surinaamse kind opgroeit, verschilt hemelsbreed met die van het Nederlandse kind. Zijn huis, zijn voedsel, zijn kleding, zijn spelletjes, zijn vermaak, het is alles anders. En zij verschillen niet alleen met wat Nederland te zien geeft, maar ook onderling zijn de verschillen zeer groot. Een kind uit een Creools milieu in de stad groeit heel anders op dan dat in het district; de Hindostaan, de Javaan, de Creool in de districten verschillen onderling weer zeer sterk.

Niet minder groot zijn andere verschillen en dan denk ik aan het gewone Nederlandse gezin en dat van de Creool, waarin de positie van de moeder zo overwegend is en de vader vaak afwezig. Ik denk aan de verschillen in godsdienstige achtergronden: de Creool, òf protestant òf katholiek, maar veel met reminiscenties uit vroegere omgeving; de Aziaten, Hindoe òf Islamiet.

Welnu, al deze kinderen hebben tot nu toe — enkele lofwaardige uitzonderingen daargelaten — onderwijs genoten aan de hand van zuiver Nederlandse methoden, verwerkt in zuiver Nederlandse boekjes. Men behoeft waarlijk geen onderwijsman te zijn om zonder meer te begrijpen, hoe fataal dit heeft gewerkt op de resultaten van het onderwijs. Want het gaat niet alleen om de anecdotische waarde van het bekende verhaal over het negerjongetje, dat onaandoenlijk opschrijft: mijn zusje is blond; noch om het evenzeer bekende leeslesje over Paultje, die op reis gaat en zo blij is, dat hij een hoekraampje getroffen heeft in de trein — gelezen door een Indiaans kereltje. Het gaat om het belangrijke feit, dat er met geen mogelijkheid enige belangstelling kan ontstaan bij de leerlingen voor deze leer- en leesstof en dat dus de resultaten van het onderwijs mede hierdoor ver beneden peil blijven.

Ik heb nooit dieper de afgrond beseft tussen het eigen milieu dezer kinderen en dat in de leesboekjes dan bij een bezoek aan het district Nickerie. De Districts-Commissaris nam me in de namiddag mee naar een Hindostaans feest, dat al enkele dagen duurde en nog steeds niet uit was. Elke middag werd er een gedeelte uit de Ramayana vertoond; prachtig uitgedost zaten of liepen de hoofdfiguren uit dit eeuwenoude verhaal rond op een afgesloten stukje land. Er om heen zaten de toeschouwers, oud en jong; ze keken toe en luisterden naar de man, die telkens een stuk uit het verhaal reciteerde. Opwinding bracht de strijd tussen de apenkoning en zijn tegenstanders, terwijl de potsenmakers zorgden voor de nodige hilariteit. Ik kreeg naast de Districts-Commissaris een ereplaats, maar na een poosje keek ik meer naar de toeschouwers dan naar het spel, dat voor mijn Europese begrippen niet zo erg boeiend was. Maar de jeugd om me heen leefde mee met glinsterende ogen. En toen dacht ik opeens: die kinderen lezen morgen in het boekje van Ot en Sien....

Nu moet ik eerlijkheidshalve verontschuldigingen aanvoeren. Schoolboekjes maken is een zakelijk bedrijf en een winstgevend object is een eigen schoolboekje voor Suriname nooit geweest; dat is het zelfs nu nog niet. Van de ca 33.000 schoolkinderen in het

land bezoeken er 30.000 de zes klassen van de lagere school. Dat aantal moeten we weer in drieën delen, want we hebben naast openbare ook katholieke en prostestants-christelijke scholen. Delen we die uitkomst nog eens door zes (een nogal ruwe en onjuiste berekening uiteraard) dan komen we tot aantallen, die voor geen enkele uitgever enige aanlokkelijkheid bezitten. En zo gebruikte men maar boekjes, die in Nederland gebruikt werden. De fout ligt m.i. niet bij de uitgevers, maar bij hen die deze materie blijkbaar alleen maar op zakelijke basis konden bekijken. Daardoor is een achterstand ontstaan zo groot, dat er alleen met aller medewerking iets te bereiken valt. Hoe groot die achterstand is vertelt ons de Onderwijsvernieuwing, die zo dringend om aansluiting bij eigen milieu vraagt.

De voertaal

Een wetenschappelijke uiteenzetting ga ik hier niet geven; dat laat ik gaarne aan meer deskundigen over. Er is literatuur te over voor hen, die zich speciaal voor dit probleem interesseren.

Veel tegenstand zal ik wel niet ondervinden bij de bewering, dat het kind in school ontvangen moet worden in zijn eigen taal. Dwingt de noodzaak in de school op den duur een andere taal tot voertaal te verheffen, dan zal dit langs een zorgvuldig overwogen methodische weg nagestreefd moeten worden.

Nederland kent het probleem der tweetaligheid nauwelijks. D.w.z. het probleem is er wel, maar veel aandacht heeft het tot op heden nooit gehad. Maar overal elders heeft het ruime aandacht getrokken, b.v. in België en het Zuidelijk deel van de Verenigde Staten. Ook in het Nederlands-Indië van vóór de oorlog, waar op Hollands-Inlandse, Hollands-Chinese en zelfs op Hollands-Arabische scholen het Nederlands na een betrekkelijk korte tijd voertaal was. Dat dit kon, was voor een groot deel te danken aan het werk van dr G. J. NIEUWENHUIS op dit gebied.

Toen ik dan ook, na een vrij lange diensttijd in de Oost, in 1946 in de West arriveerde, was ik wel zeer verbaasd te bemerken, dat het probleem der tweetaligheid als probleem blijkbaar niet bestond. Bijna zonder scrupules onderwees men de kinderen in de eerste klas reeds dadelijk in de Nederlandse taal volgens Nederlandse methoden, in Nederlandse boekjes. Het gevolg was, dat in die eerste klassen zeer geringe vorderingen werden gemaakt, zo gering, dat de meeste leerlingen de klas moesten doubleren; er waren er ook bij, die er drie jaar over deden. Dat was vooral het geval in de districten, waar men te maken had

met kinderen, die geen Nederlands kenden, het vaak nog nooit gehoord hadden en van huis-uit óf Negerengels óf Hindi óf Javaans spraken! De meeste kinderen kwamen dan ook gedurende hun schooltijd niet verder dan de derde of vierde klas; dan werden ze twaalf jaar en verlieten de school om te gaan werken op het land of in huis, de meisjes vaak om spoedig te trouwen.

Ik bemerk, dat ik in de verleden tijd geschreven heb onder invloed van het jaartal 1946, maar ik had gerust — en helaas — de tegenwoordige tijd kunnen gebruiken. Hierop kom ik nader terug.

Het gevolg van dit langzaam de klassen doorlopen is de opmerkelijke pyramide-vorm van elke school, wederom vooral in de districten. Het eerste leerjaar telt b.v. 80 leerlingen (netjes onderverdeeld in a, b en c naar het aantal jaren, dat ze er al in doorbrachten), terwijl de 4de klas nauwelijks tien leerlingen telt, soms een enkel kind in de 5de zit en de 6de helemaal ontbreekt.

Er zullen in het verleden ongetwijfeld wel eens stemmen zijn opgegaan tegen deze wijze van werken; ze moeten echter geklonken hebben als die eens roepende in de woestijn. Nog steeds begrijp ik niet dat men in de West nooit geprofiteerd heeft van het baanbrekende werk van dr NIEUWENHUIS in de Oost, ook al ligt het probleem — en dus ook de oplossing — hier in Suriname ietwat anders. Er was in Suriname in 1946, voor zover ik heb kunnen ontdekken, één exemplaar van het bekende *Bronnenboek* van NIEUWENHUIS — echter niet op het Departement van Onderwijs.

Hoewel in de districten dit alles wel heel duidelijk spreekt, is toch ook in de stad het aantal kinderen, dat op school komt met geen of zeer weinig kennis van het Nederlands vrij groot; alleen op de vroegere ULO- en MULO-scholen waren er maar weinig.

De tweetaligheid heeft in Suriname nog dit specifieke aspect, dat bij een betrekkelijk geringe schoolbevolking we niet te maken hebben met één, maar met meerdere soorten tweetaligheid. In de school hebben we als voertaal het Nederlands; in verbinding met de diverse omgangstalen krijgen we dus Negerengels-Hollands, Javaans-Hollands, Hindi-Hollands. En dit is nog maar een eenvoudige, schetsmatige voorstelling. Want een Hindostaans kind zal, als er in zijn buurt Creolen-kinderen wonen, thuis Hindi praten, met zijn speelgenootjes Negerengels en op school Nederlands.

Ik geloof, met vele anderen, dat deze twee- en soms meertaligheid geen nadelige invloed behoeft te hebben op de intellectuele vorming. Indien tenminste het probleem onderkend is en de methodiek er rekening mee houdt. En dat is nu juist in Suriname niet het geval geweest.

Het schoolbezoek

Misschien had ik beter kunnen zeggen: het schoolverzuim. Want dáár gaat het om: het *niet* op school komen van zeer vele leerlingen, hetgeen vooral in de districten schrikbarende afmetingen aanneemt.

Ik maakte met dit probleem al dadelijk kennis na mijn aankomst in het land. Het nieuwe schooljaar stond voor de deur en er moest worden uitgemaakt hoe groot de personeelsformatie van elke school moest worden. Ik had dat wel meer bij de hand gehad en meende ook hier met een eenvoudig deelsommetje: aantal leerlingen gedeeld door het getal van de leerlingenschaal, klaar te zijn. Het bleek echter een vrij ingewikkelde berekening te vereisen: eerst moest het gemiddelde verzuimpercentage over het afgelopen schooljaar berekend worden — daarmee moest het aantal ingeschreven leerlingen verminderd worden — vervolgens mocht ik er weer 40 procent bij doen en kon pas aan mijn deling beginnen, als ik er eerst nog de leerlingen had afgetrokken, die in het afgelopen schooljaar minder dan 4 dagen per maand de school hadden bezocht.

Al deze dingen waren nodig geworden door het ontzettend grote verzuim in de districten. Verzuimpercentages van 20 of 30 waren gewoon; er waren ook scholen met 40 of 50 procent verzuim. En men begrijpe dit goed: het zijn niet steeds dezelfde kinderen die thuis blijven. De onderwijzer kan dus op een bepaalde dag van de week een geheel ander stel leerlingen voor zich hebben dan op een andere dag van de daaropvolgende week. Was het nog maar zo, zullen vele districtsonderwijzers verzuchten: dan had ik elke leerling in elk geval de halve schooltijd en behoefde ik mijn leerstof maar twee keer aan te bieden. Het is in werkelijkheid zo'n chaos-verwekkend verzuim, dat soms hoofdelijk onderwijs noodzakelijk is; het kan alleen nooit gegeven worden omdat er zovelen zijn, die allen weer in ontwikkeling verschillen.

Natuurlijk zijn er tal van oorzaken, die tot dit hoge verzuimpercentage aanleiding geven. De bewoners van de districten zijn een landbouwende bevolking; de rijstbouw, zoals die door Javanen en Hindostanen bedreven wordt, is alleen mogelijk en lonend wanneer ongeveer het gehele gezin meewerkt. Mannen, vrouwen, grotere jongens en meisjes werken op het veld; wat daarvoor te klein is past op het huis, op de bezittingen en op de allerkleinsten. De plant- en oogsttijd zijn dan ook de grote vacanties: er zou anders niemand op school komen. Jammer ge-

noeg vallen nergens de planttijden, die nauw verband houden met de regens, gelijk en dus verschillen ook de oogsttijden. In hetzelfde district kan dat wel weken verschillen. En aangezien deze vacanties per district worden geregeld door de Districts-Commissarissen, is meestal vlak voor en vlak na die vacanties het verzuim zo groot, dat men moeilijk van schoolbezoek kan spreken.

Een andere oorzaak is ongetwijfeld het ontbreken van wooncentra. De landbouwers wonen allen op hun percelen en die liggen naast elkaar langs de weg, soms vele kilometers lang. Het geeft niet waar de school gezet wordt; het grootste deel van de leerlingen moet toch grote afstanden lopen om de school te bereiken. Dat lopen geschiedt dan òf in de brandende zon òf in de stromende regen; de kinderen lopen door mul zand of zakken weg in de modder. De wat oudere meisjes zeulen jongere broertjes of zusjes mee, zo van drie, vier en vijf jaar. Onder de leerplichtige leeftijd, zult U zeggen? Natuurlijk. Maar ze kunnen niet thuis gelaten worden omdat de ouderen op het veld werken en dus spelen deze kleuters op het schoolerf, in een hoek van het schoollokaal of zitten als angstige vogeltjes in de bank naast grote zus. Ze zijn een wanhoop van de districtsonderwijzer, die ze toch niet weren kan. Als de kleintjes niet mogen meekomen, blijft de grote zus óók thuis.

Verder speelt ook armoede vaak een rol — gebrek aan nette en schone kleren. Vooral op de stadsscholen, waar men de kinderen zo netjes mogelijk naar toe probeert te sturen en waar vaak de armoede zo groot is. Vandaar dat op de stadsscholen ook nog verzuimpercentages voorkomen van vijftien! En vandaar ook, dat we Zaterdags geen school houden. Naast andere redenen is dit wegens de noodzaak het schoolpak te wassen en te strijken, om Zondags netjes naar de kerk en 's Maandags weer naar school te kunnen gaan.

Toch is naar mijn overtuiging de allerbelangrijkste factor: het ontbreken van het besef bij de ouders — vooral in de districten — dat het naar school sturen van de kinderen een eerste ouderplicht is. Er zou een boekdeel te schrijven zijn over de oorzaken hiervan.

De opleiding van de leerkrachten

Volgens hedendaagse maatstaven is de opleiding van de leerkrachten nooit voldoende geweest. Toch moet ze een jaar of dertig geleden behoorlijk geweest zijn, want de generatie oudere

onderwijzers telt in Suriname een aantal bekwame schoolmeesters. Dit kan gelegen hebben aan de toenmalige opleiders; het kan ook zijn dat de „bibit" voor de opleiding toen beter was dan daarna en het soort „heilig vuur" bezat voor het ambt, dat eigenlijk iedere schoolmeester moet bezitten.

Het grootste kwaad in de onderwijzersopleiding was — en is helaas tot nu toe — de akte van hulponderwijzer, vroeger „vierde rang" geheten. Die vierde rang moet zelfs wat méér geweest zijn dan de latere hulponderwijzersakte; men kan dat nog wel merken aan wat ouderen. Een oordeel over deze hulponderwijzersakte kan alleen maar vernietigend wezen. Ze kan met vrij veel kans op succes behaald worden door kinderen, die pas geslaagd zijn voor het MULO-diploma. In de luttele weken tussen hun eindexamen en dat voor hulponderwijzer leren ze een boekje uit het hoofd over „opvoedkunde"; ze kennen dan de *woorden* leergang en leerplan, klassikaal onderwijs, hoofdelijk onderwijs, met vele onderverdelingen zelfs. Ze kennen enkele artikelen van de Onderwijs-verordening uit het hoofd. Van lesgeven, van methoden, van methodiek weten ze niets, of enkele woorden. Ze kunnen de aanvallige leeftijd van 15–16 jaar hebben; slagen ze, dan staan ze in November voor de klas, terwijl ze er in Augustus nog zelf in zaten! Een enkele grappenmaker heeft wel eens examen gedaan uit de op één na hoogste klas van de MULO-school en slaagde. Daarna volgde hij trouw de hoogste MULO-klas en werd door de onderwijzer met enigszins wrange humor als „kollega" aangesproken!

En... dit zijn in zeker opzicht nog de besten. Want zij hebben een ondergrond, waarop ze verder kunnen leren. Maar er zijn er ook, die geen MULO-opleiding hebben gehad en hun opleiding hebben „genoten" aan de een of andere Normaalles, in de avonduren, gedurende twee jaar. Kunnen de MULO-abituriënten met een redelijke kans van slagen voor de onderwijzersakte doorgaan, de afkomelingen van de Normaallessen zijn praktisch veroordeeld hun hele leven hulponderwijzer te blijven. Immers vraagt het onderwijzersexamen kennis van de vreemde talen en van wiskunde, vakken, die de avondopleiding voor hulponderwijzer niet geeft.

Ja, en dan die avondopleidingen, ook voor de onderwijzers- en hoofdakte. Lessen door leerkrachten, die al een volledige dagtaak achter de rug hebben; lessen aan leerlingen, die eveneens de hele dag (en dat is in Suriname van 8 uur 's morgens tot 1 uur 's middags) voor de klas hebben gestaan, als ze bezig zijn aan onder-

wijzers- of hoofdakte. Ik kan me ontslagen achten uiteen te zetten, hoe slecht deze avondopleidingen wel zijn moeten; dit is overbekend.

Er was — en gelukkig kan ik hier de verleden tijd gebruiken — er was nòg een euvel aan de opleiding verbonden. En dat was, wat ik gemakshalve altijd maar intellectuele inteelt noemde. Men leidde elkaar op, examineerde elkaar en was de akte behaald, dan was men al gauw aan het opleiden en met wat geluk aan het examineren. Ik weet, dit kón niet anders; het onderwijs was bloedarm. Maar dat toevoer van vers bloed nodig was, zal niemand mij kunnen tegenspreken.

Het heeft weinig zin, nu achteraf nog te gaan napluizen, hoe eigenlijk al dit verkeerde is ontstaan en zo lang heeft kunnen blijven bestaan. Er zullen wel een aantal factoren hebben samengewerkt tot dit alles. Onderwijzers waren nu eenmaal nodig en omdat er nooit geld was in het verleden — men kan nòg kriegelig worden als men nagaat met hoe weinig geld men moest toekomen — moest het natuurlijk zo goedkoop mogelijk. Een slecht opgeleide onderwijzer behoefde uiteraard niet zoveel te verdienen; ik geloof dat ze eigenlijk nog teveel verdienden, want anders had men nooit zijn toevlucht genomen tot de zg. districtskwekelingen, die met een „salaris" van 25 gulden in de maand werden beloond en aangeduid werden met de veelzeggende naam van „blotevoeters". Deze kwekelingen hadden geen enkele opleiding gehad en ze studeerden ook niet voor een of andere bevoegdheid...

WAT ER GEDAAN WERD ... EN NOG MOET WORDEN GEDAAN

Ik zal in dit hoofdstuk proberen aan te geven, op welke wijze wij bezig zijn aan de verbetering van ons onderwijs en mij daarbij beperken tot de onderdelen, die ik hiervoor besprak. Het arbeidsveld is uiteraard veel ruimer.

De organisatie

In het begin heb ik vermeld, dat in 1947 door de heer W. H. M. D'HAENS een rapport werd uitgebracht over de maatregelen, die getroffen moesten worden ter verbetering van het onderwijs. Dat rapport kreeg in Suriname ruime verspreiding en ondervond zo goed als geen tegenspraak. Het werd door het toenmalige Bestuur aanvaard als grondslag voor een reorganisatie; hierdoor werd uitgedrukt, dat men wel in grote lijnen met de voorgestelde plannen accoord ging, maar zich de vrijheid voorbehield er — zo dat nodig mocht zijn — van af te wijken.

Met ingang van het schooljaar 1948–1949 werden er in de organisatie de volgende veranderingen aangebracht:

I De MULO- en ULO-school werden gesplitst, elk in een gewone lagere school en een afzonderlijke school voor ULO en voor MULO. De afgesplitste lagere school werd genoemd: school voor G.L.O.-A; dit in tegenstelling tot de reeds bestaande lagere scholen, die voortaan heten: scholen voor G.L.O.-B. Het verschil zit niet alleen in het niet en wel gratis toegankelijk zijn, maar ook in de verschillende taalbeheersing der leerlingen bij hun komst op school.

De ULO-school werd twee-jarig en is toegankelijk voor kinderen, die de lagere school met vrucht hebben doorlopen. De MULO-school werd vierjarig. Dit was niet overeenkomstig het rapport-D'HAENS, wel overeenkomstig de wens, die werd uitgesproken door de Staten van Suriname. De toelating tot de MULO-school werd in het eerste jaar vrij gelaten, hoewel de waarschuwing werd uitgegeven, wel degelijk toe te zien op het gehalte der leerlingen. Toch bleek al spoedig, dat andere maatregelen nodig waren, niet alleen om te voorkomen, dat het M.U.L.O. een te grote en onverantwoorde omvang zou krijgen, maar ook om die leerlingen te weren, waarvan met grote zekerheid gezegd kon worden, dat zij dat onderwijs niet zouden kunnen volgen. Na adviezen ingewonnen te hebben bij schoolbesturen en onderwijzersverenigingen werd door de onderwijsleiding besloten, een toelatingsexamen in te stellen. Uiteraard stond de Surinaamse gemeenschap nog wat onwennig tegenover dit nieuwe en de eerste uitslag (57% slaagde) verwekte nogal wat beroering, tot zelfs in de Staten. In 1950 werd voor de tweede maal dat examen afgenomen en alhoewel het percentage geslaagden minder was dan het voorafgaande jaar, was er van enige reactie nauwelijks sprake.

Er werden nog enkele maatregelen genomen om te voorkomen, dat de MULO-school een school bleef, waarop men kon blijven zitten tot eeuwigheid en amen; er zaten in 1947 zelfs gehuwde mannelijke leerlingen op een MULO-school! Nu kunnen ze niet langer dan drie jaar over twee opeenvolgende klassen doen.

Van belang is ook de overeenstemming die bereikt is tussen de MULO-scholen van verschillende richting. Er wordt nu gewerkt langs uniforme richtlijnen en in 1952 zal voor het eerst een uniform eind-examen worden afgenomen. Dit is vooral belangrijk, nu de MULO-school geen eindschool meer is in Suriname, maar

haar abituriënten opgenomen worden door Kweekschool en A.M.S.

II De oprichting van de Surinaamse Kweekschool en de Algemene Middelbare School (A.M.S.). Over de Kweekschool spreek ik later; over de A.M.S. zij hier vermeld, dat ze bedoeld is als een driejarige school, aansluitend op de eerste drie jaar van de MULO-school. Gestreefd wordt naar een einddiploma dat gelijke rechten zal geven als het diploma H.B.S. V B in Nederland. Er werkt een staf van volledig bevoegde leraren M.O. aan en het leerplan zal — tezamen met dat van het M.U.L.O. — niet veel verschillen van dat van de Nederlandse middelbare school, al behouden wij ons het recht voor er van af te wijken, indien en voor zover de plaatselijke omstandigheden dat vereisen. We streven niet naar een copie-achtige gelijkheid, maar naar gelijkwaardigheid.

Uiteraard weet nog niemand hoe de A.M.S. zal uitgroeien; er liggen nog tal van mogelijkheden, die bekeken moeten worden. Is b.v. niet een A-afdeling noodzakelijk? Of een gymnasiale afdeling? De toekomst zal dat uitmaken. Voorlopig zijn we begonnen met niet minder dan drie eerste klassen. Een begin, dat misschien te mooi is. Maar ook hier zal de praktijk wel uitwijzen, welke kant we met het middelbaar onderwijs uit moeten.

III Het Beperkt Lager Onderwijs verdween als zodanig. Dat wil zeggen: de naam en de bepalingen, die evenzovele beperkingen inhielden. Het spreekt vanzelf dat er nog heel wat tijd nodig is, voor het onderwijs in de districten op een peil gebracht is, dat — gegeven de omstandigheden in de districten — aanvaardbaar is. Ik zeg dit met opzet wat voorzichtig, omdat ik te goed weet dat het misschien wel een hersenschim zal blijven, het onderwijs in de districten gelijk te krijgen met dat in de stad.

Het opheffen van de beperkende bepalingen bracht nog enkele moeilijkheden met zich. Het was vroeger zo, dat men, eenmaal in het bezit van de hoofdakte, zeker kon zijn van een plaats in de stad Paramaribo, om er niet meer vandaan te komen. Zelfs het bezit van de onderwijzersakte gaf in dit opzicht aardige kansen. Dit is nu geheel vervallen en deze veranderde personeelspolitiek heeft even tijd nodig gehad om in het corps aanvaard te worden. Toch kan reeds nu gezegd worden dat het besef aanwezig is, dat het huidige ideaal van elke Surinamer — de opbouw van zijn land — met zich brengt het ernstige streven ook de districten vooruit te brengen. *Vooral* de districten, zeggen velen, want zij vormen in economisch opzicht de basis van het land.

Het milieu

Bijna zou ik in de verleiding komen om aan te geven, wat er gedaan kan worden ter verbetering van het milieu, waarin onze leerlingen opgroeien. Want als wij de stelling poneren, dat ons onderwijs moet aansluiten bij het milieu, dan vooronderstellen wij een goed, een verantwoord milieu. En heel veel Surinaamse milieu's kan ik niet goed, niet verantwoord noemen. Het typisch Creoolse milieu met zijn sterke moederbinding, ook als men volwassen is en met de mogelijkheid er op terug te vallen in tijd van „nood", acht ik persoonlijk een van de grootste hinderpalen voor de ontwikkeling van de Surinaamse gemeenschap. Hier ligt echter meer een taak van de volksopvoeder, een taak die ik in spreekbeurten en radio-praatjes tracht te vervullen. Maar waar deze bladzijden het onderwijs in engere zin betreffen, laat ik het schrijven daarover gaarne aan anderen over.

Het is trouwens wel duidelijk, dat er — zonder zich in de milieu-verbetering te verdiepen — genoeg gedaan kan worden om de grote fouten van het verleden te herstellen en in de toekomst te vermijden. Dat betekent o.m. het scheppen van geheel op Suriname ingestelde schoolboeken; hier helpen geen omwerkingen van op zich zelf goede Nederlandse boekjes.

Daarbij zijn een aantal eisen onafwijsbaar. In de eerste plaats zal de samensteller van die boekjes de Surinaamse gemeenschap en dus het Surinaamse kind goed moeten kennen. In de tweede plaats moet hij kunnen schrijven, voor kinderen. Verder zal hij op de hoogte moeten zijn van de nieuwste opvattingen ten aanzien van schoolboekjes; ik zou dit laatste ook zo kunnen zeggen: hij moet iets te pakken hebben van de onderwijsvernieuwing.

Nu is de grote moeilijkheid, personen te vinden die aan deze eisen voldoen. Ongetwijfeld telt Nederland voldoende goede schoolboekenschrijvers, maar helaas kent geen van hen de huidige Surinaamse samenleving. Er zijn zeer zeker Surinamers, die de Surinaamse samenleving en het Surinaamse kind goed kennen, alhoewel dit geen eenvoudige opdracht is. Kent b.v. een Creoolse onderwijzer voldoende het milieu van het Hindostaanse of het Javaanse kind? Maar stel, dat we zo iemand ontdekken, dan zou hij niet alleen moeten kunnen schrijven, maar ook de nieuwe opvattingen inzake methodiek en didactiek moeten kennen.

Deze opgave is zwaar; ze is zo zwaar, dat we naast de erkenning van de noodzaak tot nieuwe schoolboekjes nog niet hebben kunnen komen tot zelfs maar een begin van de verwezenlijking. Wel wordt er ijverig naar een oplossing gezocht en we leven in de

hoop, spoedig met een en ander te kunnen beginnen. Het is met dit probleem als met zovele andere hier in Suriname: ze worden onderkend — men weet hoe ze aangepakt moeten worden — maar de mensen, die het doen kunnen, die zijn nog niet gevonden.

Nodig zijn in de eerste plaats eigen leesboekjes; boekjes die naast leesstof uit eigen milieu's (ik gebruik hier met opzet het meervoud!) in de hogere deeltjes een inleiding moeten geven in de wereld daarbuiten. Dit is wenselijk, want we leven in feite geisoleerd en de jeugd kent de wereld buiten Suriname bijna uitsluitend door de Amerikaanse film — dus niet op zijn best. Nodig zijn verder aardrijkskunde- en geschiedenisboekjes, die de bestaande werkjes op dit gebied vervangen; deze zijn wel Surinaams ingesteld, maar voldoen in zeer vele opzichten niet aan de eisen, die we tegenwoordig aan dergelijke boekjes stellen. Dringend nodig is een eigen taalmethode, maar daar kom ik later op terug.

Men bedenke bij dit alles, dat het hier niet alleen gaat om de lagere school, maar ook om de ULO- en MULO-scholen. En voor een deel ook om ons nog jonge middelbare onderwijs. Zeker ,voor een aantal vakken zijn hier de Nederlandse boeken zeer goed bruikbaar. Maar biologie, aardrijkskunde en geschiedenis b.v. vragen ook op deze scholen eigen visie en eigen methode van aanpakken.

Is er dus tot nu toe weinig resultaat positief bereikt, er wordt aan de andere kant sinds jaar en dag gehamerd op dit aambeeld: gebruik de boeken, die we helaas nog moeten gebruiken, met verstànd. Sla over, wat volkomen buiten het voorstellingsvermogen van de kinderen ligt. Versurinaams, waar dit maar mogelijk is en laat dus geen bosneger-jongen meer zeggen, dat zijn zusje blond is. Stel, waar mogelijk, zelf uw lees- en oefenstof samen. Sta boven het boek! We hebben er lezingen over gehouden — artikelen over geschreven, schoolbijeenkomsten over belegd. Toch blijft het resultaat beneden het noodzakelijke. Want ieder schoolman begrijpt, dat voor het opvolgen van deze raadgevingen een goed onderlegd onderwijzerscorps noodzakelijk is. En daar mankeert — men zie wat ik schreef over de onderwijzersopleiding — nog maar al te veel aan. Zo wijst de uiteindelijke oplossing naar een verbeterde onderwijzersopleiding — en niet alleen bij dit onderdeel.

De voertaal

In zijn proefschrift *De Surinaamse samenleving als een sociaal-*

paedagogische opgave komt J. H. E. FERRIER tot de uitspraak, dat geen van de eigen talen der grootste drie bevolkingsgroepen ('t Negerengels van de Creolen, 't Hindi van de Hindostanen en 't Javaans van de Indonesiërs) voor een algemene voertaal in aanmerking komt. Als zodanig aanvaardt hij het Nederlands.

Ik geloof niet te veel te zeggen als ik beweer, dat dit ook de leidende gedachte bij het onderwijs gedurende de laatste zeventig jaar is geweest. De eerste inspecteur voor het onderwijs, dr H.D. BENJAMINS, heeft in de ruim dertig jaar van zijn ambtelijke loopbaan het onderwijs in deze geest geleid en zo is het gebleven tot op de huidige dag. Helaas heeft men er niet de onderwijskundige conclusie uit getrokken, die onvermijdelijk was als men ongelukken wilde voorkomen. Nu was dat nog te begrijpen in het verleden, toen het probleem der tweetaligheid nog niet de aandacht had van tegenwoordig. Dat men het ook in de latere jaren niet heeft onderkend, althans niet heeft getracht de bezwaren er van te ondervangen, is onvergeeflijk.

Reeds heb ik uiteengezet, wat de gevolgen zijn van het negéren der twee-, soms meertaligheid der leerlingen. Het is uitgesloten dat betere resultaten in de school verkregen zullen worden, zolang men de kinderen, die alleen maar hun eigen omgangstaal (talen) kennen, in het Nederlands ontvangt en onderwijst bij het op school komen. Wel is nodig, de kinderen zo spoedig mogelijk met het Nederlands als voertaal vertrouwd te maken. Met de nadruk op *mogelijk*. In tal van Hollands-Inlandse scholen in Nederlands Oost-Indië bracht men het in één jaar lagere school zover, dat in het tweede leerjaar het Nederlands als voertaal gebruikt kon worden. Daaraan was meestal een jaar in een zg. Voorklas vooraf gegaan.

Ik acht dit in Suriname evenzeer mogelijk, met dien verstande, dat we gebruik maken van de omstandigheid, dat de ouders in de districten de jonge kinderen toch al mee naar school sturen, waar ze een ware last zijn. Deze last kan in een voordeel omgezet worden, als wij deze kinderen een jaar of twee opvangen in een kleuterschool. In deze school moet als leidraad door alles, wat gedaan wordt, heenlopen dit doel: de kinderen vertrouwd maken met de Nederlandse klanken — met het Nederlandse woord. Deskundigen beweren, dat de leeftijd van 4 en 5 jaar daarvoor bij uitstek geschikt is.

Dit „vertrouwd maken" moet liefst zo onopzettelijk mogelijk geschieden; spel en zang zijn de aangewezen middelen. Heeft dit gedurende twee jaar plaats gevonden, dan kan in betrekkelijk

korte tijd die „vertrouwdheid" met het Nederlands omgezet worden in een zekere „beheersing" en kan het Nederlands de voertaal bij het onderwijs worden. Dat hierbij een wetenschappelijk paedagogisch verantwoorde methode voor het aanvankelijk lees- en taalonderwijs een eerste voorwaarde is, spreekt vanzelf.

Een belangrijk aspect bij dit alles is, dat het m.i. een aflopend proces is. Ik bedoel dat er een tijd zal komen, dat dóór de school het Nederlands ook de omgangstaal is geworden van de gehele bevolking en daardoor het nationale bindmiddel, dat de zo heterogene bevolking van Suriname bindt tot een Surinaams Volk. Wat ras, eigen cultuur, godsdienst en omgangstaal scheiden, wordt door het Nederlands verbonden.

Ik grond deze optimistische verwachting op de ervaringen in het vooroorlogse Indonesië. Er was op Java reeds een generatie jongeren, opgevoed op de H.I.S. en zó vertrouwd met het Nederlands, dat dit de omgangstaal was in het gezin, dat ze met elkaar stichtten. De kinderen uit deze gezinnen spraken het Nederlands als hun moedertaal en het was voor deze kinderen, dat het reglement op de toelating tot de Europese scholen zodanig gewijzigd werd, dat zij er zonder speciale vergunning leerlingen van konden worden.

Zeker, ik weet dat dit proces in Indonesië onderbroken is door nationale sentimenten en revolutionnaire omstandigheden. Maar de mogelijkheid van deze gang van zaken is gebleken; ze blijkt trouwens vandaag de dag ook in Suriname. Het duidelijkste voorbeeld vormen de talrijke Hindostaanse families, die na een 75-jarig verblijf in dit land een verbluffend zuiver Nederlands spreken. Voor kinderen uit zulke gezinnen is het Nederlands geen struikelblok meer, zoals voor hun rasgenootjes in de districten.

En ook daar treft men reeds meer Nederlands aan dan men zou verwachten. Toen mijn jeep een keer muurvast in de modder van een binnenweg verankerd zat en alleen menselijke hulp ons kon baten, meende een mij vergezellende Surinamer er goed aan te doen, de hulpvaardige Hindostaanse landbouwers in het Negerengels aan te spreken. De jongeren onder hen, zo tussen de twintig en de dertig jaar, antwoordden ons echter in behoorlijk Nederlands.

Ik voorzie dus een tijd, dat de speciale taak van de op te richten kleuterscholen overbodig geworden is, ook al leven er enkele tendenzen die werken voor behoud en uitbreiding van het eigene. Uiteraard is het na de oorlog sterk gegroeide nationale gevoel daaraan niet vreemd en niemand zal er iets op tegen hebben, dat

dit eigene bewaard blijft; het Negerengels bv. bevat een schat van wijsheid in zijn spreekwoorden of odo's. Zolang men echter, tegen de meningen van prof. dr VAN LIER en dr FERRIER (beiden Surinamers) in, niet bewijzen kan dat dit eigene geschikt is voor een algemene omgangstaal, zolang zal men daarbuiten moeten zoeken naar datgeen dat bindt.

Historisch is deze taak weggelegd voor het Nederlands. Er zijn wel eens stemmen — invloedrijke stemmen zelfs — opgegaan voor een ander taal-medium: Engels en Spaans zijn genoemd. Bij aanvaarding van een dezer talen zou men een wijdverbreide en soms diepgewortelde kennis van het Nederlands moeten opofferen, een niet bepaald doelmatige werkwijze. Zeker, men is door zijn beheersing van de Nederlandse taal gebonden aan de Nederlandse cultuur; maar die Nederlandse cultuur is niet de slechtste. Men is door zijn kennis van het Nederlands beperkter in zijn toekomstmogelijkheden dan b.v. met een beheersing van het Engels of het Spaans. Maar... het Nederlandse onderwijs is er altijd op gericht geweest, deze belemmeringen op te heffen en deze goede traditie volgen wij hier na; niet voor niets wordt het Spaans onderwezen op de scholen voor M.U.L.O. en M.O. De talrijke, in het buitenland (en hiermede bedoel ik ook de gebieden buiten het Nederlandse taalgebied) uitzonderlijk goed geslaagde Surinamers bewijzen, dat onderwijs in het Nederlands geen belemmering behoeft op te leveren om te slagen in het leven, waar ook ter wereld!

Nederland heeft m.i. hier een duidelijke taak. Niet genoeg kan gedaan worden om mogelijk te maken, wat hierboven is uiteen gezet. De Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen doet reeds veel. Maar er is zoveel verzuimd in het verleden en de achterstand is zo groot! Op allerlei gebied, sociaal, economisch, cultureel, politiek. Op economisch gebied krijgt Suriname nu hulp via het Welvaartsfonds Suriname. Het zou de moeite lonen, indien Nederland een „Cultureel Fonds Suriname" stichtte, dat hielp, waar onze onderwijsbegroting noodwendig tekort moet schieten.

Want — over de hierboven ontwikkelde plannen is nu wel overeenstemming bereikt, maar de uitvoering is niet zo eenvoudig. Neem alleen het „kleuterschool plan". Dat vraagt: 1e Het bouwen van klassen bij de ruim tachtig bestaande districtsscholen. (Tussen haakjes: er is berekend dat we er nog zo'n 150 districtsscholen bij moeten hebben, voor we aan de behoefte voldaan

hebben). 2e Het opleiden van de onderwijzeressen voor die kleuterklassen.

Uiteraard liggen de grote moeilijkheden op financiëel terrein. Het bouwen van 80 kleuterschooltjes — hoe eenvoudig ook van opzet — vraagt van de Surinaamse begroting, die in haar geheel om de 20 millioen schommelt, vrij veel. De benoeming van een 80, misschien 160 kleuterschool-onderwijzeressen vraagt op een totaal van even 900 leerkrachten bij het gehele onderwijs een procentsgewijs zeer sterke verhoging van de jaarlijks terugkerende uitgaven voor salarissen. Daarbij komt dan nog de opleiding; die is niet alleen moeilijk om het geld, dat er mee gemoeid zal zijn. Het blijkt minstens even lastig te zijn een leerkracht te vinden, die de leiding van deze opleiding in handen kan nemen. Reeds anderhalf jaar wordt er naarstig gezocht en nog is de geschikte candidate niet gevonden.

En toch moeten we deze weg op!

Het schoolbezoek

Het schoolbezoek verbeteren betekent elimineren van de oorzaken, die dat schoolbezoek belemmeren. Uiteraard kan Onderwijs weinig doen aan de vermelde „lintbewoning", waardoor de afstanden van school naar huis te groot worden. Bruggen slaan over de soms onstuimige rivieren ten behoeve van enkele tientallen schoolkinderen gaat ook niet en dus zullen die kinderen òf in soms angstig wankele roeibootjes naar school moeten komen... òf thuis blijven.

Wel zal er bij de uitbreiding van het onderwijs op gerekend moeten worden, dat het de voorkeur verdient meerdere kleine scholen te stichten boven één grote, hoeveel bezwaren er ook aan die kleine tweemans-schooltjes kleven. Toename van het aantal leerlingen zal meer opgevangen moeten worden door het oprichten van een tweede school op enkele kilometers afstand dan door vergroting van de bestaande school, ook al is dat veel eenvoudiger en goedkoper.

Toch is de voornaamste verbetering alleen maar te verwachten van een andere mentaliteit ten opzichte van het onderwijs bij de ouderen. Dit te bewerkstelligen is mogelijk een taak van de bestrijding van het analphabetisme. Het staat voor mij vast, dat ouders, die zelf niet kunnen lezen en schrijven, het nut van geregeld schoolgaan voor hun kinderen niet *kunnen* inzien. Zijn zij die kundigheden wel machtig en is er daarnaast vòòr gezorgd, dat die verworven kennis kan functioneren — m.a.w. dat

er voldoende en eenvoudige leesstof aanwezig is voor deze bevolkingslagen — dan zal het begrip voor geregeld-naar-schoolgaan kunnen groeien. Dan zal het ook niet meer kunnen gebeuren, dat het al dan niet naar school gaan afhangt van de wil van de jeugdige scholier. Een onaangenaam voorval op school — en het kind blijft een week thuis, of voorgoed. Geen haan die er naar kraait, behalve dan de onderwijzer, die op zijn tochten van (verplicht) huisbezoek nog probeert te redden, wat er te redden valt. Deden zij dat niet, het verbijsterend hoge verzuimpercentage zou ongetwijfeld nog hoger zijn.

Zeer stellig is ook de voertaalkwestie oorzaak van verzuim. Zolang tal van onderwijzeressen de nodige kennis van de omgangstaal (talen) van haar leerlingen ontbreekt en zolang zij ook de kennis van een juiste spreek-, lees- en taalmethodiek niet bezitten, zolang zal voor het gros van de leerlingen der eerste klas het schoolgaan een zó stom-vervelende geschiedenis zijn, dat ik me begrijpen kan dat ze maar liever thuis blijven. We trachten dit te verhelpen door b.v. in een klas met Hindostaanse kindertjes een Hindostaanse onderwijzeres te plaatsen. Maar lukken doet dat niet altijd en bij de Javaanse kinderen is het nog onmogelijk, aangezien het aantal Javaanse leerkrachten in heel Suriname op de vingers van één hand geteld kan worden. Het is voorgekomen, dat leerlingen graag naar school gingen omdat een bepaalde onderwijzeres, die hun taal wel verstond, in hun klas les gaf. Tot zij verhoogd werden en bij een ander kwamen, die niet zo knap was; toen bleven ze thuis. Bij het huisbezoek kwam deze reden te voorschijn en de leerlingen waren niet bereid, naar school terug te keren, tenzij zij weer bij hun vroegere onderwijzeres mochten zitten. Het zitten in een hogere klas gaven ze dan wel cadeau!

Misschien zal het ook noodzakelijk blijken, in de districten al het onderwijs maar niet gratis te geven. Ik weet — dit klinkt zeer reactionnair; dr FERRIER plaatst als motto in zijn dissertatie artikel 26 van de Universele verklaring van de Rechten van de Mens en daarin lezen we: het onderwijs zal kosteloos zijn. En toch — het is een ervaringsfeit dat veel te gemakkelijk gedacht wordt over hetgeen men zonder betaling verkrijgt. En een weinig ontwikkelde landbouwersbevolking, die bovendien op de penning is, zal zich wel tweemaal bedenken de kinderen niet naar school te sturen, als er toch voor betaald moet worden. En als men het onderwijs in de districten gratis wil blijven geven (let wel, óók aan kinderen van gegoede landbouwers) omdat het peil

van het onderwijs nauwelijks betaling waard is, dan zou men in ieder geval kunnen proberen andere faciliteiten, die nu voor rekening van den lande komen (vervoer naar school b.v.) door de ouders te laten betalen. Ik ben niet de enige en ook niet de eerste die meent dat de geest van het „lanti sa pai" (het gouvernement zorgt er wel voor) een hinderpaal is op de weg naar ontwikkeling van het land.

En — er zou nog een massa te verbeteren zijn aan de schoolgebouwen; om die zó aantrekkelijk te maken, dat de kinderen er met plezier naar toe komen. Wat vroeger in de districten aan schoolgebouwen werd neergezet, kan nauwelijks de naam van school dragen. Een aan alle kanten open ruimte zonder tussenwanden — ongeverfde banken vol inktvlekken — ruwe vloeren, soms van afgekeurde dwarsliggers gemaakt, neen, aanlokkelijk zijn onze districtsscholen niet. De journalist BAKKER schreef na zijn bezoek aan Suriname in een Nederlands periodiek: „Wat Suriname nodig heeft is een vat petroleum om die scholen in brand te steken". Wel, ik aanvaard dat vat gaarne, maar dan mèt de fondsen om nieuwe en betere scholen te bouwen!

Want we kunnen het wel tegenwoordig. Er is een nieuw model tweemansschool, dat er zijn mag. We hebben in de Javaanse nederzetting Tamanredjo (district Commewijne) een vierklassige school neergezet, eenvoudig, zonder enige luxe, maar fris, prettig om te zien. En... het schoolbezoek is daar sinds de *opening constant boven de 90%!*

De opleiding van de leerkrachten

Het meest belangrijke probleem. Want wat wij ook van plan zijn met ons onderwijs, het zal alleen volvoerd kunnen worden als we beschikken over een voldoend onderlegd onderwijzerscorps.

Met de oplossing van dit probleem zijn we — vergelijkenderwijs — het verst gevorderd. Wij zijn zover, dat de dag niet ver meer is dat de geheel onopgeleiden, de zg. districtskwekelingen, vervangen kunnen worden door de in-ieder-geval-bevoegden, de hulponderwijzers. Maar ook deze zullen in de toekomst niet meer in de school staan. Gelegenheid om het examen voor de hulponderwijzersakte af te leggen is er nog tot 1952, daarna is het onherroepelijk uit. Wel zitten we dan nog met een groot aantal van deze leerkrachten, die door gebrek aan een goede vooropleiding zeer weinig kans hebben een hogere bevoegdheid te behalen. Voor hen is reeds nu uitgestippeld een reeks van herscho-

lingscursussen, waarbij vooral op het terrein der opvoedkunde bijgespijkerd zal worden, wat aan hun opleiding mankeerde.

Reeds is ervaring opgedaan met het instituut herscholingscursus. Een 24-tal oudere en uitgezochte hulponderwijzers(essen) volgt reeds geruime tijd zo'n cursus en over het algemeen is het oordeel gunstig, aan beide zijden: van de opleiders zowel als van de opgeleiden.

Voor de hulponderwijzers, die een MULO-diploma bezitten, bestaat de gelegenheid om via een driejarige avondopleiding de onderwijzersakte te behalen. Dit is een zeer zware opgave voor hen: overdag zijn ze op school en het af te leggen examen zal niet minder kunnen en mogen zijn dan het eindexamen van onze drie-jarige dagkweekschool. Naar alle waarschijnlijkheid zal deze opleiding dan ook wel minstens vier jaar vragen.

De drie-jarige dagkweekschool! Dat was een belangrijke dag voor het Surinaamse onderwijs, toen die school op 1 December 1949 geopend werd. Heel schuchter, een enkele klas, nog zonder bevoegde leraren. Nu, een jaar later, is er een nieuwe eerste klas bijgekomen van 30 leerlingen en beschikken we, dank zij een gelukkige combinatie met onze A.M.S., over een staf volledig bevoegde leraren. Ik ben er van overtuigd, dat deze Surinaamse Kweekschool zeer spoedig zal uitgroeien tot een grote school en het Surinaamse onderwijs zal voorzien van onderwijzers, niet alleen beter onderlegd dat hun voorgangers, maar tevens bezield van een juiste geest. Want ook daar streeft onze kweekschool naar, en met succes.

Het is niet eenvoudig geweest, deze kweekschool te laten beginnen. En nog zijn alle moeilijkheden niet opgelost. Een grote belemmering wordt ondervonden van het feit, dat door het bestaan van de hulponderwijzersakte men „in de verdienste" kon zijn tijdens de (avond)studie voor de onderwijzersakte. Aangezien in Suriname — als overal elders — de aanstaande onderwijzers ook komen uit de kringen, niet zo rijk gezegend met aardse goederen, is dit altijd een belangrijke bijkomstigheid geweest. En wie nu naar de drie-jarige *dag*school gaat, die weet, dat de verdiensten op zijn minst genomen pas over drie jaar kunnen komen. Door de Landsregering is dat ook ingezien en men is zeer schappelijk met het verlenen van vrijstellingen van schoolgeld en het verstrekken van zg. boekengeld.

We zullen er komen, niet alleen met onze kweekschool, maar ook met het Surinaamse onderwijs. Alleen, we moeten ons bewust zijn dat deze opbouw, deze herbouw, grote inspanning en belang-

rijk veel geld zal kosten. Wie denkt er in enkele jaren te kunnen zijn, zal bedrogen uitkomen en daardoor wellicht de moed verliezen om door te zetten. Wie denkt, dat alles van zelf zal gaan, zal bemerken dat alleen dan resultaat geboekt kan worden als ieder meer doet dan hij denkt dat hij doen kan. En wie denkt, dat dit opbouwprogram (waarbij ik nog niet eens gesproken heb over de vraagstukken die opgelost moeten worden op het gebied van het vakonderwijs!) geheel uit onze bescheiden Surinaamse begroting bekostigd kan worden, die verwijst de verwezenlijking van dit alles wel naar een heel verre toekomst. Snelle en afdoende opbouw is alleen mogelijk met hulp van buiten, van Nederland in de eerste plaats.

Wie begint er aan een Cultureel Fonds Suriname?

Paramaribo, Dec. 1950.

Summary

The author, technical director of the department of education in Dutch Guiana since 1946, discusses the problems of the educational system in that country as it used to be up till 1948 and as seen from the following angles: the complexity of the population of Creoles, Indians, Indonesians and several other groups; the difference in level of similar types of schools (town and district schools, poor and well-to-do pupils) and the general level of education (at most three grades beyond the primary school, some vocational training); the typical West Indian environment of the children and the lack of appropriate textbooks (those used were the same as in Holland!); the medium (Dutch in stead of the vernaculars; bi- and multi-linguism); attendance, or rather, absenteism; teacher training.

A report on the possible reorganisation of education in Surinam by Mr. D'HAENS was published in 1947 and taken by the Government as a basis for practical measures in 1948.

Following the same headings as used in his analysis, the author then discusses the steps taken and the many wishes still unfulfilled. The organisation has been improved by separating the primary school (six years) from the two following grades and from the secondary school of four years. The latter has got an entrance examination now. A real secondary school has been created (six years) and the very restricted primary education in the districts is bound to disappear with time.

Writing of textbooks adapted to the environment is very difficult as long as publishing is on a commercial basis only — the numbers being too small (33.000 schoolchildren, all-told). Competent authors, moreover, are difficult to find.

None of the vernaculars (Negro-English, Hindi, Javanese) being sufficiently prevalent, Dutch has to be used as a medium. English and Spanish are being taught in secondary schools. The author, however, stresses the necessity for using the vernacular in the first contact of the child with the school (either in kindergarten or in lowest grade).

Attendance can be stimulated by having more (small) schools rather than one larger one in districts where population density is low and distances long. Parents have to be educated (illiteracy control); more teachers have to be trained so as to have Indian and Indonesian teachers for Indian and Indonesian children; schools and/or other facilities should preferably not be completely free; schoolrooms will have to be more attractive.

Teacher-training has re-started in a new three-year training college (opened December 1949) and in rehabilitation courses for teachers with insufficient previous training.

Much remains to be done. Surinam is willing but not able to do it unaided.

TIEN JAAR „DE STOEP" (1940–1950)

DOOR

H. GODTHELP

Curaçao
Kraterige rotsenblok,
schuur mijn lichaam open,
laat mijn vurig schildersbloed
je verlangen dopen.
Kerf maar wonden in mijn handen,
bijt in mij met cactus-tanden,
maar als ik later slapen moet,
dek me toe met je steen'ge rok.
CH. CORSEN

Het Curaçaose litteraire tijdschrift *De Stoep* bestaat tien jaar! Dit is zonder enige twijfel een belangrijke gebeurtenis, al is 't óók zonder enige twijfel waar, dat maar weinig Nederlanders zelfs van 't bestààn van dit tijdschrift (dat door Meulenhoff geimporteerd wordt) afweten.

En toch is *De Stoep* een litterair tijdschrift dat er wezen mag; naar mijn inzien boeiender dan enig Noordnederlands litterair tijdschrift tegenwoordig is (*Podium* misschien uitgezonderd); zelfs vind ik het interessanter dan het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* en het Zuidafrikaanse *Standpunte*. 't Gaat met *De Stoep* op Curaçao enigszins als met *Oriëntatie*, dat in Indonesië verschijnt: men kent en ziet 't hier vrijwel niet, wat zeer te betreuren is; trouwens, hoevelen hier lezen *Standpunte*?

Het eerste nummer verscheen in September 1940. In het Ten Geleide staat: „Waarom De Stoep? Om hogerop te komen. Nu de bodem van ons vaderland wordt betrapt door de laarzen van de ressentimentmaniakken, die over de grens kwamen om ons te bevrijden van 't geloof in menselijke schoonheid".

Elk nummer is prachtig uitgegeven, in groot formaat, ongeveer als het vroegere *Elzevier's Maandblad*, het *Getij*, de *Vrije Bladen* en *De Stroom*. Mooi papier, mooie bladspiegel en mooie

lettertypen van verschillende grootte; met tekeningen, portretten, reproducties van schilderstukken, en soms zelfs met muziek-bijlagen.

Veel nummers tellen meer dan 50 bladzijden. Het is uitsluitend litterair; 't geeft poëzie, verhaal, toneel, kritiek. De kritiek is in de voortreffelijke handen van HENDRIK DE WIT, die er o.a. afrekening gehouden heeft met figuren als FABRICIUS en DE HARTOG; ook staan er uitnemende kritieken in van GRESHOFF, LUC. TOURNIER en anderen.

De grote stuwende kracht van het tijdschrift is de arts en kunstenaar CHR. J. ENGELS, wiens schrijversnaam LUC. TOURNIER is, en die zelf geregeld uitnemende poëzie in *De Stoep* publiceert van een neo-expressionistisch en existentialistisch karakter; ook geeft hij uitstekende vertalingen van poëzie van GARCIA LORCA. Hij is Rotterdammer van geboorte, maar Curaçao heeft indertijd (1935) zijn grote liefde gekregen, en heeft zijnerzijds zijn scheppingsdrift enorm gestimuleerd.

Vóór *De Stoep* was er weinig of geen litterair leven op Curaçao. Er wordt daar Nederlands, Spaans en Papiament gesproken; de laatste jaren ook veel Engels. Vóór 1900 was er wat litterair leven met Spaans als medium, rondom *Notas y Letras*; dan is er een hiaat van 20–40 jaren, en nu gedurende tien jaar verschijnt *De Stoep* met litteratuur in 't Nederlands. Sedert kort zijn er ook weer publicaties (o.a. de bundel *Patria* van PIERRE LAUFFER en, niet te vergeten, het litteraire tijdschrift *Simadán*) in 't Papiament, de volkstaal van ± 100.000 inheemsen, die gegroeid is uit zeer oude Portugees-Spaanse taalkernen.

In 1939 organiseerde ENGELS een tentoonstelling van Curaçaose boekwerken op Curaçao, waar vrijwel alle oudere publicaties aanwezig waren. Nu zijn ze grotendeels te vinden in „Het Curaçaosche Museum", dat ENGELS in Willemstad stichtte en dat hij 7 Maart 1948 opende met een pittige rede „Het Curaçaos Patroon", een schets van Curaçao's beschavingsgeschiedenis.

ENGELS richtte in September 1940 *De Stoep* op, samen met twee andere Nederlanders op Curaçao, de dichter FRITS VAN DER MOLEN en de criticus HENDRIK DE WIT, beiden eveneens zeer boeiende persoonlijkheden. Wie is deze dokter ENGELS?

In de mooi-uitgegeven catalogus bij de tentoonstelling van schilderijen van hem en zijn vrouw, die in Augustus 1950 gehouden werd in het Internationaal Cultureel Centrum in het Vondelpark te Amsterdam, staan de volgende biografische gegevens: „CHRIS J. H. ENGELS: 1907 geboren te Rotterdam, oudste zoon van JAN ENGELS, studeert medicijnen; 1935 vertrek naar Curaçao; 1937 trouwt met LUCILA BOSKALJON; schildert, dicht, componeert, speelt piano in het orkest van zijn

schoonvader, komt uit op internationale schermtournooien, sticht het Curaçaos Museum, treedt op als Kabinetsformateur (zonder er zelf in zitting te nemen) en blijft daarbij de dokter die elke minuut klaar staat voor zijn patiënten; zijn gedichten verschijnen onder het pseudoniem LUC. TOURNIER. (Luc van Lucila, Tournier is de naam van zijn moeder)".

Tot nog toe zijn er 25 nummers van *De Stoep* verschenen (waarvan enkele als dubbelnummers): Serie I nr 1–10; serie II nr 1–10; serie III nr 1–5. Behalve de gewone nummers waren dit ook enkele speciale afleveringen. Daarvan wijs ik vooral op:

1*e Serie, nr.* 6 (Juli '42), dat de rede bevat van GRESHOFF over ARTHUR VAN SCHENDEL, die hij heeft uitgesproken voor de letterkundige faculteit in de Universiteit van Kaapstad, op de 6e Augustus 1941. Dit is een van de soliedste en fijnste betogen die ik van GRESHOFF ken.

1*e Serie, nr.* 9–10 (Maart '43). Dit is een dubbelnummer van 112 grote bladzijden, met Nederlandse poëzie van 66 dichters. Veel materiaal daarvoor kreeg *De Stoep* door bemiddeling van GRESHOFF en van mevrouw MARSMAN. Vrijwel alle belangrijke Noord- en Zuidnederlandse, Zuidafrikaanse, Surinaamse en Curaçaose dichters hebben aan dit nummer bijgedragen! Ik kan ze hier natuurlijk niet allemaal opnoemen; toch noem ik er enkele: GRESHOFF, BLOEM, A. R. HOLST, NIJHOFF, PIERRE KEMP, HENDRIK DE VRIES, VESTDIJK, HOORNIK, DEN BRABANDER, JAN CAMPERT, J. C. V. SCHAGEN, JAN H. DE GROOT, ACHTERBERG, GOMPERTS, KOOS SCHUUR, LEO VROMAN; JAN VAN NIJLEN, MARNIX GIJSEN, HERREMAN, MINNE; LEIPOLDT, VAN WIJK LOUW, UYS KRIGE, WIM HESSELS, ELISABETH EYBERS, OPPERMAN; F. J. V. D. MOLEN, LUC. TOURNIER, HENDRIK DE WIT, R. V. HOLTEN. Ook debuteert er met een aantal verzen een merkwaardig Nederlands natuurtalent, de matroos J. BRAAMSE, die ook in andere *Stoep*-nummers geregeld bijdragen heeft. Ik kan niet nalaten van hem een gedichtje er uit over te schrijven:

MIJMERING

Tussen Uw voeten gaat ze,
ze speelt met de zee,
in het wijnrood baadt ze
op de verlaten ree.
Hoor: eilandbewoner,
hoor haar mijmerend lied.
Hoor: ritselende tonen,
muziek in het maagdlijk verschiet.
Het land dat achter mij ligt,
doemt op, een maanlichtgezicht.
't Verschil tussen mij en het leven
is de echo die altijd blijft zweven.

't Is telkens weer een boeiend bedrijf in dit rijkgevarieerde poëzienummer van *De Stoep* te lezen, waar heel wat gedichten uit de oorlogsjaren in staan, die nergens anders voorkomen, al zijn er natuurlijk ook bij, die later in de na-oorlogse bundels van de verschillende dichters gedrukt zijn.

2e Serie, nr. 2 (Febr. '45) bevat de mooie bundel aforismen „Bitterzoet" van GRESHOFF, prachtig gedrukt.

2e Serie, nr. 5 (Mei '45), het voortreffelijke verhaal „Het Gezicht van Peñafiel" van F. C. TERBORG, magnifiek gedrukt, (later ook in gewoon boekformaat bij Stols verschenen).

3e Serie, nr. 2 (Nov. '49), bevat „Con Sordino", een groot gedicht van de jonge Curaçaose dichter CHARLES CORSEN, eveneens prachtig gedrukt, met eigen tekeningen.

3e Serie, nr 5 (Sept. '50), een dubbelnummer; het laatste Stoepnummer tot nu toe verschenen. 't Is een feestnummer:

„De Stoep is tien
de tijd is stil maar snel voorbijgegaan".

Er staan foto's in van FRITS VAN DER MOLEN, HENDRIK DE WIT, LUC. TOURNIER, TIP MARUGG, CHARLES CORSEN, en een reproductie naar een prachtig schilderij van de jonge Curaçaose dichteres ODA BLINDER, door LUCILA ENGELS.

Het is een zeer belangwekkend nummer van 72 grote bladzijden. Men vindt er het interessante stuk rhythmisch proza „De wrat op de wang van de duivel", van CHARLES CORSEN, met kostelijke tekeningen van LEO VROMAN; verder scherpgehoekte, vizioenair-expressionistische gedichten van TIP MARUGG, ODA BLINDER en LUC. TOURNIER; uitstekende verhalen van WIM VAN NULAND en van HENRI SCHOLLIERS. De laatste, de Brusselse Bordewijk, rauw en bonkig en vizioenair, met een geheel eigen aard en stijl overigens; met dit verhaal verwierf hij in 1950 de litteratuur-prijs van Brabant. En last, not least, is er het sublieme „La Cabeza de Algodón", vertaalde gedichten van MIGUEL H. ROMANO, door CHARLES CORSEN, met illustraties van de auteur.

Heeft *De Stoep* een eigen karakter? Stellig! Allereerst al, doordat in vele bijdragen, vooral van de Curaçaoënaars zelf, de Curaçaose levensgemeenschap en het Curaçaose landschap leven.

Naar geest en stijl is het vitalistisch, vizioenair-expressionistisch, maar ook wel rauw- en existentialistisch-realistisch. De inhoud is telkens weer boeiend en afwisselend; alles is niet even belangrijk natuurlijk, maar 't is nooit vervelend!

De vorm van de poëzie van de Curaçaoënaars zelf is veelal de *open* vorm, waarbij de versregels niet sterk-metrisch zijn, niet met klankgrepen worden geteld en ook niet met vaste alternanties of een vast aantal heffingen per regel, maar meer met correspondenties van variërende aard, o.a. beeldspraakcorrespondenties, betekenis-associaties, woordbouw- en zinsbouwgelijkheden of -contrasten en rijm-steunen.

Een paar willekeurige voorbeelden van ODA BLINDER (De laatste kus, Oud gebed) en TIP MARUGG (La nuit, Karma) mogen dit verduidelijken:

DE LAATSTE KUS

De kanker wondt
op mijn gezicht
dicht
bij mijn mond
rauwt het open vlees

OUD GEBED

Eens heb ik U gebeden
mijn duisternis in licht te slaan
mijn blindheid te doen overgaan
tot de eeuwige schaduw van het heden
mèt mij heb ik U meegesleurd

dat hees
zich schreit
om leegten eindeloos wijd
die ik niet omvatten kan
die mijn leed niet vullen kan
met de eeuwigheid
want:
dicht bij mijn mond
ligt de ontgonnen grond
te wachten
op verrotting van de tijd.

door trouweloze dagen
zelfs heb ik durven wagen, uw handen
met mijn bloed gekleurd
te bergen in de schoot
van wat het lotgeval ons bood.

La nuit

Dit witte zingen
van gespuwde kringen
op mijn vaag bestaan
staat mij niet aan.
Ook de vrouw
die ik min
is verzonnen.
Ik zie haar
oorbellen van onbehagen
door de wijde bogen
van mijn roeping
zigzaggen naar omlaag.
Uit de gebroken lijn
draven dan
de knopen aan haar knie
tussen de plooien
van mijn pyjama.
Straks blazen
witte bellen
goede nacht en amen
op haar aangezicht.

Karma

Mijn ziel is een gewelf
uit een wereldorgaan,
geen stuk van mijzelf
leidt een stil bestaan.
De delen staan tezamen
maar ik sta alleen,
brand mijn eigen tranen
tot levenloze steen.
De muziek van mijn ziel
ademt schoonheid uit
in klanken van aanbidding
tot de natuur
die ik zelf ben.

Deze voorliefde voor de open vorm hangt ongetwijfeld samen met de vorm van de Spaans-Amerikaanse poëzie en met die van Garcia Lorca. Ook is er naar geest en stijl verwantschap met van Ostayen, Marsman, Hendrik de Vries, Vestdijk, Achterberg en Leo Vroman: zoals blijken moge uit de volgende gedichten van Luc. Tournier.

Bourgondies slot.

Het gekarteld silhouet der toren
in sneeuwvlakten van de hemel,
een helder onverleppend wapenschild,
als een byzantijns maria-icoon
koel, kuis, krachtiger dan warm,
zo boort zich tomeloos naar voren

het ridderslot, met boer en zwaard,
een godsvoet, die de aard oplicht;
de sphinx van onbewegen
waar wolken op aan drijven;
zijn stolp is de aarde-rok
die nergens zijn huid bezwaart.

Uit drijfmist in het lage veld
wankelt aan beekgeruis
tegen de kruisvensters, kamerkernen
met fondsen droom en macht om
hun dagschemer of kaarsebek;
daartussen lange gangen ongeteld.

Bed en wildtrofee en zachte rijen
wit kant onder vechthanden
die bogen als nietig aanspannen;
een kapelaan die administreert
en wrokkig manslag tegengaat
bij horigen plus vrijen,

die als gekooid voor slacht
in gareel der eigen schepping
hun kennis vergaren langs tanden,
gelijk de steenmuur blaft
naar hier en daar vriendelik geluid,
als vogels boven een hondenjacht.

Rood bos

In een rood bos
liepen kleine violette muizen
de huizen waren het koren zelf
clarinetbomen bliezen zacht geruisen.

Daar stond met haar verslagen dapperheid
de moeder van de zeven zonen
die sneuvelden voor 't vaderland
en nu in dieren en planten wonen.

O rode zoons, versta de liefde
uw vader heeft u haastig verslagen
maar keer nu weer
dan zal ik u in schoot en armen dragen.

Zij brak in twee en in de toppen
klommen witte bloemen bloeiend
en op een meer gleed een vogel heen
met zoete zingende slagen roeiend.

Het oorspronkelijke d o e l van *De Stoep* was een verzamelpunt te zijn voor alle schrijvers buiten Nederland tijdens de oorlog, en voor de litteratuur die in die tijd uit Nederland en België Curaçao zou weten te bereiken. Aan dat doel heeft *De Stoep* voortreffelijk beantwoord;

maar onder de bezielende leiding van ENGELS is het veel meer geworden, namelijk het *centrum van een op-bloeiend litterair leven op Curaçao zelf,* met 't Nederlands als medium.

Merkwaardige en zeer begaafde Curaçaose jongeren zijn tot plotselinge, soms eruptieve *poëzie-productie* gekomen: MARCEL DE BRUIN, TIP MARUGG, ODA BLINDER en PIERRE LAUFFER, maar vooral ook CHARLES CORSEN waarvan ik hier nog twee typerende gedichten overschrijf.

DE DUIF

Laat mij even hier stil zitten
terwijl de havik op me loert.

Ze zijn de muur bij de hokken
aan het witten en mijn liefste
koert en koert!

Als dan de maan opkomt tussen
de verchroomde tanden van de haai,

tussen duim en eelt en de sterke kant
van de hand,

o, God, de krans rondom mijn hals,
een draai;

volk, ziet aan mijn lot,
ik bouwde een nest voor kerk en gebod;

ik vocht voor mijn liefste op de
tempeltoren;

ik at van het mais, van het vele van
het koren;

nog staan de veren glad om mijn nek,
nog voel ik in mijn hart een juichende
trek;

en ik wiek naar beneden naar een beter
land,

tussen duim en eelt,
en de kracht van een hand.

CREPE

Met Gods laatste aanwijsvinger
in regenweer van gebrande cactus,
staat de blinde rots
ruig te trillen
op de natheid
van mijn oog —
het groen splijt
zichzelf
en tweelingszonden verspillen
het hoog
op hopen blinkend
glasgruis
van haar kreupele droom.

Wat het proza in *De Stoep* betreft, behalve niet-Curaçaos proza, o.a. „Trihinde luistert" van LEO VROMAN ('t prachtige eerste hoofdstukje van zijn boekje *Tineke*), „Kustvaart" van GRESHOFF (met de boeiende herinneringen aan de beide ongedurigen, LEIPOLDT en SLAUERHOFF), „Melchior de pop" van R. v. HOLTEN, „Begrafenis in Amalfi" van J. STOPPELMAN, „Ontmoeting met de Oceaan" van HELMAN, „Idylle in New York" van ADR. v. D. VEEN, en de verhalen van de al genoemde Brusselaar HENRI SCHOLLIERS, is er ook meer typerend Curaçaos (Caraïbisch) proza van ARY VAN PUTTEN (Alexandrina Bruël), GEORGE SEPPEN (Kinderen), COLA DEBROT (Wanda) en WIM VAN NULAND. Het meest opmerkelijke lijkt me dat van WIM VAN NULAND, pseudoniem voor pater MICHAEL MÖHLMANN O.P. 't Zijn rake „Curaçaose Portretten": Francisco, Norma, Benita, Angelita, waarin de geest van vooràl de Curaçaose inheemsen psychologisch-scherp en met ingeboren sociale bewogenheid wordt uitgebeeld. Merkwaardig is, dat in deze portretten nergens de Roomse priester om de hoek komt gluren, 't zijn stukken van een mens-en-psycholoog en van een groot kunstenaar. De sterk religieuze mens in pater MÖHLMANN (die secretaris is van de bisschop van de Ned. Antillen) spreekt zich op gelukkige wijze uit in z'n poëzie in *De Stoep*, o.a. in het mooie, grote poëem „Eucharistica (Panis-Vinum-Sacramentum)", in de open vorm geschreven en volkomen vrij van zemelarij, bekeringsijver en fondant.

Al met al is het doorlezen van de 25 Stoepnummers een boeiend litterair avontuur. Moge *De Stoep* nog lange jaren in rijke bloei voortleven!

RÉSUMÉ

DIX ANNÉES „DE STOEP" (1940–50)

De Stoep (le perron) est une revue du Curaçao exclusivement littéraire, écrite en langue hollandaise, fondée en 1940 dans le but de grouper des poètes et prosateurs hollandais et belges dispersés un peu partout dans le monde lors de l'occupation de la patrie par les Allemands. Mais grâce à la direction d'un homme de talent, M. ENGELS, l'âme du groupe, le périodique en question est devenu bien vite le centre de la vie littéraire du Curaçao lui-même, avec le hollandais comme langue véhiculaire. Antérieurement, c.à.d. au XIXe siècle, les produits littéraires du Curaçao étaient publiés en espagnol. Tout récemment on a créé une revue en papiamento, la langue indigène. Mais *De Stoep* est la seule revue en langue néerlandaise. Pour l'esprit et le style, on y est vitaliste, visionnaire, expressioniste, parfois réaliste assez crûment et existentialiste. Pour la forme de la poésie, on y remarque surtout une forte tendance aux vers à rythme libre, si fréquents dans la poésie hispano-américaine et propres aussi à l'Espagnol GARCIA LORCA. Chaque fascicule est intéressant et typographiquement extrêmement soigné.

GESCHIEDKUNDIGE SPROKKELINGEN (XV—XVII)

DE OVERNEMING VAN DE KOLONIE SURINAME VAN DE ENGELSEN IN 1816

In zijn artikel over „De Surinaamse pers gedurende het Engelse tussenbestuur" (*W.I.Gids 31*, p. 80–93) zegt PH. A. SAMSON dat het jammer is „dat omtrent de juiste datum van de aankomst van generaal-majoor VAN PANHUYS in Suriname en de overgave niets in de nieuwsbladen is te vinden, omdat hieromtrent een verschil van mening bestaat". Deze schrijver zegt in een voetnoot, op blz. 85, dat er tussen hem en een onbekende inzender in *De West* van 26 Febr. 1941 een debat is gevoerd omtrent de datum van overgave. De inzender beriep zich op de proclamatie van VAN PANHUYS van 27 Febr. 1816, waarin gesproken wordt van „heden". De *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* noemt, op blz. 325, als dag van overgave 27 Februari; WOLBERS, op blz. 596, 26 Februari. EINAAR deelt, in zijn proefschrift op blz. 132, mede dat VAN PANHUYS niet op 26 Januari 1816 aankwam, zoals WOLBERS ons laat weten op blz. 596, en dat de overgave op 26 Februari plaats had.

Teneinde alle onzekerheid weg te nemen, kan worden medegedeeld, dat uit aanwezige missives op het Algemeen Rijksarchief blijkt: 1ste (uit brief no. 1 van Paramaribo 26 Jan. 1816) dat aan VAN PANHUYS de titel van gouverneur-generaal was toegekend; 2de (uit brief van 30 Jan. 1816) dat de voormalige Societyts, nu 's Konings cassa, nagenoeg leeg was; 3e (uit brief van 29 Febr. 1816) dat op 26 Februari 's Konings vlag te Paramaribo was gehesen en het bewind door de gouverneur-generaal was aanvaard. — Dat was op een Maandag. Eerst den dag daarná vaardigde VAN PANHUYS de bekende Proclamatie uit. Waarom hij daarin schreef op „heden" is thans moeilijk te zeggen.

Van het Westindisch eskader, dat op 24 November 1815 uit Vlissingen vertrok, waren het fregat „van der Werff", het fregat „Euridice" en de brik „Irene" voor Suriname bestemd. VAN PANHUYS had zich op 17 November op de „Euridice" ingescheept.

De „Van der Werff" zeilde op 9 Januari 1816 de Surinamerivier op en kwam bij Fort Nieuw-Amsterdam voor anker, waar de adjudant en de secretaris van de Engelse gouverneur PINSON BONHAM, de vice-admiraal VAN BRAAM verwelkomden. Kapitein KOLFF en zijn secretaris, buitengewoon adelborst D. CARS, vertrokken naar Paramaribo om de Engelse gouverneur een tegenbezoek te brengen. Ofschoon zij met alle eer werden ontvangen en op het middagmaal genodigd, werd hun medegedeeld dat nog geen order tot overgave der kolonie ontvangen was, veel minder

nog tot ontruiming van het fort, waarop de troepen zouden moeten ontscheept worden. Ook de vice-admiraal met adjudant en secretaris gingen de 11de Januari naar Paramaribo om de gouverneur te begroeten.

De „Euridice", met gouverneur-generaal VAN PANHUYS aan boord, liep 15 Januari de Surinamerivier binnen, ging de volgende dag bij Fort Nieuw-Amsterdam ten anker en vertrok 17 Januari naar Paramaribo. De troepen werden de 20ste ontscheept, waarbij de mannen van de 7de compagnie Jagers no. 11 naar plantage „Rust en Lust" vertrokken en, een dag daarna, die van de 6e compagnie naar plantage „Dordrecht". De Engelse vlag werd de 26ste Februari gestreken en VAN PANHUYS nam bij proclamatie de 27ste het bestuur over.

Na het strijken van de Engelse vlag was Suriname aan Nederland teruggegeven, zoals BONHAM dan ook schreef aan de Engelse staatssecretaris: „the Colony of Surinam was restored to His Majesty the King of the Netherlands on the 26th February on which day I surrendered the same to Major General De Panhuys".

Ik maak van deze gelegenheid gebruik den lezer te verzoeken in mijn *Geschiedkundige Tijdtafel van Suriname*, 2de druk, 1949, op blz. 116, de datum „27 Februari 1816" bij de 31ste gouverneur PINSON BONHAM en de 32ste gouverneur VAN PANHUYS te wijzigen in „26 Februari 1816".

FRED. OUDSCHANS DENTZ

DE WAPENSPREUK VAN SURINAME

Na de verschijning van *Wapens en zegels van Suriname* (Mededeling Indisch Instituut 91, afd. Culturele en Physische Anthropologie nr. 36, 1950), waarin ik heb geschreven dat de oorsprong van de spreuk in het Surinaamse wapen niet duidelijk is (p. 12), mocht ik van de heer FRED. OUDSCHANS DENTZ de opmerking ontvangen dat de woorden „Justitia, pietas, fides" afkomstig zijn van de wapenspreuk der VAN AERSSENS. Deze immers luidt: „Liever te sterven dan my te besmetten. Liefde, getrouwheyd, godsvrugt, gerechtigheyd".

Nu ligt het inderdaad voor de hand dat CORNELIS VAN AERSSEN, wiens wapen werd opgenomen in dat van Suriname toen dit in 1683 bij de oprichting van de Societeit van Suriname werd vastgesteld, ook een deel van zijn eigen devies aan Suriname zou hebben gegeven. In die tijd was het bovendien gebruikelijk om dergelijke spreuken om te keren of nu eens geheel, dan weer gedeeltelijk te gebruiken [1]).

Het is mij echter niet gelukt met zekerheid vast te stellen dat werkelijk reeds CORNELIS VAN AERSSEN het uit later tijd bekende familiedevies voerde, zodat *theoretisch* de mogelijkheid bestaat — al acht ik dit niet waarschijnlijk — dat de Surinaamse wapenspreuk uit andere bron afkomstig is en dat de familie VAN AERSSEN deze later zou hebben toegepast als onderdeel van een uitgebreider familiedevies.

---

[1]) Dr VAN LUTTERVELT, conservator bij het Rijksmuseum te Amsterdam, wees mij in dit verband op het voorkomen van Libertatis praesidium naast Praesidium libertatis als devies van de Leidse Universiteit en op Concordia res parvae crescunt, bekend als de spreuk van de Republiek der Verenigde Nederlanden, terwijl de tweede zin: discordia maximae discordantur dikwijls wordt weggelaten.

Het eerste bekende voorkomen van dit familiedevies dateert nl. uit 1740. Dit bleek uit inlichtingen die de Algemene Rijksarchivaris zo vriendelijk was mij hierover te verschaffen:

,,In de gedrukte genealogie Van Aerssen in Adelsarchief 1902, blz. 174, komt een noot voor bij de vermelding van de begrafenis te Sommelsdijk van François van Aerssen, zoon van Cornelis, den Gouverneur van Suriname. Deze noot luidt; Op de afteekening der tombe Van Aerssen van Sommelsdijk, zich bevindend in de verzameling grafmonumenten enz. door Van der Lely, berustend op de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage, treft men op de achterzijde de volgende aanteekening:

,,,,In de Glazen der Kerk vertoonen zig (27 Oct. 1752) verscheijde wapens der familie van Aerssen, en derselver Aliantien; tegens de muur hangen verscheijde Blazoenen, ofte wapens met 8 en 16 quartieren; onder andere is daar in den jaare 1740 geplaast een seer groote Wapenkas, versiert met alderhande krijgsornamenten en teekenen van honeur ende onder andere Een groote Standaert verbeeldende een witte Hermelijn op een groen Landje rondsom in een moeras, staande rond om het selve dit devies: Liever te sterven, dan mij te besmetten, Liefde, getrouwheid, godsvrugt, gerechtigheijd...." " "

Dit werd bevestigd door de heer A. J. Kruider die het familiegraf der van Aerssens in Sommelsdijk (Goeree-Overflakkee) beheert, doch ook hij — evenmin als de heer F. C. Baron van Aerssen Beyeren van Voshol — kon geen nadere gegevens verstrekken die op een eerder voorkomen van de wapenspreuk wijzen.

En in het familie-archief Van Aerssen in het Algemeen Rijksarchief komt slechts één stuk voor waarin het wapen van Suriname wordt vermeld, nl. een afschrift van de commissie-brief waarbij de directeuren der Societeit Cornelis van Aerssen tot gouverneur aanstellen, onder datum 31 Augustus 1683 (no. 62 van genoemd archief). Onderaan dit afschrift staat: ,,het zegel is een groote (A W.S) met drie ordinarse wapens daer in, van de stadt van Amsterdam boven, en onder van de Westindische Compagnie en Somerdijck off Aerssen" [1]). Over de spreuk wordt hier niet gerept. Terwijl de drie portretten van van Aerssens in het Rijksmuseum, nl. van Cornelis Sr, Cornelis Jr, en François, geen spreuk vertonen onder de daar afgebeelde wapens [2]).

Het hiaat in onze kennis betreffende de wapenspreuk tussen de jaren 1683 en 1740 blijft dus bestaan.

De heer R. D. Simons wees mij nog op een afwijking van de spreuk die voorkomt op een afbeelding van kaartengeld uit 1801 in van Loon (10de stuk, 1867, pl. LXXX, fig. B.) waar staat: Justitia, pietas, *spes*.

Johanna Felhoen Kraal

---

1) Inlichting van het Alg. Rijksarchief (Mejuffrouw mr E. C. M. Prins)

2) Inlichting van dr van Luttervelt

SLAVEN-BRANDMERKEN

Naar aanleiding van hetgeen, in de bijlage van *Wapens en zegels van Suriname* (Meded. Ind. Inst. 91, Cult. Phys. Anthrop. 36, 1950), werd geschreven over een brandstempel, toonde de heer R. D. SIMONS mij twee slaven-brandmerken uit zijn particuliere collectie. Daar deze van zilver zijn en een inmiddels uit de verzameling van het Indisch Instituut te voorschijn gekomen slaven-merk [1]) ook van zilver blijkt te zijn, bevestigen deze stukken het reeds geuite vermoeden dat de stempel van het Kon. Penningkabinet, in genoemde bijlage beschreven, geen slaven-merk kan zijn geweest.

Ik moge hier nog enkele gegevens vermelden over de stempels van de heer SIMONS en die van het Indisch Instituut.

Laatstgenoemde draagt de letters E W, het zilveren plaatje is gemonteerd op een kort ijzeren staafje dat in een houten handvat steekt. Een van de stempels van de heer SIMONS vertoont de letters F C M, het gedraaide staafje dat in een houten handvat is gestoken is eveneens van zilver. De tweede stempel van de heer SIMONS is het merkwaardigste: geheel van zilver, aan beide uiteinden een plaatje met initialen, verbonden door een gedraaid staafje. Deze initialen zijn PL (aaneen) boven en daaronder resp. LMB (ook aaneen, de L en de B vormen tegelijk de poten van de M) en NC.

Een poging tot identificatie van de letters is zeer gewaagd, omdat over de ouderdom van de stempels noch over hun herkomst iets bekend is.

Er zijn twee bronnen die men hierbij kan raadplegen. Ten eerste: in het Alg. Rijksarchief (getypte) ,,Klappers op de namen van de plantages in Suriname en de eigenaren hiervan behorend bij een documentatie op fiches door M. A. P. Roelofsz (namen van de plantages voorkomende op:

1 de generale kaart van Suriname van 1737 door Alexander de Lavaux (berustende in het Alg. Rijksarchief)
2 de aangevulde uitgave der kaart van Lavaux door Herman de Leth (octrooi 1742)
3 de aangevulde uitgave van de kaart van Lavaux door Hendrik de Leth (Corens en Mortier) na 1742, ca. 1765, berustende bij het Indisch Instituut)''.

Ten tweede de ,,Naamlijst van de bestaande en verlatene plantaadjen en gronden....'' in deel 2 van TEENSTRA, *De landbouw in de kolonie Suriname*, 1835, p. 8–77 en de alphabetische naamlijst der in 1832 in bewerking zijnde plantages, p. 83–90. Van de eigenaren, administrateuren en directeuren worden de namen alleen vermeld voor zover het de plantages in de districten Opper- en Neder-Nickeri betreft en wel op twee staten in deel 1, tegenover p. 118 en p. 126.

Voorts zou men wellicht de archieven van de Raad Fiscaal aan wie de merktekens moesten worden opgegeven kunnen uitpluizen, doch zulk monnikenwerk leek voor het geringe belang van deze stempels niet verantwoord.

---

[1]) Collectie afd. Culturele en Physische Anthropologie nr. H 2978/389; schenking van Baron VAN HEERDT TOT EVERTSBERG aan het toenmalige Koloniaal Museum te Haarlem, 1877. (Lengte 18 cm.)

De letters E W zijn met behulp van TEENSTRA niet geidentificeerd kunnen worden; de klappers van de kaart van LAVAUX geven verscheidene eigenaren als Erven.... plus een naam die met een W begint [1]); de combinatie F. C. M. is niet gevonden.

Wat de dubbele stempel betreft, volgens de heer SIMONS zou Pl. N.C. betekenen Plantage Nieuw Caledonië. *Nieuw* Caledonië komt echter noch bij TEENSTRA noch in de ,,Klappers" voor.

De combinatie van Pl. NC en Pl. LMB zou kunnen wijzen op Nieuw Clarenbeek aan de Cottica, dat volgens de ,,Klappers" eigendom was van CORN. LEEVER, en Leverpoel, Mollenburg en Bijenkorf aan dezelfde rivier, waarvan eerstgenoemde aan dezelfde eigenaar behoorde, terwijl dit drietal plantages naast elkaar was gelegen, althans opeenvolgende nummers draagt (11, 9 en 10). Misschien zijn zij in een latere periode in één hand gekomen?

Ook Nieuw Cuylenburg lag aan de Cottica; evenals de beide drietallen Leeuwenjagt, Munnikendam, Bellevue en Luneburg, Mocha, Bleyershoop. Doch hierbij is geen enkele aanwijzing van een gelijktijdige eigenaar met Nieuw Clarenbeek of Nieuw Cuylenburg. Nieuw Concordia lag aan de Parakreek.

Dit alles blijft echter bij een zeer vage onderstelling.

Wanneer men over *slaven-brandstempels* spreekt, wekt dit onderwerp bij sommige Nederlanders de reactie op: laat al die griezelige verhalen liever rusten. Anderen zullen wellicht minder neiging hebben een beschamende episode te negeren, maar het normaal achten indien wij thans, met nuchtere wetenschappelijkheid, dergelijke voorwerpen historisch beschouwen. Het is echter in elk geval nodig dat wij ons realiseren hoezeer in het Caribische gebied de herinnering aan de slaventijd nog een levend bestanddeel is van de hedendaagse cultuur. Moeten we dit opvatten op dezelfde wijze als b.v. voor Nederland ALVA en NAPOLEON levende begrippen zijn en als voor de Bovenwindse Antillen de figuur van RODNEY in het cultuurpatroon is ingeweven? Of moeten we de nawerking van de slavernij zien als persoonlijke overlevering voor ieder individu in eigen familieverband, zoals ook wij worden opgevoed met wijsheden en eigenaardigheden, van groot- of overgrootouders afkomstig, die via onze moeders ons onbewust worden meegegeven? De slavernij heeft zo diep ingegrepen in het leven van vele generaties dat men ook een onderbewuste doorwerking van haar invloed moet aannemen. Een zeer sprekende illustratie hiervan vindt men in het volgende gedicht [2]) van LÉON-G. DAMAS, in 1912 geboren in Cayenne, waar de slavernij in 1848 werd afgeschaft.

---

[1]) Erven v.d. Wayen (Nieuwe landen aan de Commewine)
Erven v.d. Werff (Landen van Paramaribo)
Erven Wiltens (Chatillon, Surinamerivier)
Erven Winne (De drie gebroeders, Mott Kreek)
Erven de Wit (Bellevue, Cottica)
Erven van Witsen (Waterland, Surinamerivier)

[2]) *Anthologie de la nouvelle poésie nègre et malgache de langue française* par LÉOPOLD SÉDAR-SENGHOR. Colonies et empires, collection internationale de documentation coloniale, publiée sous la direction de

LA COMPLAINTE DU NÈGRE.

Ils me l'ont rendue la vie plus lourde et lasse
la liberté m'est une douleur affreuse
mes aujourd'hui ont chacun sur mon jadis
de gros yeux qui roulent de rancoeur de
honte

Les jours inexorablement tristes jamais n'ont
cessé d'être à la mémoire de ce que fut
ma vie tronquée
Va encore mon hébétude du temps jadis
de
coups de corde noueux de corps calcinés
de l'orteil au dos calcinés
de chair morte de tisons de fer rouge de bras
brisés sous le fouet qui se déchaîne sous le fouet qui
fait
marcher la plantation s'abreuver de sang
de mon sang de sang la sucrerie
et la bouffarde du commandeur crâner au ciel

Hier is het niet alleen het rhythme als van de trom, de geserreerdheid van de vele woordspelingen die de rancune en vernedering, ook in het huidige geslacht nog levend, voelbaar maakt, noch ook de lange reeks van de slagen tot de zweep de suikermolen met bloed doordrenkt heeft, maar vooral het dédain in de verbittering van de laatste regel: de zweep die ook de houding van de blank-officier bepaalt wanneer hij pijpsmokend zijn grollen met branie ten hemel laat stijgen.

Heeft niet FREYRE [1]) met overtuiging voor Brazilië aangetoond, zoals ook VAN LIER op grond van historische gegevens voor Suriname beschrijft [2]), hoe de slavernij-verhoudingen evenzeer de mentaliteit der meesters hebben aangetast. En dan ziet men de wisselwerking ontstaan waarvan MYRDAL [3]) gewaagt als hij „the sullen dissatisfaction and bitter race pride of the Negroes themselves" noemt.

Dit verschijnsel is kennelijk ook heden nog niet geheel uitgewerkt en het lijkt niet overbodig dat wij ons daarvan rekenschap geven.

JOHANNA FELHOEN KRAAL

CH.-ANDRÉ JULIEN, cinquième série: art et littérature, 1; Presses Universitaires de France, 1948, p. 10 (daarin overgenomen uit *Pigments*. 1937).

1) GILBERTO FREYRE, *The masters and the slaves*, New York, 1946.

2) R. A. J. VAN LIER, *Samenleving in een grensgebied*, 's-Gravenhage, 1949, o.a. p. 68 en 69.

3) GUNNAR MYRDAL, *An American dilemma*, New York, 1944, p. 999 en „Note on the principle of cumulation", p. 1065 e.v.

NOG EEN VOORDEEL VAN DE HANDHAVING DER GENEESKUNDIGE SCHOOL

Er is al veel geschreven over de Surinaamse Geneeskundige School. Sommigen hebben haar menen te moeten verguizen, anderen hebben haar bestaansrecht trachten aan te tonen. Het middelpunt van de discussies is daarbij steeds de Surinaams geneesheer geweest, terwijl tekortkomingen van de pas afgestudeerde Nederlands arts in de tropen tot nu toe niet ter sprake zijn gebracht.

Zolang Suriname niet in staat is op grote schaal studiebeurzen aan zijn landskinderen te verlenen teneinde in Nederland geheel tot arts te worden opgeleid, en zolang geen Nederlandse artsen bereid worden gevonden zich te vestigen in de afgelegen districten van Suriname en op de Nederlandse Bovenwindse Eilanden, heeft de Surinaamse Geneeskundige School recht van bestaan. Alleen zal het onderricht nog moeten worden opgevoerd, hetgeen thans gemakkelijk kan geschieden, aangezien het middelbaar onderwijs op peil is gebracht en het medische specialistencorps sterk is uitgebreid.

Tal van Surinaamse geneesheren hebben zich in de loop der tijden in eigen land en elders verdienstelijk gemaakt. Met trots vermelden we hier de naam van de in 1945 overleden Surinamer, prof. dr. PAUL CHRISTIAAN FLU. Vele Surinamers met beide diploma's (geneesheer en arts) hebben in Indonesië gediend. Ook op de Nederlandse Antillen waren (en zijn nog) verscheidene Surinaamse medici in dienst. Reeds in 1906 werd een Surinaams geneesheer op Saba aangesteld. In 1918 waren er vier geneesheren in Curaçaose Gouvernementsdienst. Van de 22 Gouvernements-geneeskundigen der Nederlandse Antillen op 31 December 1944 waren 13 Surinamers (3 geneesheren-artsen en 10 geneesheren, tezamen 59%), 3 landskinderen (14%) en 6 Europeanen (27%). Toen Indonesië op de Japanners werd heroverd, deden ook Surinaamse geneesheren als officier van gezondheid hun plicht.

De theoretische opleiding in Suriname staat ongetwijfeld ten achter bij die in Nederland. Het practische onderricht is deels beter, deels slechter. De Surinaams geneesheer wordt vooral voor de prakrijk onder primitieve landelijke omstandigheden afgericht. In tegenstelling tot de pas afgestudeerde Nederlands arts kan hij tamelijk handig kiezentang, spuit, mes en verlostang hanteren. Hij kan vlot recepten voorschrijven en klaarmaken. De jonge Nederlands arts voelt zich aanvankelijk ongelukkig in rurale gebieden zonder een extra opleiding te hebben genoten. Dank zij zijn doorzettingsvermogen, grote ijver en zeer goede theoretische opleiding weet hij er zich na enige tijd aan te passen.

Wanneer zich voortaan, uitsluitend in Nederland opgeleide artsen zonder enige ervaring op het gebied van de tropische geneeskunde en hygiëne in De West zouden vestigen, dan zouden nog andere moeilijkheden dreigen. Dan zouden b.v. lepralijders de kans lopen, maanden- of jarenlang behandeld te worden zonder dat hun ziekte wordt onderkend. Dan zouden patiënten, lijdende aan amoebendysenterie of malaria weleens wegens „appendicitis" geopereerd kunnen worden. Iedere medicus met langdurige praktijk op Curaçao en Aruba zijn vele gevallen bekend van onherstelbare fouten van jonge Nederlandse art-

sen, die te wijten zijn aan hun onbekendheid met tropische ziekten.

Dr A. W. SCHOENLEBER schrijft – in *The Medical Bulletin* van de *Standard Oil Company*, New Jersey, 9 (2), 1949, p. 165 – dat de medische staf van de Lago Oil Corporation op Aruba hem had verteld dat ze nooit dysenterie-amoeben had gevonden bij de Amerikaanse employé's. Nadat hij de laboratorium analyst een speciale cursus in het determineren van darmparasieten had laten volgen en de medici had gevraagd te letten op het voorkomen van de parasieten, bleek het percentage van amoebencystendragers driemaal zo hoog te zijn als in het vaderland.

Wie beweert dat er op de Nederlandse Antillen geen z.g. tropische ziekten voorkomen, vergist zich deerlijk. Op de Bovenwinden b.v. vindt men er verscheidene, zoals mijnwormziekte, yaws, lepra, dengue, wuchereriasis, amoebendysenterie en ulcus tropicum. Op de Benedenwinden komen autochthone gevallen van de meeste tropische ziekten inderdaad zelden of in het geheel niet voor. Een uitzondering maken bacillaire dysenterie en dengue. Vroeger hebben op beide groepen van eilanden heftige gele koorts-epidemieën geheerst. Voorts bestaat een belangrijk gedeelte van de bevolking van Curaçao en Aruba uit immigranten uit andere West-Indische eilanden en diverse Zuid-Amerikaanse staten, waar allerlei tropische ziekten heersen.

In Suriname zijn de bovengenoemde bezwaren tot nu toe niet aan de orde geweest, omdat daar, de in Nederland gediplomeerden ook in Suriname waren opgeleid of omdat ze van te voren in Indonesië of in 's Lands Hospitaal te Paramaribo hadden gewerkt. Op de Nederlandse Antillen is dit probleem echter wel actueel. En dat zou het in Suriname ook kunnen worden bij opheffing van de Geneeskundige School.

De moeilijkheden kunnen ondervangen worden door iedere Nederlands arts, die zich in De West gaat vestigen te verplichten, de cursus in tropische geneeskunde en hygiëne te Amsterdam of Leiden te volgen, of eerst enige maanden in 's Lands Hospitaal te Paramaribo te werken.

Het is niet juist, Nederlandse artsen, die nooit een geval van lepra, framboesia tropica e.d. hebben gezien, in tropische gebieden toe te laten!

Dan gebeuren er ongelukken!

Dr EDWIN VAN DER KUYP [1])

BAUXIET

Bauxiet, de belangrijkste grondstof voor de aluminiumfabricage, werd het eerst als zodanig ontdekt bij het dorpje Les Baux in de Provence (1821); vandaar de naam. Aluminium is het meest verbreide metaal in de aardkorst, en elk gesteente en grondsoort bevat een zeker percentage aluminiumoxyde. In bepaalde verweerde gesteenten is het gehalte opvallend hoog, en het ligt voor de hand, dat déze in het bijzonder worden gebruikt voor de productie van aluminium.

Het hoge percentage van aluminiumoxyde in bauxiet kan in het algemeen verklaard worden als een resultaat van het verweringsproces. Kalium, natrium, calcium, magnesium en kiezelzuur gaan daarbij betrekkelijk spoedig in oplossing, zij het ook niet voor honderd procent. Bauxiet is een verweringsproduct en het ligt dus voor de hand, dat

[1]) Uit het Instituut voor Tropische Hygiëne en Geographische Pathologie, Amsterdam.

genoemde elementen er slechts in geringe hoeveelheid in voorkomen. Naar verhouding worden des te meer aluminium en ijzer in bauxiet aangetroffen, aangezien deze elementen weinig door de verwering aangetast worden. Beide blijven achter als hydroxyden of gewone oxyden. Zulk een verweringsproces, leidende tot een concentratie van aluminium- en ijzerhydroxyden en -oxyden, heet laterietische verwering. In een deel der tropen is laterietische verwering zeer gewoon, als gevolg van het feit, dat regenrijke en droge perioden elkaar afwisselen. Doch ook buiten de tropen vindt zulk een verwering plaats.

Niet alle laterietische verwering leidt tot de vorming van bauxiet. De oorspronkelijke gesteentesoort is hiervoor bepalend. In het algemeen hebben „zure" magmatische en metamorphe gesteenten, met hun hoog aluminium-gehalte, een verwering tot bauxiet, terwijl ijzerrijke basische gesteenten overgaan in (ijzer)lateriet. In Suriname treffen we zowel bauxiet als lateriet aan.

De boven gegeven verklaring van het ontstaan van bauxiet is uiteraard zeer algemeen en simplistisch. In Suriname zijn enige onderzoekingen uitgevoerd, die ons een idee geven van de plaatselijke genese. Op de vindplaatsen van Moengo en Paranam bevindt zich tussen de bauxiet en het moedergesteente een laag pijpaarde, beter bekend als kaolien; in kaolien is de concentratie van aluminium nog niet zo ver voortgeschreden. Nauwkeurige mineralogische analyses hebben aannemelijk gemaakt, dat het moedergesteente verweert tot kaolien, en dat vervolgens aan de oppervlakte de kaolien wordt omgezet in bauxiet. Voorzichtiger uitgedrukt zou men kunnen zeggen, dat òf de bauxiet is ontstaan uit de kaolien, òf er is althans verband tussen de bauxiet en de kaolien, in zoverre dat beide, zij het dan mogelijk ook door verschillende processen, zijn ontstaan uit dezelfde formatie (SCHOLS, 1949).

Merkwaardigerwijs is het moedergesteente in Moengo heel anders dan dat in Paranam. In *Moengo* is het oorspronkelijk gesteente een toermalijnandalusiet-stauroliet-schist (dat is dus een metamorph gesteente). In *Paranam* is het moedergesteente een gewone, gedeeltelijk mariene klei (met enkele fossielen!), die bij verwering het kaoliniserings- en bauxietiserings-proces heeft ondergaan; weliswaar neemt men aan, dat deze klei op zijn beurt grotendeels is ontstaan uit getransporteerde en daarna tot afzetting gekomen afbraakproducten van metamorphe gesteenten. Zoals bekend, bestaat het Surinaamse achterland voor een groot gedeelte uit zulke metamorfe gesteenten. Het kaoliniseringsproces was misschien reeds aan de gang vóór de afzetting van de klei, m.a.w. in de verweerde metamorphe gesteenten voordat derzelver afbraak-producten werden weggevoerd door stromend water.

Enkele *recente werken* over bauxiet en kaolien zijn:

O. M. DE MUNNICK. *Het rijke ertsland Suriname*, 1946 (met algemene notities over het ontstaan van bauxiet).

Mededelingen van de Geologische Mijnbouwkundige Dienst van Suriame:

No. 1 — J. TER MEULEN. Enkele waarnemingen bij de kaolien van Paranam, (1949).

No. 2 — J. TER MEULEN. Bijdrage tot de verklaring van de genese van de kaolien en de bauxiet van Moengo in Suriname, (1949).

No. 3 — H. SCHOLS. Enkele gegevens over Surinaamse kaolienen, 1949.

W

BESPREKINGEN

Wapens en zegels van Suriname door Mr JOHANNA FELHOEN KRAAL Mededelingen. Indisch Instituut Amsterdam no 91, Afd. Culturele en Physische Anthropologie no 36, 1950, 48 blz., 35 afb. (f 2,50).

Deze Mededeling bevat de resultaten van een onderzoek, door Mej. FELHOEN KRAAL ingesteld aan de hand van een collectie wapen- en zegelstempels uit het Kon. Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen, aan de schrijfster ter bestudering beschikbaar gesteld.

Behalve 25 bladzijden tekst geeft Mej. F. K. 17 bladzijden illustraties, waarmede de stof, welke in oude jaargangen van ons tijdschrift door wijlen Jhr. L. C. VAN PANHUYS en FRED. OUDSCHANS DENTZ minder uitvoerig behandeld was, wel uitgeput schijnt.

Wij leren o.a., dat het scheepje, dat gedurende enige eeuwen ook in het z.g. Surinaamse wapen voorkwam, zeker al in 1623, dus twee jaar na de oprichting, als symbool gold van de West-Indische Compagnie – en ook, dat reeds in den Zeeuwsen tijd, nl. in 1679, om een eigen wapen of zegel voor de kolonie Suriname gevraagd werd. Daarna komt dan de periode van de Sociëteit van Suriname, met een wapen samengesteld uit de wapens van de stad Amsterdam en van de familie VAN AERSSEN, gecombineerd met het scheepje der Compagnie, terwijl ten slotte, toen de stad Amsterdam het aandeel der VAN AERSSENS overnam, het familiewapen verdween.

Totdat de koloniën onder de Bataafse Republiek onder staatsbeheer kwamen en direct een nieuw wapen in gebruik genomen werd, met het scheepje, in 1803 vervangen door een zonder scheepje.

Nadat in 1816 de kolonie weder onder Nederlandse vlag gebracht was, zal het de bedoeling geweest zijn, dat ook in Suriname het in 1815 vastgestelde Rijkswapen gebruikt zou worden; desniettemin is in de negentiende eeuw in Surinaamse publicaties, ook wel in officiële documenten en op het bankpapier, een scheepjeswapen in de ene of andere variatie gehandhaafd.

Dit is in het kort de geschiedenis, zoals de schrijfster ons die voorlegt. Haar Bijlage en haar zeer uitvoerige annotaties geven nog tal van interessante bijzonderheden, op haar onderwerp betrekking hebbend.

Wat de illustraties betreft zij er de aandacht op gevestigd, dat het wapen van ± 1790, in het fronton van het Gouvernementshuis te Paramaribo, blijkens het onderschrift: Foto Gouvernement van Suriname 1950, nog altijd in de architectuur van het gebouw aanwezig zijn moet. Intussen echter vertoont het Gouvernementshuis vermoedelijk thans nog een meer modern wapen. De Heer OUDSCHANS DENTZ schreef indertijd (*W.I. Gids 5*, 1923, p. 423) dat in 1911 door de overheid besloten werd tot afschaffing van het specifiek Surinaamse wapen en hij en zijn tijdgenoten zullen zich herinneren, dat de toenmalige gouverneur, W. D. H. Baron VAN ASBECK, direct een Nederlands Rijkswapen aan het balcon van het gebouw liet aanbrengen.

OUDSCHANS DENTZ (*W.I. Gids 10*, 1928, p. 36–37) geeft een afbeelding van het Sociëteits-wapen met als schildhouders niet twee Indianen, maar een Indiaan en een Afrikaan.

Zal het nu autonome Suriname zich een eigen wapen kiezen? Tot dusver is er alleen – en dan nog maar heel even – sprake geweest van een eigen vlag, wat misschien belangrijker is. De Schrijfster heeft zich in dit boekje zorgvuldig onthouden van enig oordeel over de waarde die de voorstelling op het wapen heden ten dage in Surinaamse ogen heeft en van enige prognose over de latere officiële keuze.

M.

Het Handelshuis Van Eeghen. Proeve eener geschiedenis van een Amsterdamsch Handelshuis door J. ROGGE. In opdracht van de Heeren Van Eeghen & Co uitgegeven door N.V. Nederlandsche Boekenimport en Uitgeversmaatschappij v/h Van Ditmar, Amsterdam, 1949, 422 blz., 36 afb.

Het exemplaar van dit kostbare werk, even prachtig van typografie als van band en illustraties, dat wij door de vriendelijkheid van den schrijver en zijn opdrachtgevers mochten ontvangen, behoort tot de tweede oplaag.

Inderdaad zijn, zoals de firma Van Eeghen & Co in haar „Ten Geleide" schrijft, de in onze taal verschenen publicaties, met particuliere handelshuizen tot onderwerp, slechts gering in aantal. Het was daarom, dat deze Geschiedenis, aanvankelijk bestemd voor vroegere en tegenwoordige deelgenoten der firma en haar medewerkers — en van enkele intimi — op ruimer schaal verspreid werd.

Uit den aard der zaak wordt het boek geopend met een overzicht der genealogie van het oorspronkelijk uit Vlaanderen afkomstige, na 1630 Doopsgezinde en in de Ver. Provincies gevestigde geslacht VAN EEGHEN. Daarna wordt de geschiedenis van het handelshuis behandeld onder de achtereenvolgende leiders (waaronder twee prominente vrouwelijke figuren), sedert 1812 de firma Van Eeghen & Co.

Het werk van den Heer ROGGE geeft veel meer dan enkel de geschiedenis der firma waarvan hij de oudste procuratiehouder is; hij levert een verdienstelijke bijdrage tot de handelsgeschiedenis van Nederland, in het bijzonder natuurlijk van die van de stad Amsterdam.

Aan de achttiende eeuw zijn ongeveer 125 bladzijden gewijd en wat daarin gezegd wordt bevestigt wederom dat de pruikentijd niet mag getypeerd worden als die der nationale inzinking, van futloosheid en zelfgenoegzaamheid van de zakenwereld. De schrijver vertelt ons o.a., wat niet zo algemeen bekend is, dat niet alleen in het midden der achttiende eeuw Nederland op het gebied van den handel een nog zó gunstige reputatie genoot, dat buitenlandse kooplieden hun zoons naar hier zonden, ter opleiding, maar meer nog, dat de Nederlandse taal, naast de Franse, in het internationale brievenverkeer voertaal was. Uit de noordelijke Europese landen en uit veel Middellandse Zeehavens schreef men aan zijn Nederlandse relaties in het Nederlands.

Wat ons meer in het bijzonder interesseert in ROGGE's boek, is hetgeen hij mededeelt aangaande de Westindische zaken — handel en scheepvaart — waaraan de VAN EEGHENS deelnamen. In het midden der achttiende eeuw waren de relaties met de West van meer belang voor de firma dan die met andere delen der wereld.

Men exporteerde lijnwaden, boter, kaas, kaarsen, jenever, bier, brandewijn, zeildoek. De retouren bestonden uit tabak, cacao, koffie, suiker, huiden, indigo, kina, ook wel ten slotte goud en zilver. Wat hier te lande aangevoerd werd kwam van Curaçao, of rechtstreeks van de landen van oorsprong, Venezuela, Saint Domingue, Jamaica, Cuba; ook importeerde de firma wel suiker en koffie van Suriname en suiker van Berbice.

Voor het eerst komt de naam VAN EEGHEN voor, met betrekking tot den handel op Curaçao, in 1734 en wel in de lijst der afladers van goederen in een schip dat op de heenreis door kapers genomen en naar Algiers opgebracht was. In den zevenjarigen oorlog werden, zoals bekend is, vele Nederlandse schepen op de reizen naar of van West Indië door de Engelsen aangehouden en opgebracht; in de lijst van 1758, aan de Staten Generaal aangeboden, kwamen ook schepen voor waarbij de VAN EEGHENS belangen hadden.

De schrijver behandelt ook de crises van 1763 en 1772/73, alsmede de negotiaties der plantagehouders in Suriname, bij welke laatste ook het huis VAN EEGHEN wel betrokken was. Minder bekend was het, dat deze negotiaties, behalve voor Suriname en Berbice, ook voorkwamen voor Sint Thomas, Sint Jan en Sint Kruis.

Hoe belangrijk Suriname was, kan blijken uit de mededeling dat in 1775 drie en zestig schepen van daar aankwamen en de gezamenlijke verdiende vrachtpenningen in dat jaar anderhalf millioen bedroegen.

De VAN EEGHENS deden in het midden der achttiende eeuw ook grote assurantiezaken. In 1758 (zevenjarige oorlog) bedroeg de premie op goederen naar en van Curaçao 9%, wanneer in convooi gevaren werd, anders 17%, zo lezen wij.

Er komen in het werk van ROGGE talrijke persoonsnamen voor en het alphabetische register daarvan, achterin het boek, kan nuttig zijn voor hen die naar genealogische bijzonderheden speuren.

De VAN EEGHENS kwamen op verschillende wijzen in contact met velen hier te lande wier namen thans nog een bekende klank hebben, ook in de geschiedenis onzer betrekkingen met de West. Hier en daar worden relaties genoemd met Curaçao en de Bovenwindse Eilanden, namen welke thans aldaar niet meer bekend zijn, JAN VAN LENNEP b.v. op Curaçao en J. SCHIMMEL HZN op Sint Eustatius, om bij de Nederlandse te blijven. Of J. LEXRAVEN, met wien men in 1758 zaken deed, een Curaçaose of een Amsterdamse relatie was, is niet duidelijk; een HENDRIK DE WIND komt voor als gedupeerde bij de neming van schepen door de Engelsen, volgens de lijst van 1758, een ANTHONY DE WIND te Middelburg als een der binnenlandse relaties van het huis PIETER en CHRISTIAAN VAN EEGHEN, ISAAC en JACOB MAAL waren belanghebbenden bij een schip, dat tijdens den zevenjarigen oorlog door de Engelsen prijsgemaakt werd.

Talrijk zijn de Portugeesjoodse namen welke wij aantreffen als relaties der VAN EEGHENS, op Curaçao en hier te lande. Het pakhuis op Rapenburg, met den Curaçaosen gevelsteen van 5483 (1713–1714) zal wel toebehoord hebben aan de MORONS, die op de Nieuwe Heerengracht woonden. Andere joodse kooplieden te Amsterdam, die op de West handelden waren XIMENES, DE CASTRO, JESURUN LOBO, HENRIQUES PERREIRA, DE MESQUITA, althans zij komen voor als afladers van

goederen in een schip dat in 1754 op de uitreis naar Curaçao averij bekwam, alsmede DAVID JESURUN. Als medereders van JAN VAN EEGHEN (1749–1760) vinden wij, behalve SAM. XIMENES, reeds genoemd, J. & A. PRADO en MOZES DE CRASTO. In de reeds enige malen genoemde lijst van 1758 komen o.a. voor de namen DE CRASTO, LOPES COLAÇO, DA COSTA, GOMES, MENDES DA COSTA, DE CASTRO, CURIËL, MENDES FLORES, MACHORO, MADURO, DE OLIVEIRA, OROBIO DE CASTRO, MENDES PENHA en wederom XIMENES.

Als Portugeesjoodse relaties op Curaçao vonden wij AARON HENRIQUES MORON (1764), ABSOLOM van LEVIE MADURO (1735), JESURUN & FIDANQUE (1753), ISAAC PARDO (1760).

Na den vierden Engelsen oorlog en den Amerikaansen vrijheidsoorlog verloren de Westindische zaken voor de VAN EEGHENS haar belangrijkheid, hoewel in de periode 1780/1785, blijkens wisseltransacties, nog relaties onderhouden werden met Curaçao, Demerary, Sint Thomas, Grenada en Sint Eustatius.

Er brak in vele opzichten een nieuwe tijd aan en wat de schrijver daarvan vertelt is op zich zelf interessant genoeg, niet minder dan het verhaal van de ontwikkeling der VAN EEGHENSE zaken op Noord Amerika en Nederlands Indië. Het lijkt echter logisch dat in dit tijdschrift slechts besproken wordt dat gedeelte van het werk van den Heer ROGGE dat met West Indië in verband staat.

Ten slotte moge nog opgemerkt worden, dat in het hier besproken boek enkele verkeerd gespelde persoonsnamen voorkomen en dat sommige andere woorden er voor den hedendaagsen lezer vreemd uitzien. Dit mag evenwel den schrijver niet aangerekend worden. Hij immers heeft geput uit met de hand geschreven originele stukken en wij weten allen wel hoe zonderling er in de achttiende eeuw nog met de spelling omgesprongen werd.

Sept. 1950. M.

Surinaams Verslag 1945. I Tekst van het Verslag van Bestuur en Staat van Suriname over het jaar 1944 80 blz. II Statistisch jaaroverzicht van Suriname over het jaar 1944 (Surinam Report 1945 II Statistical Annual of Surinam for the year 1944). 163 blz. *Surinaams Verslag 1946*. I Tekst van het Verslag van Bestuur en Staat van Suriname over het jaar 1945 72 blz. II Statistisch jaaroverzicht van Suriname over het jaar 1945 (Surinam Report 1946 II Statistical Annual of Surinam for the year 1945) 157 blz. Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage 1949.

Oude kost, maar wellicht hier en daar toch nog wel de aandacht waard.

Een wijziging in het b e s t u u r: de aftredende gouverneur, Prof Mr J. C. KIELSTRA, verliet het land op 3 Jan. 1944, na een exceptioneel langdurige ambtsvervulling van ruim tien jaren; Mr J. C. BRONS, waarnemend gouverneur, werd bij K.B. van 26 Juli 1945 definitief

benoemd en 21 September d.a.v. door den voorzitter van het Hof van Justitie te Paramaribo beëdigd, waarna op 9 October de gebruikelijke plechtige Statenzitting plaats had. Een dienstreis van den waarn. gouverneur naar de Ver. Staten in Maart 1945, voorafgegaan door een bezoek van dezen bewindsman aan Brits Guyana in Jan. 1945 en gevolgd door een driedaags verblijf van den benoemden gouverneur in den staat Pará (Brazilië) in April 1945.

In de vertegenwoordiging weinig verandering: in 1944 voorziening in drie, in 1945 voorziening in wederom drie vacatures.

De bevolking groeide aan tot 173.954 op 31 Dec. 1945. Het aantal Bosnegers en Indianen, dat op dien datum en op 31 Dec. 1944 bij dat der „gevestigde" bevolking behoorde opgeteld te worden, bedroeg in beide gevallen resp. 19.000 en 2.600, wat natuurlijk als gewoonlijk min of meer betrouwbare schattingen waren. In beide jaren overtrof het aantal personen die het land verlieten dat van hen die van buiten af de bevolking kwamen versterken, zodat de aanwas geheel en al op rekening van het geboorteoverschot gesteld moet worden. Zolang er geen nieuwe volkstelling plaats gehad heeft, moeten verscheidene vragen betreffende de samenstelling der bevolking onbeantwoord blijven. Volgens de tabellen in de statistische jaaroverzichten was de kleinste bevolkingsgroep die der Europeanen (in Nederland en elders geboren), dan volgt de groep der Chinezen — en dan een groep „anderen", twee maal zo sterk als die der Europeanen. De groep „inboorlingen" overtrof nog in aantal die der Brits Indiërs, doch bleef verre achter bij die der gezamenlijke Aziaten (Br. Indiërs, Indonesiërs en Chinezen).

Wat den oorlogstoestand betreft vermelden de verslagen het vertrek in 1944 en 1945 van Surinaamse oorlogsvrijwilligers naar het strijdtoneel in het Verre Oosten, alsmede van een aantal leden der Compagnie Vrouwelijke Hulpkrachten in 1944 derwaarts en van Rode Kruis-verpleegsters naar Londen, in hetzelfde jaar. De capitulatie van Japan in Augustus 1945 werd in Suriname met grote vreugde, het uitroepen der Republiek Indonesië in hetzelfde jaar met grote belangstelling vernomen. In 1945 werd de stoomvaartverbinding met het moederland hersteld.

De overzichten van den financiëlen toestand geven cijfers van inkomsten en uitgaven voor de jaren 1940 tot en met 1945. Het eerste jaar gaf nog een nadelig saldo, de drie volgende jaren sloten met overschotten en voor de twee laatste werden sluitende cijfers (ramingen?) opgenomen.

De economische opleving werd geacht medio 1944 het hoogtepunt bereikt te hebben; de toen ingetreden achteruitgang moet o.a. op rekening gesteld worden der inkrimping van het bauxietbedrijf. Invoer en uitvoer in 1944 bleven in belangrijke mate achter bij 1943, de invoer van 1945 bleef met drie millioen gulden beneden die van 1944, doch de uitvoer van 1945 was iets gestegen, vergeleken bij dien van het vorige jaar. Het saldo te goed der inleggers bij de Postspaarbank was op 31 Dec. 1944 ruim 800.000 gld. hoger dan eind 1943, doch op 31 Dec. 1945 wees het een niet belangrijke vermindering aan.

In 1945 werd te Paramaribo opgericht het Surinaams Sociaal-Economisch Studie Syndicaat (S.E.S.C.O.), met het doel studie te maken van sociaal-economische aangelegenheden en de verkregen uitkomsten ter

beschikking te stellen van gegadigden. Toenemende belangstelling voor de kleinindustrie kon in 1944 waargenomen worden; er werd een begin van uitvoering gegeven aan ettelijke plannen ter vestiging van nijverheids-ondernemingen op bescheiden schaal. Vooral wegens de wettelijke beperkingen van den invoer kon in 1945 een verdere ontwikkeling plaats hebben.

In het Verslag over 1944 werd geconstateerd dat de plantage als bedrijfsvorm op landbouwgebied blijkbaar in Suriname afgedaan heeft; ook overheidssteun was gebleken den achteruitgang niet te kunnen tegenhouden. De citruscultuur had zich een eigen plaats veroverd in de landbouweconomie van Suriname, maar zij werd hoofdzakelijk door de kleine zelfstandige landbouwers beoefend; als nevencultuur op de koffieplantages heeft zij deze ondernemingen niet kunnen redden. Vele kleine landbouwers ruimden in 1945 hun koffieaanplantingen op. De suikerondernemingen bleven in beide verslagjaren lijden onder het gebrek aan arbeidskrachten. De uitvoer had geheel opgehouden; in 1944 werd overgegaan tot distributie van uit Brits Guyana en Trinidad ingevoerde suiker voor de lokale consumptie. Kwantitatief althans was de uitvoer van citrusvruchten van enige betekenis, hoewel deze export naar de geldswaarde niet van groot belang was. Zonder de koffie was trouwens de gehele uitvoer van landbouwproducten niet zeer belangrijk. Merkwaardig is, dat in den uitvoerstaat van 1945 aardvruchten, verse en gedroogde groenten, alles waarschijnlijk producten van den kleinen landbouw, met een relatief groot bedrag voorkomen. Overigens maken de verslagen slechts melding van proefnemingen op agrarisch gebied; van de resultaten der pogingen om de bacovencultuur te doen herleven is niets te vinden.

Wat betreft de uitbreiding van het landbouwareaal lezen wij, dat in 1944 in Nickerie de Clarapolder bezet werd en dat diverse irrigatiewerken in dat district hun voltooiing naderden; er werd gewerkt aan een zeewering. In het Surinamedistrict werden de werkzaamheden aan den Saramaccapolder voortgezet. Aldaar zijn Javanen en Creolen als kleine landbouwers gevestigd; de Javaanse nederzetting heeft inmiddels den status van dorpsgemeenschap verkregen.

De Indonesische bevolkingsgroep herdacht in 1944 het feit dat vijftig jaar te voren de georganiseerde immigratie van Java een aanvang nam. Ook uit de hier behandelde twee verslagen blijkt van het in zekere opzichten verschillend gehalte der kolonisten uit het voormalige Ned. Indië en het voormalige Brits Indië. Het geboortecijfer was bij de Javanen procentsgewijs lager dan bij de Br. Indiërs, het sterftecijfer eveneens, doch ten slotte hadden de Javanen een aanmerkelijk lager geboortenoverschot. De Br. Indiërs spaarden meer en maakten meer geld naar elders over dan de Javanen. De Nederlandsindische immigranten, zoals zij in de verslagen nog genoemd werden, sloten meer huwelijken volgens het Sur. Burg. wetboek en ook meer volgens de huwelijksbesluiten van 1940, dan de Br. Indiërs. Meer Javanen dan Br. Indiërs waren armlastig. Br. Indiërs vroegen meer vergunningen tot het uitoefenen van het beroep van karreman, of tot het openen van winkels en tapperijen. Buiten het landbouwbedrijf waren de Javanen meest werkzaam als huisbedienden, of arbeiders in de bauxietindustrie; een enkeling was kantoor- of handelsbediende. Het waren vooral Br.

Indiërs die het brachten tot geneesheer, practicijn, onderwijzer, bureau-ambtenaar enz. De Britsindische bevolkingsgroep, zoveel ouder dan de Indonesische, bestond voor verreweg het grootste deel uit nakomelingen van immigranten en was de Ned. taal machtig.

Er wordt eigenlijk in het verslag over 1945 minder in bijzonderheden getreden aangaande de twee Aziatische groepen in kwestie, dan in dat over 1944.

Wat de b o s e x p l o i t a t i e betreft valt op te merken dat van den houtkap de baten voor de openbare kas (concessierechten, retributie) belangrijk hoger waren dan de waarde der uitgevoerde producten, in de beide verslagjaren trouwens nog niet van grote betekenis. Aan balata werd in 1944 uitgevoerd voor een waarde van bijna een half millioen gulden, in 1945 voor een waarde van ruim een kwart millioen gulden; 's Lands kas genoot resp. circa dertig en nog geen tien mille.

Onder de ontginning van d e l f s t o f f e n nam natuurlijk de bauxietindustrie de allervoornaamste plaats in. De uitvoer van het product liep van 1943 op 1944 met ruim een millioen ton terug, om in 1945 weder iets vooruit te gaan. Het aantal personen, op de terreinen der twee ondernemingen werkzaam, in 1943 2206, was in 1944 1733 en in 1945 1302. De directe baten voor de openbare kas, uit de bauxietontginning voortvloeiend, in 1943 ruim vier ton, bedroegen in 1944 iets meer en in 1945 iets minder dan twee ton.

Het overzicht der goudproductie over de jaren 1935 tot en met 1945 geeft als hoogste cijfer 495 kg. (1940), als laagste 180 kg. (1943).

Hoewel in 1945 de oorlogstoestand eindigde, bleef de h a n d e l dat jaar nog onderworpen aan de controle der overheid; importvergunningen, deviezenregeling enz. bleven gehandhaafd.

De waarde van den invoer, in 1943 22½ millioen, wel het hoogste cijfer dat ooit voorgekomen was, liep in 1944 terug tot 15 millioen en kwam daar in 1945 nauwelijks boven. Van invoer uit Nederland was in 1944 nog geen sprake en in 1945 kwam het moederland in de importstatistiek nog maar met een fractie van 1% van het totaal voor. In beide jaren stonden de V.S. bovenaan, met resp. ruim 9 en ruim 7 millioen gulden. Brazilië en Argentinië vielen terug tot resp. nog geen ½ en ruim 2¼ millioen in 1944, terwijl in 1945 de import uit Brazilië niet meer van belang was en die uit Argentinië ruim 1¾ millioen bedroeg.

Ook wat den uitvoer betreft was 1943 het topjaar, met ruim 14 millioen; in 1944 zakte de export tot nog geen 7 millioen, om in 1945 weder te stijgen tot bijna 7½ millioen. In de twee laatstgenoemde jaren waren als gewoonlijk de V.S. het voornaamste land van bestemming (bauxiet).

Voor 1944 wordt het aantal in het handelsregister ingeschreven winkelzaken te Paramaribo genoemd, t.w. 843, waarvan 302 in handen van Chinezen, 173 van Brits Indiërs, 28 van Syriërs en 8 van Indonesiërs, de overige ± 40% van Creolen en Hollanders.

De i n d u s t r i e maakte enige vorderingen; merkwaardig was het grote aantal rijstpelmolens, in 1945 niet minder dan 134, verspreid over de verschillende districten waar rijstcultuur bestaat. Tot concentratie was het dus nog niet gekomen. De sigarettenfabriek te Paramaribo, een buitenlandse onderneming en de sigarenfabriek, een inheemse, werkten hoofdzakelijk voor de binnenlandse markt.

De circulatie van bankpapier bleef zich in 1944 en 1945 om de 11 a 12 millioen gulden bewegen.

De gegevens der Postspaarbank over de jaren 1944 en 1945 wijzen uit dat het sparen heel wat populairder was onder de Brits Indiërs dan onder de Indonesiërs. Merkwaardig echter is dat, terwijl op 31 Dec. 1945, 128 Indonesische inleggers een gemiddeld te goed hadden van slechts 15 gulden, 12 maanden vroeger 123 Indonesiërs, met een gemiddeld van 310, stonden tegenover 1968 Brits Indiërs met een gemiddeld van 55½ gulden.

In de gedeelten der verslagen welke op het verkeer betrekking hebben vinden wij dat er te Paramaribo een aantal gewone personen-auto's reed, twee maal zo groot als het laatste jaar vóór den oorlog. In 1946 werd besloten het baanvak Kabelstation-Dam van den spoorweg niet meer te exploiteren; onderhoud en vernieuwing zouden groter uitgaven vergen dan het verkeer wettigde.

Wat den eredienst betreft moet geconstateerd worden dat, zoals gewoonlijk, de cijfers niet kloppen. In den tekst van het verslag over 1944 zowel als in den tekst van dat over 1945, wordt het aantal Indianen op 31 December geschat op 2600, terwijl het aantal R.K. gedoopte Indianen in het eerste geval 3365, in het tweede 3387 zou hebben bedragen. Volgens de volkstelling van 1921, aangevuld door latere aangiften, zouden er op 31 Dec. 1944 onder de totale bevolking (zonder Bosnegers en Indianen) van 169.980 zielen 32.100 Rooms Katholieken geteld moeten worden; dit zijn de cijfers van het statistisch jaaroverzicht. De tekst van het betreffende verslag evenwel geeft 32.985 R.K., plus de gedoopte Bosnegers en Indianen. Voor 31 Dec. 1945 zijn de cijfers: totale bevolking (zonder Bosn. en Ind.) 173.954, waarvan 35.074 R.K.; volgens den tekst 33.574 R.K. Er zouden behalve de 3387 R.K. gedoopte Indianen 1487 R.K. gedoopte Bosnegers zijn.

Wat de Evangelische Broedergemeente betreft hebben wij voor 1944 alleen de statistische cijfers, 35.031 leden op een totaal van 169.980. Voor 1945 geeft de statistiek 36.501 leden op een totale bevolking van 173.954; de tekst zegt 34.755 leden, plus: zending onder de Br. Indiërs 389, gedoopt 17, bevestigd 4, zending onder de Indonesiërs 357, gedoopt 28, bevestigd 13.

In het hoofdstuk betreffende het onderwijs van het verslag over 1944 wordt medegedeeld, dat de schorsing van de heffing van schoolgeld op de openbare scholen voor gewoon lager onderwijs tot ultimo December van dat jaar bestendigd was. Na enig zoeken in vroegere verslagen komt men te weten, dat deze schorsing dateert van 1932, toen in verband met de „tijdsomstandigheden" tijdelijk van heffing afgezien werd. De schorsing is daarna van jaar op jaar van kracht gebleven.

Er was in 1944 een H.B.S.-cursus, in stand gehouden door een particuliere vereniging, welke subsidie uit de openbare kas genoot. Ook werd in dit jaar opgericht de Landsnormaalschool ter opleiding van onderwijzend personeel. Deze normaalschool telde op het eind van 1945 39 mannelijke en 54 vrouwelijke cursisten, Op hetzelfde tijdstip bezochten 16 m. en 42 vr. leerlingen de normaalschool der Evangelische Broedergemeente en waren 40 m. en 51 vr. leerlingen op de Sint Thomas Cursus der R.K. gemeente in opleiding voor de hulponderwijzers- en de onderwijzersacte.

Volgens het verslag over 1945 bestond op het einde van dat jaar de lokale pers uit één dagblad en twee drie maal per week verschijnende nieuwsbladen, alsmede het *Gouvernements Advertentie Blad*.

Ten aanzien van de misdadigheid moge hier alleen vermeld worden dat in 1943 88 en in 1944 194 militairen in het huis van bewaring en de strafgevangenis opgenomen werden.

In het verslag over 1944 werd geklaagd dat de volksgezondheid geen bevredigend beeld vertoonde; wegens de steeds voortschrijdende opeenhoping der bevolking in de stad Paramaribo gingen de sanitaire toestanden aldaar achteruit. Voor 1945 was het oordeel iets gunstiger.

Het verslag over 1944 bevat een berekening aangaande den vermoedelijken groei der Surinaamse bevolking in den eerstkomenden tijd; de conclusie was dat, daar de Britsindische groep de neiging heeft sneller aan te groeien dan die der Creolen, de eerstgenoemde ruim 30 jaar nodig zal hebben om te verdubbelen, de tweede ruim 66 jaar, dus tweemaal zo lang.

De dienst ter bestrijding van volks- en besmettelijke ziekten, lang geleden ontbonden, werd in 1944 weder ingesteld. Te kort aan personeel voor den gezondheidsdienst in het algemeen was in 1944 en 1945 een belemmering voor het treffen van allerlei sanitaire maatregelen.

Dat de geslachtsziekten in den oorlogstijd toegenomen waren, is te begrijpen; reglementering bestond er niet in Suriname. Op 31 Dec. 1944 bedroeg het aantal bekende lepralijders 852, waarvan 700 in de leprozerieën; op 31 Dec. 1945 waren de cijfers resp. 873 en 709. In het verslag over 1945 wordt gesproken van lijders die ,,arrested" verklaard waren.

En dit lijkt alles wat vermelding verdient uit de verslagen van bestuur en staat Suriname over 1944 en 1945. Hoeveel van dergelijke verslagen zullen er nog door de Staatsdrukkerij worden uitgegeven?

Sept. 1950. M.

Bouwsteentjes

ADRIAAN VAN TRAA werd geboren te Rotterdam op 4 December 1876; hij werd benoemd tot Directeur-Voorzitter van de Surinaamsche Bank te Paramaribo op 24 Januari 1921, en tot Hoofddirecteur van De Surinaamsche Bank te Amsterdam in April 1931;
van 1932 tot zijn overlijden was hij bestuurslid en, sinds 1934, voorzitter van het Van Eedenfonds;
vele jaren was hij directeur-penningmeester van de Maatschappij ter Bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën,
en jaren lang bestuurslid en voorzitter van de, thans opgeheven, West-Indische Kamer.

Mr A. VAN TRAA stierf te Amsterdam op 2 Februari 1949;
hij hield tot zijn dood een grote belangstelling voor Suriname, waarvan zijn boek ,,Suriname 1900–1940" een blijvend en hoogstaand getuigenis is.

KRONIEK

SURINAME

Er lijkt enige aanleiding te bestaan om deze Kroniek aan te vangen met enkele personalia.

Het is voorgekomen dat gewezen ministers gouverneurs van Suriname werden, ook dat een hunner na zijn landvoogdij wederom een portefeuille aanvaardde, maar dat een gouverneur van Curaçao (Ned. Antillen) tot het hoge ministersambt beroepen werd, heeft zich nog niet voorgedaan. Dat ir L. A. H. Peters de landvoogdij verwisseld heeft met de functie van minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen is dus een novum, waarvan voor Suriname de beste verwachtingen gekoesterd mogen worden.

Dat hoge functionarissen Suriname bezoeken is langzamerhand geen bijzonderheid meer. Laatstelijk waren het de staatssecretaris van het MINUOR en de directeur generaal van den Landbouw, toen nog geen minister van Defensie.

Aan den staf der Surinaamse ambtenaren zal toegevoegd worden een directeur van het Kabinet des gouverneurs. In de Nederlandse pers is er al eens de aandacht op gevestigd, dat naar mate de positie van den landvoogd door de veranderde politieke verhoudingen aan innerlijke betekenis moet inboeten, zij met meer uiterlijken glans omgeven wordt.

Van wat er sedert de laatste Kroniek op politiek gebied gebeurd is, moge hier slechts het belangrijkste in samenvatting vermeld worden. Het heeft weinig zin al de moeilijkheden, al het geharrewar, waarvan de Surinaamse pers in zo ruime mate getuigd heeft, in bijzonderheden op te nemen.

De ontbinding dan der Staten heeft plaats gehad en in Maart zijn nieuwe verkiezingen gehouden. Er was heel weinig animo, zó weinig dat het ook hier te lande de aandacht getrokken heeft. Een lid der Tweede Kamer vroeg aan den minister of het juist is, dat in het district Paramaribo slechts 25% der kiezers hun stem uitgebracht hebben. De P(rogr.) S(ur.) V(olks)partij had openlijk bekend gemaakt geen candidaten te zullen stellen, als protest tegen het houden van een verkiezing onder het oude stelsel. Ook de N(eger) P(olitieke) P(artij) onthield zich. Ten slotte kwamen uit de bus 13 leden der N(ation.)P(artij)S(uriname), 6 der Hindoepartij en 2 der Javaanse partij. In de oude Staten waren uitvoerige beschouwingen gewijd aan de vraag of inwoners van Indonesischen landaard al dan niet kiesbevoegd waren, maar ten slotte is de ontwerp-verordening tot wering dezer bevolkingsgroep van de stembus

ingetrokken, na de categorische verklaring der moederlandse regering, dat krachtens de bestaande regelingen uitsluiting onwettig zou zijn.

Er zijn bij de nieuwe Staten klachten ingekomen nopens onregelmatigheden, welke bij de verkiezing zouden plaats gehad hebben; er is echter geen aanleiding gevonden tot enigen maatregel waardoor enig lid als ten onrechte verkozen zou zijn aangemerkt.

Het ontwerp van een nieuw kiesreglement is intussen ingediend; het voorziet in evenredige vertegenwoordiging, met ruimte voor het uitbrengen van voorkeurstemmen.

Een nieuwe politieke partij is opgericht, waarschijnlijk geheel of ten dele bestaande uit leden die uit de N.P.S. getreden zijn.

De verhandelingen ter eerste vergadering van de nieuw verkozen Staten beloofden al vast niet veel voor de toekomst. Er werden de nodige oude koeien uit de sloot gehaald, een lid sprak, in verband met de tot stand gekomen kabinetsformatie, van Nederlands kolonialisme en imperialisme, dit in verband met de rol welke de gouverneur bij de formatie gespeeld zou hebben; bij de rondvraag werden lange redevoeringen gehouden over onderwerpen welke volgens het reglement van orde niet daarbij behandeld dienen te worden.

De samenstelling van een nieuwen regeringsraad heeft nog al voeten in den aarde gehad. De twee formateurs die daarin ten slotte geslaagd zijn, namen zelf geen zitting; een hunner, die eerst uit de N.P.S. getreden en daarna weder tot die partij toegetreden was, werd tot voorzitter der nieuwe Staten gekozen.

Een der voor een portefeuille in de nieuwe regering in aanmerking komenden, die ten slotte ook benoemd is en wel tot minister-president, is de voormalige voorzitter van het hof van Justitie. De moeilijkheid welke zich bij deze keuze voordeed is hierin gelegen, dat de rechters nog altijd door de Kroon voor het leven benoemd worden en dat hun functies onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van den regeringsraad. Ook de vorige minister-president was te voren lid van het Hof geweest en had dus zijn rechterlijke functie prijs moeten geven. Dat hij, ondanks vacature, niet herbenoemd is bij de rechterlijke macht, lokte commentaar uit in de pers. Niet minder dat de tegenwoordige premier reeds beraadslagingen van den regeringsraad bijgewoond had alvorens benoemd te zijn.

Gegeven de samenstelling van de Staten en van het kabinet, de leden van welk laatste in meerderheid geen partijmannen zijn, lijkt deze regering niet bepaald sterk. De nieuwe minister-president, in een interview hier te lande, bleek in den nieuwen regeringsraad gaarne een vertrouwenskabinet te willen zien, de gouverneur, in de openingsrede bij den aanvang van het nieuwe zittingsjaar, gaf te verstaan dat, indien het vertrouwen mocht blijken te ontbreken, dan wel de samenwerking met de Staten te wensen overlaten, een nieuwe regeringscrisis onvermijdelijk zou zijn.

Een grappenmaker heeft kans gezien van letters uit de namen der nieuwe ministers het woord Klaasje samen te stellen, waarmede hij dan blijkbaar zeggen wilde dat dit kabinet Gouverneur Klaasesz' kabinet is. Iets ernstiger was de vraag, welke een der nieuwsbladen stelde, of men eigenlijk wel ministers nodig heeft, wanneer deze bewindsmannen aan hoofdambtenaren de bevoegdheid delegeren om zekere beslissingen te

nemen, hetgeen bij het departement van Binnenlandse Zaken het geval schijnt te zijn. In den ,,kolonialen" tijd werd er nogal eens over geklaagd dat het bestuursapparaat van Suriname te omvangrijk was voor een zo kleine volksgemeenschap!!!

Wat den economischen opbouw aangaat, nog steeds het belangrijkste en moeilijkste Surinaamse probleem, begint daarginds zowel als hier te lande het inzicht te groeien, dat men niet te hard van stapel moet lopen, niet te veel hooi in eens op zijn vork moet nemen, niet te snel resultaten moet willen zien en vooral geen voortijdige verwachtingen moet wekken. De publicaties betreffende het grote plan van den stuwdam en wat daarmede annex is, alles nog heel erg toekomstmuziek, hadden blijkbaar ook niet de volle sympathie van den minister. Een der Kamerleden maakte er zich ongerust over, dat het Nickerieplan niet bij voorkeur boven al het andere zo snel mogelijk afgewerkt zou worden; gegadigden voor de mechanische boerderijen aldaar zouden ongeduldig worden. De minister zegde diligentie toe en beriep zich op de moeilijkheid van te moeten wachten op machineriën uit de V.S.

Ook is de noodzakelijkheid ingezien van coördinatie en het ontwerpen van één algemeen opbouwplan, dat niet alleen zal moeten omvatten hetgeen er te doen is op het gebied van landbouw, industrialisatie, mijnbouw enz., waaronder voorlopig ook veel ,,research" werk, maar ook zal gericht moeten zijn op het sociale, dus volksgezondheid, volkshuisvesting, onderwijs enz. Naast Welvaartsfonds en Stichting voor den Mechanischen Landbouw is nu ook ingesteld een Surinaams Planbureau.

Het is wel duidelijk dat Nederland alleen alles wat er voor Suriname gedaan zal moeten worden niet zal kunnen financieren; op steun uit de V.S. wordt dan ook gehoopt. Ook moge bedacht worden, dat onder het tegenwoordige regiem van geleide economie, Nederland in bepaalde gevallen garanderen kan dat zekere Surinaamse producten, tot zekere hoeveelheid afgenomen zullen worden, ten dienste der moederlandse consumptie. Zal dit echter zo blijven?

Wat den landbouw betreft zijn nu in voorbereiding: 1e het Nickerieplan, dat te vergelijken zou zijn met de Zuiderzeewerken en gericht is op de vestiging van Nederlandse boeren; 2e het Lelydorpplan, voor kleinere bedrijven, in de eerste plaats voor inheemse landbouwers; 3e het onderzoek wat er nog te maken zou zijn van de talrijke verlaten plantages, waartoe door het Welvaartsfonds de plantage Slootwijk is aangekocht. Met het particuliere bedrijf in het Saramaccadistrict schijnt het nog steeds naar wens te gaan.

Aan het tweede geologische congres der drie Guyanas, gehouden te Cayenne, namen ook Surinaamse afgevaardigden deel. Zij konden constateren wat er ook in Frans Guyana, op geologisch en ander gebied, gedaan wordt voor den economischen opbouw.

Het oprichten van kleine inheemse industriën gaat nog altijd verder; wij lazen nu weder van een nieuwe lucifersfabriek, een fabriek tot het verwerken van oliehoudende zaden en een machinefabriek.

Waarschijnlijk is het de Indonesische vereniging in Semarang, waarover in de vorige Kroniek geschreven werd, die zich nu in Suriname gevestigd heeft onder den Engelsen naam Surinam International Corp.

Ltd; zij heeft het plan te Paramaribo een veembedrijf te stichten.

Een grote Nederlandse chemische fabriek heeft belangstelling getoond voor Suriname en een groothandel op technisch gebied vestigt er een kantoor. De Surinaamse Kamer van Koophandel bleek het niet altijd eens te zijn met de politiek der regering, wat betreft het toelaten van uitheemse ondernemingen, althans wanneer deze concurrentie zouden brengen voor bestaande eigen handelszaken.

Verleden maand kwam een delegatie uit Suriname hier aan, welke besprekingen op economisch gebied zal houden met de moederlandse regering.

Met de financiën gaat het niet slecht, d.w.z. met de eigen middelen tot bestrijding der huishoudelijke uitgaven. De opbrengst in 1950, zij het lager dan in het bizondere jaar 1949, was 1.326.000 gld. hoger dan de raming.

Een wetsontwerp is ingediend tot het kwijtschelden van oude Surinaamse schulden aan het moederland, hoofdzakelijk opgelopen rente van de spoorweglening en kasvoorschotten; alles te samen een 33 millioen.

De Staten bezinnen zich al geruimen tijd op bezuinigingen; aangaande de vermindering der tegemoetkoming aan de leden van het college zelf is nog geen beslissing bekend. Intussen schijnt de voorzitter te hebben aangevoerd dat hem een hoger bedrag toekomt dan den leden.

Een instelling welke Suriname nog niet rijk was, een hypotheekbank, is thans opgericht.

In Suriname waren de salarissen van ambtenaren niet vatbaar voor beslaglegging, een toestand waarvan naar het schijnt nog al eens misbruik gemaakt is ten nadele van crediteuren. Er wordt nu overwogen de betreffende bepaling in te trekken.

Er zijn ernstige plannen voor de oprichting van een Surinaamse luchtvaart-maatschappij. Op bescheiden schaal zou begonnen worden door een particulier met ervaring in het bedrijf. Men neemt aan dat opdrachten zouden verkregen worden in verband met de exploratie van het binnenland; vacantiegangers zouden tochtjes kunnen maken en wellicht zou het toerisme bevorderd worden.

Een stichting Volkshuisvesting onder het beheer van den directeur van Sociale Zaken, kwam tot stand. Het Welvaartsfonds liet boringen verrichten tot opsporing van bruikbaar water, het eerst op Zorg en Hoop, waar het nieuwe woningcompex van Paramaribo verrijst; de resultaten waren gunstig. Een commissie werd ingesteld in verband met de onteigeningen welke nodig zullen zijn in het belang van den woningbouw ter zelfder plaatse.

Eveneens op Zorg en Hoop werd een nieuw gebouw in gebruik genomen, ten dienste van het onderwijs. In dit gebouw zijn nl. ondergebracht de Alg. Middelb. School en de Landskweekschool, welke beide instellingen onder denzelfden directeur staan.

Aan de (particuliere) ambachtsschool werd een cursus verbonden voor vakopleiding ten dienste van hen die reeds practisch in technische bedrijven werkzaam zijn; het initiatief hiertoe is uitgegaan van de Surinaamse vereniging van technici. En van wege het gouvernement werd een middelbare landbouwleergang ingesteld voor abituriënten van het M.U.L.O.

De Stichting Cult. Samenwerking (STICUSA) stelde een aantal Javaanse leerboeken beschikbaar, welke dienst zullen doen o.a. bij de pogingen tot alphabetisering der Indonesische ingezetenen.

Minder fraai is het, dat een onderwijskracht zich schuldig maakte aan een knoeierij bij het toelatingsexamen voor een MULO-school en dat een onderzoek ingesteld is moeten worden naar ongeoorloofd verzuim, niet bij de scholieren, doch bij de leerkrachten.

Het verenigingsleven in Suriname is actiever dan ooit, vooral onder de Aziatische bevolkingsgroepen. Een nieuwe Hindostanse vereniging stelt zich ten doel drankmisbruik, mishandeling van vrouwen en zelfmoord te bestrijden; een nieuwe Islamitische het orthodoxe Mohammedanisme te bevorderen, o.a. door het stichten van moskeën en scholen.

Ook de behoefte aan gedachtenuitdrukking door middel van de drukpers schijnt toe te nemen. Op 1 Jan. van dit jaar verscheen het eerste nummer van een weekblad, genaamd *Varia*, dat zich aankondigde als een nieuwe verschijning, ook in dezen zin, dat het geïllustreerd nieuws zal geven. De tot dusver hier ontvangen dertien nummers zijn dan ook alle geïllustreerd, soms met originele fotos. Verder kan aangekondigd worden een maandblad der leerlingen van de Alg. Middelb. School en Kweekschool, alsmede een Saramaccaans periodiek genaamd *Kwamie*.

Er schijnt sprake van te zijn, dat de officiële inlichtingendienst V.I.P. zal verdwijnen.

Op het gebied der volksgezondheid valt nog altijd toenemende activiteit te constateren. De staf van het Landshospitaal werd aangevuld met een bacterioloog en een vrouwenarts. Een Landsverordening werd in ontwerp aan de Staten aangeboden, betreffende *wering en bestrijding van besmettelijke ziekten*. De antieke „quarantaineverordening" van 1886 staat dus ingetrokken te worden, een grote vooruitgang.

In het begin van dit jaar vierde de crèche te Paramaribo haar éénjarig bestaan. Deze nuttige instelling, waar werkende moeders haar kleine kinderen onder dak kunnen brengen tijdens de arbeidsuren, is blijkbaar een succes. De bekende vereniging SIMAVI schonk een belangrijk bedrag aan de Zeister Zending, voor de uitbreiding van het Prinses Juliana-hospitaal te Kabel. Ook werd een nieuw zwembad geopend.

Ten aanzien der sociale voorzieningen was Suriname tot dusver niet vóórlijk. Thans is een ontwerp-verordening ingediend betreffende den arbeid van kinderen en jeugdige personen.

Aan de conferentie te Mexico City der Reginal Organisation of Workers werd ook door een afgevaardigde uit Suriname deelgenomen. En een blad op Trinidad vermeldde, dat de Intern. Confederation of Trade Unions den voorzitter van de Surinaamse mijnwerkers-unie aangewezen zou hebben om, als „full time representative", vakbonden te organiseren in de Guyanas en op Barbados, Trinidad en Curaçao. Merkwaardig is, dat deze organisator al eens op Curaçao den toegang tot het eiland verboden is.

Aangezien een enigszins massale immigratie onder de tegen-

woordige omstandigheden moeilijk meer verwacht kan worden, kan men geenszins de vraag negeren hoe Suriname aan arbeidskrachten zal kunnen komen, welke bij de verwezenlijking der grote opbouwplannen allicht nodig zullen zijn. Een der Surinaamse bladen maakt zich hierover niet ongerust, omdat werkzoekenden van elders zullen toevloeien, zodra voordelige lonen geboden zullen worden. Inderdaad, dat heeft de ervaring op Curaçao en Aruba ook geleerd en West Indië zelf is een reservoir, vooral Brits West Indië, van waar dit jaar 11 à 12000 personen onder arbeidscontract naar de V.S. zullen emigreren. Voor technische en ontginningsarbeid in Suriname zullen dus ook wel menschen te vinden zijn en aan arbeidskrachten voor het plantagebedrijf zal men tegenwoordig wel niet meer denken.

Soms blijkt dat men in bepaalde Surinaamse kringen den intocht van zovele deskundigen op verschillend gebied uit Nederland met lede ogen aanziet; in het algemeen evenwel schijnt men er van doordrongen te zijn, dat voorlopig het aantal „landskinderen" met de vereiste opleiding nog niet voldoende is. De opvatting intussen, dat nu de Hollanders niet meer de machtspositie van vroeger innemen, alle reden voor de aloude tegenstellingen vervallen zou zijn, gaat niet helemaal op.

Zijdelings had een der plaatselijke nieuwsbladen vernomen, dat van den overvoer naar Suriname van Ambonese geëvacueerden geen sprake is. Men zou in Nederland overtuigd zijn geworden van den tegenzin der Surinaamse volksgemeenschap om meer Aziaten in haar midden op te nemen. Inderdaad levert de zo gevarieerde samenstelling der bevolking van Suriname eigenaardige problemen op. Een der nieuwsbladen te Paramaribo verschijnende meende te kunnen constateren, dat vooral in de buitendistricten een zekere, vroeger niet aanwezig geachte, spanning heerst tussen Hindoes en Mohammedanen.

Gelukkig wordt er tegenwoordig ook aan de Bosnegers wat meer aandacht besteed. In twee dorpen zijn films vertoond, ook ten dienste der hygiënische voorlichting.

Dat de woudbewoners zelf ook wat meer gaan medeleven met de overige bevolking kan hieruit blijken, dat een granman en twee kapiteins te Paramaribo een bezoek brachten aan een ex-Statenlid, om dezen hun leedwezen te betuigen wegens zijn niet-herverkiezing en hem de verzekering te geven dat zij en hun onderhorigen zeker op hem gestemd zouden hebben, indien zij aan de laatste verkiezing deel hadden kunnen nemen.

Een der nieuwsbladen had vernomen, dat de gouverneur zich beklaagd zou hebben over de afwezigheid van een aantal uitgenodigde Statenleden bij een beëdiging van Bosnegers-granmans. Er bleek niet uit het bericht of Z.E. in die afwezigheid een gebrek aan deferentie jegens hem zelf meende te moeten zien, dan wel een gebrek aan belangstelling voor de zaken der Bosnegers, of voor de binnenlandse aangelegenheden in het algemeen.

Soms treft den lezer der plaatselijke nieuwsbladen het ene of andere bericht in zake de strafrechtspleging in Suriname.

Zo stond niet lang geleden een 18 jarig meisje te recht, wegens het toebrengen van een messteek; zij werd veroordeeld tot twee en een half jaar, met wat de volksmond daar ginds noemt „openbare werken",

d.w.z. openbare te werk stelling, wat een weinig opvoedende straf lijkt. Men zou echter moeten weten waar in een geval als dit die te werk stelling op neer komt. — Een nog jonger meisje (15 jaar) dat zich aan diefstal schuldig gemaakt had, werd ter beschikking van het Bestuur gesteld; het vonnis kon echter niet geëxecuteerd worden, wegens gebrek aan een opvoedingsgesticht voor jeugsige vrouwelijke delinquenten. — Een meisje van 12 jaar werd aangehouden wegens diefstal; na een flinke afstraffing, zegt het nieuwsblad in kwestie, werd het kind aan de ouders teruggegeven. Men vraagt zich af of te Paramaribo nog altijd op het „fiscalaat" jeugdige delinquenten lichamelijke tuchtigingen ondergaan. — In twee bladen vonden wij in drie maanden tijds zes zedendelicten gesignaleerd. De Justitie heeft al eens gevraagd dergelijke gevallen liever niet te publiceren, om voor de hand liggende redenen zou men zeggen. Dat een blad het verhaal opnam van een moord, gevolgd door zelfmoord van den dader, was natuurlijk een geval van normale reportage; dat echter hier, volgens den kop van het bericht, van een „melodrame" gesproken kon worden, deed vreemd aan.

Een oude vrouw werd door een andere vrouw mishandeld, met het kennelijk doel bij het slachtoffer een bozen geest uit te drijven; bij geweldsmisdrijven speelt blijkbaar de Afrikaanse superstitie nog altijd af en toe een rol.

Vroeger zou er geen aanleiding geweest zijn in deze Kroniek een paragraaf op te nemen betreffende de militaria; thans echter is dit even anders. Suriname wordt geacht te behoren tot het Caraïbische gebied, ook wat de defensie-aangelegenheden betreft der westelijke wereld; aangelegenheden waarin vooral de V.S. een stem hebben.

Onze regering heeft de verwachting uitgesproken, dat Suriname (en de Ned. Antillen) op den duur zullen kunnen bijdragen, zowel in de kosten der bewapening als in de recrutering der levende strijdkrachten.

Zoals bekend is voelde men in Suriname het meest voor het behoud der Landmacht; niettegenstaande deze tendentie schijnt het toch wel zeker te zijn, dat aflossing door de Mariniers haar beslag zal krijgen, zij het dan ook niet per 1 Juli van dit jaar, zoals te voren het plan was[1]). Met de Surinaamse bezwaren is ongetwijfeld rekening gehouden, gegeven het onderzoek dat ter plaatse ingesteld is door een commissie van den generalen staf, uit Nederland uitgezonden, alsmede door een interparlementaire commissie. Dat de belangen der Surinamers die thans in hun geboorteland bij de Landmacht dienen in het oog gehouden zullen worden, lijkt van zelf sprekend. Op de Ned. Antillen is de defensie reeds in handen van de Marine en de Mariniers, ieder onder een eigen commandant; bij de Mariniers aldaar zijn ook dienstplichtigen ingedeeld. Suriname wordt géén marinebasis.

In verband met de verdediging tegen een eventuelen buitenlandsen vijand zijn de eilanden uit den aard der zaak, d.w.z. wat de ligging betreft en met het oog op de aardolie-industrie, belangrijker dan Suriname. In de Nederlandse pers is de vraag geopperd, of de positie van den gouverneur, nominaal opperbevelhebber der land- en zeestrijdkrachten, maar in den regel ondeskundig, geen moeilijkheden zal kunnen

---

[1]) Intussen is toch reeds een detachement Mariniers naar Suriname vertrokken.

opleveren. Mutatis mutandis geldt dezelfde vraag ook voor Suriname.

Er schijnt in Suriname veel legermaterieel aanwezig te zijn, dat onder den nieuwen toestand wel buiten gebruik gesteld zal moeten worden. Gehoopt wordt, dat dit materieel, w.o. voertuigen en radiobenodigdheden, aangewend zal kunnen worden in het belang van den economischen opbouw van het land en de verbetering van het verkeerswezen.

Er hebben zich reeds enige honderden Surinamers aangemeld voor vrijwillige dienstneming bij de V.N. (Korea), meest lieden die tijdens den laatsten oorlog als schutters gediend hebben, alsook enige tientallen militairen der nu af te lossen Landmacht. De z.g. oorlogsveteranen, d.w.z. die buiten Suriname gediend hebben, hielden zich aanvankelijk afzijdig; zij wensten eerst de vorderingen geregeld zien welke zij op den Staat menen te hebben. Wel hebben een paar honderd dezer laatste categorie, die werkloos rondliepen, zich aangemeld bij den U.S. consul, zich beschikbaar stellend om in Amerika bij de oorlogsindustriën te werk gesteld te worden. En tenslotte hebben toch een aantal zich voor Korea aangemeld.

Jammer is het, dat den laatsten tijd te Paramaribo klachten geuit zijn over het gedrag van de Europese militairen der landmacht; ook is er een geval van fraude in het garnizoen voorgekomen.

Er bestaan in Nederland plannen om aan Suriname een monument aan te bieden, als bewijs van erkentelijkheid voor de hulp welke de voormalige kolonie, ook op militair gebied, tijdens den oorlog verleend heeft.

Juni 1951. M.

NEDERLANDSE ANTILLEN

De 7de Februari is een feestdag geweest in de Nederlandse Antillen. De gouvernementskantoren en de bedrijven sloten zo veel mogelijk. De scholen hadden vrij. Dit alles om de invoering op dien dag van „de volledige autonomie", of wel de inwerkingtreding van de interimregeling. In een bijzondere zitting der Staten hield gouverneur Peters een rede. Voor de radio sprak de voorzitter van den regeeringsraad. *Beurs- en Nieuwsberichten* vroeg enige vooraanstaande politici naar hun mening: „Een bevredigende constructie, waarop verder gebouwd zal kunnen worden", zei mr Da Costa Gomez. De heer Gerharts sprak de hoop uit, „dat aan de tot op heden bestaande wrijvingen een einde zal kunnen worden gemaakt". Intussen zag het er voor de vervulling van deze laatste wens nog niet gunstig uit. Het C.A.B. werd automatisch Regeringsraad, want de „Kabinetscrisis" duurde voort, en nog vele weken zou mr N. Debrot, die een week later een opdracht kreeg voor een Kabinetsvorming „op een zo breed mogelijke basis, en waarin zijn opgenomen vertrouwensmannen van alle partijen of groeperingen van partijen", naar een oplossing moeten blijven zoeken. Immers werd die eerste opdracht, na een week teruggegeven, gevolgd door een om een Kabinet te vormen „op een andere basis", zoals de *Amigoe* het formuleert; een regeringsraad, „die geacht kan worden het vertrouwen van de Staten te bezitten", zoals *Beurs- en Nieuwsberichten* de opdracht weergeeft. Gouverneur Peters heeft de

afloop van de crisis niet meer meegemaakt door zijn benoeming tot minister van Uniezaken en overzeese rijksdelen.

Het was April geworden toen mr Debrot zijn Kabinetsvoordracht eindelijk aan den waarnemenden gouverneur, mr Jas, kon doen. De formateur nam zelf geen zitting in het kabinet, maar aanvaardde een benoeming tot vertegenwoordiger der Nederlandse Antillen in Den Haag als opvolger van den heer Gorsira, die gezaghebber van Curaçao wordt.

De nieuwe regeringsraad bestaat uit de heren mr M. F. da Costa Gomez (voorzitter, Algemene zaken en landbouw) en W. R. Plantz (Financiën) van de Nationale volkspartij, Pauw (Openbare werken) en Lampe (Justitie) van de Arubaanse volkspartij, Sprockel (Onderwijs) van de Katholieke volkspartij, E. van Romondt (Gezondheid) van de Curaçaose onafhankelijke partij, en C. Delvalle (Economische zaken en verkeer) partijloos.

In de Staten heeft het nieuwe college, dat zijn leden landsminister wil genoemd zien, bij monde van zijn voorzitter de volgende verklaring afgelegd:

De landsregering is voornemens met de voorbereiding van de R.T.C. zo spoedig mogelijk te beginnen. De voorbereiding omvat een grondige studie van het aan de Staten aangeboden ontwerp statuut en van het Ontwerp Rijksgrondwet zoals vastgesteld door de redactiecommissie van de conferentie Nederland — Suriname — Ned. Antillen, cum annexis; alsmede van de ontwikkeling van de politieke verhoudingen van de delen van het Koninkrijk oude stijl tot de huidige in het algemeen en van de tegenwoordige Rijksdelen in het bijzonder. Voor wat de innerlijke structuur van de Ned.Antillen betreft dient daarbij te worden betrokken de studie van de voor- en nadelen van een federale dan wel een centrale bovenbouw op de autonome eilandsbesturen.

De regeringsraad stelt zich voor daarbij intens overleg te plegen met vertegenwoordigers van alle partijen, ten einde te geraken tot algemeen aanvaardbare voorstellen.

Dientengevolge overweegt de landsregering tijdig over te gaan tot benoeming van een representatieve delegatie, bijgestaan door bij uitstek ter zake kundige adviseurs.

Vooroverleg met andere Rijksdelen zal zo nodig worden gepleegd in het belang van een vlot verloop der conferentie.

De landsregering is verder voornemens met de meeste spoed de zelfstandigheid van alle eilanden van de Ned. Antillen integraal door te voeren en desgewenst reeds nu de eilandelijke autonomie te beschouwen in het raam der beginselen van de definitieve rechtsorde, indien met enige zekerheid vaste denkbeelden aanwijsbaar zijn met betrekking tot de definitieve structuur des Lands.

Gestreefd zal worden, dat de uitsplitsing van de bestaande centrale landsdiensten niet gepaard gaat met verhoging van de thans benodigde kosten voor de instandhouding van het bestuursapparaat.

Bij de overdracht zal naast de poging tot administratieve versobering te geraken, tevens de zelfwerkzaamheid van de bevolking worden gestimuleerd, die gericht zal moeten worden op intensieve deelneming in de behartiging van de algemene belangen der eilanden en van de Ned. Antillen.

De regeringsraad is van oordeel, dat ter verhoging van productiviteit en verbreding van de basis van de welvaart der bevolking een algemeen welvaartsplan op langere termijn dient te worden ontworpen. Daarbij zal rekening gehouden moeten worden met de economische hulp, aan Bonaire en de Bovenwindse eilanden te verstrekken en de wenselijkheid van industrialisering van de buitendistricten van de eilanden Curaçao en Aruba.

Een onderzoek of de Stichting Welvaartsplan Ned. Antillen 1946 al dan niet moet worden gesubsidieerd, dan wel of geheel andere wegen moeten worden ingeslagen, is reeds gaande. Daarbij wordt tevens nagegaan of het Departement van Economische en Sociale zaken grondig dient te worden gereorganiseerd in verband met het zoëven vermelde, en of aan het Departement een planbureau voor economisch en sociaal onderzoek zal worden verbonden.

De landsregering houdt bij de hier aangegeven richtlijnen, waarlangs zij haar program zal ontwikkelen, rekening met de noodzaak van versnelde culturele opheffing der bevolking, door krachtdadig het onderwijs op te voeren en te vernieuwen, en het aanwakkeren van de kunstzin in samenwerking met de reeds bestaande culturele instellingen.

Intussen staat nu ook de invoering der Eilandenregeling voor de deuren. De verkiezingen zijn tegen 4 Juni uitgeschreven. Bij de candidaatstelling bleek, dat er een scheuring ontstaan was in de Democratische partij. Aanleiding noch omvang daarvan is door den buitenstaander-op-een-afstand te peilen.

Tot gouverneur is benoemd de oud-minister van Justitie mr A. A. M. Struycken, die begin Juni naar de Ned. Antillen zal vertrekken.

De nieuwe politieke partij op Aruba, de Arubaanse eenheidspartij, die de heer Vlaun in de Staten bracht, heeft alweer opgehouden te bestaan. Zij is verenigd met de Arubaanse volkspartij, maar haar afgevaardigde, die het hiermee niet eens is, blijft zijn zetel innemen, en beschouwt zich nu als ,,vertegenwoordiger van de Bovenwinden'', zoals *Beurs- en Nieuwsberichten* weet te verhalen.

Het schandaal van een Campo alegre op Aruba is voorlopig bezworen. Dit is te danken aan de kordaatheid van de Arubaanse vrouwen. Een drietal vrouwenverenigingen heeft zich half Februari opnieuw tot den gezaghebber gewend. Het principiële betoog — ook in de *Amigoe* — had krachtiger gekund, maar over de gezindheid der vrouwen en moeders behoeft men niet in het onzekere te verkeren. Zij dreigen terecht met ,,aan dit schandelijk bedrijf de grootst mogelijke bekendheid te geven'' en desnoods een beroep op de Koningin te zullen doen. De gezaghebber is op de voorlopig uitgezochte plaatsen komen kijken en ontvangen. Men heeft hem duidelijk gezegd: ,,Geen enkele plaats op Aruba is geschikt''.

In de Statenvergadering heeft bij de rondvraag de heer Tromp de zaak aangesneden, maar uit het persverslag blijkt niet, of hij antwoord gekregen heeft op zijn vragen, of en door wie vergunning is gegeven voor de oprichting van een zo luguber bedrijf, en op zijn verzoek om die vergunning, indien gegeven, in te trekken.

Intussen is uit een mededeling van den gezaghebber gebleken wat de aanleiding van deze overheidsbemoeienis met de prostitutie — een lang overwonnen standpunt trouwens — is geweest. Men leest in het antwoord van het bestuur aan de Arubaanse vrouwen, dat een in 1942 door den gouverneur ingestelde commissie die tot taak had het prostitutievraagstuk te bestuderen en een oplossing te zoeken, eenstemmig in overweging gaf aan den gouverneur ,,speciale hotels open te stellen''.

Het laatste woord van den gezaghebber is, dat hij de zaak bij den nieuwen Regeeringsraad heeft aanhangig gemaakt.

Dit college heeft nu een adres ontvangen van de Arubaanse R.K. geestelijkheid en Protestanse predikanten, waarin principieel positie gekozen wordt „tegen de oprichting van een bordeel onder de naam van Campo alegre”.

Wat de kerk betreft:

De Methodistenkerk op St. Maarten vierde 13 Febr. haar eeuwfeest. — De Verenigde protestantse gemeente op Curaçao heeft een derde predikant benoemd gezien in ds J. Spijker, Remonstrantspredikant te Sommelsdijk. — De Evangelische Broedergemeente van Suriname heeft een nieuwe kerk gekregen.

Op 6 April is het commando landmacht, en daarmede de verdediging der Nederlandse Antillen overgedragen aan de mariniers.

Het drama van het Dorstig paradijs (de roman van Adriaan Hulshoff) is toch nog voor den rechter gekomen. Mevrouw Van Ammers-Küller heeft voor de Amsterdamse rechtbank terechtgestaan, verdacht van medewerking aan dit boek met overtreding van het haar door de Centrale ereraad voor de kunst opgelegde verbod van beroepsuitoefening. Zij werd vrijgesproken. De Curaçaose pers wijdde hieraan weinig of geen commentaar.

Amsterdam, 27 Mei 1951. F.

Bouwsteentjes

Berichtgeving in oude tijden.

Sedert eenige dagen is alhier het gerucht loopende, dat er door Z.M. eene gunstige beschikking zoude zijn genomen ten aanzien van de Particuliere W.I.Bank, waarvan echter tot heden niets aan dit Gouvernement-Generaal bekend is, zoo wordt ter geruststelling van het Publiek, namens Z.E. den Gouverneur-Generaal geadverteerd dat zodra daaromtrent eenig officieel berigt zal zijn ingekomen, de Vlag uit het Gouvernementshuis zal worden geheschen.

De Gouvernements Secretaris.
G. S. DE VEER.

(*Surinaamsche Courant* van Maandag 19 February 1836).

Z.E. Mr A. A. M. STRUYCKEN
Gouverneur van de Nederlandse Antillen

(Biografische bijzonderheden op p. 168)

Tekening naar een kaart van Suriname 1667
Origineel in de John Carter Brown Library, Providence, Rhode Island. Zie de beschrijving op p. 149-153
(Tekening naar een fotocopy door H. van Koot

vangsten over elk dienstjaar worden bij de wet vastgesteld, indien deze begroting niet sluitend was (art. 112 en 114);
3. het muntstelsel wordt bij de wet geregeld (art. 147);
4. geldleningen ten laste van de kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van koloniale verhoudingen, goedgekeurd bij de wet (art. 151);
5. de wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen (art. 153).

Bij verschillende artikelen werden onderwerpen ter speciale regeling aan de Koloniale Staten opgedragen, alleen bij conflicten zou de *Nederlandse wetgever* kunnen ingrijpen. Van een ingrijpen van het Opperbestuur werd het eerst vernomen in 1871, toen bij de wet van 3 November 1871 (G.B. 1872 No. 6) een drankbelasting in Suriname werd ingevoerd.

Een door de Gouverneur ingediende verordening tot invoering van een drankbelasting was door de Koloniale Staten verworpen, niet omdat zij bezwaar hadden tegen de regeling, doch op grond dat zij daartoe niet wensten over te gaan, zolang Nederland niet beter voldeed aan zijn verplichtingen ten aanzien van de immigratie.

De *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* vermeldt, dat nadien de regering niet verder voortgegaan is op die weg, omdat van gezaghebbende zijde de wettigheid van deze inmenging was betwist, op grond dat de regeling der materie aan de Koloniale verordening was opgedragen, en bij de behandeling van het Regeringsreglement zowel de Regering als de Tweede Kamer hadden verklaard als regel de autonomie der kolonie in huishoudelijke zaken te zullen eerbiedigen.

Aan deze vrijgevige en met het idee der in 1865 toegekende autonomie volkomen in overeenstemming zijnde regel, werd in 1901 een einde gemaakt. Blijkbaar heeft het conflict van de Staten met Gouverneur Jhr mr M. A. DE SAVORNIN LOHMAN (1888–1891) hiertoe bijgedragen. Bij de wijziging van het Regeringsreglement bij wet van 2 Februari 1901 (st. No. 55 G.B. No. 16) wordt het later „berucht" geworden artikel 48 ingevoerd:

Dit artikel luidde:

„Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 114 en in de artikelen 148 en 151, kan elk onderwerp waarin volgens dit reglement bij koloniale verordening is of kan worden voorzien, worden geregeld bij Koninklijk Besluit, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koninkrijk voorgeschreven voor algemeene maatregel van bestuur.

De koloniale verordening in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, vervalt op het ogenblik dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken".

Algemeen was men van oordeel dat deze wijziging van het Regeringsreglement een zware slag toegebracht aan de autonomie van Suriname; de geschiedenis heeft bewezen dat dit oordeel juist was.

De Memorie van Toelichting op de wijziging, lichtte bovenbedoelde bepaling o.m. als volgt toe:

„De wetgever van 1865 bedoelde naast den Gouverneur, die als vertegenwoordiger des Konings de kolonie bestuurt als vertegenwoordigend lichaam te stellen de Koloniale Staten, die met den Gouverneur de Wetgevende Macht zouden uitoefenen, voor zoover deze niet grondwettig aan de Wetgevende macht van de Staat of aan de Koning behoort. Hun werd daarbij gegeven recht van amendement en van initiatief; tevens werd hun toegekend recht van petitie en van interpellatie. Zij verkregen deel in de bestuursmacht door medewerking tot voorlopige vaststelling — die buiten bepaalde gevallen als definitieve geldt — van de jaarlijksche koloniale huishoudelijke begrooting.

Geenszins werd bedoeld, aan de Staten toe te kennen eene zelfstandige macht, allerminst hen aan te stellen tegenover of boven den Gouverneur. Tot medewerking in den aangegeven zin werden zij geroepen. Mogen al enkele bepalingen van het Regeeringsreglement in het bijzonder die betreffende het recht van interpellatie en het recht van ontbinding, bij oppervlakkige beschouwing het denkbeeld kunnen opwekken dat de verhouding tussen de Staten en den Gouverneur eenigermate op die gelijkt tusschen de Staten-Generaal en de Regeering in het Moederland, dė gedachtenwisseling tussen Regeering over de wetsontwerpen maakt elke misvatting te dien aanzien onmogelijk.

Echter is er een niet onbelangrijk punt, dat met de bevoegdheid der koloniale Staten samenhangt, waaromtrent twijfel mogelijk is, en sedert de vaststelling van het Regeeringsreglement onzekerheid heeft bestaan. Het betreft de vraag of, waar het Regeeringsreglement bepaalt dat eene regeling moet geschieden bij *koloniale verordening*, hierdoor 's Konings bevoegdheid tot regeling van het onderwerp wordt uitgesloten.

Voor een bevestigend zoowel als voor een ontkennend antwoord zijn uit de discussiën, in de Tweede Kamer bij de behandeling van het Regeeringsreglement gehouden argumenten te putten. De regeering werd tot nog toe niet voor de vraag geplaatst in verband met het voornemen tot regeling van zoodanig onderwerp bij Koninklijk besluit. Het is wenschelijk te zorgen dat dit geval zich niet kan voordoen. Hoe men ook, in verband met het thans vigeerend Regeeringsreglement, over de vraag moge denken — wanneer zoodanige regeling noodig mocht blijken moet het nemen van den maatregel niet kunnen afstuiten op mogelijken twijfel omtrent de koninklijke bevoegdheid.

Die bevoegdheid behoort vast te staan. Zij past in het stelsel van het Regeeringsreglement. Onbevoegdheid zoude ook te rijmen zijn met

art. 61 der Grondwet, waarbij wordt bedoeld, dat de wetgever door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regeling kan beperken, maar dan ook uitgesloten is opdracht van wetgeving aan een andere macht, die koninklijke bevoegdheid te niet doet. Ook uit een practisch oogpunt dient de bovenstaande twijfel te worden opgeheven. Regeling bij koloniale verordening van de onderwerpen, thans daarvoor aangewezen, behoort regel te blijven.

Maar wanneer een conflict tusschen Gouverneur en Koloniale Staten zich in den vorm van verwerping eener ontwerp-verordening mocht voordoen, moet eene Koninklijke beslissing over de zaak zelve mogelijk zijn.

Ook wanneer om andere redenen eene noodige regeling bij Koloniale verordening achterwege mocht blijven, behoort zij bij Koninklijk besluit tot stand te kunnen komen."

Bij de behandeling in de Staten-Generaal kwam het Tweede Kamerlid VAN KOL tegen de wijziging op, doch het voorgestelde artikel werd door de Kamers aanvaard.

Blijkens de Toelichting op het ontwerp Surinaamse Staatsregeling was de Minister van Koloniën van oordeel dat het stelsel van artikel 48 zich niet verdraagt met het nieuwe artikel 61 der Grondwet, waarbij bepaald is, dat, tenzij regeling bij de wet voorbehouden is, de regeling van de inwendige aangelegenheden der overzeese gewesten moet worden overgelaten aan de aldaar gevestigde organen en dat regeling door de Koning alleen kan plaats hebben wanneer Hem daartoe bij de wet voor bepaalde *onderwerpen of bepaalde gevallen de bevoegdheid is verleend.*

In de op 1 April 1937 in werking getreden Surinaamse Staatsregeling verviel dan ook de blanco volmacht, in artikel 48 gegeven, en daarvoor kwam in de plaats een conflictenregeling ontleend aan de Indische Staatsregeling.

Thans willen wij nagaan in welke gevallen en onder welke omstandigheden artikel 48 is toegepast, waarna zal worden aangegeven voor welke ontwerpen de toepassing van de conflictenregeling plaats vond.

Allereerst volge hier een opsomming van de K.B.'s die — gelet op artikel 48 Regeringsreglement — in Suriname zijn ingevoerd van 1915–1937. Als uitgangspunt wordt het jaar 1915 genomen, omdat ten aanzien van de geschiedenis der materie van 1901–1915 kan worden verwezen naar het hierboven genoemd Proefschrift van DE NEEF.

1918 No. 56 Vaststelling van een nieuw octrooi voor de Surinaamsche Bank te Amsterdam.

1919 No. 1 Nadere wijziging verlofstraktementen.

1919 No. 4 Vergunning West-Indische Cultuurbank om als creditvereniging op te treden.
1919 No. 9 Wijziging R.O. betreffende vervanging van de President van het Hof van Justitie.
1919 No. 65 Wijziging van artikel 466 Wetboek van Strafrecht betreffende het onder toezicht brengen van de overheid, van huizen van verkoop met recht van wederverkoop.
1922 No. 101 Wijziging in het Wetboek van Strafrecht van „Surinaamsch vaartuig" in „Nederlandsch of Surinaamsch vaartuig".
1923 No. 55 Toekenning van bevoegdheid aan de Gouverneur van Suriname om tot het ondergaan van een opgelegde gevangenisstraf of hechtenis de veroordeelde naar Nederland te zenden.
1924 No. 30 Wijziging van het Burgerlijk Wetboek nopens de verantwoordelijkheid van de bewaarders der hypotheken.
1924 No. 56 Regeling van verhoging van Surinaamse pensioenen.
1924 No. 63 Regeling van de bepalingen op de overtocht van Nederland naar Suriname en omgekeerd ten laste van de Surinaamse geldmiddelen.
1925 No. 2 West-Indisch Verlofsbesluit 1924.
No. 14 West-Indisch Uitzendingsbesluit 1925.
No. 16 West-Indisch Wachtgeldbesluit 1925.
No. 17 Wijzigingen van enige bepalingen in de wetboeken omtrent wettelijk voorgeschreven bekendmakingen.
No. 32 Wijziging Rechterlijke Organisatie, waarbij door de Gouverneur aan de President en Leden van het Hof de waarneming van betrekking van Kanton- of Ommegaand Rechter kan worden opgedragen.
No. 43 Heffingen ten bate van het Immigratiefonds in Suriname.
1926 No. 37 Regeling van de salarissen van uit 's Landskas bezoldigde godsdienstleraren bij de Evangelische Broeder Gemeente.
No. 43 Immigratiebesluit 1926.
1927 No. 34 Verdeling Suriname in districten.
1927 No. 35 Organisatie van het Districtsbestuur.

1928	No. 40	Regeling betreffende de benaming der districten.
	No. 41	Regeling termijnen van dagvaarding.
1929	No. 79	Leprabesluit.
1932	No. 112	Wijziging Rechterlijke Organisatie betreffende de eisen van benoembaarheid rechterlijke ambtenaren.
1933	No. 2 3	Wijziging Delfstoffen- en Bauxiet verordening in verband met het zakelijk recht op ontginning van delfstoffen.
1933	No. 94	Wijziging van het Wetboek van Strafrecht met betrekking tot misdrijven tegen de veiligheid van de Staat.
1933	No. 95	Bepalingen omtrent de uitoefening van het recht van vergadering.
	No. 96	Bepalingen omtrent drukwerken.
1935	No. 79 80 81 130	Invoering van de Rechterlijke Organisatie, het Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het Surinaams Faillissements besluit.
	No. 102	Surinaams Luchtvaartbesluit.
1936	No. 78	Regeling in het belang van de koffiecultuur in Suriname.
	No. 109 110	Herziening van het tarief van gerechtskosten en salarissen in Burgerlijke- en Strafzaken.
	No. 115	Invoering Surinaams Wetboek van Koophandel.
	No. 116	Surinaams Strandvonderijbesluit.
	No. 118	Eisen van benoembaarheid tot enkele functies in Suriname.
1937	No. 22	Wijziging en aanvulling Wetboek van Strafvordering.
1937	No. 32	Wijziging Begrafenisverordening (begraven zonder kist).

Bij deze opsomming moge worden gevoegd:

1924	No. 49	Vernietiging door de Kroon van de verordening houdende bepalingen omtrent het vervallen van pensioenbijdragen.
	No. 86	Intrekking door de Kroon van het besluit van 8 November 1922 (G.B. No. 87).
1934	No. 43	Vernietiging van een verordening tot wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafvordering t.a.v. de bewijskracht van getuigen- en deskundigen-verklaringen.

Een enkele blik op deze lijst waarin slechts vermeld zijn de K.B.'s die interne aangelegenheden van Suriname regelen, toont aan dat een ruim gebruik is gemaakt van de bevoegdheid, bij artikel 48 Regeringsreglement toegekend.

Een bespreking van al deze gevallen zou te veel tijd eisen, wij moeten volstaan met een korte weergave van bezwaren, die naar aanleiding van enkele dier besluiten zijn naar voren gebracht.

De invoering bij K.B. van een bepaling om de opkoophuizen onder toezicht van de overheid te brengen nadat de Koloniale Staten een desbetreffend ontwerp hadden ontworpen, wekte terecht ontstemming, omdat de meerderheid van het College van oordeel was, dat de regeling van het pandhuiswezen bij een afzonderlijke verordening behoorde te geschieden en het bekend was, dat een der Statenleden een ontwerp daartoe voorbereidde. Een door de Staten in 1919 aangenomen initiatief ontwerp van mr S. D. DE VRIES, waarbij een Pandhuisverordening tot stand kwam, werd eerst in 1923 ingevoerd.

Waarom het West-Indisch verlofbesluit 1924, het West-Indisch Uitzendingsbesluit en de Wachtgeldenregeling bij K.B. werden ingevoerd zonder de Staten te horen, blijkt niet uit de stukken die voor het publiek te raadplegen zijn. Dachten Gouverneur en Opperbestuur dat het College al te vrijgeving zou zijn met voorrechten aan Surinaamse landsdienaren toe te kennen of was de differentiatie, die ten aanzien van uitgezonden ambtenaren en z.g. landskinderen werd gemaakt, de reden tot het uitlokken van een Koninklijk Besluit? Deze vraag is zonder inzage van correspondentie tussen Gouverneur en Minister niet te beantwoorden.

Onder dagtekening van 30 Juni 1923 werd door de Gouverneur bij de Koloniale Staten een ontwerpverordening aanhangig gemaakt tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en andere wettelijke regelingen hoofdzakelijk met de bedoeling te bevorderen dat de verschillende wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, welke volgens het gebruikte stelsel in een der verschijnende nieuwsbladen geschiedde, in het *Gouv. Adv. Blad* te doen plaatsen. De Staten gingen met dit voorstel accoord, alleen waren zij van oordeel, dat aan een naamloze vennootschap het recht moest worden gelaten hare Statuten in het blad harer keuze te plaatsen. N.V.'s toch gaven meestal de voorkeur aan het publiceren in een blad, dat meer gelezen werd dan het *G.A.B.* Bij K.B. opgenomen in G.B. 1925 No. 17 werd de regeling ingevoerd, op grond dat

de opneming in het officieel nieuwsblad van Suriname in het algemeen belang gewenst is en er geen aanleiding bestaat om voor Suriname een uitzondering te maken op het te dien aanzien in de Nederlandse, Nederlands-Indische en Curaçaose wetgeving aanvaard beginsel.

Misschien heeft tot dit K.B. bijgedragen de overweging dat de Staten het ontwerp verwierpen, omdat daardoor de belangen van de plaatselijke nieuwsbladen, waarvan enige redacteuren zitting in het College hadden, werden geschaad. Het nieuwsblad *De West* schreef naar aanleiding van dit K.B. een artikel „Ministeriële Plagerij", waarin werd gezegd: „Nimmer is door een bewindsman in die mate misbruik gemaakt van de bevoegdheid in art. 48 Regeringsreglement aan de Kroon gegeven dan door Minister de Graaff."

De publicatie van 14 Mei 1925 (G.B. No. 32), waarbij de Rechterlijke Organisatie werd gewijzigd in dien zin, dat de Gouverneur bevoegd is de waarneming van de betrekking van Kanton- en Ommegaande Rechter op te dragen aan de President en leden van het Hof van Justitie, lokte veel protest uit. Het Hof van Justitie zond een adres aan de Kroon en in de 7e Jaargang van de *W. I. Gids* schreef A. S. J. FERNANDES een artikel „Ministeriële bedreiging van onafhankelijkheid van het Opperste gerechtshof van Suriname".

In 1927 werd bij K.B. (G.B. 34 en 35) de verdeling van Suriname in districten en de organisatie van het Districts-Bestuur in Suriname geregeld, nadat de Staten een door Gouverneur van Heemstra gedaan voorstel hadden verworpen. Als gevolg dezer K.B.'s werden in 1928 (G.B. No. 40 en 41) twee Koninklijke Besluiten ingevoerd betreffende de benaming der districten en de termijnen in het Wetboek Burgerlijke Rechtsvordering, onderwerpen die zeer zeker tot de „interne aangelegenheden" van Suriname behoren.

In een artikel in het nummer van 7 Mei 1930 van het onder redactie van de oud-Gouverneur mr A. J. A. A. baron VAN HEEMSTRA staand *Politiek en Economisch Weekblad* wordt gezegd dat tegenstand in Suriname vaak aan kortzichtigheid is toe te schrijven. Als voorbeelden noemt de schrijver de actie tegen het overbrengen van het feestterrein van het Gouvernementsplein naar het Rietbergplein, het verzet tegen de Waterleiding en het verwerpen van de voorgestelde district-indeling. Het artikel eindigt: „ach begreep men in het algemeen maar beter wat waarachtig altruisme is en wat het beoogt, dan zou

een groot deel van het historisch conservatisme daarvoor wijken".

Interessant is de geschiedenis van het Leprabesluit (G.B. 1929 No. 79). De Staten hadden in het ontwerp talrijke wijzigingen gebracht en fouten verbeterd, die door het Bestuur waren aanvaard.

Tenslotte konden Bestuur en Staten het niet eens worden over het verlangen van het College betreffende het zitting nemen van minstens twee particuliere geneesheren in de Lepracommissie en de wens van de Staten, dat de verordening 5 jaren na hare inwerkingtreding zou vervallen. Dit werd aanleiding om een K.B. uit te lokken.

Als merkwaardigheid moge het volgende worden aangetekend: Toen in 1930 een wijziging van het Leprabesluit werd voorgesteld, meenden enige leden van de Staten er bedenking tegen te moeten maken om tot goedkeuring daarvan mede te werken. Zij waren van oordeel, dat, daar de gouverneur uit hoofde van meningsverschil met de Staten *niet* t.a.v. *hoofdbeginselen* maar met betrekking tot punten van minder belang gemeend had te moeten bevorderen, dat de Lepraverordening niet is afgekondigd zoals door de Koloniale Staten goedgekeurd, zij bezwaar moesten maken om door goedkeuring van het ontwerp mede verantwoordelijkheid te aanvaarden voor een bestuursdaad, die door hen werd afgekeurd. De voorgestelde wijziging werd ten slotte met slechts 7—5 stemmen aanvaard.

Waarom het Reglement op de inrichting en samenstelling der Rechterlijke macht in de Kolonie Suriname (G.B. 1932 No. 112) betreffende de vereisten om lid van de rechterlijke macht te worden bij K.B. is ingevoerd, blijkt nergens.

In het jaar 1933 werden door de Gouverneur een aantal verordeningen tot wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht in hoofdzaak met betrekking tot het bepaalde omtrent misdrijven tegen de veiligheid van de Staat, de Openbare orde en het openbaar gezag, alsook omtrent de uitoefening van het recht van vergaderen, en drukwerken ingediend; deze bepalingen waren hoofdzakelijk ontleend aan de wet tot bestrijding van de revolutionaire woelingen in Nederland en de „haatzaai" artikelen uit Nederlands Indië. De meerderheid der Staten maakte vooral tegen de invoering van de laatstgenoemde artikelen bezwaar en wees er op, dat het beroep op het concordantie-artikel voor die artikelen van geen waarde was. De verordeningen werden dan ook door de Staten sterk geamendeerd, doch bij K.B. ingevoerd. In de vergadering van de Staten van 8 Januari 1934

werd een motie van de heren MAY c.s. aangenomen waarin de Staten besloten hun leedwezen uit te spreken over de invoering der geamendeerde verordening bij K.B.

Buiten beschouwing kan worden gelaten de wijziging van de Delfstoffen en Bauxite verordening in 1933 (G.B. Nos. 2 en 3) in verband met het zakelijk recht van bauxite. Tegen deze technische wijziging heeft niemand bezwaar gemaakt.

In 1934 werd door de Kroon een door de Staten aangenomen en door de Gouverneur vastgestelde verordening tot wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafvordering hoofdzakelijk strekkende om de bewijskracht te regelen van ter terechtzitting voorgelezen verklaringen van getuigen en verslagen van deskundigen vernietigd, als in strijd met het algemeen belang (G.B. 1934 No. 43). Het Opperbestuur was van oordeel, dat dit ontwerp met het oog op de kosten, niet aanvaardbaar was en bij K.B. werd het Wetboek van Strafvordering gewijzigd. Tegen de invoering van de Nieuwe Rechterlijke Organisatie en de nieuwe Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering Koophandel en het Faillissement werd scherp geprotesteerd. De Staten verwierpen mede op grond hiervan de begroting voor het dienstjaar 1937.

Met groot protest werd ook het K.B. van 13 Juli 1936 No. 47 (G.B. 1936 No. 118) ontvangen, waarin eisen voor benoembaarheid tot enkele functies in Suriname werden opgenomen. Vooral het feit, dat tot Districts-Commissarissen slechts benoembaar worden verklaard zij die geslaagd zijn in een van de doctorale examens van de Indologische studie, waardoor landskinderen die voorheen op grond van hun ervaring in de administratie en bestuursvoering tot dit ambt werden benoemd, voortaan uitgesloten waren, zette kwaad bloed.

Het laatste K.B. dat onder werking van artikel 48 werd ingevoerd is de wijziging van de Begrafenisverordening 1926. Het voorstel van de Gouverneur om voor de Nederlands-Indische immigranten en hun afstammelingen af te wijken van het voorschrift om lijken in een gesloten kist te begraven werd door de Staten niet noodzakelijk geacht, te meer omdat ruim 40 jaren na de invoering van de Javaanse Immigratie nooit bezwaren tegen het voorschrift waren ingebracht. Gevreesd werd, dat indien het ontwerp werd aangenomen van andere groepen der bevolking soortgelijke verzoeken zouden komen. Ook hier werd in een zuivere interne aangelegenheid de hulp van het Opperbestuur ingeroepen.

Aan het voorgaande moge worden toegevoegd, dat het Opperbestuur in 1934 aan de gouverneur bevel gaf het Besluit van 8 November 1922 (G.B. 87) waarbij de rentestandaard van de Koloniale Postspaarbank door de gouverneur op 3% p. j. was gebracht in te trekken.

De oud-griffier van de Koloniale Staten A. S. J. FERNANDES schreef in *Het Vaderland* van 17 Dec. 1924 een artikel „Ministerieel ingrijpen in interne bestuursaangelegenheden in Suriname" waarin hij tegen dit Koninklijk bevel protesteerde en o.m. schreef: „Maar bij het Departement van Koloniën schijnt nu eenmaal ten aanzien van Suriname alles mogelijk te zijn."

De Staten namen een motie aan om hun leedwezen over het bevel uit te spreken, het Tweede Kamerlid BOON vroeg aan Minister DE GRAAFF inlichtingen over de zaak.

Het spreekt van zelf, dat in de loop der jaren de hantering van het beruchte artikel 48 niet zonder protest van de Staten en pers bleef en ook in de Kamers werden deze protesten vaak ondersteund.

Het zou te ver voeren een volledige opsomming te geven van de reactie van Staten en Kamerleden, doch het is — om een enkel voorbeeld te noemen — wel typisch, dat het Statenlid R. D. SIMONS in de vergadering van 5 Mei 1919 er op moest wijzen, dat de Minister de post van straatverbetering heeft geschrapt en zelfs zover is gegaan, dat een post voor een machineschrijfster op de Griffie van het College, waarvoor de reuze som van *ƒ* 414,— was uitgetrokken, door de Minister van Koloniën van de begroting werd afgevoerd. Uit de parlementaire geschiedenis van de Staten mogen nog worden aangehaald de critiek van de Staten tegen de invoering van het Octrooi aan de Surinaamsche Bank (vergaderingen 5 en 10 Aug. 1918) en de motie, op 8 Mei 1919 door de Koloniale Staten aangenomen, waarin tot uitdrukking is gebracht dat de Minister van Koloniën, door verlaging van het traktement van de Griffier van de Staten, het College in hun bij Regeringsreglement gewaarborgde benoemingsrecht heeft bekort.

In de vergadering van 29 Juni 1918 werd op scherpe wijze gereageerd op de redevoering van het Tweede Kamerlid SIBINGA MULDER, naar aanleiding van het in verband met het Octrooi voor de Surinaamse Bank in de Staten aangevoerde en de houding van de Minister van Marine A. I. RAMBONNET daartegen; de Statenleden traden als protest unaniem af. In Mei 1925 werd stelling genomen tegen de uitlating van de Minister van Finan-

ciën dr H. COLIJN, dat hij helemaal geen verwachting van Suriname had.

De objectiviteit gebiedt te vermelden, dat ook de Gouverneurs zich niet altijd neerlegden bij de beslissing van het ,,Plein in de Haag".

Bekend is, dat Gouverneur mr A. J. A. A. baron VAN HEEMSTRA in de Memorie van Toelichting op de begroting 1924 een scherpe critiek leverde op de verhouding Minister van Koloniën - Gouverneur van Suriname en de staf brak over het stelsel dat reeds jaren onafgebroken werd voortgezet.

Dit stelsel, waarbij — aldus de Gouverneur — het Opperbestuur formeel binnen de perken van zijn bevoegdheden handelde, is een der werkelijke rampen, waaronder Suriname zucht en welke haar geleidelijke ontwikkeling verhindert.

De vijf desiderata die Baron VAN HEEMSTRA aangaf om die verhouding te regelen zijn algemeen bekend. In de loop van de jaren hebben verscheidene Kamerleden de handschoen voor de Staten opgenomen. Zonder anderen te kort te doen mogen vooral H. VAN KOL, J. W. IJZERMAN en DE JONG hier worden genoemd.

In Mei 1936 besloten de Staten de begroting 1937 niet op de gebruikelijke wijze te behandelen, slechts werd in een vergadering door enkele leden het woord gevoerd. De voorzitter-rapporteur zette uiteen, dat men algemeen van oordeel was, dat het vrijwel nutteloos was om de begroting diepgaand te behandelen, waar gebleken was dat men in Nederland geen prijs stelde op het oordeel der Staten: beschouwingen van dit College worden door het Opperbestuur genegeerd, belangrijke aangelegenheden Suriname betreffende, afgedaan zonder zelfs het oordeel der Surinaamse Volksvertegenwoordiging te vragen. Speciaal gewezen werd op de voorgenomen Rechterlijke reorganisatie en de hervorming van de Vaartuigendienst. Bij de verdediging van het ontwerp deed de Gedelegeerde van de Gouverneur een beroep op artikel 48 van het Regeringsreglement, betogende, dat formeel de bevoegdheid van het Opperbestuur om in te grijpen vaststaat.

Met 10 tegen 2 stemmen werd de begroting verworpen.

De invoering van de Surinaamse Staatsregeling op 1 April 1937 veranderde de toestand in theorie. Met gebruikmaking van de conflictenregeling werden ingevoerd: I. het Waterleidings-

besluit (G.B. 1938 No. 33); II. het Dorpsgemeentebesluit (G.B. 1938 No. 66).

De geschiedenis van deze verordeningen moge hier — zeer in het kort — worden vermeld. Een door Gouverneur RUTGERS op 28 Februari 1930 aan de Staten ter goedkeuring aangeboden verordening, houdende verbodsbepalingen met betrekking tot watervergaarplaatsen, werd na een zeer lijvig voorlopig verslag van de Staten, waarin talrijke bezwaren werden ontwikkeld, speciaal ten aanzien van de draagkracht van bepaalde bevolkingsgroepen en de hoogte der tarieven, door de Staten op 8 April 1937 verworpen. Reeds op 29 April van dat jaar werd de verordening opnieuw door Gouverneur KIELSTRA aangeboden en in de vergadering van 28 Juni 1937 werd zij weer verworpen. Bij K.B. van 22 Februari 1938 werd krachtens artikel 100 derde lid der Surinaamse Staatsregeling het „Waterleidingsbesluit" vastgesteld.

Geheel anders is de geschiedenis van het Dorpsgemeentebesluit. De Staten hadden in het ontwerp een wijziging gebracht, tot strekking hebbende instelling, wijziging en opheffing van een dorpsgemeente bij verordening te doen geschieden en niet bij besluit, zoals de Gouverneur had voorgesteld, welk voorstel het College in strijd met de Staatsregeling achtte. De Gouverneur, gebruik makende van de hem bij de Staatsregeling toegekende bevoegdheid, kondigde de verordening *op eigen gezag* en verantwoordelijkheid af. De Staten, gebruik makende van de bevoegdheid hun in het derde lid van artikel 101 van de Surinaamse Staatsregeling toegekend, wendden zich tot de Kroon en hadden volledig succes. Het Opperbestuur stelde de verordening bij Algemene maatregel van bestuur vast, in overeenstemming met de zienswijze der Staten. Politiek had deze overwinning geen gevolgen; de Gouverneur bleef aan.

Op 10 Mei 1940 trad de oorlogstoestand in, als gevolg waarvan de Gouverneur, gebruik makende van het recht hem toegekend in artikel 31 en 32 der Staatsregeling, verschillende „Maatregelen" invoerde.

Ontstemming verwekte de invoering van de Aziatische Huwelijksverordeningen (G.B. 1940 No. 149 en 150), die tot twee malen door de Staten verworpen waren, alsmede de overgang van bevoegdheden welke aan de Commissaris van Politie en andere autoriteiten toekwamen, op de Districts-Commissaris van Paramaribo (G.B. 1940 No. 70).

Over de vraag of de Gouverneur een juist gebruik van zijn

macht heeft gemaakt door het uitvaardigen van de maatregelen krachtens genoemde artikelen, zijn interessante beschouwingen geleverd. Hierop kan in dit artikel niet worden ingegaan.

Ook nu eenzijdige regeling bij K.B. onmogelijk is, zullen in de toekomst conflicten tussen Bestuur en Staten niet uitblijven. De behandeling van het Kiesreglement in 1948 heeft dit wel aangetoond. Geruststellend is daarbij, dat Gouverneur HUENDER op 8 December 1948 aan de Staten schreef, dat geen stappen zullen worden genomen om dit reglement bij Algemene Maatregel van Bestuur te doen vaststellen en daaraan toevoegde: ,,De motieven, welke tot deze beslissing leidden, zijn vooral en met name te vinden in de overtuiging, welke ook bij mij leeft, dat het tijdstip is aangebroken, waarbij inwendige aangelegenheden behoren te worden geregeld door de locale Surinaamse Wetgever, zelfs al bestaat niet in alle opzichten overeenstemming van inzichten."

SUMMARY

The author states that Suriname now being autonomous, in as much as regards the internal affairs of the country, government by Royal Decree is now a thing of the past.

A. J. J. DE NEEF when upholding in 1915 his thesis at the Leiden University, gave a summary of cases in which the Royal Government acted as legislator in regard to internal affairs of Suriname. In the present article DE NEEF's survey is supplemented by the cases after 1945; at the same time the legal basis of the intervention is explained. A summary follows of all Royal Decrees put into effect in Suriname from the year 1915 until the year 1937, with the history and back ground of some of them.

How the local representative body in many cases took exception to this intervention is related in this article, as also how Governor VAN HEEMSTRA exposed the evils which arose from the peculiar interrelation between the minister of the crown for the Colonies and the representative of the Crown abroad.

Two other governors are mentioned, prof. KIELSTRA in regard to a conflict during his administration and dr HUENDER as an advocate of homerule for Suriname, in all matters of internal character.

EMILY HAHN'S BOEK OVER APHRA BEHN, ROMANTIEK EN FEITEN

DOOR

JOHANNA FELHOEN KRAAL

„PURPLE PASSAGE"

De West-Indische Gids is niet de plaats om de (ongetwijfeld aanwezige) literaire kwaliteiten van EMILY HAHN's *Purple Passage* [1]) te beoordelen, noch om de polemiek tussen Clio en Hermes voort te zetten die in de proloog in verzen sprekend ten tonele worden gevoerd. Hierin, en niet minder door de keuze van de titel [2]), beslist de schrijfster voor het goede recht van een auteur om in een historische roman „fair imagination" tenminste een gedeelte der bladen vol te laten schrijven. En aan eventuele critiek wordt daarmee bij voorbaat de wind uit de zeilen genomen.

Dat de „lady both famous and fantastic", zoals zij op de omslag wordt genoemd, toch en opnieuw in *De West-Indische Gids* verschijnt zal de lezers niet verwonderen, zodra zij beseffen dat het om APHRA BEHN gaat.

Deze veel omstreden Engelse roman- en toneelschrijfster uit de zeventiende eeuw heeft reeds vele pennen in beweging gebracht; de Hollandse daarvan niet in de laatste plaats wegens de vraag of zij werkelijk enige tijd in Suriname heeft doorgebracht. Dr H. D. BENJAMINS en W. R. MENKMAN hebben zich in een viertal artikelen [3]) bezig gehouden met hetgeen uit haar eigen werken

---

[1]) *Purple passage*, Doubleday & Company, Inc., New York, 1950, 268 pp. ($ 3.00). Engelse editie: *Aphra Behn*, Jonathan Cape, London, 1951 (12/6).

[2]) „Purple passage, also purple patch: A passage conspicuous for brilliancy or effectiveness, in a work that is characteristically dull, commonplace, or uninspired; often, a piece of obtrusively ornate writing." *Webster's new international dictionary of the English language.*

[3]) H. D. BENJAMINS, Een koninklijke slaaf in Suriname. Roman door

te putten valt over het leven van APHRA BEHN en met de controversen die daaruit tussen verschillende historici zijn gerezen: haar naam, haar afkomst, de omstandigheden die haar naar Suriname zouden hebben gevoerd, de mogelijkheid dat zij uit eigen ervaring een en ander zou hebben beschreven. Haar novelle *Oroonoko, or the royal slave* is in vertaling in de eerste jaargang van dit tijdschrift opgenomen [1]). De episode uit het leven van APHRA BEHN die EMILY HAHN in Suriname laat spelen is ook ten dele gebaseerd op de gegevens die Aphra zelf in dit stuk heeft verwerkt.

Maar de hedendaagse schrijfster, als vrouw van haar tijd, is heel wat reëler dan de wel zeer romantische voorgangster en zij heeft van de omstandigheden een voor moderne lezers plausibel verhaal gemaakt. Men kan hierbij de algemene vraag opwerpen in hoeverre het mogelijk is zich te verplaatsen in een geheel andere eeuw en of een auteur niet altijd gedwongen is slechts eigen ervaringen te projecteren in het beeld dat hij van vroeger leven schildert.

Voor EMILY HAHN's her-schepping van een leven in een periode van oorlogen, revoluties, verzet, spionnage en contra-spionnage, van een leven bovendien dat veel bewogen is geweest — zowel van plaats als van hart — geldt deze vraag evenzeer. Zij heeft wijs gedaan niet te insisteren op de technische moeilijkheden van de vele plaats-verwisselingen in APHRA BEHN's leven noch op de puzzles van „huishoudelijke" aard die deze moeten hebben meegebracht. De gegevens zijn waarschijnlijk ook te schaars geweest en, ondanks de grondige studie van de periode en APHRA's naaste omgeving die de schrijfster heeft gemaakt, houdt haar vie romancée een enigszins gesyncopeerd karakter.

In dit boek begint APHRA AMIS' leven als opstandig en leergierig meisje, met haar moeder en broer, wonend bij oom en tante JOHNSON in Wye, Kent, royalisten in de na-dagen van

---

Aphra Behn. Aanteekening betreffende de schrijfster. *W. I. Gids* jrg. *1* dl. *1*, 1919, p. 474–476, met portret. Nog eens: Aphra Behn. *W. I. Gids* jrg. *2*, 1921, p. 517–536. Is Aphra Behn in Suriname geweest? *W. I. Gids* jrg. *8*, 1927, p. 451–462. — W. R. MENKMAN, Suriname in Willoughby's tijd. *W. I. Gids* jrg. *26*, 1944, p. 1–18. Zie ook „Suriname van 1651 tot 1668", een hoofdstuk uit JAMES A. WILLIAMSON's *English colonies in Guiana and on the Amazon*, vertaald door NELLY E. VAN EIJCK-BENJAMINS, *W. I. Gids 8*, 1926, p. 1–36, speciaal noot 3 op p. 2.

[1]) De geschiedenis van den koninklijken slaaf. *W. I. Gids* jrg. *1* dl *1*, 1919 p. 477–495; dl *2*, 1919 p. 52–70, 1920 p. 339–360, 443–462.

Cromwell's bewind. Hiermee wordt voor de naam-kwestie, die ook dr BENJAMINS bezig hield, een aardige oplossing gevonden.

Later in Londen ontmoet zij in het theater WILLIAM SCOT, zoon van THOMAS, een der „regicides". Als WILLIAM bij de restauratie moet vluchten gaat APHRA mee naar Holland. Zij (of EMILY HAHN?) houdt niet erg van Den Haag, maar zolang SCOT in het verzet werkt heeft ze genoeg emoties te beleven.

Nadat THOMAS SCOT zich heeft aangemeld en geëxecuteerd is, vertrekken WILL SCOT en APHRA als Mrs SCOT naar Suriname. Wij vinden hen terug, met haar moeder, bij aankomst in Torarica, waar APHRA kennis maakt met muskieten en met alle groten van de plaats tijdens het bewind van gouverneur BYAM: JEREMY PIERSON, ROBERT SANDFORD, de manager van Lord WILLOUGHBY's plantage Parham: JOHN TREFFRY met zijn negerslaaf CAESAR (= Oroonoko). Zij reizen gezamenlijk de rivier op en de SCOTS gaan door naar het huis van Sir ROBERT HARLEY: St. John's Hill. Tussen deze plantage — waar zij bezoeken krijgen van o.a. captain MARTIN en DAVID NASSY [1]) — en Parham, waar SCOT bij TREFFRY gaat werken, speelt APHRA's Surinaamse leven, waarbij CAESAR steeds een rol heeft als boodschapper en vertrouwde [2]). Totdat hij met alle plantage-slaven wegloopt, achterhaald wordt door BYAM en een inderhaast opgeroepen „militia" waar SCOT zich bij voegt.

De „purple patch" komt hier nog eens in andere woordspeling naar voren, wanneer SCOT in het gevecht met de weglopers een zweepstriem over het voorhoofd oploopt.

De beschrijving van deze hele episode en de gruwelijke executie van CAESAR is grotendeels overeenkomstig APHRA BEHN's eigen

---

[1]) "who had crossed the forest into the colony from Brazil" zegt EMILY HAHN over DAVID NASSY (p. 105). Hoewel het, volgens de heer MENKMAN, niet geheel onmogelijk lijkt, is het niet gelukt in het *Essai historique* of bij OPPENHEIM enige aanwijzing te vinden dat kolonisten die Brazilië verlieten toen de Portugezen dit op de Hollanders heroverden, over land naar Suriname zijn gegaan. Van DAVID NASSY zelf zegt het *Essai historique* (Beschrijvinge, p. 40) „Het was in deezen tijd [nl. na 1644], dat David Nassy, zijne Familie en deelgenooten, reeds gewend aan het klimaat van Brazil en den vermoeienden Landbouw, het besluit namen, zich opnieuw in Amerika neder te zetten".

DAVID NASSY kreeg in 1659 van de West Indische Compagnie een patroonschap voor het eiland Cayenne „ofte andere Plaatsen aan de wilde Kust van West-Indiën. . ." (Beschrijvinge deel 2, p. 93).

[2]) Hierbij kan worden opgemerkt hoezeer ook ALBERT HELMAN in *De stille plantage* de rol van de hoofdslaaf op gelijksoortige wijze psychologisch heeft verwerkt.

relaas in het verhaal van Oroonoko. En het is goed dat wij ons nogmaals de merkwaardigheid realiseren van een schrijfster in de zeventiende eeuw, die de onmenselijkheden van de slavernij als zodanig ziet en de woordbreuk van de blanken tegenover de achtervolgde slaven aan de kaak stelt. Maar ook hier heeft EMILY HAHN de omstandigheden en het tussenspel voor de hedendaagse lezer psychologisch aannemelijk gemaakt. Zo wordt APHRA's weigering om, na deze ervaringen, bij SCOT te blijven verklaarbaar en daarmee haar huwelijk met BEHN, een Hollander die tijdelijk in Torarica vertoeft. Zeer menselijk ook en begrijpelijk, hoe APHRA BEHN tenslotte toch weer met SCOT wegloopt wanneer deze opnieuw om zijn schulden moet vluchten en naar Europa teruggaat.

De scène verlegt zich nogmaals naar Holland, waar nu de bannelingen, als vóór hen de royalisten, „gevestigden" zijn geworden, met Hollandse vrouwen getrouwd. Weer toont APHRA zich niet thuis te voelen in ons kille klimaat en, zodra er een kans is, gaat zij naar Londen, om haar hart op te halen aan toneel en voor WILLIAM SCOT's gratie te pleiten. Hier komt zij in aanraking met vele beroemdheden van de theaterwereld: NAN MARSHALL aan wie zij een Indiaanse verentooi uit Suriname geeft (cf. *Oroonoko* p. 478); JOHN HOYLE, TOM KILLIGREW.

De mogelijkheid van gratie voor SCOT wordt min of meer afhankelijk van zijn diensten als contra-spion en APHRA zelf krijgt een opdracht om in Antwerpen de Engelse secret service te helpen. Zij slaagt hierin niet, ook niet in samenwerking met SCOT die kort daarop in Holland voor schulden gevangen wordt gezet. Pas als het haar gelukt is hem vrij te krijgen, is zij ook definitief bevrijd van haar gebondenheid aan SCOT.

En dan terug in Londen en zelf niet in staat haar schulden te betalen — de gevraagde vergoeding voor de Antwerpse diensten blijven uit — vindt zij op het kritieke moment een nieuwe lover in JOHN HOYLE. In de wereld van het theater leeft zij verder en de lezer eindigt met de emoties bij de eerste opvoering van APHRA BEHN's toneelstuk *The forced marriage*.

Alleen in de epiloog, die het opschrift citeert van de steen waaronder APHRA BEHN in de Poets' Corner van Westminster Abbey begraven ligt, wordt een jaartal genoemd (1689). Met de vermelding van CROMWELL en de restauratie, de toespelingen op de oorlogen tussen Engeland en de Republiek in de roman zelf, is dit de enige indicatie voor een argeloze lezer, die nooit van APHRA BEHN heeft gehoord, van de tijd waarin haar leven

zich afspeelde. Een groter detailkennis van de Engelse geschiedenis dan men van Nederlanders in het algemeen kan verwachten wordt verondersteld, maar de kleurige milieuschildering en de knappe techniek van EMILY HAHN maken het boek ook voor niet historisch geschoolden zeer leesbaar.

Het is zeker niet haar schuld dat APHRA BEHN in de Engelse letterkunde meer bekendheid geniet dan in Holland en de handschoen, die zij Nederlandse onderzoekers toewerpt om in de Hollandse West-Indische archieven te delven naar nadere gegevens, moge bij gelegenheid worden opgeraapt.

Hoe dit zij of worde, de huidige biografe is er in geslaagd een levend portret te tekenen van een vrouw die een voorloopster is geweest in de strijd voor onafhankelijkheid van vrouwen en slaven beide, terwijl zij zelf in haar werk het voorbeeld heeft gegeven van een gelukkige „forced marriage" tussen de muze der historie en Hermes, „god of rogues and liars".

FEITEN EN VRAAGTEKENS

Ziehier wat EMILY HAHN zo vriendelijk was uit Engeland te schrijven, op mijn vraag iets te willen mededelen over de gegevens waarop zij haar roman heeft gebaseerd.

Nothing new about the Englishwoman APHRA BEHN (1640–1689) has been discovered for many years. Because she was (perhaps) married to a Dutchman, the interested English or American scholar feels, admittedly unreasonably, that nothing fresh is likely to be discovered on this side of the Channel, and that it is up to Holland to carry on the search. Yet more, perhaps, has been done in Holland than here. Dutch scholars are at home with the English language, whereas few English people can read Dutch, and those who work on this problem in Holland can claim to know as much as we do, and probably more than we do, about the few scraps of information that have been dredged up in British history. Such scholars will be interested in the paper published by an American, HARRISON GRAY PLATT Jr., in the *Publications of the Modern Language Association*, Number *49*, for 1934. Mr. PLATT wrote this article as a doctor's thesis for the John Carter Brown University, where the library has a good collection of North American maps of the seventeenth century, including those of the West Indies [1]). Because I used his theory as a skeleton for my novel, I shall refer to this paper in detail.

True primary source-material is scarce. We cannot accept as gospel Mrs. BEHN's alleged autobiographical data which occurs in her best-

[1]) Zie de bij dit artikel gereproduceerde kaart.

known work, the novelette *Oroonoko*. Some of the details probably bear a certain relation to the truth, but that is as far as it is safe to go. For hard and fast material there are the letters written from Antwerp, and a few evidently written in London; these are in the Calendar of State Papers. The anonymous biography published seven years after her death is vague.

It is fairly certain, however, that APHRA BEHN was born at Wye, and that her family name is AMIS. Dr BENJAMINS maintains that the only indication that the APHRA BEHN of the plays was APHRA AMIS, baptized at Wye, is the similarity of the Christian name [1]). However, GOSSE discovered a note made by ANNE, Countess of WINCHELSEA, in the margin of a book of POPE, stating that Mrs. BEHN was the daughter of a barber at Wye, near Canterbury. It is easier to accept APHRA AMIS as APHRA BEHN than to presume two coincidences; that there were two girl babies of the same age named APHRA, and that both were born at Wye.

Perhaps, as I have said, APHRA AMIS married a man from Holland whose name was BEHN. Her biographer says so, and there is no other explanation given by contemporaries of her acquisition of the name, but there is absolutely nothing known about this man. Her connection with Holland, as far as we know, consisted of the work she did for the Intelligence service under Charles II, when she went to Antwerp and sent back reports based on information supplied by a man named WILLIAM SCOT. In these reports she called herself Astrea, and SCOT was known as Celadon.

PLATT's theory, very briefly, is this: APHRA ran away from England with SCOT, at the time of the Restoration, when she was twenty. (SCOT was the son of a regicide — this is not theory, but fact — and had worked during the Interregnum as an intelligence agent under THURLOE. He was evidently often in debt.) The lovers went to Surinam, which at the time served as refuge for Commonwealth fugitives, just as it had been a refuge for Cavaliers.

There is no mention of APHRA nor of SCOT by their own names in Surinam records, but PLATT refers to a letter from one of the officials there, in the Willoughby papers, about ,,Astrea and Celadon'' and how they left the colony in 1663/4 (*West Indies and Guiana, 1623–1667*, Hakluyt Society, Series *2*, Vol. 51, p. 191).

Mr. PLATT retorts to the BERNBAUM articles [2]) that APHRA's obvious cribs from GEORGE WARREN's *Impartial description of Surinam* need not indicate that she herself was never there, as it would be only natural that she would wish to refresh her memory after an absence of twenty years. Her greatest distortion, he thinks, is that she claimed to have gone to Surinam as the daughter of a deputy governor, rather than as a fugitive's mistress.

In my novel I have taken many liberties wherever I came across a blank in the facts as we know them, and there is more blank than fact in the life of APHRA BEHN. I used Mr. PLATT's theory, and where this

---

[1]) Zie *W. I. Gids 8*, 1927, p. 456, 2e alinea.

[2]) Deze worden uitvoerig besproken in de hiervoor genoemde artikelen van BENJAMINS.

fell short I improvised, concentrating on what I could learn of Surinam and the slaves there. I found MELVILLE HERSKOVITS' *Suriname folklore* suggestive and helpful, though it is about modern Bush Negroes. STEDMAN'S *Voyages*, though it is of a period a century after APHRA'S life, also helped. Material on the slave-trade is to be found in SAMUEL OPPENHEIM'S *An early Jewish colony in Western Guiana*, 1658–1666.

Readers of *Oroonoko* will no doubt recall the significant trivialities of the Negro hero's vocabulary. Mrs. BEHN says that he called white people ,,Backearary''. To this day Negroes in the southern States of America, and in Jamaica and other West Indian regions, refer to white people as ,,Buckra''. Oroonoko called children ,,picaninnies'' as Negroes in the Western world still do. He claimed to be a King; so do many transplanted African Negroes even today. Professor BERNBAUM to the contrary notwithstanding, I am sure that Mrs. BEHN talked at length with some African slave in Surinam.

Who was BEHN? There seems to be no trace. There are BEHNS in the United States, and they believe themselves to be of Dutch extraction. One family (which incidentally claims to be descended from APHRA BEHN, though they have no proof or firm tradition for this belief) came to the States from St. Thomas in the Virgin Islands. May APHRA possibly have met BEHN in Surinam? Long before the colony became Dutch, many Dutchmen traded and visited there. Did she bear a child in the West Indies? Or did she meet BEHN in England or in Holland? The answer may lie in Dutch colonial archives.

EEN ENGELSE KAART VAN SURINAME UIT 1667

Een fotocopie van de kaart van Suriname, die EMILY HAHN eveneens heeft gebruikt als materiaal voor haar roman *Purple Passage* heeft de schrijfster welwillend ter beschikking gesteld van *De West-Indische Gids*. Het origineel berust in de John Carter Brown Library te Providence, Rhode Island, welke bij monde van dr LAWRENCE C. WROTH toestemming voor de reproductie verleende. Een andere fotocopie bevindt zich thans in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.

Om technische redenen was het nodig de foto voor de reproductie over te tekenen. Hierbij moesten de in het origineel geschreven namen van de plantages en de bijschriften worden weggelaten daar zij bij de verkleining onleesbaar zouden zijn. De namen der plantages werden vervangen door nummers, die corresponderen met bijgaande lijst; men lette er op dat de figuren die de plantagehuizen aanduiden van verschillende grootte en soort zijn. De nummers zijn zoveel mogelijk ,,riviersgewijze'' aangebracht, hoewel niet geheel consequent volgens het systeem van rechter en linker oever. De namen van andere aanduidingen zijn door letters vervangen. De bijschriften volgen hier.

Naast de passer, bovenaan rechts staat:
A discription of the Coleny of Surranam in Guiana
Drawne in the yeare 1667
the planters names as they are settled in their
Plantations in the Severall parts of the Cuntry: the land is low and very full of woods: its very Bad Travelling from one Plantation to an other without Boats.

Onderaan links is te lezen:
Thes figers singnifie the fathams of water; the Rivers mouth Lys in the Latt. of five degres & feivety minuts north: the tid Ebbs and flowes Eight foot and keeps its Course and Runs as Strong as at Graves End: it is at High water on the Chang[e] day of the mone: at fower of the Clocke: in the Rivers mouth The winds Blowes at East generally in the day times a stronge Gale. It Raines much in ye months of November, decemb^{r} January & February/March & Aprill & May & June ar dry: July & August Raine much: September & october ar dry.

De kaart is met de hand getekend; dit zou er op kunnen wijzen dat we met een unicum te maken hebben, terwijl het jaartal 1667 mogelijk een indicatie is van vervaardiging ten behoeve van de overdracht van Suriname aan de Hollanders. Op mijn vraag of er in verband met het origineel aanwijzingen hierover te vinden zijn, antwoordde dr WROTH het volgende:

„This map came to the John Carter Brown Library as one element in a great mass of business papers, charts, and other materials arising from the mercantile operations of the Brown family of Providence for the past two hundred years. From relatively early in the eighteenth century through the period of the American Revolution the Browns were engaged in the Surinam trade".

„The map is drawn, colored, and lettered by hand upon a sheet of vellum of irregular size [1]). The map does not seem to me to have any political implications, though the coincidence of its date, 1667, with the date of the Treaty of Breda seems to suggest that it was made with the current discussion in view. It could have been done for the information of the Lords of Trade or some other committee concerned with colonial matters or with the negotiation of the treaty. On the other hand, it has the appearance of a good many maps of the period drawn for the information of mariners and of those trading to the colonies. The marking of the fathoms and of the channel entering the Surinam River and the location of the various English plantations throughout the colony seem to suggest that purpose behind the map".

Ter vergelijking met de thans gereproduceerde kaart van 1667 moge gewezen worden op een gedeelte van een kaart uit 1671 dat zich in de collectie van het Algemeen Rijksarchief bevond. Het origineel is verbrand op de Parijse tentoonstelling 1931. Achter op de foto-copie aanwezig in de Centrale Boekerij van het Koninklijk Instituut voor de Tropen (nr. Suriname 729) staat getypt: ,,Caerte ofte Vertooninge van de Rivieren van Suriname en Commewijne met verscheyde creken uyt deselve spruytende, als Para, Surinoo en Cottica ende ander meer, gelijck die nu tegenwoordich bewoont werden. Anno 1671. Algemeen Rijksarchief nr. 1666".

Dit stuk toont enkele der zelfde namen van plantageeigenaren als op de kaart van 1667; bij sommige staat de oude naam en daarachter: nu...

Op deze kaart (foto) van 1671 staat Joodse Sijnagogn ongeveer op de plek waar de Engelse een dubbel huis tekent met het bijschrift ,,Jews". Volgens het *Essai historique* is een kleine synagoge in 1672 gebouwd (de grote op een andere plaats in 1685). OUDSCHANS DENTZ, *De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden-Savanne*, Amsterdam 1927, p. 13, wees er reeds op dat de eerste synagoge gebouwd moet zijn tussen 1665 en 1671.

Voorts zijn voor vergelijking van belang de kaart uit 1686 gereproduceerd bij het artikel van KNAPPERT, ,,De Labadisten in Suriname" (*W.I. Gids 8*, 1926, tegenover p. 208) en de kaart in HERLEIN, *Beschrijvinge van de volk-plantinge Zuriname*, Leeuwarden, 1718, tegenover p. 1, door A. MAARS vervaardigd.

Men lette er op dat Braamspunt op de kaart van 1667 Byams pointe heet [2]), kennelijk naar de Engelse gouverneur die van 1654 tot de overgave in de kolonie van Willoughby het bewind voerde. Het *Essai historique* (in vertaling: *Geschiedenis der kolonie van Suriname*, 1791, p. 47) vermeldt dat deze plek Parhams-Punt of Kaap Willoughby van Parham werd genoemd, ,,waarvan men daarna, door verbasteringe, heeft gemaakt Bramspunt". Het gedeelte van de kaart van 1671 mist de kust en de riviermond. Op de kaart in HERLEIN komt Brams Punt voor, op die van DE LAVAUX is geen naam vermeld bij deze plek.

In *Cultureel Indië* 1946 p. 43 verscheen een artikel van FRED. OUDSCHANS DENTZ ,,Capitulatie en bevrijding van Suriname in de 17de, 18de en 19de eeuw". Hierin komt als afb. 4 een reproductie voor van een gezicht op Braamspunt, vlak boven de beschrijving van het eskader van vice-admiraal VAN BRAAM dat eind 1815 naar Suriname voer in verband met de overneming van het gezag door de Nederlanders van de Engelsen. De door de auteur waarschijnlijk ongewilde suggestie die van deze ,,opmaak" uitgaat, als zou Braamspunt naar VAN BRAAM heten, wordt voldoende ontzenuwd door de oude kaarten.

Een ander voorbeeld van naamsverbastering vinden we op deze kaarten ten opzichte van de Mott-kreek. Bij de Engelsen heet deze in 1667 Mud-Creeke; de Labadisten noemen hem in 1686 Mott-cr.; HERLEIN (MAARS) zet bij het water Cottera Stroom en bij een huis aan de oever Mot.

---

[1]) Volgens de foto heeft het origineel een trapezium-vorm, waarvan de basis ongeveer 60 cm breed is en de hoogte $\pm$ 63,5 cm ($23^3/_4 \times 25$ inch)

[2]) Zie *Purple passage*, p. 83

o Penemica
x Leekes
1 Tom Apatibo
2 Merimato
3 Meruimo
4 Orutobere
5 Hunter
6 Read
Brecton Creeke
7 Oxenbrigh
8 Rimo
9 Lerms
10 Amatembo
11 Oronomobbo
12 Comerilho
13 Ja[bo] (?)
14 Armatam = (bo?)
15 Supemica
16 Inica
17 Pucabetre
18 Putaga
19 Tabeta
20 Tobago
21 Ponama
22 Opegetanda
23 Egerton
24 House
a Monereca
25 Cuit
26 Price
27 Newington
28 Bride
29 Hollis
30 Marawaribo
Indian Towne
31 Indians Yambo
32 Laila
33 Windall
34 Pramarico
Indians
35 Packawara
36 Onaracabe
37 Japea
38–104 LtGen. Byam
39 Otapei
40 Waaperre
41 Bruning
42 Hutton
43 Finch
44 Allen
45 Sergeant
46 Stark
47 Smith
48 Wembleton
49 Forrest
b Funck Tree
50 Otuma
51 Pacomca (?)
52 Cowaco
53 Carchebo
54–61 Westrope
55 Symmons
56 Hart
57 Curtis
58 Williams
59 Maxwell
60 Straunge
61 zie 54
62 Titus
63 Vrpith
c Houghton hill
64 Burdon - Gewa-
non (?)
65 Render
d Armadille hill
e Kirton Creeke
66 Delaware
67 Scotsmen
68 Colison
69 Raudon
70 Limbry
71 Story
72 Lambert
73 Slade
77 Perry
75 Sanford
Sr. Rob. Harley
76 Mushart
77 Lee
78 Adamson
79 Smith
80 Gaudre
81 Manton and Nor-
ris
82 Dodd
83 English
84 Parrham hill
85 Hargrove
86 Hargrove
87 Scattergood
88 Minnicks
89 Rous
90 Masey
91 Carpenter
92 Minnicks
93 Clerke
94 Nasserer
95 Gavy
96 Desijlra (sic
f Black Creeke
97 Ely
98 Jews
99 Fines
100 D. Casseres
101 Nunes
102 Chace
103 Griffin
104 zie 38
105 Peirson
106 Browne
107 Hibbart
108 Defanseca
109 Millard
110 Mesa
111 Pereira
112 Peirson
113 Thurston
114 Holland
115 Bligh
116 Kingsland
117 Region
118 }
119 } Toorarica
120 } the towne
121 }
122 Stantor
123 Ropamica
124 Eggron
125 Washington
126 ———
127 Parker
128 Cumingha
129 Clayton
130 Watkins
131 Dullen
132 Fennell
g Red Rock
133 Lark
134 Creeke
135 Leech
136 Gray
137 Colvill
138 Banister

139 Noelia (?)
140 Thorne
141 Stalworthy
142 Gaude
143 Walke
144 Barre (?)
145 Samon
146 Shettleworth
147 Champion
148 Byam
149 Frauno
150 Gauet
151 Rowlins
152 Rediforde
153–154 Hocton
155 Samon
156 Gies
157 Smith
158 Atkinson
159 Denton
160 Heath
161 Hunt
162 Martin
163 Pilgrim
164 Humphries
165 Elsing
166 Darnell
167 Wason
168 Davies
169 Noelia wharfe
170 Bruming
171 Render
172 Wyatt
h ye Fort
173 Ranier
174 Whood
175 Clark
176 Hootiman
i Tygers hoole
177 Blank
178 ———
j Red Bancke
k Flatts
l ye Windward Chanell
m ancle
n Brakers
o y^e medle Ground
p Leward Channell
q Leward bay
r Devels point
s Il. p.(?)
t The sea coast is all drownded land noe Goeing ashore Bewe ỹ River of Sarranam and ỹ River of Surramica
u The Sea Coast to windward of Surrinam River

SUMMARY

The well-known American author EMILY HAHN (= Mrs. CHARLES BOXER) has written a biographical novel on the equally famous seventeenth century English playwright APHRA BEHN. The few facts known about the life of APHRA BEHN and, especially the question whether her short story *Oroonoko, or the royal slave* may possibly have been based on personal experience in Surinam, have given rise to many controversies. Dutch historians (BENJAMINS and MENKMAN) have written on this subject in *De West-Indische Gids* (see note 3 on p. 143).

After a short survey of the contents of Miss HAHN's novel her own remarks on the material she used are published (p. 147–149). A 1667 map of Surinam which Miss HAHN equally used is reproduced with the consent of the John Carter Brown Library, Providence, Rhode Island. For details about the original map see p. 150. The plantation names and other inscriptions have been transcribed in the list on p. 152–153.

POLITIEKE ONTWIKKELING IN SURINAME NA DE INWERKINGTREDING DER INTERIM-REGELING

DOOR

E. TUYL SCHUITEMAKER — VAN STEENBERGEN [1])

A DE PARTIJEN

De politieke partijen ontstonden vrijwel tegelijk met de naoorlogse autonomie-beweging.

De eerste groeperingen ontstonden in Hindostaanse en Javaanse kringen. In Mei 1946 vormde zich de *Moslem Partij Suriname*, een politieke organisatie van Mohamedanen. Het jaar daarop werden verschillende partijen door Hindu's en Javanen opgericht: de *Hindu Partij Suriname*, de *Hindu-Javaanse Politieke Partij*, de *Hindu Oranje Partij*, de *Kaum Tani Persatuan Indonesia* en de *Pergerakan Bangsa Indonesia Surinam*. Het streven der Indonesische partijen is gericht op welvaartsverbetering voor de Indonesische bevolkingsgroep en hun uiteindelijk doel is de terugkeer naar Indonesië mogelijk te maken voor iedere Indonesiër die dit wenst; men tracht de band met Indonesië te behouden en zich zoveel mogelijk afzijdig te houden van de Surinaamse politiek.

In 1949 gingen de Moslem Partij, de Hindu Partij en de Hindu-Javaanse Politieke Partij een fusie aan, en werd de *Verenigde Hindustaanse Partij* opgericht. Aan deze organisatie was geen lang leven beschoren want in 1950 kwam het tussen Hindu's en Moslemleden tot een scheuring in verband met de NPS kwestie (zie onder B). De naam „Verenigde Hindustaanse Partij" werd gehandhaafd voor de organisatie der na deze scheiding overgebleven Hindu's onder leiding van de heer LACHMON.

In hetzelfde jaar werd een nieuwe Hindostaanse partij opgericht, de *Congrespartij*; doel: een democratisch-socialistische maatschappij. Ook de Javanen vormden een nieuwe partij in 1949, de *Perhimpunan Kemadjuan Rakjat Indonesia*, opgericht door vroegere leden van de Kaum Tani Persatuan Indonesia, die geen vertrouwen meer stelden in hun vertegenwoordigers in de Staten, de heren SOEMITA en KARAMAT ALI. Andere Indonesische organisaties zijn: de *Shahabatul Islam*, de

---

[1]) Bijdrage van het Documentatiebureau voor Overzees Recht te Leiden. Bronnen: *De West, Beurs- en Nieuwsberichten voor de Nederlandse Antillen, Surinaams Nieuwsbulletin, Weekbericht Vereniging Bedrijfscontact Nederland-Suriname* en organen van politieke partijen. Afgesloten in September 1951.

Parhimpunan Islam Indonesia en de *Margo Oetomo* (zie de artikelen van ISMAEL in *Indonesië 4*, p. 188, en *De nieuwe Stem 5*, p. 679).

Wat de Creoolse bevolkingsgroep betreft: de Katholieken verenigden zich in de *Progressieve Surinaamse Volkspartij*, die gebaseerd is op de beginselen der R.K. godsdienst. De grote massa der Creolen groepeerde zich in de *Nationale Partij Suriname*. Een aparte organisatie vormden nog een aantal Creolen in de *Neger Politieke Partij*. Zowel de P.S.V. als de N.P.S. en de N.P.P. werden in 1946 opgericht.

In 1950 kwam het tot een scheuring in de N.P.S.; enkelen van de afgescheiden leden, de heren ELIAZER en VAN DER SCHROEF namen met de heren CALOR, DE MIRANDA, WIJNGAARDE en SCHOONHOVEN het initiatief tot de oprichting van een nieuwe partij, de *Democratische Nationale Partij*. Ook in de P.S.V. dreigden spanningen, als gevolg van de N.P.S. kwestie (zie onder B), die zich echter nog niet in een daadwerkelijk uiteengaan realiseerden; wel traden enkele leden uit de partij toen deze het besluit nam niet aan de verkiezingen 1951 deel te nemen.

Voorts moeten nog genoemd worden de *Christelijke Sociale Partij* gevormd door leden van de Broedergemeente der Hernhutters, en de *Agrarische Partij*, die opgericht werd in 1948 door landbouwende groepen der bevolking, voornamelijk ten behoeve van de verkiezingen.

B POLITIEKE MOEILIJKHEDEN

Reeds enkele maanden na de inwerkingtreding van de interimregeling op 20 Januari 1950, ontstond in Suriname grote politieke onrust die voortduurde tot in begin 1951 de Staten ontbonden en nieuwe verkiezingen gehouden werden.

Bij de eerste algemene verkiezingen in Mei 1949 behaalde de N.P.S. de absolute meerderheid en veroverde daarmee 13 van de 21 zetels in de Staten; van de overige zetels vielen er 6 toe aan de V.H.P. en 2 aan de K.T.P.I. Toch heeft de N.P.S.-fractie niet de invloed uitgeoefend die hierdoor mogelijk zou zijn geweest, daar haar leden verdeeld waren door persoonlijke veten. Op de politieke strijd, die zich in de loop van 1950 ontwikkeld heeft, is deze onderlinge vijandige gezindheid van grote nvloed gebleken.

Zo ontstond direct na de stembusoverwinning reeds wrijving doordat de heren FINDLAY en PENGEL door wisten te drijven dat fractieleden geen lid meer mochten zijn van het hoofdbestuur der N.P.S., waardoor de heren VAN DER SCHROEFF, WIJNGAARDE en ELIAZER gedwongen waren uit het hoofdbestuur te treden.

De verwijdering tussen de fractieleden werd groter en liep tenslotte uit op een scheuring in de partij door een motie van wantrouwen van de N.P.S. tegen de landsminister van onderwijs, volksontwikkeling en volksgezondheid LICHTVELD, naar aanleiding van het ontslag van de gouvernementsarts VAN OMMEREN door dezen. Na herhaalde klachten van de geneesheer-directeur over de heer VAN OMMEREN (die tevens N.P.S.-Statenlid was) wegens financieel en materieel wanbeheer en wangedrag (niet opvolgen van bevelen), werd hem tegen 4 April zijn ontslag aangezegd door landsminister LICHTVELD, nadat hij verschillende malen gewaarschuwd was. Een commissie van onderzoek, die op verzoek van

de voorzitter der N.P.S. de kwestie onderzocht, was het eens met dit besluit.

Op *10 April* nam de afdeling Paramaribo van de N.P.S. een motie van wantrouwen aan tegen minister LICHTVELD (zelf lid van de N.P.S.). De afdelingen Nickerie, Onverwacht en Osembo, la Prospérité en Coronie stonden achter deze motie; de afdelingen Marowijne, Paranam en Commewijne waren er tegen.

Naar aanleiding van de kwestie-van Ommeren werd door de Statenleden PENGEL, KOLADER, BOS VERSCHUUR, FINDLAY (allen N.P.S.-leden) en MOHAMEDRADJA (V.H.P.-lid) een interpellatie-voorstel bij de Staten ingediend betreffende de wantoestanden die bij de medische dienst zouden bestaan. De Staten aanvaardden het en op 20 April beantwoordde minister LICHTVELD de interpellatie. Bij de debatten werden felle beschuldigingen over en weer geuit. De medici werden beschuldigd van geldzucht (financieel wanbeheer), de minister van dictatuur.

Op het partijcongres van de N.P.S. op 18 Juni werd de motie van wantrouwen tegen de heer LICHTVELD van 10 April met 24 tegen 10 stemmen aangenomen. Daarop moest de motie de weg naar de Staten vinden. Het was te verwachten dat er een verwarde toestand zou ontstaan, daar verschillende N.P.S.-fractieleden tegen de motie waren.

6 Juli werd tenslotte de belangrijke dag in de politieke strijd. Op deze datum werd de motie van wantrouwen tegen minister LICHTVELD door enkele N.P.S.-fractieleden (FINDLAY, PENGEL en VAN OMMEREN) in de Staten gebracht en met 13 tegen 7 stemmen (de heer LACHMON ontbrak) verworpen. De Statenleden RAATGEVER, DE LA FUENTE, ELIAZER, WONG, BOS VERSCHUUR, LAURIERS, WIJNGAARDE en VAN DER SCHROEFF bedankten voor het lidmaatschap van de N.P.S., als tegenstanders van de motie. Zij trokken hieruit echter niet de consequentie dat zij uit de Staten behoorden te treden. Dit was voor de heren FINDLAY, PENGEL en VAN OMMEREN reden om het vertrouwen in de leiding van de voorzitter VAN DER SCHROEFF op te zeggen en ontbinding van de Staten gevolgd door nieuwe verkiezingen te eisen. Ook de Congrespartij was voor Statenontbinding, evenals de P.B.I.S. die hoopte na ontbinding een betere vertegenwoordiging van de Indonesiërs in de Staten te bereiken.

Op *7 Juli* bedankten ook de zes leden der Regeringsraad als partijlid van de N.P.S., en boden hun ontslag aan bij de Gouverneur, op grond van het feit dat er door het verbreken van de meerderheid der N.P.S. in de Staten geen één-partijregering meer kon zijn, en dat zij geen lid meer waren van de N.P.S.

In het schrijven aan het hoofdbestuur der N.P.S., waarin de leden van de regeringsraad het bedanken als lid van de N.P.S. motiveerden, werd een brief aangehaald van 14 April, waarin zij waarschuwden tegen de methoden van de N.P.S. om over de hoofden der Staten heen moties van wantrouwen tegen de regeringsraad aan te nemen. Dit noemde het schrijven onstaatsrechtelijk, daar de regeringsraad verantwoordelijk is aan de Staten en niet aan de partij, en bovendien practisch bezwaarlijk, daar de rechtsstaat in gevaar zou komen als de regering of de Staten adviezen of wilsuitingen van politieke partijvergaderingen zouden moeten opvolgen. Het feit dat de N.P.S. deze waarschuwing in de wind had

geslagen was voor de landsministers aanleiding om uit de partij te treden.

Na vele besprekingen o.a. met de voorzitter der N.P.S., de heer LIM APO, die Statenontbinding eiste, besloot de Gouverneur de Staten niet te ontbinden, en een informatieve opdracht (!) te geven aan de heren DRIELSMA en BUISKOOL om een nieuw kabinet te vormen. Het ontslag van de regeringsraad werd vooreerst in beraad gehouden.

Toen echter de Statenleden, die tegen de motie van wantrouwen in minister LICHTVELD hadden gestemd (minus de heer DE LA FUENTE, die zich hierbij niet aansloot ,en aangevuld met de heer LACHMON, dus in totaal 7 voormalige N.P.S.-leden, 4 V.H.P.-leden en 2 K.T.P.I.-leden), een coalitie vormden, waardoor een meerderheid in de Staten werd bereikt waarop de regering kon steunen, trokken de heren DRIELSMA en BUISKOOL hieruit hun consequentie, en deelden de Gouverneur mee dat zij een definitieve opdracht tot het vormen van een kabinet niet konden aanvaarden. Hierop besloot de Gouverneur het ontslag van de regeringsraad niet aan te nemen. De coalitie sprak zich uit voor een aanblijven van de oude regering, eventueel uitgebreid met enkele leden. De enige wijziging in de regeringsraad was, dat de heer DRIELSMA op zijn verzoek eervol werd ontslagen als minister van Financiën en *opgevolgd* door de heer CURRIE, wnd districtscommissaris van Nickerie.

Daar wegens het verlof van premier DE MIRANDA de ministers CURRIE en BRAKKE overbelast waren (ieder met twee portefeuilles, resp. met financiën/justitie en openbare werken en verkeer/economische zaken), was de regeringsraad voornemens het aantal ministers uit te breiden tot het door de Landsregeling gestelde maximum van 9 leden; van dit plan is echter niets gekomen.

De N.P.S. legde zich bij de nieuwe situatie niet neer. De N.P.S.-afdeling Paramaribo nam een motie van wantrouwen aan tegen de Staten die huns inziens in de toenmalige samenstelling het vertrouwen der kiezers niet meer bezaten.

Een noodlottig gevolg voor de V.H.P. van deze kwestie was, dat er ook een scheuring ontstond in deze partij; Moslims en Hindu's kwamen tegenover elkaar te staan, waardoor het politieke conflict dreigde om te slaan in een godsdienstig. De twee Moslim-leden van de V.H.P.-fractie, de heren MOHAMEDRADJA en JAMALUDDIN, schaarden zich aan de zijde der N.P.S. De tegenstelling werd nog verscherpt toen deze heren, tijdens de informatieve besprekingen die de heren DRIELSMA en BUISKOOL met de Statenleden hielden, verklaarden dat de Moslims een zetel in het kabinet zouden eisen indien dit werd uitgebreid met een Hindu.

De verhouding coalitie-oppositie werd 13 : 8, toen in de plaats van de heer DE LA FUENTE, die zijn Statenlidmaatschap opgaf, bij tussentijdse verkiezingen op 10 October een N.P.S.-lid ,de heer JUGLALL, werd gekozen. De verkiezingsstrijd hierbij was hevig en ging hoofdzakelijk tussen de onafhankelijke candidate mevrouw MONKAU-REDMOND (die gesteund werd door de P.S.V. en de D.N.P.) en de heer JUGLALL; de D.N.P. stelde zelf geen candidaat, de C.S.P. stemde op de N.P.S.-candidaat evenals de Congrespartij; van de Hindustanen-candidaat, HASAN ALI, werd weinig vernomen. JUGLALL won de strijd en dit was voor de N.P.S.-leden een aanwijzing dat de kiezers voor Statenontbinding waren. Tegenstanders van de N.P.S. wezen er echter op dat van de 35.681 kiezers te Paramaribo slechts 16.901 hun stem uitbrach-

ten. Wel was het verschil tussen de uitgebrachte stemmen op de verschillende candidaten zeer groot, resp. Juglall: Monkau: Hasan Ali = 10.038 : 5.138 : 530.

Direct na de verkiezing van de heer JUGLALL had de heer LIM APO weer een onderhoud met de Gouverneur waarin hij de wens tot Statenontbinding herhaalde. De coalitie zag in de N.P.S.-overwinning nog geen reden voor de Gouverneur om de Staten te ontbinden, daar de regering nog steeds kon rekenen op de meerderheid in de Staten. Deze meerderheid werd echter wel zeer klein toen de K.T.P.I. besloot uit de coalitie te treden: het zeteltal van de coalitie kwam hiermee op 11. De K.T.P.I. deed dit „omdat ze het niet juist achtte na de N.P.S.-stembusoverwinning de wil van het volk te negeren". Wel verklaarde KARAMAT ALI dat zijn partij niet overliep naar de oppositie: de K.T.P.I. zou onafhankelijk haar standpunt bepalen, maar in de praktijk schaarde de K.T.P.I. zich achter de oppositie, die dus over 10 stemmen beschikte.

De Statenvergadering die volgde op de verkiezing van JUGLALL was zeer rumoerig; beschuldigingen over en weer waren niet van de lucht; aan de heren PENGEL en FINDLAY werd het woord ontnomen, toen zij wederom weigerden de heer VAN DER SCHROEFF als voorzitter te erkennen.

In antwoord op het herhaalde verzoek van de N.P.S. om de Staten te ontbinden deelde de Gouverneur op *21 October* mee dat de Staten niet ontbonden zouden worden, daar de regering meende „dat Suriname in de eerste plaats voor de opbouw op economisch, sociaal en cultureel gebied, politieke rust behoeft". Voorts besloot de regering op zeer korte termijn voorstellen te doen tot herziening van het kiesreglement in de richting van evenredige vertegenwoordiging met personenstelsel, overeenkomstig een door mr BUISKOOL ontworpen stelsel (zie ad D). Na de totstandkoming van een herzien kiesreglement zouden de Staten ontbonden worden.

De reactie van de N.P.S. op deze mededeling was uiteraard afwijzend. Van Katholieke zijde betuigde men instemming met het besluit om de Staten niet te ontbinden, maar over een wijziging van het kiesstelsel was men weinig enthousiast. De P.S.V., de C.S.P. en de Congrespartij waren voorstanders van evenredige vertegenwoordiging.

Op *15 November* deelde de coalitie aan de Gouverneur mee, dat, wegens het ordeverstorend gedrag van enkele leden (waarmee de oppositie werd bedoeld) en het misbruiken van de parlementaire onschendbaarheid, vruchtbare arbeid in de Staten in het belang van Suriname niet langer mogelijk was; de coalitie was vastbesloten niet meer aan de Statenvergaderingen deel te nemen, zolang het bestaande Reglement van Orde onvoldoende voorzieningen bevatte ter handhaving van de orde in de vergaderingen.

In een op *16 November* gepubliceerd communiqué verklaarde de landsregering, dat tengevolge hiervan een vijftal wettelijke regelingen die vóór 1 Januari 1951 behandeld moesten worden niet aan de orde zouden komen. Onder deze regelingen waren er twee, nml. de begroting 1950 en de verlenging van het octrooi van de Surinaamsche Bank, waarvan de totstandkoming vóór 1 Januari 1951 absoluut noodzakelijk was, aangezien anders na 1 Januari 1951 geen betalingen uit 'sLands kas meer mogelijk zouden zijn en de circulatiebank zou ophouden te

bestaan. Daar ontbinding der oude Staten en verkiezingen voor nieuwe Staten niet vóór eind 1950 gereed zouden komen, en vergaderen in de oude Staten onmogelijk was geworden, besloot de landsregering een andere oplossing voor de moeilijkheden te zoeken. De enige mogelijkheid hiertoe zag zij in de toepassing van artikel 174 van de Landsregeling, bepalende dat, wanneer een orgaan niet of niet voldoende voorziet in hetgeen het krachtens een wet, Algemene Maatregel van Bestuur, verdrag of andere internationale overeenkomst moet verrichten, een Nederlandse wet kan bepalen welk gezag zodanig orgaan vervangt. Hiermee besloot de landsregering dus de tussenkomst der Nederlandse regering in te roepen, teneinde bij de wet een gezag aan te wijzen ter vervanging van de Staten. Taak van dit orgaan zou zijn: vaststelling der begroting 1950, verlenging van het octrooi der Surinaamsche Bank, het vaststellen van twee verordeningen over belastingen en herziening van het kiesreglement. Daarna zou tot Statenontbinding en nieuwe verkiezingen worden overgegaan.

Hier zij melding gemaakt van een artikel van mr BUISKOOL, waarin hij zich afvroeg of het staatsrechtelijk gezien wel nodig was dat de begroting 1950 en de verlenging van het Bankoctrooi vóór 1 Januari 1951 werden afgehandeld. Hij betoogde dat het, in de impasse waarin Suriname verkeerde, misschien niet ongeoorloofd was om art. 113 der Landsregeling aldus te interpreteren, dat „voorafgegaan jaar" opgevat werd als voorafgegaan dienstjaar. In dat geval zou de begroting van 1949 als basis voor 1951 kunnen dienen. Wat het octrooi betreft: de verlenging van het octrooi volgens de Surinaamse Bankwet van 1928 geschiedde op 7 November 1949 bij Koninklijk Besluit en in Juni 1950 bij landsverordening. Verlenging van het octrooi kan echter bij lands*besluit* gebeuren, omdat zij een eenvoudige daad van uitvoering is.

De oppositie reageerde met een protest tegen toepassing van art. 174; in een brief van 16 November aan de landsregering voerde de oppositie aan dat de 11 leden der coalitie behoorden af te treden, terwijl de Staten dan met de 10 oppositieleden zouden kunnen voortwerken. Naar aanleiding hiervan ontstond een polemiek tussen de heer BUISKOOL en de heer VAN DER SCHROEFF over de kwestie van het quorum in de Staten (zie onder C). Voorts eiste de oppositie in een brief aan de voorzitter van de Staten een algemene vergadering ter bespreking van het besluit der landsregering, hetgeen door de voorzitter geweigerd werd. Ook naar de Nederlandse regering verzond de oppositie een protest, waarin verzocht werd een delegatie uit Suriname te willen ontvangen ter toelichting van de situatie.

Ook de C.S.P. wees in een motie die aan het Ministerie van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen gezonden werd de toepassing van art. 174 af. De V.H.P. echter was het er wèl mee eens. Pijnlijker nog werd de toestand doordat ziekte van een coalitielid (de heer LACHMON) de verhouding tussen coalitie en oppositie op 10 : 10 bracht.

Op *27 November* voerden de landsministers BRAKKE en ZAAL een informatieve bespreking met de Heren MOHAMEDRADJA, SOEMITA en PENGEL. Hierin werd meegedeeld dat de regering bereid was af te treden indien de begroting 1950, de verlenging van het octrooi der Surinaamsche Bank en de opcenten-verordening behandeld zouden worden; daarna zou het Statencollege ontbonden worden. Daar de coalitie af-

wijzend stond tegenover het voorstel, was ook deze kans op een oplossing echter verkeken.

Op het verzoek van de Gouverneur om art. 174 toe te passen antwoordde de Nederlandse minister van overzeese rijksdelen, dat pas wanneer alle andere middelen om een ordelijk bestuur te handhaven geprobeerd en zonder effect gebleven zouden zijn, de Nederlandse regering toepassing van art. 174 kon overwegen. Zij verklaarde zich echter bereid zich door een Surinaamse delegatie voor te laten lichten.

Coalitie en oppositie stelden hierop ieder een delegatie samen om haar standpunt in Nederland toe te gaan lichten.

Bij de besprekingen die de delegaties in Nederland met minister VAN MAARSEVEEN en de West-Indische commissie van de Tweede Kamer voerden bleek wederom dat men hier geneigd was de kwestie als een interne Surinaamse aangelegenheid te beschouwen. Slechts in het uiterste geval was men bereid tot toepassing van art. 174 en dan wilde men de bevoegdheid tot wijziging van het kiesstelsel daartoe niet rekenen daar volgens de minister het kiesstelsel geen noodtoestand kan opleveren en dit bovendien te zeer zou ingrijpen in de verkregen zelfstandigheid van Suriname.

Tenslotte werd op *21 December* een overeenkomst tussen de delegaties bereikt van de volgende inhoud:

a „de delegaties verbinden zich de ontwerpen betreffende de begroting 1950, de verlenging van het Surinaamse Bankoctrooi, twee belastingsvoorzieningen en de wijziging van het Reglement van Orde met de meest mogelijke spoed af te handelen";

b „aan het oordeel van de Gouverneur wordt overgelaten of hij dadelijk daarna tot ontbinding der Staten zal overgaan. Mocht dit gebeuren dan is de behandeling van de wijziging van het kiesreglement door de oude Staten niet nodig".

De coalitie had dus haar eis tot behandeling van het nieuwe kiesreglement laten vallen, terwijl de oppositie toestemde in behandeling van het Reglement van Orde.

Ondanks dit hoopvolle resultaat dreigden er spoedig nieuwe moeilijkheden over de kwestie of de overeenkomst was bereikt op basis van Statenontbinding of niet. De oppositie wees erop dat Statenontbinding de voorwaarde was waarop zij bereid was in de Staten de aanhangige wetsontwerpen te behandelen, en dat bovendien de hele strijd der laatste maanden geen zin zou hebben gehad indien men de eis tot Statenontbinding had laten vallen. De coalitie hield zich aan het communiqué waaruit niet blijkt of Statenontbinding de basis der overeenkomst was.

Intussen hield de oppositie zich aan de afspraak en werden in de vergadering van 29 December de begroting 1950, de verlenging van het Bankoctrooi en twee belastingontwerpen aangenomen.

Na verschillende vergaderingen met regeringsraad en fractieleden deelde de Gouverneur op *3 Januari 1951* zijn besluit mede om de Staten zo spoedig mogelijk te ontbinden. De Landsministers HEWITT en LICHTVELD stelden hun portefeuilles beschikbaar daar zij het niet eens waren met dit besluit tot Statenontbinding vóórdat het kiesreglement gewijzigd was. HEWITT bleef op verzoek van de Gouverneur zijn werkzaamheden vervullen tot de nieuwe verkiezingen, zodat het kabinet niet

aangevuld behoefde te worden, terwijl voorts de portefeuille van onderwijs en volksgezondheid werd verdeeld onder de ministers ZAAL en HEWITT.

De coalitie protesteerde ernstig tegen het besluit en sprak scherpe afkeuring uit over de ministers ZAAL, BRAKKE en CURRIE, die bereid waren geweest het besluit van de Gouverneur te contrasigneren.

De regeringsraad legde in een uitvoerig communiqué van *5 Januari '51* een verklaring af over de gebeurtenissen die geleid hadden tot het besluit om de Staten te ontbinden. Geconstateerd werd dat het communiqué van 21 October (Statenontbinding na wijziging van het kiesstelsel) door de feiten achterhaald was en dat het na de besprekingen der delegaties in Nederland duidelijk was dat Nederland zich, ook indien art. 174 werd toegepast, niet zou bezig houden met wijziging van het kiesreglement, zodat de oppositie gevoeglijk aan kon nemen dat, zelfs bij toepassing van art. 174, Statenontbinding onmiddellijk zou volgen. De inhoud van de op 21 December tussen de delegaties bereikte overeenkomst moest dan ook in het licht van het voorgaande worden beschouwd.

Op de beslissing der drie landsministers die besloten hadden het ontbindingsbesluit te contrasigneren zijn verder van invloed geweest:

1 de verklaring die de leider der coalitie-delegatie LICHTVELD voor zijn vertrek uit Nederland had afgelegd (nml. dat er geen overeenstemming was bereikt en dat wijziging van het kiesstelsel vóór Statenontbinding noodzakelijk was, aangezien het bestaande systeem partij-dictatuur in de hand werkte);
2 de wankele positie van de coalitie (die o.a. bleek uit het feit, dat de op 4 Jan. uitgeschreven huishoudelijke vergadering ter behandeling van het Reglement van Orde geen voortgang vond wegens afwezigheid van een lid der coalitie);
3 de plotselinge ontslagaanvraag van premier DE MIRANDA op 28 December 1950 ,,om wiens behoud in de landsregering de coalitie destijds voornamelijk tot stand kwam'';
4 de gedachte, die ook in Nederland werd voorgestaan, om het kiesstelsel te behandelen op de Ronde Tafel Conferentie met de West.

Toch gaven de tegenstanders van de N.P.S. de strijd niet op. Verschillende groeperingen, zoals Hindu's en P.S.V., sloten zich aaneen teneinde bij de verkiezingen gezamenlijk op te treden. De coalitie leverde felle critiek op de Gouverneur, speciaal op het feit dat hij destijds met een minderheid in de Staten (de oppositie) had geconfereerd over de aanvulling van het kabinet, toen het nog niet bekend was dat minister HEWITT aan zou blijven; en ook dat de Gouverneur het besluit tot Statenontbinding had genomen voordat het Reglement van Orde behandeld was, zoals op 21 December was overeengekomen.

Op *11 Januari 1951* kwam het nieuwe Reglement van Orde tot stand, zodat toen aan alle voorwaarden tot Statenontbinding was voldaan. Dit reglement maakt strenger optreden tegen ordeverstoring mogelijk; de voornaamste nieuwigheden eruit zijn:

a instelling van een commissie van voorbereiding voor het uitbrengen van prae-advies op te behandelen onderwerpen;
b debat bij ingekomen stukken is niet toegelaten;
c een lid kan het woord worden ontnomen, hij kan van de vergadering

worden uitgesloten, en hij kan gedwongen worden het gebouw te verlaten;

d het quorum is op 11 gesteld.

Voor de nieuwe verkiezingen werd als datum 14 Maart vastgesteld; het bijeenkomen der nieuwe Staten werd bepaald op 2 April. Maar voordat de verkiezingen een aanvang namen werden de gemoederen nog in beroering gebracht door de kwestie van uitsluiting van Indonesiërs bij de verkiezingen. De landsregering diende nml. op *13 Januari* een ontwerp-landsverordening in bij de Staten betreffende het afvoeren van de op de kiezerslijsten voorkomende tot de inheemse bevolking van Indonesië behorende personen die *a* buiten Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen geboren zijn en niet hebben verklaard dat zij de Nederlandse nationaliteit verkiezen en *b* die in een van deze Rijksdelen geboren zijn en verklaard hebben de Indonesische nationaliteit te verkiezen. Dit ontwerp ging uit van de veronderstelling dat deze Indonesiërs geen Nederlandse onderdanen meer zijn, dus vreemdelingen, dus niet kiesgerechtigd.

De oppositie stelde hier tegenover:

1 volgens art. 8 (1) en (2) van de overgangsovereenkomst van de Wet Souvereiniteitsoverdracht Indonesië zijn de in Suriname wonende Indonesiërs Nederlandse onderdanen; de Wet op het Nederlands onderdaanschap is door geen enkele bepaling buiten werking gesteld; bovendien bepaalt art. 24 van het Uniestatuut dat onderdanen der Unieleden niet als vreemdelingen zullen worden behandeld;

2 bij vonnis van 5 April 1950 heeft de Kantonrechter in den Haag beslist dat een in Indonesië geboren Indonesiër, die volgens de RTC-overeenkomst de Indonesische nationaliteit had verkregen, het kiesrecht in Nederland niet heeft verloren, omdat hij Nederlands onderdaan was gebleven, zodat hij dus op de kiezerslijst geplaatst kon worden;

3 het kiesrecht mag niet ontnomen worden voordat de termijn van twee jaar is verlopen, die was toegestaan om zich uit te spreken over de nationaliteit die men wilde opteren, volgens de overeenkomst toescheiding staatsburgers bij de Wet op de Souvereiniteitsoverdracht Indonesië;

4 dit ontwerp houdt, in tegenstelling tot wat de regering daaromtrent beweert, een wijziging van het kiesreglement in (blijkens zijn art. 1 en 3), terwijl uitdrukkelijk de bedoeling was dat de oude Staten geen wijziging van het kiesreglement zouden behandelen;

5 de nationaliteitskwestie is geen interne aangelegenheid maar wordt bij de wet geregeld, dus de landsregering is onbevoegd (volgens art. 6 der Landsregeling) deze kwestie te regelen. Bij de Staten Generaal is reeds een ontwerp ingediend tot wijziging van de Wet op het Nederlanderschap.

In kringen van de N.P.S. zag men de indiening van dit ontwerp als een poging van de coalitie om meer zetels ter beschikking te krijgen in de Staten door uitschakeling van de Indonesiërs. Bij de behandeling in de Staten over het ontwerp staakten de stemmen. De K.T.P.I. zond een protesttelegram naar de Nederlandse regering en het Indonesische Hoge Commissariaat in den Haag.

Op *25 Januari* kreeg de landsregering bericht dat volgens de Nederlandse regering de in Suriname gevestigde Indonesiërs hun kiesbevoegd-

heid hebben behouden. Als argumenten voerde de Nederlandse regering de hiervoor genoemde punten 1, 2 en 4 aan.

Hierop trok de landsregering het ontwerp in.

Op *15 Maart* werden algemene verkiezingen gehouden. Van de partijen deden de P.S.V., de Neger Politieke Partij en de P.B.I.S. niet mee uit protest tegen de Statenontbinding; evenmin de D.N.P. Wel deden mee: de N.P.S., de V.H.P., de K.T.P.I., de C.S.P., de Congrespartij, de Surinaamse Werknemers Organisatie, de Paranam Mijnwerkersbond en de Billiton Mijnwerkersbond.

De N.P.S. kwam als overwinnaar uit de strijd met 13 zetels, daarop volgde de V.H.P. met 6 zetels en de K.T.P.I. met 2 zetels. De partijenverhouding in de nieuwe Staten is dus precies dezelfde als die in de oude. Tot voorzitter van de Staten werd gekozen de heer LIM APO.

Over de verkiezingen kan nog opgemerkt worden dat het aantal candidaten (42) gering was vergeleken met de vorige verkiezingen (86). In Paramaribo waren dit keer maar 13 candidaten gesteld in tegenstelling tot de 49 van de vorige keer. In de districten werd voornamelijk gestreden tussen Hindostanen en Javanen. De N.P.S. stelde alleen Creolen als candidaten. Slechts 28% van de kiesgerechtigden in Paramaribo (9863 van de 35.600) maakten van hun recht gebruik; in 1949 69% (22.000 van de 32.000).

Nadat de ministers BRAKKE, CURRIE en ZAAL hun portefeuilles ter beschikking van de Gouverneur hadden gesteld (de ministers HEWITT en LICHTVELD hadden dit al eerder gedaan) werd de opdracht tot de samenstelling van een nieuw kabinet gegeven aan de heren LIM APO en FINDLAY. Op *5 April* was het nieuwe kabinet samengesteld en wel als volgt: DRIELSMA — Binnenlandse Zaken, ALBERGA — Justitie en Politie, Financiën, OLIVIERA — Landbouw, Veeteelt en Visserij, SMIT (N.P.S.) — Openbare Werken en Verkeer, JUGLALL (N.P.S.) — Onderwijs en Volksontwikkeling, CURRIE — Economische Zaken, Sociale Zaken.

Het voornemen bestond mr BUISKOOL in de regeringsraad op te nemen zodra het wettelijk mogelijk was gemaakt dat leden van het Hof van Justitie lid kunnen worden van de regeringsraad zonder verlies van hun positie bij het Hof. Mr BUISKOOL voelde als primair bezwaar tegen deelname aan de nieuwe Landsregering, zelfs als de incompatibiliteit der beide ambten zou zijn opgeheven, het feit dat hij het Hof, waarvan hij President is, wegens ernstige onderbezetting niet kon verlaten. Inmiddels werden door de Staten op 16 April de ontwerp-landsverordeningen betreffende de rechterlijke macht aangenomen, inhoudende uitbreiding van het aantal rechters en opheffing van de onverenigbaarheid van de functies rechter en lid van de Regeringsraad. Op 4 Juni werd mr BUISKOOL in de Regeringsraad opgenomen en benoemd tot landsminister van Algemene Zaken en Volksgezondheid.

Met de verkiezing der nieuwe Staten en de vorming van het nieuwe kabinet is voorlopig althans een einde gekomen aan de politieke beroering in Suriname. De werkzaamheden der Staten vinden normaal voortgang; er werden enkele interpellaties behandeld, waarvan die over de komst der mariniers ter vervanging van de landmacht in Suriname in het middelpunt der belangstelling stond.

In deze door de heren FINDLAY, PENGEL en KOLADER ingediende

interpellatie, die op 25 Juni door de Staten aangenomen werd, werd geprotesteerd tegen het feit dat de Nederlandse regering, zonder voorafgaand overleg met de Surinaamse regering, besloten had de Koninklijke Landmacht in Suriname te vervangen door mariniers, terwijl tevens ongerustheid werd uitgesproken over de positie van vele Surinaamse militairen en burgerpersoneel in dienst der K.L. Terecht werd opgemerkt en hier is ook de landsregering het mee eens, dat dit besluit ingaat tegen de interim-regeling, die bepaalt dat gemeenschappelijke aangelegenheden (zoals bv. defensie) in gemeen overleg geregeld zullen worden.

Ten aanzien van het lot der Surinamers bij de landmacht, heeft de Nederlandse regering met nadruk verklaard dat terdege met hun belangen rekening zal worden gehouden.

Bij de behandeling van de interpellatie op 26 Juli kwam het tot een met algemene stemmen aanvaarde motie waarin afkeuring werd uitgesproken over het optreden der Nederlandse regering, en de genomen maatregel onaanvaardbaar werd verklaard; met klem werd aangedrongen op terugroeping der mariniers. Het antwoord van de Nederlandse regering hierop was, dat de status quo gehandhaafd zal worden tot, na gepleegd overleg, een definitieve beslissing zal zijn genomen. Voorlopig blijven dus de landmacht èn het aanwezige mariniersdetachement in Suriname gehandhaafd.

Inmiddels worden voorbereidingen getroffen voor een Ronde Tafel Conferentie, die begin 1952 gehouden zal worden, en waar besprekingen zullen worden gevoerd over de toekomstige staatkundige positie van de Nederlandse Antillen en Suriname binnen het Koninkrijk nieuwe stijl. De voorlopige RTC, die in 1948 werd verdaagd, wordt ontbonden en de delegatie van deze RTC krijgt zijn ontslag. In Nederland is een commissie van voorbereiding gevormd, die tot taak heeft een ontwerp-statuut op te stellen dat als basis voor de besprekingen kan dienen.

De Staten van Suriname hebben er op aan gedrongen dat de RTC nog dit jaar zal worden gehouden en deden een voordracht aan de landsregering van 7 personen als vertegenwoordigers van Suriname op de aanstaande RTC. Alle voorgedragen personen, op één na, zijn lid van de Staten en behoren tot de N.P.S., de V.H.P. en de K.T.P.I. Aanwijzing der delegatieleden zal geschieden nadat de Koningin de landsregering daartoe heeft uitgenodigd.

De P.S.V. heeft, naar aanleiding van deze voordracht, in een algemene vergadering een motie aangenomen waarin de wens tot uiting komt een RTC-delegatie op zo breed mogelijke basis samen te stellen. Daar de Staten slechts door 30% der kiezers zijn gekozen, en dus niet het gehele volk vertegenwoordigen, eist de P.S.V. ook een plaats in de RTC-delegatie.

Volgens *De West* behoort de delegatie alleen uit de in de Staten zitting hebbende politieke partijen samengesteld te worden.

De landsregering is van mening dat de voorbereiding van de RTC niet alleen bij Nederland, maar ook bij Suriname en de Nederlandse Antillen moet berusten, teneinde door voorafgaande uitwisseling van standpunten de conferentie zelf zo vlot mogelijk te kunnen doen verlopen. Met een delegatie van de Nederlandse Antillen heeft de landsregering besprekingen gevoerd over de te houden RTC; de resultaten hier-

van zijn niet bekend gemaakt, slechts is bekend dat er volledige overeenstemming is bereikt.

Van de activiteit der voorbereidingscommissie zal het afhangen wanneer de RTC plaats zal vinden.

C Het quorum

Buiskool meent: In art. 92 van de Landsregeling wordt in lid (1) met ,,de helft van het aantal leden" bedoeld de helft van het feitelijk aantal in tegenstelling tot art. 185, waarin in lid (3) wordt gesproken over ,,het wettelijk aantal leden". Er bestaat een bewust gemaakt verschil tussen beide artikelen.

Het standpunt van van der Schroeff is: dat er absoluut geen verschil tussen beide artikelen bestaat, maar dat in beide gevallen het wettelijk aantal leden bedoeld wordt.

Argumenten van de heer Buiskool:

In Regeringsreglement 1865 dat tot 1936 heeft gegolden stond in art. 86: ,,meer dan de helft der leden".

In Staatsregeling 1936 stond in art. 86: ,,ten minste 8 leden"; het aantal Statenleden was 15.

In Staatsregeling 1948 stond in art. 96: ,,meer dan de helft van het aantal leden".; hier stond expres niet: ten minste 11 leden, omdat men niet bedoelde dat altijd meer dan de helft van het wettelijk aantal der Statenleden tegenwoordig moest zijn; men wilde rekening houden met vacatures, daarom werd het systeem van het Regeringsreglement 1865 overgenomen. Vóór 1936 was het absoluut uitgesloten om een vaste wettelijke helft te bepalen, daar in art. 68 van RR 1865 stond, dat de Staten uit niet minder dan 13 en niet meer dan 25 leden konden bestaan, dus een vast wettelijk aantal bestond niet, dus art. 86 bedoelde ,,feitelijk aantal". In 1936 stelde men wel een vast aantal van minstens 8 leden vast, omdat er een vast wettelijk aantal van 15 Statenleden was, waarvan 5 werden benoemd. In 1948 werden alle leden weer gekozen en keerde men terug tot het systeem van vóór 1936.

Het Reglement van Orde, dat het quorum vaststelt op de helft plus 1 van het wettelijk aantal, kan de wet niet opzij zetten. In tegenstelling tot het ,,feitelijk aantal" van art. 92 van de Landsregeling spreekt art. 185 van het ,,wettelijk aantal" omdat men voor de in dit artikel genoemde gevallen een versterkte meerderheid van 14 stemmen wilde hebben, ongeacht het feitelijk ledental.

Tenslotte beroept Buiskool zich op de omstandigheid dat in het Nederlands en ook in het Indonesisch staatsrecht bij de berekening van het quorum meestal wordt uitgegaan van het feitelijk ledental.

Argumenten van de heer van der Schroeff:

De Staten bestonden tot 1936 in de praktijk uit 13 leden, ongeacht de mogelijkheid van een groter aantal. Het quorum was 7, want de Staten hebben tientallen jaren de helft van het aantal leden opgevat als ,,de helft van het wettelijk aantal leden". In 1936 werd eenvoudig de bestaande opvatting in cijfers vastgelegd; het systeem van berekening van het quorum werd toen niet plotseling gewijzigd. In de toelichting van de regering bij art. 86 van de Staatsregeling 1948 werd gezegd: de wijziging van art. 86 is geheel in overeenstemming met de algemeen

gevolgde gedragslijn; dit betekent dus volgens v. d. Schroeff dat de helft van het wettelijk aantal leden bedoeld wordt. Er is geen verschil tussen art. 185 en art. 92 van de Landsregeling 1950; art. 185 verduidelijkt alleen de bedoeling van art. 92. In art. 185 ligt de nadruk niet op ,,het wettelijk aantal", want dit spreekt vanzelf, maar op ,,tweederde van het aantal".

D Het kiesreglement

Het bestaande kiesreglement dateert van 1948 (*Gouvernementsblad 161*). Het huldigt, in tegenstelling tot het ontwerp dat een evenredigheidslijstenstelsel gaf, een districtenstelsel met gewone meerderheid. De verkiezingen werden gehouden in 9 kieskringen (*GB* '48–*162*) waarover de zetels als volgt verdeeld zijn: Paramaribo 10, Commewijne, Saramacca en Nickerie elk 2, de overige 5 kieskringen elk 1.

In de afgelopen maanden is, zoals boven bleek, veel over dit kiesstelsel te doen geweest. Het grote euvel ervan was dat de kleinere partijen niet aan bod kwamen door het meerderheidsstelsel. Bovendien gingen er veel stemmen verloren en daarbij kwam nog het nadeel van tussentijdse verkiezingen. De N.P.S. was tegen wijziging van het kiesreglement vóór de nieuwe verkiezingen, daar zij ongetwijfeld in Paramaribo minder zetels zou veroveren wanneer evenredige vertegenwoordiging werd doorgevoerd. Vóór wijziging waren de P.S.V., de V.H.P., de Hindustaanse Oranje Partij, de C.S.P. en de Congrespartij.

In Augustus 1950 stelde mr Buiskool een plan op voor een nieuw kiesstelsel, dat voor Suriname geschikt zou zijn. Hierbij zou aan de bezwaren tegen het districtenstelsel met persoonlijke meerderheidskeuze (onderdrukking der minderheden, tussentijdse verkiezingen, verdeling in kieskringen met eigen zetels) en aan die tegen evenredige vertegenwoordiging met lijstenstelsel (onbekendheid van de kiezers met de gekozen candidaten, versnippering in vele kleine partijen) worden tegemoet gekomen. In Suriname is het persoonlijk element in de verkiezingen van belang en daarom stelde Buiskool voor een evenredigheidspersonenstelsel zonder kiesdistricten (dus geen tussentijdse verkiezingen meer ter voorziening in vacatures). Het ledental der Staten zou niet vaststaan, maar wisselen, nml. worden bepaald naar het totaal aantal uitgebrachte stemmen, gedeeld door een *vaste kiesdeler*.

In October 1950 verzocht de landsregering de grondwetscommissie (ingesteld bij resolutie van 18 Maart 1950 n°. 1376) om advies uit te brengen over de vraag of het kiesreglement gewijzigd moest worden, en zo ja, hoe. De commissie deelde echter mee dat dit buiten haar opdracht lag.

In Februari 1951 diende de landsregering een ontwerp-landsverordening in tot wijziging van het kiesreglement (samengesteld door een commissie onder leiding van mr Buiskool). Het ontwerp stelt een evenredigheidspersonenstelsel voor. Er zal een nieuwe verdeling in administratieve kieskringen tot stand worden gebracht, voorlopig twee, nml. de stad Paramaribo, die 10 leden afvaardigt en het platteland dat er 11 kiest. Hiertoe zal art. 72 (3) van de Landsregeling moeten worden gewijzigd.

E PARLEMENTAIRE ONSCHENDBAARHEID

Belangrijk is het proces-Findlay, daar hierin door de rechter in eerste aanleg en door het Hof van Justitie een uitspraak werd gedaan met betrekking tot de parlementaire onschendbaarheid.

De aanklacht van de Districts-Commissaris van Paramaribo tegen de heer FINDLAY, hoofdredacteur van het dagblad *De West*, bevatte 4 punten; 3 hiervan betroffen publicaties in *De West* van passages die waren overgenomen uit een weekblad dat om dezelfde passages in beslag was genomen; één der punten betrof belediging van landsminister LICHTVELD door de heer FINDLAY, die de minister „gangster" noemde in de vergaderzaal der Staten terwijl de vergadering geschorst was (28 Aug. 1950).

De rechter stelde zich op het standpunt dat, ook al was de openbare vergadering geschorst en werden de beraadslagingen in comité voortgezet, de eigenlijke Statenvergadering voortduurde; en voorts dat het van geen belang is of de beklaagde zich al dan niet bevond in het vertrek (i.c. de koffiekamer) waar het parlementair debat plaats vond. De heer FINDLAY werd dus voor hetgeen hij in de vergadering zeide beschermd door art. 92 van de Landsregeling, en vrijgesproken van het ten laste gelegde in punt 4.

Ten aanzien van de overname in zijn blad van beledigende passages werd hij veroordeeld tot *f* 25 boete, waarop de heer FINDLAY om principiële redenen in hoger beroep ging. Ook de ambtenaar O.M. ging in hoger beroep. Bovendien stelde het Parket een vervolging in tegen enkele dagbladen die door hun critiek op dit vonnis de rechterlijke macht beledigden; *De Surinamer* noemde het „een politiek vonnis" terwijl ook *Het Nieuws* in deze zin insinueerde.

De uitspraak van het Hof van Justitie bevestigde de parlementaire onschendbaarheid van FINDLAY ten tijde van het incident in de Statenvergadering van 28 Augustus 1950. Tevens werd de beklaagde ontslagen van alle rechtsvervolging ten aanzien van de overdruk van beledigende passages uit het weekblad *Makka*.

Uit deze uitspraak is gebleken dat het Hof van Justitie van oordeel is dat:

a de parlementaire onschendbaarheid geldt voor de gehele ruimte die ter beschikking van het parlement staat (dus niet alleen de vergaderzaal);

b een vergadering voortduurt totdat zij gesloten of verdaagd is; een geschorste vergadering is een voortdurende vergadering.

In April 1951 deed het Hof uitspraak in de zaak tegen de hoofdredacteur van *De Surinamer*, Pater WILLEBRANDS, die rechter HAVERSCHMIDT beledigd had door zijn vonnis over de zaak FINDLAY een „politiek vonnis" te noemen. Het Hof sprak Pater WILLEBRANDS vrij.

POLITICAL DEVELOPMENT IN SURINAM AFTER THE INTRODUCTION OF THE INTERIM-CONSTITUTION

This article gives a survey of the existing political parties and the difficulties in the parliament of Surinam during the period from January 1950 till September 1951.

BOUWSTEENTJES

Gouverneur A. A. M. Struycken — wiens portret men in deze aflevering ziet afgedrukt — werd op 27 Dec. 1906 te Breda geboren, studeerde rechten aan de R.K. Universiteit te Nijmegen en deed aldaar zijn doctoraal examen op 29 Jan. 1932. Hierna werd hij advocaat en procureur te Breda en tevens waarnemend griffier bij de arrondissementsrechtbank; in 1935 gemeenteraadslid, in 1937 voorzitter van de R.K. raadsfractie, in 1938 wethouder en lid van de Prov. Staten voor N.-Brabant.

Mr STRUYCKEN werd — nadat hij in 1941 als wethouder had bedankt — belast met de leiding van de sociale dienst van de N.V. Hollandsche Kunstzijde-Industrie te Breda, met opdracht de sociale ontwikkeling voor te bereiden, welke de na-oorlogse structuur zou eisen. Van 4 Mei 1942 t/m Dec. 1943 werd hij door de Duitsers als gijzelaar geïnterneerd in het kamp te St Michielgestel. In 1944 hield hij zich bezig met de organisatie van de Orde-Dienst district Breda en de financiering van de spoorwegstaking West-Brabant.

Na de bevrijding van het Zuiden werd mr STRUYCKEN wethouder van bedrijven/financiën, speciaal belast met de zorg voor vluchtelingen en evacué's, loco-burgemeester, en later wethouder van onderwijs en cultuur. Hij trachtte, bij de inwerkingtreding van de tribunalen, door fel omstreden artikelen in „De Stem", het debat te openen over de behandeling en berechting van politieke delinquenten, teneinde tot redelijke afgrenzing van het probleem te komen. Hij was o.m. voorzitter van Het Wit-Gele Kruis Breda, de St. Adelbertus-Vereniging Breda, het Maatschappelijk Comité Breda, de Advies-Commissie v.h. Gewestelijk Arbeidsbureau en de Stichting Brabantsch Orkest; secretaris van het Departement Breda van de Mij. voor Nijverheid en Handel en de R.K. Werkgeversvereniging diocees Breda.

Mr STRUYCKEN was Minister van Justitie van 8 Juli 1950 tot 13 Mrt 1951. Bij K.B. van 13 Apr. 1951 werd hij benoemd tot Gouverneur van de Nederlandse Antillen. Op 6 Juni zette hij, op het vliegveld Hato, voor het eerst zijn voet op Antilliaanse bodem.

Willem Benjamin van Panhuys, geboren 5 Dec. 1764 te Maastricht, werd in 1778 cadet, in 1783 kapitein, in 1788 majoor en in 1793 luit. kolonel. Maakte de veldtochten mede in de Oostenrijkse Nederlanden tegen de Fransen, nam deel aan de slag van Fleurus in 1794. Huwde voor de 1e maal met ALEXANDRINA ELISABETH REYNSDORP (overl. 1797 te Eisenach), kleindochter van de Raad van Civiele justitie in Suriname. In 1800 vertrok VAN PANHUYS naar Suriname ter regeling van een erfkwestie. Hij huwde voor de 2e maal met LOUISE FREDERICQ AUGUSTE baronesse VAN BAREKHAUS WIESENHÜTTEN (geb. 1763). Hij was zeer oranjegezind en nam eervol ontslag op 10 Mei 1814 (met de titul. rang van gen. majoor). Hij verzocht in 1815 naar Suriname te worden gezonden. Als gouverneur-generaal naar Suriname vertrokken (de tweede met die titel; de eerste was DE FRIDERICI) ter overneming van de kolonie van de Engelsen, kwam hij 15 Jan. 1816 aldaar aan en nam bij proclamatie van 27 Febr. het bewind over. Na een korte ziekte overleed hij op 18 Juli 1816 en werd in de Nieuwe Oranje Tuin te Paramaribo begraven. Zie voor zijn grafzerk „De Nederlandsche Leeuw" van April 1942, nr. 422. O.D.

BESPREKINGEN

Met de camera op de zeebodem van Curaçao door PAUL VAN VENLO. Privé uitgave, gedrukt bij ,,De Mercuur" te Hilversum, Nov. 1950, 63 blz. waarvan 2 met tekst en 59 met 64 foto's (waarvan 53 onderwaterfoto's) met korte onderschriften. In Nederland te verkrijgen bij Fotohandel Dré Brenneker te Venlo; prijs geb. *f* 6,50.

Een ieder die zich, op de Nederlandse Antillen, ook maar enigszins voor de zee en wat daarin leeft interesseert, wéét dat PAUL VAN VENLO (die nog FRANS VAN VENLO heette toen hij de artikelenreeks *Vis met vissen* uitgaf) niemand anders is dan pader BRENNEKER, en dat zijn compagnon ANDRÉ DAMMERS (die in dit boekje wel een dozijn maal tijdens zijn onderwaterwerk is afgebeeld) identiek is met JULES HEITKÖNIG, de man die op Bonaire een souvenir-industrie tot ontwikkeling tracht te brengen.

,,Zes jaren lang" hebben ze gedoken in de wateren van Bonaire en Curaçao. Geboeid als zij waren door het leven onder het wateroppervlak lieten zij iedere andere vorm van ontspanning staan voor het duiken. Maar zij brachten zelden iets mede. Zij verleerden het beoefende harpoeneren en vermaakten zich steeds meer met het waarnemen van de vissen. Eindelijk kwam er een camera aan te pas, en hierdoor werden zij voor de verbaasde buitenwereld van ,,zeemaniakken" tot ,,bewonderaars van het natuurschoon onder water". ,,Dit boekje is de volgende stap: Gaarne zouden we de kennis van dit verborgen sprookjesland in bredere kringen verspreiden. Ik hoop dat u ervan zult genieten". — aldus PAUL VAN VENLO in zijn voorwoord, dat, behalve de korte onderschriften, de enige tekst van het boekje vormt.

Welnu, ik geloof wel te mogen aannemen dat de schrijver in zijn opzet is geslaagd, óók voor de lezers die de blijdschap van het beleven der Curaçaose zeewaterwereld niet kennen. En wat mijzelf betreft: wat een vreugde om zóveel bekende beelden rustig in je te kunnen opnemen, zonder steeds weer naar boven te moeten om lucht te happen, zonder strijd met lekkende brillen of andere ongeriefelijkheden; rustig, maar toch met een lichte huivering van verlangen naar de Antilliaanse kust.

VITUS BRENNEKER is in dit boekje vóór alles fotograaf, en een goed fotograaf; hiervan leggen zijn bovenwateropnamen een duidelijk getuigenis af. De veel moeilijker onderwateropnamen, waarom het hier natuurlijk te doen is, zijn echter, uit een fotografisch oogpunt bezien,

van een meer wisselend gehalte. Had men van deze een twaalftal minst geslaagde laten vervallen, de indruk van het geheel zou slechts zijn versterkt; de overblijvende zouden een vergelijking met de foto's van HANS HASS — die onze eilanden op dit gebied internationale vermaardheid gaf — stuk voor stuk glansrijk hebben kunnen doorstaan.

HASS heeft getoond, welk een grote afstand er nog kan bestaan tussen het bijeenbrengen van een onderwaterfoto-documentatie en de wetenschappelijke verwerking daarvan, ook al werd dit laatste als ideaal gesteld. In het werk van BRENNEKER vinden wij iets dergelijks: nergens blijkt vooralsnog zijn verlangen naar een wetenschappelijk verantwoorde tekst, terwijl de behoefte aan een verdieping van kennis toch wel aanwezig moet zijn, getuige de vele aantekeningen die door hem in de loop der jaren werden verzameld.

Dit is jammer, want hoeveel zou er van elke foto niet te vertellen zijn geweest. Dan had men meteen ook op de zoölogische merkwaardigheid van enkele afbeeldingen de aandacht kunnen vestigen, zoals b.v. op die (om bij één enkele grote diergroep te blijven) van de grote bruine zeekomkommer (p. 32, *Holothuria mexicana*), van de grote, platte zeeëgel (p. 44, *Clypeaster rosaceus*) die nog niet van onze eilanden in de literatuur bekend was en vooral op de foto van een merkwaardige zeester met oneindig fijn vertakte armen, hier, „inktvis" genoemd (p. 54, *Astrophyton muricatum*), die op de kust van Kralendijk werd waargenomen. Dan zou bij de foto op blz. 47 stellig ook wel zijn gezegd dat er in De West géén echte zeeslangen bestaan, en dan zou de afbeelding op blz. 61 wel als dubbelfoto zijn onderkend, vóórdat zij werd gepubliceerd.

Maar pastoor BRENNEKER koestert nog grotere plannen! Moge hij hierbij het pad der wetenschappelijke voorlichting met overleg betreden, zodat onze hooggespannen verwachtingen ook op dit punt niet zullen worden teleurgesteld.

P. W. H.

De Surinaamse samenleving als sociaal-paedagogische opgave door JOHAN H. E. FERRIER. Paedagogische Monographieën IV, J. B. Wolters Uitg. Mij. Groningen/Djakarta, 1950, viii + 208 blz. (*f* 4,90) Ook verschenen als academisch proefschrift Amsterdam, 28 Nov. 1950.

Deze schrijver citeert, alvorens zijn werk bij den lezers in te leiden, het op het onderwijs betrekking hebbende art. 26 der Universele Verklaring van de Rechten van den Mens. Men mag verwachten dat een studie, welke onder de drie paragrafen in kwestie, als motto min of meer, aangekondigd wordt, wel op zeer hoog peil zal staan. Alleen lijkt de vraag gesteld te mogen worden hoe een samenleving, de Surinaamse of welke andere dan ook, een opgave zijn kan, van sociaal-paedagogische of van anderen aard. Opgave in de betekenis van probleem (Aufgabe)? Maar een samenleving zelf is toch geen probleem? In de inleiding treffen wij dan verder nog wel het een en ander aan dat wij gaarne door goed Nederlands vervangen, of in goed Nederlands vertaald zouden willen

zien, waarbij dan echter in aanmerking genomen behoort te worden, dat de sociologie wellicht aangewezen is op het gebruik van uitheemse woorden en uitdrukkingen, voor welke wij (nog) geen eigene gevonden hebben.

Het treffendste in de Inleiding is wel, dat de schrijver aankondigt de onderwijssystemata van Engeland, Rusland, de Philippijnen en Mexico aan een beschouwing te zullen onderwerpen, ten einde te onderzoeken of daarin iets te leren valt, voor de hervorming van het Surinaamse stelsel van nut. Want een hervorming van laatstgenoemd stelsel, natuurlijk in verband met de plaatselijke toestanden, is, in eenvoudige woorden, het doel der studie van dr FERRIER. De Engelse Education Act van 1944 zou de idealen willen verwezenlijken ener vrije en verdraagzame democratie, in de U.S.S.R. zou het onderwijsstelsel beogen in de eerste plaats het analphabetisme te bestrijden, op de Philippijnen zou het volksonderwijs bedoelen een opvoeding te zijn tot autonomie en in Mexico ten slotte zou er vooral behoefte bestaan hebben aan he opwekken van belangstelling voor het onderwijs bij de brede massa.

Het eerste hoofdstuk, 31 bladzijden, geeft dan de geschiedenis van het Surinaamse onderwijs, van de eerste tijden der vestiging van het Nederlandse gezag, tot en met 1949. Enkele meer recente feiten konden dus niet vermeld worden. De bronnen worden genoemd en hier en daar wordt commentaar geleverd, doch iets nieuws wordt niet onthuld, wat ook niet te verwachten viel.

Op blz. 10 wordt (conform THOMSON?) twee maal gesproken over den Staatsalmanak, wat vermoedelijk zijn moet Surinaamse Almanak (*Sur. Staatk. Almanach 1793–1796*). FERRIER hekelt de bezuinigingsmaatregelen van 1932 en volgende jaren en spreekt in verband daarmede van kolonialisme en een ondemocratische „instelling" der overheid. Inderdaad, destijds werd Suriname feitelijk van Den Haag uit bestuurd en, hoe logisch het ook was dat de moederlandse regering bevoegd was het laatste woord te spreken, van die bevoegdheid is nogal eens een minder verstandig gebruik gemaakt. In dit bijzondere geval evenwel betrof het de financiën, in laatste ressort niet de Surinaamse, maar de Nederlandse.

Het tweede hoofdstuk, 53 bladzijden, geeft een beschrijving der Surinaamse bevolking, in haar verscheiden geledingen. Uit het staatje op blz. 53 zou blijken, dat in de periode 1922–1949 een verschuiving plaats gehad zou hebben van het district naar de stad (Paramaribo), bij alle groepen, behalve bij die der Europeanen. Dat dit uitsluitend een sociaal verschijnsel is, geen verband houdend met enige wijziging in de districten-indeling, moet aangenomen worden, anders zou het tegendeel vermeld moeten zijn.

De Nederlandse taal, zegt dr FERRIER, verliest den laatsten tijd onder de lagere creoolse volksklasse aan invloed, ten koste van het negerengels. Men zou willen vragen hoe en door wien dat geconstateerd is kunnen worden.

Dat in veertig jaar tijds niet veel verbetering gekomen zou zijn in de levenswijze der erfbewoners in Paramaribo (blz. 66), is wel heel treurig; wellicht ware het niet misplaatst geweest niet te wijzen op de recente pogingen om althans de volkshuisvesting op een hoger peil te brengen.

Wat schrijver mededeelt over de puberteit, welke volgens hem bij de Surinaamse jeugd niet gepaard gaat met de geestelijke en psychische spanningen, waarover hij in de Westerse literatuur gelezen heeft, berust blijkbaar op eigen ervaring (als onderwijzer).

Constaterend dat de Surinaamse bevolking jonger is (demografisch beschouwd) dan bv. de Nederlandse, zodat naar verhouding het aantal kinderen van den leerplichtigen leeftijd groot is, trekt dr F. de, natuurlijk juiste, conclusie dat in Suriname het volksonderwijs betrekkelijk duur moet zijn.

Wat over de volksgezondheid opgemerkt wordt geeft geen nieuwe gezichtspunten. Hetzelfde kan gelden voor hetgeen gezegd wordt over de verhouding tussen de verschillende bevolkingsgroepen; gewezen wordt echter op het gevaar dat, nu de partijpolitiek haar intrede gedaan heeft in het land, de vroegere latente tegenstellingen in scherpen vorm tot uiting zullen komen.

Dat — in het derde hoofdstuk — aan het taalprobleem aandacht besteed wordt spreekt vanzelf. Naast theoretische beschouwingen en aanhalingen, o.a. over het bilinguisme, komt F. tot de conclusie dat, voor de kinderen uit gezinnen waar het Nederlands niet de omgangstaal is, aan het lager onderwijs een voorbereidende leergang vooraf moet gaan, om deze klasse van kinderen met de „symbolen" van het Nederlands in aanraking te brengen, opdat zij daarna, met het Nederlands als voertaal, verder onderwezen kunnen worden. De schrijver wil dus de Surinaamse bevolking in haar geheel in het Nederlandse taal- en cultuurgebied inlijven. Hij voorziet echter de mogelijkheid, dat in Suriname het Nederlands zekere eigen structuur zal gaan vertonen.

Volgens enige algemene beschouwingen over de strekking van het onderwijs volgens de opvattingen van den tegenwoordigen tijd. Het is den schrijver opgevallen dat (ook) in Nederland het onderwijs zo weinig een zaak des volks zou zijn, haar problemen zo weinig algemene belangstelling zouden genieten.

Het is daarom dat hij het onverwijsprobleem als een van sociaal-paedagogischen aard beschouwt.

Verder worden dan gegeven de geschiedenissen en de tegenwoordige regelingen van het onderwijs in Gr. Brittannië, Rusland, de Philippijnen en Mexico. Ten einde het Surinaamse onderwijs meer dan tot dusver te doen aanpassen aan de behoeften der Surinaamse samenleving, denkt F. zich een organisatie met de „communityschool" (3 tot 15 jaar) als basis; drie jaar voorbereidend, zeven jaar elementair, drie jaar voortgezet onderwijs. Na het doorlopen deze dertien leerjaren zal er dan gelegenheid moeten zijn tot het volgen van technisch, vak- of landbouwonderwijs, dan wel algemeen middelbaar onderwijs. Aan de tegenwoordige semi-universitaire instituten (geneeskundige en rechtsschool) zullen later wellicht andere toegevoegd moeten worden.

Wat de opleiding voor het onderwijsersambt betreft worde het accent gelegd op het contact met het maatschappelijk leven, niet op de traditionele studie, ter verkrijging der bevoegdheid. Natuurlijk zullen op den duur de onderwijzers en onderwijzeressen zelf gevormd zijn onder het nieuwe regiem dat de schrijver zich voor ogen heeft gesteld. Ook is hij er zich van bewust, dat er een tijd van overgang zijn zal en dat in die periode ook bestrijding van analphabetisme onder volwassenen

en geestelijke vorming buiten schoolverband, de aandacht zullen vragen.
Dr FERRIER'S monographie eindigt met samenvattingen in het Nederlands, het Engels, het Spaans en het Frans.

Maart 1951 M.

Een geestdriftig Nederlander, Johannes van den Bosch door J. J. WESTENDORP BOERMA. E. M. Querido's Uitg. mij., Amsterdam, 1950, 197 blz.

VAN DEN BOSCH, die naam gemaakt heeft in Nederland en in Nederlandsch-Indië, heeft ook voor Nederlands West-Indië betekenis gehad, al is het, dat zijn hervormingswerk daar niet van blijvende betekenis kan worden genoemd.

Er is herhaaldelijk over VAN DEN BOSCH geschreven, laatstelijk, naar ik meen, door prof. GERRETSON in *Menschen in de schaduw* niet lang voor den oorlog. Ook dr WESTENDORP BOERMA heeft VAN DEN BOSCH reeds eerder tot voorwerp zijner studie gemaakt, toen hij in 1927, naar ik meen als proefschrift, deed verschijnen *Johannes van den Bosch als sociaal hervormer. De Maatschappij van weldadigheid.*

Het bijzondere van dit nieuwe boek is, dat thans voor het eerst geput is uit het familie-archief. Daaraan is het waarschijnlijk te danken, dat ook in de 5 bladzijden, die V. D. BOSCH' werkzaamheid in Curaçao en Suriname behandelen enige kleine bijzonderheden voorkomen, welke mij niet bekend waren.

Er kan nu een grote bibliografie van V. D. BOSCH komen, zegt dr WESTENDORP BOERMA. Uit de ,,verantwoording'' achter in het boek mag men misschien afleiden, dat hij zelf daarmee bezig is.

Amsterdam, 17 Dec. 1950 D. G. F.

Curaçao cultureel door dr JOHAN HARTOG; 16 artikelen in de ,,Beurs- en Nieuwsberichten voor de Nederlandse Antillen'', het eerste in no *4945*, 6 Mei het laatste in no *5075*, 28 Sept. 1950.

In deze reeks artikelen wordt het eiland Curaçao als cultuurgebied in beschouwing genomen, in verband met de pogingen om aldaar een ,,cultuurpolitiek'' te voeren.

Schrijver is er zich van bewust, dat cultuur een abstractie is, een begrip, niet verder definieerbaar en moeilijk te begrenzen. Hij meent echter, dat allereerst van belang is welke cultuur-uitingen van ouds her op Curaçao waargenomen konden worden en in welk verband deze staan met herkomst der bevolking, geographische situatie en politieken toestand.

Den tegenwoordigen culturele toestand beoordeelt dr Hartog met vrijmoedigheid en wat hij dienaangaande opmerkt sluit wonderwel aan bij hetgeen mr E. ELIAS, op 24 January jl., in een causerie over de Ned. Antillen, voor de leden der Amsterdamse afd. van ,,Oost en West, met

even groote vrijmoedigheid, ten beste gaf. Des Heeren HARTOG's beschouwingen, zouden, indien zij hier te lande de aandacht getrokken mochten hebben, te meer indruk maken, omdat zij berusten op de ervaringen van iemand ter plaatse, met belangstelling voor de problemen en tot oordeelen bevoegd. Overigens echter doet het niet zoo heel veel ter zake of men thans nog in de Curaçaosche sfeer leeft, dan wel op oude herinneringen teert. Heeft men eenmaal gedurende langeren tijd op het eiland vertoefd, dan zal men zowel HARTOG als ELIAS kunnen volgen, ook wanneer die eigen herinneringen van ouden datum zijn. Dan zal men alles wat veranderd mocht zijn sedert het eigen verblijf als uitwendigheden beschouwen; immers, afgescheiden van al het materiële, zijn het juist die bijzondere maatschappelijke eigenaardigheden, kenmerkend voor een bepaalde bevolking, welke niet essentieel veranderen, niet in tien en niet in vijfentwintig jaar.

Hetgeen natuurlijk niet zeggen wil, dat actualiteiten niet interessant zouden zijn — en daarvan geeft dr HARTOG er vele in zijn artikelenreeks. Zoo bv. dat, ondanks de zoo vaak aangehaalde Latijns-Amerikaanse oriëntatie der Curaçaoenaars, de plaatselijke boekhandel geen hispanica in voorraad heeft, omdat er geen vraag naar is; dat aan den anderen kant de Sociedad Bolivariana als exponent mag gelden van den Latijnsen geest op Curaçao en als zodanig een invloedrijk lichaam is. Dat de vereniging der Surinaamse inwoners haar bijdrage levert aan de zo veelzijdige Curaçaose cultuur, dat het litteraire tijdschrift *De Stoep* een vrij gering aantal betalende abonné's heeft en dat er begin 1950 een aflevering van een Papiaments litteraire periodiek *Simadan*, is verschenen; dat de openbare leeszaal te weinig bezocht wordt, dat de Volksuniversiteit met moeilijkheden te kampen heeft, dat het aantal Curaçaose studenten in Nederland thans ongeveer veertig bedraagt, dat van het blijkbaar nog niet opgeheven Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap sedert 1902 niets meer vernomen is en het Curaçaosch Genootschap der Wetenschappen van 1939 alleen nog in schijn in leven is. En zoveel meer.

De schrijver legt een treffend verband tusschen het slechte bezoek aan concerten enz. en het verkeersprobleem; hij betoogt dat op Curaçao cultuur, taal en politiek onafscheidelijk aan elkaar gekoppeld zijn en licht den lezer in aangaande de wijze waarop, sedert de „autonomie", de politici het contact met de massa des volks in de buitendistricten tot stand gebracht hebben.

Het papiament beschouwt dr HARTOG als een onontbeerlijk hulpmiddel, niet alleen bij het onderwijs in het bijzonder, doch bij de cultuurpolitiek in het algemeen. Dat hij aandacht wijdt aan het netelige probleem der tegenstelling Curaçaoenaar-Macamba, ligt voor de hand. Men zou zeggen, dat deze controverse afgedaan heeft, nu de „koloniale" tijd voorbij is. Dr HARTOG heeft dan ook alleen het oog op de plaats der Hollanders in de cultuurpolitiek; hij meent dat een te groot aantal van hen voor de culturele samenwerking waardeloos zijn. Hoe kan het echter anders? Verreweg de meesten zijn niet in het belang dier samenwerking naar Curaçao gekomen; speciale eisen in die richting zouden alleen gesteld, speciale belangstelling alleen verwacht mogen worden bij geestelijken en onderwijspersoneel.

De schrijver trekt de grenzen van het culturele nogal ruim; toch

treft het, dat hij niet spreekt over misdadigheid, dierenbescherming, drankmisbruik, vrouwenbeweging, prostitutie, toch alles elementen welke bij een beschouwing der Curaçaose cultuur in aanmerking zouden moeten komen. Hier en daar kunnen in zijn betoog wel misvattingen aangewezen worden. Dat zending en missie de slavenemancipatie „tot stand gebracht" zouden hebben, is, zacht uitgedrukt, een overdreven voorstelling van zaken. En, de journalist die indertijd voor *Elsevier's Weekblad* een bezoek aan Curaçao bracht, heet niet Kees Bakker, maar PIET BAKKER.

Dr HARTOG is van mening — en hij beroept zich hier en daar ook op uitspraken in het rapport DE LA TRY ELLIS — dat men op het punt der culturele samenwerking op den verkeerden weg is. Nogal fel gaat hij te keer tegen de politiek der Stichting welke die samenwerking tot stand tracht te brengen. Aan de Sticusa verwijt hij bureaucratie, een te eng Nederlands standpunt en het streven aan Curaçao de specifiek westerse cultuur te willen opdringen. Op het feit dat dr HARTOG niet steeds even rechtvaardig is in zijn critiek jegens de Stichting in wier dienst hij nog zo kortgeleden naar Curaçao werd uitgezonden, werd inmiddels reeds van verschillende kanten gewezen.

Natuurlijk kan men, van een zekeren gezichtshoek uit redenerend, tot de conclusie komen, dat Curaçao basis en uitgangspunt behoort te zijn, niet Nederland; dat begonnen moet worden met de bestudering der aanwezige Curaçaose cultuur, om dan, met Nederlandse hulp en voorlichting, te trachten die cultuur op hoger peil te brengen, zonder een totale vernederlandsing als einddoel voor ogen te houden. Doet men anders, dan stelt men zich inderdaad bloot aan teleurstelling en loopt men gevaar oude ressentimenten op te wekken, of nieuwe in het leven te roepen.

Geen cultuur-dictatuur dus, welke overigens de autonome Ned. Antillen evenmin zouden behoeven te aanvaarden als Indonesië of Suriname. Ook zal daarginds niemand geloven dat Nederland thans achteraf een schuld zou willen inlossen, het gevoel zou hebben in de afgelopen periode van meer dan drie eeuwen niet genoeg gedaan te hebben op cultureel gebied en thans geldelijke en andere hulp komt aanbieden om den achterstand in te halen.

Inderdaad, tot de culturele samenwerking is het initiatief van Nederland uitgegaan en de kosten worden door Nederland gedragen. Nederland heeft de souvereiniteit over de Aziatische en Amerikaanse gewesten prijsgegeven, heeft daardoor zijn internationale betekenis goeddeels verloren en ziet, althans in Indonesië, zijn economische belangen bedreigd. Valt er nog iets te redden, dan zal dat moeten zijn op cultureel terrein, opdat er althans op dat gebied nog een band zal blijven bestaan. Dat men dit in de voormalige „koloniale" gewesten niet zou doorzien, valt niet aan te nemen. De „samenwerking" zal in zekeren zin eenzijdig moeten zijn; immers niemand is zo naief te geloven dat de Nederlandse cultuur er behoefte aan heeft zich te verrijken door contact met de Indonesische, Surinaamse en Antilliaanse.

Dat onder deze omstandigheden de cultuurpolitiek, ook of vooral op Curaçao, een grote mate van wijsheid en voorzichtigheid vereist, ligt voor de hand en in dit verband bevatten dr HARTOG's beschouwingen ongetwijfeld veel dat als behartigenswaardig aanvaard behoort te worden.

Febr. 1951 M.

Suriname en de Nederlandse Antillen. Handleiding bij de Schooltentoonstelling. Sectie Onderwijszaken van het Bureau Algemene Voorlichting van het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam. 1951, 72 blz., 20 afb.

Als wij er ons rekenschap van geven dat dit eenvoudige boekje bestemd is om onze jeugd tot voorlichting te dienen over Suriname en de Nederlandse Antillen, in een periode waarin indrukken op velerlei gebied voor het leven kunnen worden vastgelegd, dan bekijken wij niet alleen met genoegen de degelijke uitvoering met de keurige kleine tekeningen die op een bescheiden wijze tussen de tekst staan ingebouwd, maar dan zullen wij ons óók geroepen voelen om strenger dan anders te staan tegenover de inhoud, die thans voor zo velen van ons van zo'n grote betekenis is. En dan komt, mèt onze opmerkingen, ook de twijfel of de Sectie Onderwijszaken wel voldoende doordrongen was van het belang van de taak welke zij op haar schouders heeft genomen.

Want deze opmerkingen bepalen zich niet alleen tot het verbeteren van — helaas — vele onjuistheden, verouderde gegevens, minder gelukkige voorstellingen en drukfouten, zij richten zich óók tegen de stijl, en tegen een bepaalde persoonlijke wijze van uitdrukken, welke — hoe goed wellicht ook bedoeld — misschien thans nog wel het meest te betreuren is.

Ik vraag mij af — met alle waardering voor het vele werk dat voor deze uitgave is verricht en voor de vele goede eigenschappen welke het bezit — waaròm de samensteller(s) niet zo verstandig is (zijn) geweest om de drukproeven ter inzage te zenden aan een aantal instellingen en personen in Nederland èn in Suriname en op de Antillen, die het geven van voorlichting over onze Rijksdelen tot hun taak rekenen, en van wie kan worden verwacht dat zij gaarne zullen medewerken om deze Handleiding te laten beantwoorden aan de eisen welke aan een werkje tot voorlichting van de Nederlandse jeugd over Suriname en de Nederlandse Antillen moeten worden gesteld. P.W.H.

Stemmen uit Bethesda in Suriname, No. 54, 1949, 40 blz., 11 foto's.

Deze publicatie bevat in de eerste plaats het jaarverslag der Protestantse Vereniging tot Verpleging van Lepralijders in Suriname „Bethesda" voor 1949. Wij leren er uit dat op 31 Dec. 1949 in de inrichting verpleegd werden 189 leprozen, waaronder 24 kinderen. „Bethesda" vierde in het verslagjaar haar gouden jubileum, voor welk feit belangstelling getoond werd door H.M. de Koningin (als beschermvrouwe) en het Surinaamse gouvernement. Verder werden zowel in Nederland als in Suriname zelf aanzienlijke geldsommen bijeengebracht voor allerlei doeleinden, ten nutte van „Bethesda".

Of in vijftig jaar tijds iets bereikt is op het punt der lepratherapie? Geconstateerd wordt in het verslag dat met de nieuwste middelen tot dusver althans verbetering ingetreden is in den toestand der met die middelen behandelde patiënten. Zij voelen zich zoveel beter, dat gezocht is moeten worden naar een uitweg voor hun verhoogde energie, door sport, handenarbeid enz.

Wanneer de lezer in gedachten rondgeleid wordt door „Bethesda", dan wordt er op gewezen dat er soms in het geheel geen patiënten in het hospitaal verpleegd worden en dat de arbeidstherapie een goede uitwerking belooft te hebben op het moreel der verpleegden. Nog verheugender echter is de mededeling dat in het begin van 1950 zes verpleegden in de vrije maatschappij terug konden keren, dank zij de nieuwe geneesmiddelen. Die nieuwe middelen hebben ook nog het voordeel, dat er niet meer, zoals vroeger, geregeld afzichtelijke wonden te verbinden zijn.

Als de belangrijkste aller gebeurtenissen in het jaar 1949 wordt vermeld het bezoek van Prins Bernhard en hoe Z.K.H. o.a. begroet werd door de oudste der verpleegden, een 87 jarige vrouw.

Uit de administratieve bijzonderheden van het verslag moge deze éne hier opgenomen worden, dat de nadelige gevolgen der devaluatie van den Ned. gulden ten dele ontweken worden door de benodigdheden voor „Bethesda" zoveel mogelijk hier te lande aan te kopen, dus in natura naar Suriname te exporteren, in plaats van geld over te zenden. De Kon. Ned. Stoomb. Mij maakt dan het vervoer der goederen zo weinig kostbaar als mogelijk is. M.

Sept. 1950.

De Suriname Zending, maandblad van het Zeister Zendingsgenootschap, Nos. 1, 2, 3, Jan., Febr. Maart 1950, tezamen 52 blz.

Blijkbaar is deze geillustreerde uitgave, ook Zendingsblad uit de Ev. Broedergemeente genoemd, de voortzetting der aloude *Berichten uit de Heidenwereld*, waarvan dan in dezen vorm de *116*de jaargang begonnen is.

P. M. L. (Ds P. M. Legène) opent het eerste nummer met een artikel getiteld „Voorttrekken", zijnde dit volgens den schrijver het devies voor 1950; het werk dient voortgezet te worden, ondanks den (financiëlen) nood welke ontstaan is door de devaluatie van den Nederlandsen gulden.

Dokter P. A. de Groot, dien wij zouden willen noemen den Albert Schweizer van het Surinaamse oerwoud, volgt dan, met de beschrijving van een ruim drieweekse reis, langs de dorpen aan de Suriname rivier en de twee stromen waaruit zij ontstaat, om overal kliniek te houden waar in dit deel van het binnenland mensen wonen en zich op de hoogte te stellen van hun aantal en hun noden. Hij werd overal, ook in de heidendorpen, hartelijk ontvangen en zijn doel, het medische zendingswerk te populariseren, werd dus wel bereikt. Met bijzondere waardering schrijft dokter de Groot over het werk dat door Br. en Zr Monsels, met Zr Malone, te Botopasi (Boven Suriname) verricht wordt.

Met grote vreugde wordt in het volgende opstel bericht dat het Surinaamse gouvernement zich bereid verklaard heeft subsidie te verlenen aan de Broedergemeente voor het Prinses Juliana Hospitaal te Kabel, tot een bedrag van ongeveer de helft der exploitatiekosten.

Zuster A. Wezeman vervolgt een feuilleton, getiteld „Het Vuurvlindertje", waarin zij vertelt van Hindoestanse meisjes die op 14–15-jarigen leeftijd trouwen, nadat zij enigen tijd te Paramaribo onder de leiding der Broedergemeente gestaan hebben. Wanneer de echtgenoten

Hindoes of Mohammedanen zijn, is natuurlijk de toestand der jonge vrouwen wel eens moeilijk. Er wordt echter ook gezegd, dat de laatste jaren al vele Hindoestanse meisjes in de stad de Muloschool bezoeken, soms om later een zelfstandige positie te gaan bekleden. Het zijn dus niet alleen de mannelijke Indiërs in Suriname, die zich uit de oude milieus beginnen los te maken.

Van den soms heilzamen naijver tussen Zending en Missie getuigt het artikel over een dorp aan de Coermotibo (Saramaccarivier), waar men om een kerk en een school gevraagd had. De beruchte devaluatie belette aanvankelijk aan deze aanvraag te voldoen. Totdat de Missie zich opmaakte ter plaatse een school te stichten, waarvoor het dorpshoofd echter bedankte. Toen toog de Broedergemeente aan het werk en zij wist, hoe primitief dan ook, in den nood te voorzien.

In een artikel over den groei van het zendingsonderwijs wordt geklaagd over een te kort aan schoolruimte. Te Paramaribo zijn klassen ondergebracht in de Grote Stadskerk en een districtsschool heeft men uitgebreid met drie lokalen, twee in de ruimte tussen de neuten waarop het zendingshuis rust en een op het balcon van dat gebouw.

Het Februarinummer bevat een artikel over de zending onder de ,,Hindoestanies'', waarmede waarschijnlijk bedoeld wordt de Surinaamse bevolkingsgroep welke vroeger die der Brits Indiërs genoemd werd. Immers, wij lezen dat er twee Mohammedanen gedoopt werden. Ook wordt de doop vermeld van een man die reeds R.K. gedoopt was.

In een volgend artikel, over het werk onder de armen, wordt geklaagd over de nog altijd zo vaak slechte woningtoestanden in de stad — en over het vooral in het bosland gehandhaafde matriarchaat, waardoor de gezinsvorming ondermijnd zou worden.

Als een verlichting van de financiële moeilijkheden wordt met dankbaarheid herdacht dat in 1950 is begonnen met een deel der zendingsuitgaven in Suriname te doen dragen door het Idenburgfonds, welk fonds nu de kosten op zich genomen heeft der zending onder de Javanen in Suriname.

Een brief uit het Kindertehuis te Alkmaar aan de Commewijne spreekt van 70 Hindoestaanse kinderen die in het tehuis opgenomen zijn. Hier zullen ook wel weder Britsindische kinderen bedoeld worden, want er wordt verder gezegd dat zowel Mohammedanen als Hindoes hun kinderen naar de aan het tehuis verbonden school zenden. Vermeld wordt, dat twee meisjes uit het tehuis de MULO-school te Paramaribo bezoeken, een meisje de cursus voor onderwijzeres volgt, een meisje leerlingverpleegster is in het zendingshospitaal te Kabel en twee jongens te Paramaribo verder voor een beroep opgeleid worden.

In het Maartnummer doet Ds Legène wederom een beroep op allen die financieel kunnen bijdragen tot het succes van het werk der Broedergemeente in Suriname. Verder vinden wij in dit nummer het verhaal, van de hand van dokter de Groot, van het bezoek van Prins Bernhard aan de dorpen van het Bosland. Hierop volgt een beschrijving van des Prinsen ontvangst in de zendingsinrichtingen, als ,,Bethesda'' en het kinderhuis te Alkmaar aan de Commewijne. In een slotartikel wordt geconstateerd dat hoe langer hoe meer in de Bosnegerdorpen stemmen opgaan welke roepen om scholen voor de kinderen.

Sept. 1950. M.

Urbanisme in Suriname door G. KRUIJER, „Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap", deel 68 1951, no. 1, blz. 31–63, met 2 tabellen, 1 grafiek, 4 foto's en 1 kaart.

Dr Kruijer behandelt het urbanisme in Suriname (en in Brits en Frans Guyana) als een uiting van de algemene neiging tot trekken bij de bewoners van het Caraïbische gebied, dat betrekkelijk kort geleden pas van elders uit bevolkt is. Hij gaat daarbij niet uit van den zwerflust der blanke avonturiers van het begin der zeventiende eeuw, die van eiland tot eiland trokken, steeds op zoek naar een materieel beter, dan wel een veiliger bestaan, doch bepaalt zich tot de Britse, Nederlandse en Franse Guyanas, waar een naar verhouding te groot deel der inwoners in de stedelijke centra gevestigd is.

Brits Guyana steekt in dit opzicht gunstig af bij Suriname, daar in Georgetown en New Amsterdam (in 1946) te zamen 28% der totale bevolking woonde, terwijl Paramaribo in hetzelfde jaar niet minder dan 41% herbergde van het totale aantal inwoners (Bosnegers en Indianen dan buiten beschouwing gelaten). In Suriname hebben zich dan ook niet, zoals in het westelijke buurland, na de slavenemancipatie dorpsgemeenschappen gevormd van den landbouw beoefenende vrijverklaarden. In Frans Guyana is de toestand nog ongunstiger.

Dat Paramaribo een te grote stad is voor Suriname in zijn tegenwoordigen toestand, is reeds zo váák en door zo vélen betoogd, maar Dr Kruijer geeft ons nu een interessante uiteenzetting van de oorzaken voor den abnormalen groei der enige stad in het grote, in zijn geheel zo uiterst dun bevolkte land. De populaire verklaring van het euvel, dat de vrijverklaarden van 1863 zich zo spoedig mogelijk naar de stad gespoed zouden hebben, is natuurlijk niet juist. De neiging om zich, zo niet in de stad zelf, dan toch zo dicht mogelijk in haar nabijheid te vestigen, heeft zich in den loop der tijden geopenbaard bij alle bevolkingsgroepen, Europeanen en Creolen, -Maderezen, Chinezen, Hindostanen en Javanen. Hebben niet de blanken, uit vrees voor de Bosnegers, in de achttiende eeuw hun plantages zoveel mogelijk samengetrokken rondom de stad en zijn niet de zg. Hollandse boeren van 1845 al spoedig verhuisd naar haar randgebied? Niet ten onrechte noemt de schrijver Paramaribo een „bruggehoofd". Wat dr KRUIJER op bl. 42 schrijft aangaande de verschuiving der aanzienlijke blanken, na 1750, is wellicht niet helemaal goed gezien. De eigenaars trokken naar Europa, de directeuren bleven op de plantages en een nieuwe functie ontstond, die van administrateur in de stad, als vertegenwoordiger der absente belanghebbenden.

Hoe wij den trek der geëmancipeerden in de richting Paramaribo moeten zien, in verband met hun afkeer van den landbouw, althans van den plantagelandbouw, maakt de schrijver ons duidelijk. Het ligt voor de hand, dat de ambachtslieden en huisbedienden onder de vrijverklaarden, in de districten werk zochten in de stad; zij waren nooit direct bij den landbouw betrokken geweest. De anderen zochten het liefst als arbeiders op plantages dicht bij Paramaribo, of zetten zich als kleine landbouwers in haar peripherie neer. En toen, tegen het einde der vorige eeuw, de krullotenziekte om zich heen begon te grijpen, konden de

bewerkers der cacaogrondjes niet veel anders doen dan zich op de stad terugtrekken, om van daar uit een nieuw bestaan te beginnen in de bos- en mijnbedrijven.

In KRUIJER's artikel worden onderscheiden een oudere en een recente trek naar de stad. De oudere ving voor de Creolen aan na de emancipatie, voor de Hindostanen nadat het bestuur er toe overgegaan was de kolonisatie van contractvrije immigranten te stimuleren; de recente was een verschijnsel van de laatste oorlogsperiode. Voor de Indonesiërs kan feitelijk alleen gesproken worden van een recenten trek. De aandacht wordt er door den schrijver op gevestigd, dat de groei van het inwonertal der stad Paramaribo in niet geringe mate mede veroorzaakt wordt door het geboortenoverschot.

De recente trek der Creolen wordt verklaard uit de schijnwelvaart gedurende de oorlogsjaren; Creolen in de stad die eigenlijk in den landbouw thuis zouden behoren, zijn er weinig en hun urbanisme is dus onder de tegenwoordige omstandigheden een verschijnsel van weinig belang. Dat zich kort geleden ook meer Hindostanen in de stad gevestigd hebben, ligt voor de hand, gegeven de steeds verder voortschrijdende beroepsdifferentiatie bij deze groep, waarvan alle leden de periode van den contractarbeid op de plantages achter den rug en een aantal zich tot welgesteldheid opgewerkt hebben; een deel bleek bij onderzoek wel naar den landbouw terug te willen, indien deze een beter bestaan zou beloven. Een enquête onder de pas naar de stad gekomen Javanen leverde het resultaat op, dat een aantal hunner nooit zelfstandige landbouwers geweest en door allerlei omstandigheden van loonarbeider in het district tot stadsbewoner geworden waren. De Javaan verkiest, in tegenstelling tot den Hindostaan, het meer verzekerde bestaan op *de plantage boven* de zelfstandigheid in een eigen bedrijfje, wanneer de grote landbouw den arbeiders maar een beter loon kon garanderen. Javanen, die door het vervullen van hun schutterplicht tijdens den oorlog het district hadden moeten verlaten, konden voorlopig niet anders doen dan in de stad blijven. Javaanse vrouwen sloten nogal eens tijdelijke verbintenissen met Amerikaanse soldaten van de bezetting; velen harer oefenen ook een zelfstandig beroep uit, terwijl noch het ene noch het andere bij de Hindostanen voorkomt.

Dr KRUIJER is van mening, dat in Suriname de welvaartspolitiek gericht behoort te zijn op de ontwikkeling der primaire productie, dat er tot dusver te weinig geproduceerd wordt en te veel het accent ligt op de dienstverlening, derhalve de beroepsstructuur topzwaar is. In dit verband acht hij b.v. een rechtsschool niet te passen in het kader. Incidentele kolonisatie, waarbij stadscreolen naar het land overgebracht worden, zijn naar zijn mening tot mislukking gedoemd.

Waar steeds de levensomstandigheden in het district ongunstig waren en daardoor de stad haar aantrekkingskracht liet gelden, op alle bevolkingsgroepen, behalve dan op die der Bosnegers en Indianen, beveelt de schrijver de versteviging en verbreding van het bestaansfundament der districtsbevolking als het beste middel aan, om aan de bestaande wanverhouding een eind te maken en te geraken tot een normale functie van het stedelijk centrum. Kolonisatie op grote schaal van moederlandse en Surinaamse agrariërs te bevorderen lijkt hem gewenst, mits de rentabiliteitsberekeningen gunstig uitvallen.

April 1951. M.

Systematische beschrijving van de inhoud van de publicatiebladen van het gouvernement van de Nederlandse Antillen over de jaren 1900/1949 bewerkt door E. NOORDENBOS, directeur van het Registratuurbureau der Vereniging van Nederlandse Gemeenten. *Tweede druk* bewerkt ter Gouvernementssecretarie der Nederlandse Antillen. N. Samson N.V., Alphen aan den Rijn, 1950.

Vermoedelijk moet als „eerste druk" gelden de gelijknamige uitgave over 1900–1940, die ik in de 28ste jaargang van dit tijdschrift op bladz. 22 en 23 besprak. Ik had toen nogal wat opmerkingen over de Systematiek en over tekortkomingen. Uit een brief van den toenmaligen bewerker bleek mij toen, dat deze was afgegaan op de — soms inderdaad wel erg misleidende — aanduidingen van den inhoud der publicatiebladen in de kop, waardoor verschillende wijzigingen, daarin niet genoemd, over het hoofd gezien waren.

Als ik het goed zie, dan heeft de nieuwe bewerker de jaren 1900 tot 1940 opnieuw nagegaan en op grond daarvan verbeteringen in den eersten druk aangebracht, en zijn op dezelfde wijze, dus niet alleen afgaande op de opschriften der publicatiebladen, de jaren 1941 tot 1949 nagegaan. Voor zover steekproeven mij tot een oordeel machtigen, mag ik zeggen, dat het geheel mij voorkomt een betrouwbare gids te zijn.

Ten aanzien van de systematiek blijven duisterheden over. Om er een te noemen: Waarom staat het Tarief gerechtskosten en salarissen in burgerlijke zaken in hfdst. XV Strafrecht en niet in I Recht, waarin het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering terecht een plaats heeft gevonden?

B. DE GAAY FORTMAN.

BOUWSTEENTJES

Het devies op het wapen van Brits Guyana „Damus petimusque vicissim" (wij geven en vragen [dit] gelijkelijk) geeft opnieuw (zie de voetnoot op p. 101 van dit tijdschrift, deze jaargang) een voorbeeld van de toepassing, met verandering van volgorde, van een bekende spreuk. De versregel van HORATIUS, waarop deze wapenspreuk gebaseerd schijnt, luidt „et hanc veniam petimusque damusque vicissim" (deze vrijheid [nl. die van dichters en schilders om hun eigen ideeën te volgen] vragen wij [voor onszelf] en gunnen haar graag [aan anderen]; De arte poetica, 10).

Deze regels kreeg ik onder ogen toen de heer JAMES S. HOLMES mij er op gewezen had dat de Engelse uitdrukking „purple passage" (zie de tweede voetnoot op p. 143 van dit nummer) stamt van een veelgelezen passage uit HORATIUS' brief over de dichtkunst; zijn boutade over de „purperen baan" volgt nl. op bovenstaande uitspraak inzake de dichterlijke vrijheid.

J. F. K.

KRONIEK

SURINAME

Het kabinet van den gouverneur is thans, voorlopig op bescheiden voet, geïnstalleerd. De moederlandse regering heeft enige motieven aangevoerd voor deze nieuwe organisatie; het meest steekhoudende lijkt wel dit, dat de landvoogden niet meer beschikken kunnen over de bureaux, welke immers tegenwoordig onder landsministers ressorteren, terwijl in Suriname de secretarie zelfs als zodanig opgeheven is. De kosten van het kabinet, voorlopig door Nederland te dragen, zijn niet bekend gemaakt, wel voor zover de Nederlandse Antillen betreft, waar men direct met een groter staf begonnen is en ook nog aan een ,,breder'' kabinet gedacht wordt, aangevuld met adviseurs in andere functies.

Onlangs deed zich het geval voor, dat de als eerste aangewezen vervanger van den gouverneur zich buiten Suriname bevond en de tweede inmiddels de functie van landsminister was gaan vervullen. Een der lokale nieuwsbladen wees op de eigenaardige impasse welke zou kunnen ontstaan, wanneer een lid der regering voor de tijdelijke bekleding van het gouverneursambt in aanmerking zou komen.

Het artikel in dit zelfde nummer van Mevrouw Tuyl Schuitemaker-van Steenbergen maakt het overbodig in deze Kroniek de politiek uitvoerig te behandelen. Er wordt naar gestreefd de Ronde Tafel Conferentie in Maart 1952 te doen plaats hebben. De N.P.S. was reeds begonnen met gedelegeerden voor deze conferentie aan te wijzen, wat haar natuurlijk niet toekomt; de K.T.P.I. was bescheidener en liet het bij een voordracht. Een Nederlandse commissie van voorbereiding zal eerstdaags naar de West vertrekken.

Er is een K.B. verschenen, hetwelk het mogelijk zal maken dat de Staten van Suriname een vertegenwoordiger aanwijzen in de Staten Generaal.

In de moederlandse volksvertegenwoordiging zijn stemmen opgegaan om te bepleiten dat nogmaals een parlementaire delegatie Suriname zal bezoeken en wel een uit beide Kamers.

Op dezen afstand maken de verhandelingen in de Staten van Suriname vaak een wel zeer eigenaardigen indruk. Bij de heftige discussies in zake de kwestie Landmacht-Mariniers bv. kwam helemaal niet tot uiting waarom men eigenlijk aan het ene wapen de voorkeur gaf boven het andere; men wond zich op over het niet te voren gehoord zijn en over de belangen der thans als militair dienende landskinderen, welke men bedreigd achtte, omdat bij de Marine kleurlingen geen kans zouden

hebben. Met het vraagstuk der defensie, waarover men overigens ook wel geen oordeel zal hebben, had dit alles niet te maken. Het door de moederlandse regering aangevoerde motief, dat alleen het corps Mariniers voor dienst buiten Europa aangewezen kan worden, lijkt van beslissende betekenis.

Hoever in Suriname de personen-politiek wel gaan kan, moge blijken uit de beweging om de benoeming in een der organisaties van de Caribbean Commission van een oud-landsminister, die niet meer het vertrouwen zou genieten, ongedaan te doen maken. Niet Suriname nb. is lid van de Car. Comm., doch Nederland en de benoemingen gaan van de commissie zelf uit, niet van enige regering.

Hoewel het niet waarschijnlijk is, dat Suriname en de Nederlandse Antillen zich zullen kunnen opwerken tot zelfstandige staten, zoals de Britse dominions, is toch de status dezer Rijksdelen ook internationaal gewijzigd, voorshands zelfs, zou men zeggen, enigszins halfslachtig geworden. Voor de redenering dat de Caribbean Commission, waarvan Nederland wegens Suriname en de Ned. Antillen lid is, een ,,koloniale'' instelling is, lijkt iets te zeggen, al heeft men in Suriname niet uit te maken of het moederland behoorde uit te treden, respectievelijk geen geldelijke bijdrage meer behoorde te verlenen.

Voor de resoluties der afgevaardigden van de 21 Amerikaanse republieken, betreffende samenwerking in zake defensie, economie, financiën enz., kan Suriname hoogstens met belangstelling kennis nemen, de economische conferentie der Latijnsamerikaanse landen, in Mei van dit jaar in Mexico gehouden, werd echter door een afgevaardigde van Suriname bijgewoond; aan de voorbereiding der conferentie op Puerto Rico in 1952, in zake de industrële ontwikkeling van het Caraïbische gebied, neemt Suriname deel, aan de vijfde Westindische conferentie, volgend jaar op Jamaica te houden, zal natuurlijk ook namens Suriname deelgenomen worden.

Werden vroeger de door Nederland gesloten overeenkomsten met vreemde mogendheden waarbij ook Suriname betrokken was, in het Gouvernements Blad opgenomen, thans is een tractatenblad verschenen, een uitgave waarop ook voor Suriname ingeschreven is.

De moederlandse zowel als de Surinaamse regering en de Surinaamse Staten, bleken unaniem van mening, dat het niet in overeenstemming zijn zou met den tegenwoordigen status der overzeese Rijksdelen, aan den secretaris der V.N. mededelingen te blijven doen betreffende de aangelegenheden dier Rijksdelen, zodat in het vervolg de gebruikelijke gegevens niet meer verstrekt zullen worden.

Nogal merkwaardig is de belangstelling welke sedert enigen tijd betoond wordt door Venezuela voor Suriname en door Suriname voor Venezuela, twee landen welke te voren toch eigenlijk heel weinig met elkander te maken hadden. Het Venezolaanse consulaat te Paramaribo moedigde indertijd de studie der Spaanse taal door de inwoners van Suriname aan; er bestaat een Sociedad Bolivariana de Suriname, welke in Juli 11 den geboortedag vierde van Simón Bolívar en er bestond het plan om een plein te Paramaribo naar dezen Zuidamerikaansen vrijheidsheld te noemen.

Het grote probleem van den opbouw is niet meer een Nederlandse en Surinaamse, doch wordt hoe langer hoe meer een ten dele internationale aangelegenheid.

Van het Planbureau is de stichtingsacte gepubliceerd; organisatorisch is de leiding in handen der landsregering gelegd. De kosten van het bureau, tot een maximum van anderhalf millioen gulden, zullen ten laste gebracht worden van het Welvaartsfonds. Er is een tienjarenplan opgesteld, dat niet alleen economische projecten bevat, maar ook andere als het schoolwezen. Met inbegrip van het grote plan-Blommenstein (krachtstation etc.) zou er met de uitvoering een bedrag van 400 à 500 millioen gemoeid zijn. Op de Surinaamse begroting is voor de voorbereiding anderhalf millioen uitgetrokken, in Nederland wenst men een lening te sluiten van twee en een half millioen, terwijl verder gerekend wordt op hulp uit Marshallgelden, van de Interbank en wellicht van de Herstelbank.

Wat den landbouw betreft heeft het Welvaartsfonds zich ook geïnteresseerd bij plantage Nieuw Meerzorg. Voor de uitvoering van het Lelydorpplan hoopt men op steun van de E(conomic) C(oöperation) A(dministration), welke organisatie ook steun zou verlenen aan het Nickerieproject. De kosten van dit laatste, voor 17000 ha geraamd op 67 millioen, zullen, behalve door het Welvaartsfonds voor een klein deel, gedragen moeten worden door de gegadigden voor landbouwpercelen. Hier in het Nickeriedistrict ligt in de eerste plaats de taak der Stichting voor den Mechanischen Landbouw, welke nu met het Planbureau zal moeten samenwerken. Er werd besloten een aantal Nederlandse landbouwers in de V.S. practische kennis te laten opdoen van het mechanische bedrijf.

Met de citruscultuur gaat het niet naar wens; de hier te lande verkrijgbare Surinaamse sinaasappelen blijven er onogelijk uitzien, maar de kopers schijnen de saprijkheid dezer vruchten te gaan waarderen. Er is aanbevolen zich liever te bepalen tot citroenen en grapefruit; dat de directeur der Citruscentrale afgetreden is, lijkt ook een ongunstig teken. De landsregering heeft thans voorstellen gedaan om kapitaal bijeen te brengen, voor een deel uit de anderhalf millioen op de begroting voor 1951 geplaatst voor den opbouw, ten einde te geraken tot de stichting van een vruchtensappenfabriek.

Er is in Nederland een wetsontwerp ingediend met het doel de Ned. Handel Maatschappij schadeloos te stellen voor het verlies, geleden op haar suikerondernemingen in Suriname tijdens en na den oorlog.

In den loop van dit jaar hebben Surinaamse deskundigen gelegenheid gehad om zich op de hoogte te stellen van den mijnbouw in de oostelijke en westelijke buurlanden. In Br. Guyana is de bauxiet het voornaamste product; in Fr. Guyana speelt nog altijd de goudexploitatie een rol, waarbij twee nieuwe goudondernemingen het werk ter hand hebben genomen.

De Surinaamse bauxiet-industrie schijnt nog altijd voor uitbreiding vatbaar te zijn; de voor Amerikaanse rekening werkende onderneming wil haar productie verdubbelen en onderzoekt de mogelijkheden op plaatsen in het Westen (Arawarwakreek) en het Zuiden (Brownsberg). De nationale maatschappij berichtte in haar jaarverslag dat het kapitaal dat zij in haar Surinaamse installaties vastgelegd heeft bijna 43%

uitmaakt van het totaal harer beleggingen. Met beide maatschappijen wordt door een Venezolaanse onderneming onderhandeld ter zake van een aluminiumindustrie, te vestigen aan de Caroni, een der zijrivieren van de Orinoco.

In Suriname is het onderzoek naar kyaniet, dat op de goudhoudende terreinen voorkomt, nog niet beëindigd.

Herhaaldelijk is er de aandacht op gevestigd dat de boscultuur in Suriname niet tot grote ontwikkeling kan komen, zolang men aangewezen blijft op hetgeen er op niet te groten afstand van de rivieren nog aan bruikbaar hout overgebleven is. Het transportprobleem derhalve. Intussen moet men afzet trachten te vinden voor hetgeen er thans, meestal met primitieve middelen, geproduceerd wordt.

In het begin van dit jaar zijn er proeven genomen met de verwerking van Surinaams hout tot „hardboard", dat naar Zweden verscheept is en tot mijnhout, dat voor onderzoek naar Frankrijk gegaan is. Deze laatste proefneming is gefinancierd door het Welvaartsfonds, in het kader der O(rganisation) of E(uropean) E(conomic) C(oöperation). Aangaande de resultaten zijn nog geen definitieve gegevens gepubliceerd. Van de zijde van het bureau voor bosbouw en bosproducten der F(ood and) A(griculture) O(rganisation) van de V.N. is indertijd ook al belangstelling getoond voor den bosrijkdom van Suriname.

Ook de visserij ten slotte wordt gesteund uit het Welvaartsfonds. Een proefzending naar Nederland van Surinaamse garnalen schijnt goed overgekomen en goed beoordeeld te zijn. Ten behoeve van de visserij aan de Matappicakreek is een baggermolen aangekocht.

Zeer belangrijk zijn de vorderingen welke gemaakt zijn inzake de luchtkaartering. Het Centraal Bureau, orgaan van het Welvaartsfonds, heeft bekend gemaakt dat een op de gemaakte luchtfotos gebaseerde topografische kaart tot den 4den gr. N.B. voor het einde van dit jaar gereed zal zijn. De verkregen resultaten zijn van belang voor de bosexploitatie, de geologie, den mijnbouw en het domeinwezen.

Zijn er den laatsten tijd enige speciale organisaties in het leven geroepen in het belang van den opbouw van Suriname in algemenen zin, zo is er op het gebied der economie van het land ook nog een taak weggelegd voor een der afdelingen van algemeen bestuur en het is dit departement waarover de Staten onlangs bleken helemaal niet tevreden te zijn. Men vroeg aan de landsregering om inlichtingen, beklaagde zich over onvoldoende voorlichting betreffende den economische toestand en sprak van slecht beleid bij het Departement van Economische Zaken, o.a. ook van wantoestanden in de Citrus Centrale. De regering, in antwoord op de vragen en opmerkingen der Staten, een uiteenzetting gevend der politiek van het Departement van Economische Zaken, bepaalde zich tot algemeenheden.

Aangaande den handel tussen Suriname en het moederland, als ook aangaande het betalingsverkeer en de financiële verhoudingen, werden dezen zomer te 's-Gravenhage door het Coördinatie College Nederland-Suriname besprekingen gevoerd.

Door de Justitie werden maatregelen in uitzicht gesteld tegen de verkapte loterijen, welke in Suriname ontstaan zijn door het door enige buitenlandse ondernemingen uitloven van prijzen bij den verkoop harer waren.

Indertijd was er oppositie tegen een beslissing van den districtscommissaris van Paramaribo, waarbij aan een grote Nederlandse commerciële onderneming vergunning verleend werd om in Suriname een filiaal te openen. De Kamer van Koophandel ging bij den gouverneur in beroep, ten einde deze vergunning, waarvan men schadelijke concurrentie verwachtte voor den plaatselijken koopmansstand, ongedaan te doen maken. In 1950 vermocht een voorstel tot het invoeren van een importeurspatent niet de goedkeuring te verwerven der Staten. Thans is reeds geruimen tijd bij het college een ontwerp verordening in behandeling, ten doel hebbend door een wijziging van het Wetb.v.Kooph. ongewenste uitbreiding van het aantal handelszaken tegen te gaan.

Of de industrialisatie in Suriname werkelijk noemenswaardig vooruitgaat, valt van hier uit moeilijk te beoordelen. Men leest wel telkens van nieuw gestichte bedrijven en bedrijfjes, maar aangaande het verdere verloop ontbreken vaak de berichten.

Er bestaat reeds geruimen tijd een steenbedrijf aan de Boven Suriname, dat een toekomst schijnt te hebben, nu er veel gebouwd wordt. Ook is de hygiënische wasserij te Paramaribo niet nieuw; deze inrichting wist de clandizie van het landshospitaal te verkrijgen, wat in de pers bezorgheid verwekte nopens de positie der wasvrouwen van het hospitaal. Op het eind van 1950 bleken er niet minder dan 187 rijstpelmolens in Suriname te werken. De cigarettenfabriek voorziet voor 75% in de locale behoefte; de sigarenfabriek schijnt niet lang meer te zullen kunnen werken. Te Lelydorp werd dit jaar een fabriekje geopend dat een nieuw wasmiddel vervaardigt.

Wat de ontwikkeling van het verkeer betreft is het van belang dat een concessie verleend is voor een „ongeregelde" binnenlandse luchtvaart; het bedrijf zal natuurlijk toezicht van overheidswege vereisen, waarvoor het ambtelijke apparaat aanwezig is.

De Stichting voor den Mechanischen Landbouw neemt deel aan de werkzaamheden welke ten doel hebben de Nickerierivier beter bevaarbaar te maken; ook de Arrawarwakreek komt nu in aanmerking.

Dezen zomer heeft een verkeersstatisticus Suriname bezocht.

Op het gebied der openbare financiën valt te berichten dat voltekening in Suriname zelf der lening van zes millioen blijkbaar niet verwacht kan worden. Er is althans besloten dat de stukken ook in het buitenland geplaatst zullen kunnen worden. Verder is een ontwerp verordening ingediend welke ten doel heeft aan de landsregering de bevoegdheid te verlenen schatkistpapier uit te geven.

Wat het bankwezen betreft verdient vermelding dat de hoofddirectie van De Surinaamsche Bank naar Paramaribo overgeplaatst werd en dat het Welfaartsfonds de Volkscredietbank te hulp gekomen is met drie ton.

Statistici hebben berekend dat het volksinkomen in Suriname sedert 1938 wèl toegenomen is, maar achter staat bij dat van Jamaica en Puerto Rico. Waar de omstandigheden zo verschillend zijn lijkt de waarde dezer vergelijking niet bijzonder groot.

In een hoofdartikel in een der Surinaamse nieuwsbladen werd een beschouwing gewijd aan het „politieke klimaat" van het land, ook in verband met de samenstelling der bevolking. Inderdaad, zou

men kunnen spreken van den gemiddelden Nederlander, „de" Surinamer is niet het gemiddelde van Europeaan-Creool-Neger-Aziaat-Indiaan. En het is niet alleen op het terrein der politiek dat deze eigenaardigheid een rol speelt.

De Hindostaanse vereniging welke zich o.a. ten doel stelt mishandeling van vrouwen en zelfmoord te bestrijden, hield een vergadering waarin het woord werd gevoerd door twee meisjes van resp. 13 en 14 jaar, die zich beklaagden over de vroegtijdige huwelijken en de onvriendelijke bejegening der vrouwen door haar echtgenoten. Breken bij de Hindostaanse inwoners van Suriname nieuwe denkbeelden baan met betrekking tot het gezinsleven?

De Indonesische diplomaat, die in Suriname zijn land is komen vertegenwoordigen, verklaarde het als zijn taak ook de goede verstandhouding met Nederland te bevorderen; verder leek hem de kwestie der nationaliteit van de in Suriname levende Indonesiërs van belang en de neiging bij dezen om naar het stamland terug te keren een verschijnsel dat bestudeerd dient te worden. Het is de bedoeling dat t.z.t. een Indonesisch commissariaat tot stand zal komen. Een missionaris uit Suriname bracht een bezoek aan den president der Indonesische Republiek, welke laatste vrij goed op de hoogte bleek te zijn van de omstandigheden der Surinaamse inwoners van Javaanse herkomst.

Een Kath. arbeidersfederatie te Soerabaia heeft pogingen aangewend om de Kath. arbeidersorganisatie en de Kath. Volkspartij in Nederland te interesseren voor transmigratie van Indische Nederlanders naar Suriname. Indertijd was Suriname niet bereid de helft der kosten van overvoer te dragen; de vraag of in Nederland vertoevende Indos in Suriname in den kleinen landbouw een plaats zouden kunnen vinden schijnt nog niet definitief beantwoord te zijn.

In het begin van dit jaar werden te Paramaribo enige Bosnegergranmans geïnstalleerd. Bij deze gelegenheid hadden, op initiatief van het nieuw benoemde hoofd der Saramaccaners, enige feestelijkheden plaats; in den schouwburg werden voorstellingen gegeven waarbij Bosnegers voor het stadspubliek demonstreerden hoe zij in hun eigen omgeving leven.

Zelfs de Indianen worden modern; althans een aantal hunner speelden te Albina voetbal, maar moesten het tegen hun stedelijke tegenstanders afleggen.

De uitslag der laatste volkstelling in Suriname is nog niet bekend; de verzamelde gegevens zijn ter uitwerking naar Nederland verzonden. De leider der telling hoopte dat dan tegelijkertijd de tegen hem gerezen bezwaren onderzocht zouden worden.

Is men in Suriname niet bijster te spreken over de wijze waarop de economische aangelegenheden behandeld worden, ten aanzien van de sociale zaken is het anders. Het departement dat deze zaken behandelt heeft reeds in Mei van dit jaar een verslag uitgebracht over het jaar 1950 en werd deswege in de pers gecomplimenteerd.

Dezen zomer werd op post Alkmaar aan de Commewijne een nieuw tehuis voor Hindostaanse jongens geopend. Eenigen tijd te voren was de eerste steen gelegd voor een lands-opvoedingsgesticht in de buurt van Paramaribo.

Het bekende euvel der buitenechtelijke geboorten heeft niet alleen sociale, maar ook financiële gevolgen. Het is daarom dat een wijziging in het Wetb.v.Strafrecht voorgesteld is, waardoor het mogelijk zijn zal strenger op te treden tegen de vermeende vaders, die nalatig zijn in het nakomen hunner alimentatie-verplichting, terwijl als administratieven maatregel aan de moeders geen steun meer verleend zal worden uit de openbare kas zolang zij niet alle pogingen hebben aangewend om zich die alimentatie te verschaffen.

Het is meer dan een halve eeuw geleden dat het patentrecht afgeschaft werd in Suriname. Onder den invloed van de toen herstelde vrijheid van a r b e i d is het euvel ontstaan van een teveel, niet alleen in bedrijven en handelszaken, maar ook voor wat betreft ambachten en beroepen. De regering overweegt thans maatregelen niet alleen om den handel te saneren, maar ook om de vestigingsmogelijkheid in de vrije beroepen te beperken.

Ettelijke arbeiders-vakverenigingen in Suriname besloten onlangs in principe tot het stichten van een raad van vakcentrales, als overkoepelende organisatie. Een vakbond waarvan in lang niets vernomen was, die der karrelieden, hield twee vergaderingen, ter bespreking van het gevaar dat hun beroep zou bedreigen, wanneer het door een der plaatselijke nieuwsbladen geopperde denkbeeld ingang zou vinden, dat hun met ezels bespannen ladderwagens uit het stadsbeeld van Paramaribo zouden behoren te verdwijnen. In onze gemotoriseerde wereld zijn ezelwagens inderdaad een anachronisme.

De sociale wetgeving in het belang van den arbeider is aangevuld met bepalingen betreffende speciale behandeling in geval van ziekte en verpleging in ziekenhuizen; een verlofsregeling echter werd door de Staten aangehouden. Tot het instellen van een lands-ziekenfonds werden de omstandigheden nog niet rijp geacht.

De beschikbare middelen ter bevordering der v o l k s g e z o n d h e i d worden blijkbaar wel ten volle benut. Een zeer uitvoerig onderzoek werd te Paramaribo ingesteld naar het aantal lijders aan filaria en een campagne tegen ziekte overdragende insecten werd gevoerd door middel van het bespuiten van woonhuizen.

Door het Prins Bernardfonds werden gelden beschikbaar gesteld voor het vestigen van een tropeninstituut in Suriname, door het Wilhelminafonds indertijd de winst op in Nederland verkochte Surinaamse rijst voor de tuberculosebestrijding. Een ongeduldig Statenlid heeft reeds gevraagd waar deze laatste gelden nu blijven. SIMAVI geeft financiëlen steun voor nieuwe voorzieningen in het Prinses Juliana-hospitaal te Kabel en verstrekte penicilline. Van het Welvaartsfonds verwacht men een geldelijke bijdrage voor den bouw van een nieuw ziekenhuis te Paramaribo.

De landsregering heeft het voornemen een sanatorium voor longlijders en een kraamkliniek te vestigen. In het begin van dit jaar bezocht een röntgenoloog uit Nederland het Landshospitaal.

De Staten bleken nieuwsgierig te zijn naar het aantal medici-specialisten met in het buitenland verkregen diplomas. De landsregering legde een lijst over van 37 personen; de Staten echter meenden dat die lijst onvolledig was.

De volkshuisvesting is eveneens een voorwerp van aanhoudende zorg der overheid. Er zijn krotwoningen te Paramaribo opgeruimd en de met steun van het Welvaartsfonds gebouwde volkswoningen op Beekhuizen en Zorg en Hoop zullen op het einde van dit jaar alle bewoond zijn. Aan de Stichting Huisvesting Suriname zijn, onder goedkeuring van de Staten terreinen door de landsregering overgedragen. Van de stenen middenstandswoningen wordt beweerd dat zij duur zijn aan bouwkosten.

Als een aanwinst voor het onderwijs in de buitendistricten kan gewezen worden op de opening, dezen zomer, van een nieuwe school voor Indonesische kinderen in Saramacca.

Deze maand zullen abituriënten van het M.U.L.O. de gelegenheid verkrijgen zich te laten inschrijven voor de nieuwe cursus van wat tegenwoordig de Middelbare Landbouwschool heet. Hier te lande is een wetsontwerp aangenomen dat de mogelijkheid zal openen in speciale gevallen de in Suriname afgestudeerden toegang te verlenen tot het hogere landbouwonderwijs in Nederland.

De ambachtsschool te Paramaribo is niet meer een particuliere, doch sedert verleden jaar, een gouvernements instelling. Het Welvaartsfonds heeft zich niet alleen voor de opleiding van schoenmakers, maar ook voor die van kleermakers geïnteresseerd.

Dat het Surinaamse publiek weder meer belangstelling gaat tonen voor de wetenschap, kan blijken uit de oprichting van een Historischen Kring te Paramaribo.

De Surinaamse justitie heeft helaas veel strafzaken te behandelen, diefstal, oplichting en fraude betreffende. Verduistering tot een belangrijk bedrag had plaats ten nadele van de Koningin Juliana Stichting. En de Landsregering zag zich verplicht den gouvernements accountantsdienst uit te breiden, ter betere controle op het comptabel beheer in de overheidsdiensten; ook sprak zij het voornemen uit tegen ambtelijke corruptie strenger op te treden dan tot dusver. Er zal op gelet worden dat de ambtenaren het dienstgeheim eerbiedigen en dat in de bureaux geen publiek rondloopt dat er niets te maken heeft. Een en ander toond wel dat het ernst is met het bevorderen der ambtelijke integriteit.

Van het verband tussen misdadigheid en bijgeloof bleek weder eens bij een klacht tegen personen die oplichting trachtten te plegen door „flessen met onheil" op de erven der slachtoffers te deponeren.

Uitbreiding der rechterlijke macht werd nodig geacht en is ook ter hand genomen. Een nieuwe salarisregeling voor zittende en staande magistratuur, met terugwerkende kracht per 1 Juli 1950, is afgekondigd. De bezoldiging lijkt niet bizonder hoog, doch bedacht dient te worden, dat voor den Surinaamsen gulden in Suriname heel wat meer gekocht kan worden dan voor den Nederlandsen in Nederland; zie de af en toe vastgestelde maximum prijzen voor eerste levensbehoeften en de annonces in de nieuwsbladen van de zaken in textiel, schoeisel enz.

De onverenigbaarheid der rechterlijke en ministriële functies schijnt een thans verlaten standpunt te zijn; immers de tegenwoordige minister-president heeft niet als lid van het hof van Justitie definitief behoeven

af te treden. Zijn voorganger, die ondanks sollicitatie niet opnieuw bij de rechterlijke macht benoemd werd, heeft zich in de advocatuur begeven.

Ongeveer veertig in Suriname dienende m i l i t a i r e n zijn naar het toneel van den strijd in Korea vertrokken, per vliegdienst via Curaçao naar Nederland en verder met een Amerikaans troepenschip van Rotterdam naar het Verre Oosten. Er bevonden zich onder deze mannen nogal wat veteranen, die in Suriname òf geen werk hadden kunnen vinden, dan wel te beperkte kansen meenden te hebben. De gepubliceerde condities voor dienstneming bij het leger der V.N. lijken zeker financiëel niet ongunstig.

Over gebrek aan v o o r l i c h t i n g heeft men in Suriname niet te klagen, zou men zeggen, wanneer men leest dat de voorlopige uitspraak van het Internationaal Gerechtshof, in zake het Perzische olieconflict, door tussenkomst van het A.N.P. direct te Paramaribo bekend was.

Hoewel er van zekere zijde getracht wordt het Bureau voor V(oorlichting), I(nlichting) en P(ropaganda) impopulair te maken, schijnt deze instelling toch te zullen blijven bestaan. Eenige maanden geleden werd een nieuw tijdelijk hoofd benoemd.

Voor s p o r t en s p e l heeft de stad twee nieuwe terreinen ter beschikking gekregen, een op het plein van Twaalf Mei, een ander in de nieuwe woonwijk Zorg en Hoop.

Te Paramaribo werd een vertoning gegeven welke wij, bij gebrek aan een goed Nederlands woord, een m o d e s h o w noemen. Het daarmede samengaande s c h o o n h e i d s c o n c o u r s lokte protest uit van de zijde der Roomse pers, welke er principiële bezwaren tegen bleek te hebben, ondanks het goede doel; de opbrengst van het geheel was nl. bestemd voor het Rode Kruis.

In Mei van dit jaar is er een lichte a a r d s c h o k in Suriname geconstateerd. En in Augustus was het z w a a r w e e r in Paramaribo en omstreken, waardoor nogal wat schade aangericht werd. Een steunactie ten behoeve van de slachtoffers van den storm bracht 46.000 gulden op.

Dit voorjaar kreeg Suriname uit Beverwijk 5000 gladiolenbollen ten geschenke, welke bollen uitgeplant zijn op enige pleinen, als stap in de richting der s t a d s v e r f r a a i ï n g van Paramaribo. Het monument dat Nederland schenkt als bewijs van dankbaarheid voor de in den oorlog van Suriname genoten hulp zal daartoe zeker mede bijdragen; onze Staten Generaal hebben aan deze schenking met enthousiasme hun goedkeuring gehecht.

15 Oct. 1951. M.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Gouverneur Struycken heeft zijn ambt aanvaard. Had de voorzitter van de Staten den nieuwen bewindsman „de eerste constitutionele gouverneur" van de Nederlandse Antillen genoemd, mr Struycken maakte deze vergelijking tussen vroeger en nu: „Was deze plechtige ambtsaanvaarding voor Uw College in het verleden mogelijk meer bedoeld als uiting van een gezagsverhouding, zij symboliseert naar mijn overtuiging thans zonder twijfel samenwerking tussen de hoogste gezagsorganen in deze gemeenschap".

Een der eerste daden van dezen gouverneur was de opening van de tentoonstelling der schilderijen van Prinses Wilhelmina in het Museum.

De nieuwe Rondetafelconferentie is gedacht in Maart 1952. Twee leden van den Regeringsraad zijn overleg gaan plegen met Suriname, maar dat schijnt niet veel te hebben uitgehaald. De voorbereiding in Den Haag liet Suriname aan zijn algemeen vertegenwoordiger over, maar de Nederlandse Antillen zonden mrs. Da Costa Gomez en De la Try Ellis, die gauw klaar waren. In dit verband moet ook verteld worden, dat van de zijde van den Regeringsraad in de Nederlandse Antillen bezwaren zijn gemaakt tegen een bezoek van Nederlandse parlementsleden in commissie.

De Raad van advies is van 6 op 11 leden gekomen.

In de Staten zijn nu de „democraten" geheel in de oppositie. Zij weigeren commissievergaderingen bij te wonen, omdat, naar zij zeggen, de Regeringsraad misbruik zou hebben gemaakt van het besloten karakter dier vergaderingen. Een motie van deze zijde om het beleid van den Regeringsraad in de Arubaanse staking af te keuren kreeg slechts de stemmen van de leden der Democratische partij.

De verkiezingen voor de Eilandsraden hebben plaats gehad. Op Aruba en Curaçao hebben geen belangrijke verschuivingen in de politieke partijen plaatsgevonden. Op Curaçao kreeg de Democratische partij 1200 stemmen meer dan bij de Statenverkiezing in 1950, de Nationale volkspartij 1100 stemmen meer. De Katholieke partij ging 800 stemmen achteruit. Er waren 500 kiezers meer en 1800 kiezers meer kwamen ter stembus. In de bovengenoemde volgorde kregen de partijen 8, 9 en 3 zetels, de Cur. Onafhankelijke partij kreeg 1 zetel. Op Aruba behaalde èn de Eman-partij èn de Irausquin-partij 8 zetels, Una I kreeg 3, Una II 2 zetels. Op Bonaire kregen twee politieke partijen onderscheidenlijk 3 en 4 zetels; St. Maarten gaf aan de ene partij 4 zetels, aan de andere 1; Saba 2 en 3 zetels; St. Eustatius verdeelde de zetels over niet minder dan 4 lijsten, die 2, 1, 1 en 1 zetels kregen.

Dadelijk na de verkiezing der raden moesten zij „gedeputeerden" aanwijzen voor het dagelijks eilandsbestuur, en secretarissen. Daarbij was de bezoldiging dezer dignitarissen in het geding. Zuinig is men daarbij niet bepaald geweest. Bonaire koos de eerste vrouwelijke gedeputeerde.

Maar dat de colleges al een taak hebben, kan men nog niet zeggen. Op de eilanden buiten Curaçao was men aan plaatselijke functionarissen en raden gewend, maar op Curaçao niet.

Zou één van hen, die over deze kostbare materie zeggenschap gehad hebben, zich weleens verdiept hebben in de les, die de historie in de gemeentebesturen van Van den Bosch (1828–1833) te leren heeft gegeven? Mr De la Try Ellis heeft over dit experiment geschreven in *Lux* 1ste jrg. blz. 54–59.

Het Hof van justitie heeft in den Bosschen raadsheer mr W. H. Arriens een nieuwe voorzitter gekregen. Men zegt, dat een der eerste daden van dezen magistraat is geweest de daadwerkelijke herstelling van het tuchtrechtelijk toezicht op de leden der balie, dat in zekeren zin in onbruik was geraakt. Ook ten aanzien van de codificatie schijnt hij bepaalde voorstellen te hebben, waarbij o.a. de voorwaardelijke veroordeling op de helling zal komen.

Het hof heeft thans ook voor het eerst op Aruba zitting gehouden.

Een van de grote dingen, die het staatsdeel beroerden, is geweest de staking op Aruba bij de Lago Oil, die 10 Augustus uitbrak en tot 15 Augustus heeft geduurd. Het ging om loonsverhoging, die al geruimen tijd een punt van bespreking uitmaakte tussen directie en de Lec (Lago employ council). Begrijpen wij de zaak goed, dan was het een wilde staking, niet georganiseerd door den werknemersraad of door vakverenigingen. Er kwamen botsingen met de politie en bedreiging van werkwilligen voor. Natuurlijk bemoeide de regeringsraad zich met de staking, en in de Arubaanse eilandsraad maakte de politiek zich van de zaak meester. De heer Eman zond een telegram als „voorzitter Arubaanse arbeidersbond" aan de leiders der drie grote vak verenigingen in Nederland met verzoek over te komen voor „instructies en raad". Van enig antwoord op dit telegram heeft de pers geen melding gemaakt. Enige werknemers zijn gearresteerd, en sommige zijn het land uitgezet.

Loonsverhogingen en andere sociale voorzieningen zijn het resultaat van de bemiddeling van het regeringsraadslid Plantz. Op Curaçao heeft de staking op Aruba haar invloed doen gelden: de havenarbeiders en de arbeiders bij de C.P.I.M. kregen nieuwe loonregelingen; ook de Curaçaose Scheepvaart-Maatschappij heeft voor de scheepsgezellen een nieuwe gageschaal ingevoerd.

Het Campo allegre heeft, nadat op 27 Mei de vorige Kroniek werd afgesloten, nog geruimen tijd de gemoederen beziggehouden. Door den Regeringsraad is een commissie benoemd ter bestudering van het prostitutievraagstuk. Het leek een ogenblik, dat door het doortastend optreden van den nieuwen gezaghebber drastisch een einde aan het kamp op Aruba zou worden gemaakt. Het is niet zo mogen zijn. Het gehele vraagstuk heeft een droeve illustratie gekregen, doordat bij de berechting van een moordenaar op Curaçao bleek, dat hij een geregeld bezoeker van het daar bestaande kamp was.

27 Oct. 1951. F.

DE ZELFSTANDIGHEID DER EILANDGEBIEDEN IN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

DOOR

MR W. H. VAN HELSDINGEN

Zullen in de staatkundige geschiedenis der Nederlandse Antillen *14 Maart* en *6 September 1951* als historische data worden herdacht? Zal misschien de toekomst meer dan het heden de betekenis erkennen van de inwerkingtreding van de Eilandenregeling en van de overdracht van de eerste dienst (Dienst van Openbare Werken)?

Al wordt de draagwijdte van de getroffen maatregelen nog lang niet in volle omvang begrepen, er behoeft niet getwijfeld te worden aan het grote belang van de Eilandenregeling Nederlandse Antillen, waarbij aan Aruba, Bonaire, Curaçao en de Bovenwindse eilanden een zeer grote mate van zelfstandigheid binnen het verband van de Nederlandse Antillen is verleend. Alvorens de strekking van bedoelde regeling weer te geven en de aan de uitvoering verbonden moeilijkheden, worde in het kort *achtergrond en voorgeschiedenis en de totstandkoming van de Eilandenregeling* belicht.

Hoewel tevoren reeds van enige animositeit tussen verschillende eilanden sprake is geweest, kwam toch eerst na de oorlog de wens van Aruba tot uiting zich van de overige eilanden van de Nederlandse Antillen af te scheiden en in rechtstreekse verbinding met Nederland te komen staan. De economische ontwikkeling van Aruba had door de vestiging van de raffinaderij van de Lago Oil and Transport Company in 1924 een grote vlucht genomen. Men meende de eigen zaken geheel zelfstandig te kunnen regelen en was de afhankelijkheid van het centrale, op Curaçao gevestigde gezag moe. Nu bestond inderdaad in de Nederlandse Antillen een streng gecentraliseerde bestuursvorm. Voor de ambtenaren op de eilanden buiten Curaçao bestond geen noe-

menswaarde vrijheid van bewegen, zelfs nauwelijks in zaken van louter plaatselijke aard, laat staan, dat de bevolkingen der eilanden noemenswaard invloed op de gang van zaken vermochten uit te oefenen.

Weliswaar opende het Regeringsreglement van 1865 reeds de mogelijkheid voor een zekere decentralisatie van bestuur en wetgeving, doch hetgeen in die richting verwezenlijkt is, was slechts van elementaire aard. In 1922 werd door de Minister van Koloniën een commissie benoemd om advies uit te brengen o.m. hoe de Regeringsreglementen waren te wijzigen ten aanzien van de instelling van plaatselijke besturen. Het rapport van deze Commissie-STAAL heeft mede er toe geleid, dat bij de Staatsregeling van 1936 aan de landsverordeningwetgever de bevoegdheid werd gegeven werkelijk autonome gemeenschappen in het leven te roepen. Na herhaald aandringen van de Staten werd in December 1942 door de Gouverneur een commissie „ter bestudering van staatkundige aangelegenheden" ingesteld onder voorzitterschap van Prof. Mr A. S. OPPENHEIM om o.m. bedoelde bepalingen uit te werken. Haar in Februari 1944 ingediend rapport ging vergezeld van een ontwerp-landsverordening, hetwelk echter met verscheidene wijzigingen „waarvan sommige zelfs van principiële aard", pas in Februari 1946 bij de Staten werd voorgebracht. Daar ondervond het zoveel tegenkanting, dat het in October 1948 werd ingetrokken.

Deze gang van zaken is te betreuren. Indien het ontwerp-OPPENHEIM — hoe dan ook gewijzigd — op korte termijn het Publicatieblad had kunnen bereiken, zou reeds jarenlang een goede leerschool zijn doorlopen. Omdat de gecentraliseerde bestuursvorm onverkort gehandhaafd bleef, werd de roep van Aruba om afscheiding van Curaçao veelvuldiger en luider gehoord. Bij de wijziging van de Staatsregeling van 1948 — welke de bedoeling had aan de in de Nederlandse Antillen tot uiting gekomen staatkundige wensen tegemoet te komen zover dat binnen het raam van de bestaande grondwet mogelijk was — werd een poging tot verzoening gedaan door aan Aruba evenveel zetels in de Staten toe te kennen als aan Curaçao, nl. aan elk 8, aan Bonaire 2 en aan ieder der Bovenwindse Eilanden 1. De Regering heeft dit advies van de meerderheid van de Staten overgenomen, in afwijking van haar eigen voorstel (Curaçao 11 zetels, Aruba 7, Bonaire 2, de Bovenwindse Eilanden tezamen 1) en tegen het voorstel van een minderheid welke de 18 zetels voor Aruba en Curaçao door toepassing van het evenredig kiesstelsel wilde doen verdelen.

Nog voordat de wijziging van de Staatsregeling in werking was getreden, bleek dat Aruba met de zetelverdeling alleen niet tevreden gesteld kon worden, en dat het zijn verder strekkende verlangens niet prijs gaf. Het bleef aandringen op een zelfstandige status, los van Curaçao, rechtstreeks met Nederland verbonden. Het wist gedaan te krijgen dat een motie tot onderzoek in die geest op de Conferentie Nederland-Suriname-Nederlandse Antillen werd aangenomen. Het gevolg was de instelling van een commissie (commissie Aruba-Curaçao) in Juni 1948 om gegevens te verzamelen, waaruit zou kunnen worden besloten in hoeverre de verlangens van Aruba zouden kunnen worden verwezenlijkt.

Reeds ruim een maand later bracht de commissie haar rapport uit.

Bleek de bovenvermelde verzoeningspoging de Arubaanse verlangens niet te bevredigen, erger was, dat de tot stand gebrachte zetelverdeling 8–8 een negatief resultaat had. Reeds spoedig, reeds vóór de nodig geworden verkiezingen, werd de kritiek daarop luider; nu van de zijde van Curaçao, dat zich te kort gedaan achtte in vergelijking met het in zielen-aantal kleinere Aruba.

De Regering verklaarde echter uitdrukkelijk bij monde van Minister VAN SCHAIK, dat de zetelverdeling *vóór de op handen zijnde verkiezingen van 1949* niet zou worden gewijzigd. Dit is ook niet geschied [1]).

De Regering was van oordeel dat door zetelverdeling alleen geen bevredigende oplossing zou kunnen worden bereikt. Zij wilde de zetelverdeling koppelen aan vier andere maatregelen:

1 een gemitigeerd twee-kamerstelsel
2 een beroepsrecht op de Kroon
3 vastlegging van de hoofdbeginselen voor een Eilandenregeling in de Landsregeling
4 gelijktijdige inwerkingtreding van de nieuwe zetelverdeling en van de Eilandenregeling.

1 De Staten zouden komen te bestaan uit twee kamers: een op grondslag van evenredige vertegenwoordiging gekozen Volksraad, en een Federale Raad waarin Curaçao en Aruba elk vijf zetels zouden bezetten, Bonaire twee en ieder der Bovenwindse Eilanden één. De Federale Raad zou alleen fungeren als vijf of

[1]) Toen bij de Interimregeling van 1950 de zetelverdeling gewijzigd werd, beschuldigden enkele Arubanen Minister VAN SCHAIK van woordbreuk. Geheel ten onrechte; op de thans door mij gecursiveerde woorden in bovenstaande verklaring komt het juist aan.

meer leden dier Raad het verzoek zouden doen een door de Volksraad goedgekeurde ontwerp-landsverordening in behandeling te nemen. Verdere details worden thans achterwege gelaten.

Dit voorstel is in de Antillen niet aanvaard, ja, niet eens behoorlijk bestudeerd. De leden van Aruba en van de Bovenwindse Eilanden meenden blijkbaar de bestaande zetelverdeling te kunnen behouden door zich tegen elk wijzigingsvoorstel te verzetten.

2 De Regering wilde de kleinere eilanden een garantie geven, dat zij niet zouden worden ,,overheerst'' door andere eilanden, door vijf of meer leden van de Staten de bevoegdheid te geven in beroep te komen bij de Kroon, indien naar hun mening ten gevolge van een verordening de belangen van een of meer eilandgebieden ernstig zouden worden geschaad.

De Staten verklaarden zich unaniem tegen dit voorstel, nadat het met een etiket ,,kolonialisme'' was voorzien. Alsof Nederland er genoegen in zou hebben zich in de onderlinge kwesties overzee te mengen! Zij stelden daar een voor de Regering onaanvaardbaar voorstel tegenover, dat een destructief karakter had. De Regering heeft tenslotte in art. 100 Landsregeling de mogelijkheid geopend dat bij algemene maatregel van bestuur een instantie wordt aangewezen, wier goedkeuring vereist is alvorens een door de Staten goedgekeurde landsverordening in werking kan treden.

De afwijkende houding van de Arubanen ook ten aanzien van dit punt had alleen ten doel de 8–8 verhouding te behouden. Achteraf, nu dit hun niet gelukt is, laten zij geen gelegenheid ongebruikt op instelling van een beroepsinstantie aan te dringen. In de Staten stuiten zij echter op weerstand.

3 De hoofdbeginselen van de Eilandenregeling zijn in de Landsregeling verankerd. Wij komen daarop nader terug.

4 De gelijktijdige inwerkingtreding van de nieuwe zetelverdeling en van de Eilandenregeling is bereikt: op 21 Februari 1951 traden de in December 1950 nieuw verkozen Staten op en op 14 Maart 1951 trad de algemene maatregel van bestuur, houdende de Eilandenregeling in werking.

Waarom — zo zal men vragen — is de Eilandenregeling bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld? Had dit niet kunnen geschieden bij een landsverordening, zoals ook in 1946 door de Staten een eilandsverordening is voorgebracht? Het antwoord is tweeledig: enerzijds was er niet voldoende onderling vertrou-

wen, dat bij een landsverordening aan de belangen van ieder eiland voldoende recht zou worden gedaan, anderzijds kon — wederom ter bevordering van de goede onderlinge verstandhouding — het hoger toezicht in bepaalde gevallen in plaats van aan de landsregering aan de Kroon worden voorbehouden. Niettemin bestaat krachtens artikel 185 van de Landsregeling de mogelijkheid de Eilandenregeling bij landsverordening te wijzigen, mits deze met de stemmen van twee derden van het wettelijk aantal leden door de Staten is goedgekeurd en na goedkeuring door de Koning.

Al is de Eilandenregeling bij A.M.v.B. vastgesteld, niettemin hebben van de aanvang af Antilliaanse krachten meegewerkt. Reeds dadelijk bij de samenstelling van het voor-ontwerp, vervolgens in de vorm van een rapport van een Antilliaanse financiële commissie en een rapport van een ambtelijk werkbureau. De Staten brachten in October 1950 een constructief advies op het ontwerp uit en tenslotte heeft de Vice-Minister-President, Mr J. R. H. VAN SCHAIK, vergezeld van enige ambtenaren, op Curaçao en Aruba omstandig overleg gepleegd, dat tot volledige overeenstemming heeft geleid, behoudens ten aanzien van een enkel punt: de benoeming van de gezaghebbers door de Kroon zonder overleg met regeringsraad of eilandsraden.

Enkele Arubanen verwijten de Regering, dat de Eilandenregeling minder geeft dan het rapport van de Commissie Aruba-Curaçao (vaak naar de voorzitter als rapport-VAN POELJE aangeduid) en dat men onnodig van het daarbij gevoegde ontwerp van een landsgrondwet is afgeweken. Bepaald ten onrechte. Het rapport heeft als basis gediend voor de Eilandenregeling. Elk artikel dat overgenomen kon worden, is overgenomen. Alle artikelen konden echter niet worden ingepast, omdat het rapport uit ging van de toenmaals levende gedachte, dat krachtens een rijksgrondwet ieder gebiedsdeel een eigen landsgrondwet zou vaststellen. De ontwikkeling heeft echter een ander verloop genomen.

Voorafgaande aan een definitieve regeling is een Interimregeling tot stand gekomen, waarbij aan de Nederlandse Antillen autonomie is verleend. Daarbij is van de gelegenheid gebruik gemaakt in de Landsregeling in een afzonderlijk hoofdstuk de hoofdbeginselen voor de zelfstandigheid der eilanden op te nemen. Door de handhaving van de Staatsregeling (thans Landsregeling geheten) zijn verschillende artikelen van het ontwerp-VAN POELJE, welke noodzakelijk zouden zijn, indien de Staatsregeling was komen te vervallen, niet meer aan de orde. Met alle

hoofdbeginselen van het ontwerp-VAN POELJE is echter terdege rekening gehouden.

Welke zijn *de hoofdgedachten van de Eilandenregeling*?

Zij zijn — gelijk gezegd — neergelegd in het Vijfde Hoofdstuk van de Landsregeling en in de Eilandenregeling nader uitgewerkt.

In de eerste plaats hebben de vier eilandgebieden *eigen organen* gekregen voor de behartiging van de eigen aangelegenheden. Deze organen zijn: de eilandsraad, het bestuurscollege en de gezaghebber.

De gekozen eilandsraad op Aruba en op Curaçao telt 21 leden. Aan de eilandsraad behoort alle bevoegdheid met betrekking tot de regeling en het bestuur van de eigen aangelegenheden, voorzover zij niet aan de gezaghebber of het bestuurscollege is opgedragen. Deze ruim gestelde redactie geeft duidelijk de invloedrijke positie van de raad aan. De gebruikelijke bepalingen omtrent de vereisten van het lidmaatschap, de orde der vergaderingen, enz. kunnen hier onvermeld blijven.

Het bestuurscollege bestaat uit de gezaghebber en tenminste twee en ten hoogste vier gedeputeerden. De gedeputeerden worden voor de gehele zittingsduur van de eilandsraad, d.i. vier jaren, door de eilandsraad al dan niet uit zijn midden gekozen. Om de gedachten te bepalen zouden wij kunnen zeggen, dat het college het dagelijks bestuur voert. Van hetgeen daartoe onder meer behoort, wordt een uitvoerige opsomming gegeven. Wij noemen thans alleen: het voorbereiden en uitvoeren van de besluiten van de raad, het beheer van inkomsten en uitgaven, het onderhoud en toezicht op velerlei werken, het vaststellen van eilandsbesluiten houdende algemene maatregelen.

Het bestuurscollege is voor zijn beleid verantwoording verschuldigd aan de eilandsraad. Zijn leden verstrekken alle door de raad verlangde inlichtingen.

De gezaghebber wordt door de Koning (voor zes jaren) benoemd en ontslagen. Hij is de centrale figuur, de voorzitter in beide eilandscolleges (in de eilandsraad met adviserende stem), plaatselijk hoofd van de politie. Hij staat de landsregering bij in de uitvoering van de landstaak en werkt mee aan de uitvoering van de taak van de Gouverneur als orgaan van het Koninkrijk. Hij kan dan ook om het hoger toezicht tot zijn recht te doen komen, steeds als hij vermeent dat een eilandsverordening of een eilandsbesluit in strijd is met enig wettelijk voorschrift, de werking daarvan voorkomen, of opschorten tot een hogere instantie ter zake een

beslissing heeft genomen. Deze hogere instantie is de landsregering, indien het betreft strijd met een landsverordening of een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, dan wel met het algemeen belang van de Nederlandse Antillen; en het is de Gouverneur als orgaan van het Koninkrijk, indien het betreft strijd met hogere wettelijke regelingen dan wel met het algemeen belang van het Koninkrijk.

In de tweede plaats hebben de eilandgebieden *eigen geldmiddelen*. Het uitgangspunt was dat de opbrengst van alle belastingen en retributies aan de eilanden toekomt en dat zij volle vrijheid hebben belastingen in te stellen. Van deze volledige belastingvrijheid moest om twee redenen worden afgeweken.

Het is nl. gewenst, dat de Nederlandse Antillen voor de centrale huishouding kan beschikken over gelden verkregen uit eigen middelen. Op grond van die overweging zijn de in- en uitvoerrechten en accijnzen, de zegel- en registratierechten, zomede retributies voor diensten door de Nederlandse Antillen bewezen, als eigen middelen voor de Nederlandse Antillen gereserveerd. Op deze wijze vloeien vermoedelijk voldoende middelen regelmatig binnen.

Zo eenvoudig als deze oplossing lijkt, is zij echter niet. Het is immers zeer wel mogelijk, dat het aandeel door ingezetenen van Aruba in de in- en uitvoerrechten en accijnzen opgebracht groter is dan het eiland redelijkerwijze in de algemene bestuurskosten zou behoeven bij te dragen. Meer betalen dan redelijkerwijze nodig is, staat Aruba niet aan. Curaçao evenmin. Het was derhalve nodig te bepalen dat jaarlijks zal worden becijferd welk deel in de opbrengst van de in- en uitvoerrechten en accijnzen van Aruba afkomstig is en welk deel van Curaçao. Vervolgens welk percentage redelijk was te achten en het verschil te verrekenen. Aldus wordt in de Eilandenregeling getracht de lieve vrede te bewaren. De voor de berekening vereiste algebraïsche formule worde u bespaard. Het getal inwoners van Aruba en van Curaçao geldt als factor en ook het getal guldens der middelen van Aruba en van Curaçao. Deze zelfde algebraïsche formule dient eveneens in het geval de eigen middelen van de Nederlandse Antillen niet voldoende zijn om de kosten van de centrale huishouding te dekken. Aruba en Curaçao zijn dan gehouden het ontbrekende bij te dragen in de verhouding als door de formule wordt aangegeven. Voor ieder dienstjaar heeft deze berekening plaats.

De tweede reden voor afwijking van het beginsel der volledige

belastingvrijheid is van praktische aard om moeilijkheden te vermijden, welke zouden rijzen indien ieder gebiedsdeel zijn eigen wetgeving vaststelde en de aanslagen zou opleggen betreffende de inkomstenbelasting, de winstbelasting, de grondbelasting, de gebruiksbelasting en het successie- en schenkingsrecht. Dubbele belastingheffing zou alsdan moeilijk te vermijden zijn. Om die reden is bepaald, dat de wetgeving inzake en de oplegging van de aanslagen in de genoemde kohierbelastingen door de Nederlandse Antillen geschieden. De verdeling van de opbrengst zal geschieden volgens normen bij landsverordening aan te geven.

De voorbereidende werkzaamheden verbonden aan de overdracht van het financiëel beheer en het belastingwezen zijn zo omvangrijk, dat deze gesteld is op 1 Januari 1953. Tot die datum worden aan de eilandgebieden de op de Antillaanse begroting uitgetrokken bedragen voor de overgedragen diensten aan de eilandgebieden in beheer gegeven.

In de derde plaats hebben de eilandgebieden *een eigen taak.*

Het is duidelijk, dat al hetgeen volgens de Interimregeling bij wet of algemene maatregel van bestuur moet of kan geschieden, niet aan de eilandgebieden kan worden overgedragen. Hetzelfde geldt voor hetgeen uitdrukkelijk in de Landsregeling of de Eilandenregeling aan de landsverordening is opgedragen, behoudens enige in bepaalde artikelen genoemde werkzaamheden bv. pacht van domaniale gronden, toezicht op het armenwezen en op het vervoerwezen.

De Eilandenregeling geeft aan welke aangelegenheden overigens niet tot de zorg van een eilandgebied behoren. Behalve de reeds vermelde taakverdeling op het belastinggebied worden twee groepen van onderwerpen onderscheiden. De eerste groep omvat de onderwerpen, welke hetzij met het oog op het landsbelang, hetzij uit overwegingen van internationale aard niet voor overdracht aan de eilandgebieden in aanmerking komen. Deze zijn: het burgerlijk- en handelsrecht, strafrecht enz., het politiewezen, de posterijen enz.; het verkeer tussen de eilandgebieden, de arbeidswetgeving, de meteorologische dienst, de vaststelling van minimum tarieven voor loodsgelden en voor gebruik van vliegvelden en de toelating, vestiging en uitzetting. Dat ten aanzien van deze onderwerpen eenheid in wetgeving en uitvoering in de Nederlandse Antillen dient te bestaan, zal wel vanzelfsprekend geoordeeld worden.

De tweede groep omvat de onderwerpen, waarvan de regeling niet tot de zorg van een eilandgebied behoort, doch ten aanzien waarvan bij landsverordening of landsbesluit uitvoerende bevoegdheden worden toegekend aan organen en diensten van de eilandgebieden, voorzover dit doelmatig is. In het kort gezegd: wel eenheid in de wetgeving, doch — indien doelmatig — de uitvoering over te laten aan de plaatselijke organen. Wij noemen hiervan: het gevangeniswezen, de gezondheidszorg, de onderwijsorganisatie (voor zover voorwerp van zorg der landsregering).

Alle aangelegenheden niet tot de bovengenoemde groepen behorende, zullen mitsdien tot de zorg van de eilandgebieden behoren en door de landsregering aan de eilandgebieden moeten worden overgedragen.

Het zal de aandachtige lezer zijn opgevallen, dat tot nu toe bij de uiteenzetting over de hoofdgedachten van de Eilandenregeling uitsluitend Aruba en Curaçao zijn ter sprake gekomen. De reden daarvan is, dat ook in de Eilandenregeling de uitvoerige behandeling van de eilandsorganen en hunne bevoegdheden alleen op Aruba en Curaçao betrekking heeft. Daarna volgen twee afzonderlijke titels onderscheidenlijk op Bonaire en de Bovenwindse Eilanden betrekking hebbende. Die titels konden beknopt zijn, omdat de algemene gedragslijn is, dat alle voor Aruba en Curaçao geldende bepalingen van overeenkomstige toepassing zijn voor Bonaire en de Bovenwindse Eilanden, behoudens voorzover daarvan in deze titels wordt afgeweken. De afwijkingen vinden uitsluitend hun grond in de geringere bevolkingssterkte en geringere draagkracht van beide eilandgebieden en voor de Bovenwindse Eilanden bovendien in het feit dat het eilandgebied bestaat uit drie eilanden zonder gemakkelijke verbinding. De afwijkingen voor Bonaire bestaan in een kleiner ledental van de eilandsraad, nl. zeven of hoogstens negen; uit een kleiner aantal gedeputeerden nl. twee, uit de verenigbaarheid van de functies van Gezaghebber en secretaris en uit een andere vaststelling van de begroting. Indien nl. de begroting met een nadelig saldo sluit, kan de eilandsraad de begroting niet zelf alleen vaststellen buiten de landsorganen om. Het nadelig saldo wordt nl. door de Nederlandse Antillen betaald; dit nadelig saldo maakt deel uit van de algemene bestuurskosten der Nederlandse Antillen, welke in feite grotendeels door Aruba en Curaçao worden gedragen.

Het is mitsdien redelijk, dat bij landsverordening bepaald wordt of het nadelig saldo geheel wordt goedgekeurd. De lands-

verordening mag het nadelig saldo echter niet zo zeer reduceren, dat het eilandgebied niet meer in staat zou zijn het bestuursapparaat normaal te doen functionneren en redelijke voorzieningen te treffen. Bij A.M.v.B. kunnen daaromtrent nadere regels worden gesteld.

De bepalingen betreffende de onderlinge verrekening van Aruba en Curaçao en die betreffende de dekking van de algemene bestuurskosten van de Nederlandse Antillen zijn niet op Bonaire van toepassing; ook kan Bonaire geen lening aangaan.

De afwijkingen voor Bonaire gelden in het algemeen ook voor de Bovenwindse Eilanden, echter niet die betreffende het aantal leden van de eilandsraad en het aantal gedeputeerden. Met het oog op de moeilijke verbindingen tussen de eilanden is nl. de regeling getroffen, dat de leden voor ieder eiland gekozen als een afzonderlijke afdeling van de eilandsraad kunnen vergaderen en besluiten. Elke afdeling bestaat uit vijf leden, de eilandsraad mitsdien uit vijftien. Om diezelfde reden kiest elke afdeling twee gedeputeerden en het eilandgebied zes gedeputeerden. Zoveel mogelijk hebben de afdelingen en de daarbij betrokken gedeputeerden gelijke bevoegdheden voor hun eigen gebied als de eilandsraad en de gedeputeerden voor het gehele eilandgebied. De gezaghebber heeft standplaats op St. Maarten; zijn taak oefent hij op Saba en St. Eustatius uit door middel van administrateurs.

De uitvoering van de eilandenregeling

Het ligt voor de hand, dat met de inwerkingtreding van de Eilandenregeling op 14 Maart 1951 de taak van de eilandgebieden nog niet in haar geheel konden worden overgedragen. Eerst moesten verkiezingen voor de eilandsraden worden gehouden; dit geschiedde op 4 Juni 1951.

Van het resultaat delen wij alleen een note gaie mede: Aruba heeft de 8–8 verhouding behouden, doch in haar eilandsraad: de beide grootste partijen hebben elk acht zetels! De installatie had plaats op 2 Juli en op die dag of kort daarna werden op Curaçao vier gedeputeerden, op Aruba voorlopig twee, op Bonaire twee en op de Bovenwindse Eilanden zes gedeputeerden verkozen.

Op 6 September ging de eerste dienst, die van Openbare Werken over. Wanneer volgen de overige? In de overgangsbepalingen van de Eilandenregeling wordt gerekend dat de verdere overdracht zich zal kunnen voltrekken in de loop van 1952 en dat op 1

Januari 1953 de financiële overdracht zal zijn voltrokken. In 1953 en volgende jaren zal dan door de eilandgebieden gewerkt worden op de door hen zelf vastgestelde begrotingen en met eigen middelen.

De overdracht wordt telkens bij landsverordening geregeld. Dienst voor dienst moet worden overwogen of deze voor gehele of gedeeltelijke overdracht in aanmerking komt en op welk tijdstip. Blijkt tenslotte hetgeen niet is overgedragen niet overeen te stemmen met hetgeen de Eilandenregeling niet aan de eilandgebieden toedacht, dan zal de vraag aan de orde komen of de Eilandenregeling al dan niet moet worden gewijzigd. De praktijk zal dan een krachtig woord kunnen meespreken en de argumenten voor en tegen een bepaalde overdracht zullen beter dan thans kunnen worden overzien.

Om aan dit tijdschema te kunnen voldoen, zal de overdracht met voortvarendheid dienen te worden voorbereid, want er zijn inderdaad moeilijkheden van personele, technische en wetgevende aard te overwinnen. Dit laatste wordt niet altijd voldoende begrepen en terecht of ten onrechte wordt de vertraagde voortgang aan onwil en opzet geweten. Het is inderdaad menselijk en het is in soortgelijke gevallen herhaaldelijk voorgekomen, dat een centraal gezag, een centrale dienst niet gemakkelijk een deel van haar macht en taak aan lagere organen overdraagt.

Ook is het verwijt geuit, dat het landsbelang bij het partijbelang wordt achtergesteld. Het partijbelang zou namelijk bij handhaving van de status quo gebaat kunnen zijn als een partij in de Staten groter invloed heeft dan in de eilandsraad.

Hoe het zij, tot driemaal toe zijn onderhandelingen om een geroutineerde kracht uit Nederland voor het voorbereidende werk te doen overkomen, op het laatste ogenblik van Antilliaanse zijde afgesneden.

Stellig vertragend werken in ieder geval de politieke wrijvingen in de Antillen: de langdurige formatie bij wisselingen van Regeringsraad, de herhaalde obstructie door het ontbreken van het quorum voor een Statenvergadering, de onzakelijke debatten. Dit alles heeft een verlammende invloed op de werkzaamheden van de Staten en van de Regeringsraad. De laatste begrotingen werden dan ook veel te laat vastgesteld; de Antilliaanse Interimregeling kwam negen maanden later tot stand dan die van Suriname; het advies op de Eilandenregeling vereiste ruim vijf en een halve maand. En wist U, dat het aantal in de Staten afgehandelde verordeningen (buiten de begrotingen) in de jaren 1947,

1948 en 1949 onderscheidenlijk 33, 38 en 39 bedroeg, doch in 1950 slechts 18 en in het eerste half jaar 1951 niet meer dan 7?

Het was dan ook goed gezien, dat velerlei wetgevende arbeid van de eilandgebieden voor de eerste maal aan landsbesluiten, houdende algemene maatregelen, en niet aan landsverordeningen werd overgelaten.

Ook al zouden de bovenvermelde veronderstellingen ten onrechte geuit zijn, het is te hopen, dat de overdracht zo krachtig wordt voortgezet, dat de eilandgebieden het centraal gezag niet kunnen verwijten aan haar te onthouden hetgeen de Eilandenregeling haar toedacht.

Nov. 1951

SUMMARY

THE INDEPENDENCE OF THE ISLANDS OF THE NETHERLANDS ANTILLES

The Netherlands Antilles — consisting of the islands of Curaçao, Aruba and Bonaire (Leeward Group), all lying close to the South American mainland, and to the north the very small islands of St. Martin (partly French, the Dutch part called Sint Maarten), St. Eustatius (Statia) and Saba (Windward Group) — had a central administration for more than a century.

In September 1950 an interim settlement for the Antilles was reached, which conferred complete autonomy on this territory. After the War Aruba expressed the wish to be independant of Curaçao and to enter into a direct relation with the Netherlands. In order to meet this wish as far as might be considered reasonable, extensive and thorough negotiations took place resulting in a settlement for the Antilles in which a very large measure of independence, within the whole of the Netherlands Antilles, was granted to each island or "island territory". The three smaller islands of the Windward Group were considered to form one "island territory". The underlying principle was that the islands would get:

1. their own organs for their internal affairs,
2. their own finances,
3. a competence of their own.

1. Their own organs are the elected *island council*, which has complete authority as far as it has not been assigned to the other organs; the *administrative board* consisting of the administrator and of two to four deputies, which looks after daily affairs and is responsible to the island council; the *administrator* appointed by the Crown, who is the central figure, chairman of the two bodies mentioned above and local chief of police. He can call in central supervision by eliciting a decision from the central government, if one of the insular bodies acts in defiance of statutory regulations or against the general interests of the Netherlands

Antilles, and in eliciting a decision from the Governor representing the Kingdom, if one of the insular bodies acts in defiance of statutory regulations of a higher order or against the general interests of the Kingdom.

2. The islands obtain their own finances by raising taxes. Only a few expressly mentioned levies, e.g. import and export duties, are reserved for the Netherlands Antilles to defray the expenses of the central administration. If the proceeds of these duties should be insufficient, Aruba and Curaçao will be obliged to pay the balance in proportion to their financial capacity and population figures.

3. The underlying principle is that everything will belong to the competence of the islands. This principle has been limited in two ways: expressly mentioned are matters, which either in view of the interests of the country or on account of considerations on the international plane, cannot be assigned to the islands, neither legislatively nor executively. Secondly matters are mentioned, the legislation of which does not belong to the competence of island territories, but of which the executive powers may be assigned to insular bodies, if this should make for efficiency.

Completely the same arrangement obtains for the smaller territories of Bonaire and the Windward Group, except for some deviations on account of smaller population and financial capacity.

The Islands Settlement became effective on the 14th of March 1951. Elections were held as soon as possible and deputies appointed. At the beginning of September the first public service, the Public Works Department, was handed over. In the course of 1952 the other services will follow and on the 1st of January 1953 the transference of the Finance Department will be completed, so that from then onward the islands will work with their own budgets and revenues.

HELSDINGEN, W. H. VAN: *De Eilandenregeling Nederlandse Antillen met toelichting*. 's-Gravenhage, 1951, 121 blz.

De gedachte dat het zijn nut zou kunnen hebben — voor hen die met de Eilandenregeling in de praktijk te maken hebben — om kennis te nemen van de wordingsgeschiedenis der artikelen, heeft mr VAN HELSDINGEN tot de samenstelling van deze toelichting gebracht. De tekst betreffende de Eilandsraad en het Bestuurscollege is van de hand van mr P. G. HOOGHOUDT. Het is een aantrekkelijk boekje geworden, dat bij het Ministerie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen kan worden aangevraagd.

Red.

DE BEIAARD VAN CURAÇAO

GEGEVENS OVER HET CURAÇAOSE CARILLON

BIJEENGEBRACHT DOOR

P. WAGENAAR HUMMELINCK

Men kan zeggen dat het niet heeft ontbroken aan critiek op het denkbeeld van CHRIS ENGELS om een carillon te plaatsen op de erker van het gebouw, dat al gedurende drie jaren de functie van Museum van Curaçao moet vervullen. Doch de stemmen van hen, die — in verband met de heersende windrichting — het carillon liever op Punda zagen geplaatst, of die vreesden dat door het aanbrengen van een klokkenspel in het gebouw de museumfunctie in het gedrang zou komen, werden aldra niet meer gehoord, door het élan waarmede het plan van de Regenten — een carillon *in* het museum — werd doorgezet en door de medewerking welke men hierbij van vele zijden ontving.

Een kennismaking van de Voorzitter van de Regentenraad van „Het Curaçaosche Museum" met de heer MAX EIJSBOUTS, die naar Curaçao kwam om klokken te verkopen, was *niet* de aanleiding. Het plan ontstond toen ENGELS in 1941 werd uitgenodigd Sweelinck te spelen voor de Curaçaose radio-omroep, alsmede voor gramofoonplaten, teneinde enigszins te voorzien in het gebrek aan Nederlandse muziek. Bij deze gelegenheid leek hem het carillon het instrument bij uitstek voor het geven van volksmuziek. Dùs moest er een beiaard op Curaçao komen.

Eenvoudig bleek dit niet .... totdat het idee in hem opkwam om de klokken te wijden aan gevallenen, kunstenaars, geschiedschrijvers en nog enkele andere gedenkwaardige personen uit de jongste geschiedenis van het eiland. Dit was een denkbeeld dat insloeg: het aantal klokken groeide gestaag tijdens de actie, eindigde twee maal zo groot als het plan was, en na enkele maanden was het zover, dat de opdracht voor de beiaard aan de N.V. Nederlandse Klokkengieterij Eijsbouts-Lips te Asten (N.Br.) kon worden verstrekt.

Velen waren door de Raad van Regenten van „Het Curaçaosche Museum" en de „Stichting voor Culturele Samenwerking

tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen" uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de plechtige eerste bespeling van de beiaard „De Vier Koningskinderen" op het Marktplein te Asten, op Zaterdag 16 Juni 1951, des middags om half vier. Het was stellig voor vele aanwezigen een onvergetelijke middag, niet alleen door de medewerking welke Asten's Burgemeester, Gemeenteraad en Bevolking bij de organisatie hadden verleend, maar vooral ook door de aanwezigheid van H.M. Koningin Juliana met Prinses Beatrix, en de stralende Oranjezon.

Na een begroetingswoord van de Burgemeester van Asten, de heer A. J. B. PLOEGMAKERS, was de feestrede met naamgeving de taak van de Oud-Gouverneur van de Nederlandse Antillen Z.E. ir L. A. H. PETERS, Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen: „Moge deze beiaard, bespeeld door Curaçaose beiaardiers in zijn lied een vertolking geven van de nationale en culturele eenheid van de Nederlanders hier en in de West".

Om tien minuten voor vier klonk het Curaçaose Volkslied, gespeeld door de Stadsbeiaardier van Rotterdam, FERD. TIMMERMANS. Hierna volgde een rede van de Algemeen Vertegenwoordiger van de Nederlandse Antillen mr dr N. DEBROT: „Laga e campana sona i trese bon suerte pa nos Antillias i e Reinado Nobo. Laat de klokken klinken tot zegen van onze Antillen en van het Nieuwe Koninkrijk".

Vervolgens waren er toespraken van de Secretaris van de Sticusa, de heer J. W. VERMEULEN, en van de heer F. ENGELS (een broer van CHRIS) namens de Raad van Regenten van het Museum. Daarna was er een bespeling van de beiaard, met reidansen en vendelzwaaien tot besluit.

Met het Noorse motortankschip „Belinda" kwam op Zondag 15 Juli de beiaard „De Vier Koningskinderen" op Curaçao aan, in gezelschap van de heer J. OOSTING, monteur van de Klokkengieterij. De Sticusa maakte het mogelijk dat de beiaardier van Delft, de heer LEEN 'T HART, naar Curaçao kwam. HENK WERNER, die het museumgebouw zijn huidige vorm gaf, stond — met HENDRIK HOOGVLIET, als hoofd van de (zeer kleine) staf museumpersoneel — gereed hen te ontvangen.

Met de medewerking van zeer velen werd nu de beiaard op de erker van het Museum geplaatst, met een zó grote snelheid en bekwaamheid, dat reeds op Zondag 12 Augustus de feestelijke inluiding van het museumcarillon kon plaats hebben.

Nadat enkele meisjes, gekleed als groene klokken, onder leiding van mevrouw THELMA BOSKALJON, hun dansjes hadden uitgevoerd, begaf CHRIS ENGELS zich naar een katheder onder de oude tamarinden, voor het uitspreken van zijn rede, waarvan hier het gedeelte dat betrekking heeft op de opschriften van de klokken is overgenomen [1]).

Dat nu de beiaard klinke!

Hij .... is gedacht als een hulde aan de voor het publieke oog beste zonen van deze gemeenschap. Dragen zijn klokken de gegoten namen van gedenkwaardige mensen. De Curaçaose gemeenschap heeft er meer geteld, en telt er meer, maar van deze kan gezegd: „Het *zijn* gedenkwaardigen".

In een plechtig boek van perkamenten zal leven en werk worden opgetekend van hen die ik thans met één pennestreek voor U moge uittekenen. Figuren uit de jongere historie van de Antillen, enkelen nog met ons, maar reeds dragend de krans van ouderdom, gaven zij zich, voor wat zij waren, en wat zij gaven was van waarde.

De rij opent met de jongste. CHARLES DEBROT, de 20-jarige, die, nog vóór zijn ouders of wij hadden vernomen van een nieuw aangevangen wereldramp, de oorlog, zijn fatale strijd streed in de Nederlandse infanterie; zijn leven liet in verweer tegen Duitse parachutisten op de vroege ochtend van de 10de Mei 1940, bij Ockenburg, nabij Den Haag. Als eerste Curaçaoenaar een der eerste Nederlanders die viel. Gedenk hem. Hier luidt zijn klok.

BOY ECURY, op de handelsschool toen Charles sneuvelde, werd gegrepen door de geest van nee zeggen tegenover de aanslagen op de Nederlandse gemeenschap, door de geest van ja zeggen, met opoffering van alles, voor de menselijke rechten, werd een moedig strijder in de knokploegen, gepakt door de vijand, voor het vuurpeleton gebracht. November *1944. In de lopen der geweren starend, zal hij zijn* ouders hebben gezien in de contouren van zijn thuis: Aruba. Gedenk hem. Hier luidt zijn klok.

De vijand was toen ook reeds voor de kusten van deze eilanden, lag in duikboten verspreid over de wereldzeeën. De K.N.S.M. verloor 40 schepen door mijnen, bommen of torpedo's en van de bemanningen gingen 180 mensenlevens verloren. Hollanders, Surinamers, andere West-Indiërs en de volgenden van ons zuster-eiland Bonaire: matroos H. P. BERNABELA, matroos N. A. CLERINDA, stoker A. C. P. COFFI, matroos D. G. JANGA, matroos A. F. THODÉ, matroos A. J. WINKLAAR. En van ons eiland Curaçao: kok D. ALBERTUS, matroos F. L. CAPELLO,

[1]) Deze rede is volledig opgenomen in het verslag dat de *Beurs- en Nieuwsberichten* van 13 Aug. 1951 (p. 3 en 8, 2 foto's) van deze plechtigheid gaf. Vele andere bladen gaven van de eerste bespeling te Asten, de inluiding op Curaçao en het carillon-zelf min of meer uitvoerige, veelal geïllustreerde reportage (b.v. *Amigoe di Curacao* 19 Juni, p. 2, *Beurs* 9 Juni p. 1, *Neerlandia* Juli p. 7, *N. Rotterd. Crt.* 18 Juni p. 1, *Utr. Nwsblad* 18 Juni p. 1.). *De Passaat* van Aug. (p. 14–15) geeft een fotoreportage van de eerste bespeling en het transport na aankomst op Curaçao; op de omslag van het Sept. nr. vindt men een uitstekende foto van het geplaatste carillon bij een geïllustreed artikel over de inwijding (p. 10-11).

matroos J. C. COFFI, matroos J. DAANTJE, bediende G. L. DORAN, bediende L. G. ITALIA, kok E. G. JANSEN, olieman B. C. KRAAL, matroos B. F. LEITO, olieman M. M. LAURENS, bediende G. A. MANUELA, koksmaat C. B. MARTINA (RAFAEL), koksmaat R. A. MERCED (SCHOTBORGH), kok J. S. R. PIETERSZ, bootsman D. H. POURIER (WIJMAN), koksmaat J. RASMIJN, bediende B. G. ROSALINE, stoker E. A. J. STELK en kok E. O. WINKLAAR. Hun moeders herinneren zich hun trekken, God bezit hun zielen. Gedenk hunner. Hier luidt de klok: „God aan Zee" van de K.N.S.M.

Van de C.S.M. gingen 3 tankschepen verloren. Van de bemanning van de Rosalia kwamen de gezagvoerder, stuurlieden en werktuigkundigen, vele Chinezen en West-Indiërs om, waaronder de Bonairianen J. A. HART en P. N. TJIETJIE. De Leticia ging verloren met 2 mensenlevens, de Lucrecia met de gezagvoerder, eerste stuurman en stoker. Gedenk hunner. Hier luidt de klok „Een monument van rozen", Rosalia. Hier luidt de klok „Voor een blijmoedig offer", Leticia. Hier luidt de klok „Zal hun eer onbesmet bewaren", Lucrecia.

In de Javazee offerde Curaçao een zoon, de luitenant van de Kon. Marine JAN FREDERIK HAAYEN, die in de verbitterde strijd tegen de Japanners onderging aan boord van de duikboot O16. Gedenk hem. Hier luidt zijn klok.

Posthuum onderscheiden met het Nederlands vliegerskruis werd de hier niet geboren maar geziene en beminde ANDRÉ DE LA PORTE van de K.L.M., die niet terugkeerde op zijn basis Australië, van een van zijn zoveelste militaire missies, afgeschoten als hij werd boven Saumlabi. Gedenk hem. Hier luidt zijn klok.

Beëindigend, bekronend de rij van helden, de ridder van de Militaire Ridderorde posthume GEORGE MADURO. Opgeroepen tijdens zijn juridische studie in Leiden, reserve tweede luitenant der huzaren vocht hij aan het hoofd van een detachement, opgedragen de villa Leeuwenburg (Dorrepaal) te heroveren, die door Duitse parachutisten was bezet. Het was nog 10 Mei en niet zover van de plek waar Charles Debrot was gevallen. Zich als eerste werpend door vijandelijk vuur leidde hij de bestorming en de gevangenneming van de bezetters, die het vliegveld Ypenburg hadden bedreigd. Een trotse lijdensweg was betreden. Vrijgelaten met het verslagen Nederlandse leger werd hij nog hetzelfde jaar opnieuw gearresteerd en in Scheveningen opgesloten. Weer los in Mei van het volgend jaar, gearresteerd voor een jaar cellulair in Leiden. Hij weigerde de namen op te geven van 2 huzaren die onder hem hadden gediend en een Italiaan en een Duitser als franc-tireurs hadden neergeschoten. Illegaal werkzaam: 27 Juni 1942 op vlucht naar Engeland, verraden te Charlesville en gearresteerd. Gevangen gezet te Saarbrücken, zijn gevangenis gebombardeerd. Eindelijk begaf hem het leven in het concentratiekamp, waarschijnlijk door vlektyphus. Gedenk hem. Gedenk die hun leven gaven, niet met bitterheid en evenmin met romantiek. Zij vragen zulks niet. Gedenk hen met de vurige hoop op weerzien. Gedenk hem met een gemeenschapsleven van hoge kwaliteit. Hier klinkt de klok George Maduro.

Heldenlevens zingen ten hemel, in hun gevolg lopen de zangers van de aarde. Het meest eigene Curaçaose, dat is de muziek van de Curaçaose muzikanten. Toen ik er Lou Lichtveld mee in kennis bracht, riep

hij à la Albert Helman uit: „Dit is het papiamento van de muziek". Variant op het Caraïbisch gemeengoed is zij in eerste instantie schepping van de kapelmeesters van de lokale schutterij.

Aartsvader JERRY PALM, geboren in 1831, gaat aan de kop. Toen hij op hoge leeftijd in de aanvang van deze eeuw stierf, had hij, die wel harmonie concerten geheel van eigen composities bracht, een onnatelbare hoeveelheid walsen, danza's, tumba's en marsen in het Muzikale hart van deze bevolking geplant.

CHRIS ULDER was zijn opvolger. Eerst dirigent van het orkest „Harmonie", hetwelk was voortgekomen uit de Academia de Musica van Agustin Bethencourt, nam hij in '81 de dirigeerstok bij de schutterij van Jerry over. Fluit, orgel en de piano bespelend, schreef hij muziek, die tot buiten Curaçao doordrong. Een mis van hem, waarvan het manuscript verloren is, werd uitgevoerd in Barcelona in Venezuela. Van hem nam Joseph Sickman Corsen over, tot het einde van de schutterij.

JULES BLASSINI, goede leerling van Jerry, zoals later Dodo en Jerry's kleinzoon Coco Palm het waren, zette zijn muziekstudie voort aan het Parijse conservatorium. Teruggekeerd de gevierde pianist, schreef hij vooral mooie danza's, piano technisch niet eenvoudig, en ook nocturnes voor de piano, en liederen.

EMIRTO DE LIMA, zoon van de goede muziekleraar Paul de Lima, verliet zijn geboortegrond om een gevierd en talloze malen geridderd componist te worden in Colombia. Hij woont te Barranquilla, waar ik hem bezocht. Hij schreef behalve muziek van groter omvang, een boek over de folklore van Colombia.

De lijn van de Curaçaose muziek loopt van Palm tot Palm. Met DODO PALM, die onlangs stierf, een organist, goed arrangeur, dirigent van het tijdelijk orkest „Los Dispuestos" en fluitist-dirigent (naast vier violen en een guitaar) van het bekende strijkje „Los seis", zou de eerste periode van de lichte, dansbare, de eigenlijke Curaçaose muziek, zijn afgesloten, ware het niet dat SHON COCO PALM nog met ons was. Diens meesterlijke piano-voordracht van de wals, zijn dichterlijke schriftuur daarvan, maken hem de laatste walskoning.

CHARLES MADURO, sympathiek mens, eerste erflater aan het Curaçaose Museum, mede door zijn veelvuldig verblijf in het buitenland, schreef als amateur muziek, die minder de gewone Curaçaose trekken vertoont, meer de invloed, van wat hij tegenkwam. Hij mocht uitvoering van zijn werk in de Carnegie Hall beleven.

FRATER CANDIDUS bewoog zich in hoofdzaak op het gebied van de kerkelijke muziek.

JANCHI en DODO BOSKALJON, vader en zoon, van uiterlijk (zegt men) verwisselbaar, van innerlijke liefde voor de muziek (zeg ik) verwisselbaar, beroepsmuzikant de eerste, amateur de tweede. Janchi is de typische vroegere figuur, geliefd en onvermoeibaar leider van zijn harmonieorkesten, schrijver van de populaire muziekvorm, pakkend, zo overlopend in het dagelijks gebruik. Hij stierf kort nadat hij nog zijn eigen dodenmars „Adios a Santa Cecilia" met dit door hem opgerichte ensemble had ingestudeerd. De muziek-kapel op het Brionplein, door het publiek bijeengespaard, werd aan zijn nagedachtenis toegewijd. Zijn zoon Dodo. Hoewel amateur, de beste theoretische muziekkenner die Curaçao heeft voortgebracht. Zich specialiserend op het symphonie-

orkest, een vernieuwer doordat hij van dit instrument de klassieke muziek feitelijk pas op het eiland heeft geintroduceerd, daarbij de weg van de gelegenheids-arrangementen verlatend. Het eerste deel van zijn symphonie, de eerste van een Curaçaoenaar, geschreven op Curaçaose volkslied-thema, is een fraai stuk, zijn suite van oude Curaçaose dansstukken knap doorwerkt. Hij gaf de eerste bundeling van Curaçaose muziek uit en op zijn overzichtswerk over de Curaçaose muziek wordt gewacht. Geen revolutionair, kan zijn degelijk werk de grondslag hebben gelegd van een nieuw tijdperk.

Ter ere van het oude dat leeft in ons hart, ter ere van allen die het verrijkten, moge de klokken luiden van Shon Jerry, Chris, Jules en Emirto. Dodo Palm, Charles Maduro, Frater Candidus, Shon Coco, Janchi en Dodo Boskaljon.

AGUSTIN BETHENCOURT en Jo Corsen mocht ik reeds noemen. Zij waren niet alleen van betekenis voor de muziek. Agustin in 1826 te Santa Cruz de Tenerife op de Kanarische eilanden geboren, hier in '85 gestorven, per ongeluk hier gekomen, huwde hier, leefde eerst armelijk van muzieklessen, werd van vreemdeling een culturele emancipator van formaat. Hij gaf Curaçao de enige uitgeverij van Caraïbische betekenis, die het ooit heeft gehad en waarvan de faam in de omgeving nog niet verloren is. Daar verschenen de verzamelde werken van vele Venezolaanse en Colombiaanse schrijvers. Zeer milddadig mens, werd hij nuttiger voor de gemeenschap naarmate zijn levensavond later. Hij richtte op het oudst bekende strijkkwartet, zelf de cellist. Hij stichtte de genoemde Academia de Musica. Hij lanceerde het belangrijke weekblad voor literatuur en muziek „Notas y Letras", dat het twee jaar uithield en uniek bleef in de vorige eeuw.

Daarin publiceerde als belangrijkste figuur Jo CORSEN, de stille mens, muzikant en dichter. Zijn muziek, zijn liederen gevoelig en weldadig, werd zijn poëzie de eerste papiamento. „Atardi" en „Ata Nubia" klinken nog op de Curaçaose tong. Zijn werk werd gebundeld. Daarin echter werd hij voorgegaan door ADOLFO WOLFSCHOON, die helaas op zeer jeugdige leeftijd gestorven, een veelbelovend Spaans dichter was, nog niet gesierd met de fijne ironie van Jo Corsen, maar daartegenover vurig nadromer van de Zuid-Amerikaanse vrijheidsstrijd. Hier luidt de klok van Agustin Bethencourt en Adolfo Wolfschoon. Hier de klok van Jo Corsen.

Hoeveel, hoe erbarmelijk veel is nog onbekend van onze Antilliaanse historie. En waren er de amateurs niet, wij wisten zo goed als niets.

Oprichter van het Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap de onderwijzer JOHANNES (zoon van Ds) HAMELBERG[1]). Zijn vele hoge onderscheidingen kwamen hem toe. Hij bestudeerde het archief op Sint Eustatius toen hij daar stond. Zijn voornaamste publicatie: „De Nederlanders op de West-Indische eilanden", Amsterdam 1901, is een standaardwerk.

---

[1]) Om iets vollediger te zijn inzake de functies van J. H. J. HAMELBERG, moge hier worden medegedeeld (zie *Beurs* 19 Sept. 1951 en LATOUR'S *Sausemangelen*) dat hij in zijn Antilliaanse periode (1886-1904) de volgende Gouvernementsbetrekkingen bekleedde.

Op St. Eustatius: Hoofd der lagere school, Landmeter, Griffier van de Landraad, Griffier van het Kantongerecht, Griffier van de Raad van

PATER EUWENS, verzamelaar van een degelijke bibliotheek, onvermoeid doorsnuffelaar van historische bronnen, gaf zijn kennis door in een rij publicaties die saamgebundeld verdienen te worden. Mr. DE GAAY FORTMAN, slechts vijf jaar rechter hier, besteedt al meer dan dertig jaar zijn grote bekwaamheid aan de verrijking onzer historische kennis.

NICOLAAS VAN MEETEREN publiceerde o.a. twee boeken van geschiedkunde waarvan dat over de folklore van Curaçao nog uniek is. Hier luidt de klok voor de historici.

JOHN DE POOL stierf niet op deze grond, maar had zijn land nimmer vergeten. Zijn herinneringsboek „Curaçao que se va" is het verspreidste werk over dit land. Amateur historicus, grondig kenner van het Bolivar tijdperk, ontmoette ik hem als 80-jarige amateur-schermleraar en man naar mijn hart, levensenthousiaste, woekerend met zijn talenten. Hij had zichzelf verdienstelijk tekenen geleerd. En beeldhouwen, om aan Curaçao het bronzen Brionbeeld te kunnen geven dat thans ginds in de tuin staat. Hier luidt van de veel geridderde Johnny, de klok.

DARIO SALAS, geliefd redenaar, is onze Spaanse schrijver. Van beroep dentist, pharmaceut, opticien, schreef hij behalve de verzenbundels „In Memoriam", „Rima" en „Mensajes", de monoloog „La lucha de una madre", het in Colombia gespeelde toneelstuk „Los Escollos" en de twee romans „Josephina" en „Raoul", welke laatste in Madrid werd herdrukt. Hier luidt zijn klok.

Mogen wij de verdienstelijke journalistiek die Curaçao heeft gekend eren in zijn openhartige beoefenaar MOMON PINEDO.

JAN HELENUS FERGUSON, uit Curaçaose ouders geboren, volbracht zijn levenstaak in Azië en publiceerde twee geleerde werken over het terrein van zijn arbeid.

Mr. Dr. GABRIEL PINEDO, veel verguisd en ten onrechte, een man van grote juridische bekwaamheid. Hier luidt de klok van Momon Pinedo. Hier luidt de klok van Jan Helenus Ferguson en Gabriel Pinedo.

DAVID RICARDO CAPRILES studeerde geneeskunde te New York waar hij promoveerde op proefschrift in 1856, op 19-jarige leeftijd. Werd privaat docent. Teruggekeerd naar zijn geboortegrond een bekwaam dokter, schreef hij enkele goede geschriften en is bij latere directeuren van ons krankzinnigen-gesticht bekend om de diagnostische bekwaamheid, zijn tijd vooruitlopend, in de beschrijving van de gevallen.

ENRIQUE ECKER, leerling van het Sint Thomascollege, daarna winkelbediende tegen wil en dank, wist een beurs voor Wageningen los te

---

Justitie, Notaris, Hypotheekbewaarder, Secretaris van de Weeskamer, Scheepsmeter, IJker, Commandant (dienstdoend) van de Schutterij.

Op Curaçao: Officier van politie ten parkette van de Procureur Generaal, Commies ter Gouvernementssecretarie, Archivaris, Hoofdcommies ter Gouvernementssecretarie, Administrateur der schoolcommissie, Directeur der Posterijen, wnd. Gouvernementssecretaris, Zaakgelastigde en Consul-Generaal der Nederlanden in Venezuela.

Verder was hij oprichter en secretaris van het — thans weer verdwenen — Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap der Nederlandsche Antillen, en mede-oprichter, eerst secretaris, daarna voorzitter der — evenmin nog bestaande — Curaçaosche Maatschappij tot Bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij.

troggelen, kwam hier voor korte tijd als landmeter. Wij vinden hem daarna als chemicus bij een suikerfabriek op Java, waar hij zich in de klassieke talen bekwaamde; vertrekt op 27 jarige leeftijd via Europa naar de States. Toelatingsexamen Universiteit van Chicago en na 4 jaar met de hoogste lof Dr. in de geneeskunde. Zijn mondkost had hij gehaald uit lesgeven in Frans en Duits. In 1921 verscheen zijn „Principals of Immunology" met als co-author Karsner. Hoogleraar, de eerste hoogleraar uit Curaçaose ouders, aan de Western University in Cleveland, nog steeds een geleerd driftig onderzoeker, is zijn naam verbonden aan belangrijke vondsten en publicaties. Hier luidt de klok van Dokter Capriles. Hier luidt de klok van Professor Ecker. Maar de gemeenschap leeft niet van kunst en wetenschap alleen. Belangrijke figuren in de economie waren: MOMON MADURO, ons onlangs ontvallen, krachtige bevorderaar van de scheepvaart op onze haven. De amerikaan LEONARD B. SMITH die hier een waterleiding en een electrische centrale bezat en onze beroemde schipbrug, de eerste van 1888, heeft gemaakt.

JOONCHI GORSIRA, op wiens naam het moet geschreven dat de Curaçaose gulden niet devalueerde met de Nederlandse, dank zij zijn in ongelooflijk fraai Nederlands gesteld en helder doordacht geschrift over de gulden. NÉNÉ GORSIRA, hij ontdekte het fosfaat op Curaçao en, vermogend geworden, wijdde hij zich aan kunst en kennis, behaalde het bachelor of arts in Oxford, verzamelde kunstvoorwerpen en boeken, en stichtte een interessant museum op Arrarat, dat het Gouvernement vergat over te nemen. Zijn boekerij kwam tenslotte aan de staat van België. Hij was een amateur beoefenaar van de schilderkunst en kunsthistorie. Hier luidt Momon. Hier luidt Leonard B. Smith. Hier luidt Joonchi. Hier luidt Néné Gorsira.

Twee namen van gedenkwaardigen mag ik U nog noemen.

Die van WILLEM V.D. LINDE SCHOTBORGH. De eerste gestorvene uit het bestuur van ons museum, ons lid van de raad van advies. En tenslotte HENK WERNER, die de bouwmeester was van het Curaçaos Museum. Hier luidt Shon Willem. Hier geef ik U: Werner.

De hoge klokken zijn een kinderguirlande. Deze klokken hebben een klaverblad van vier terwijl die van de gedenkwaardigen de aanduiding van de volwassenen hebben, het goede woord Shon. Acht kinderen werden geboren op de dag van het verlijden van onze stichtingsakte. Deze lieve kinderen heten: Ingrid Felicia Josefina, Joca Maximilia Gaari, Altagracia Fortunata Mercalina, Altagracia Felicia Recordina, Ronald Felix Obispo, Judith Filomena Henriquez, Stanley Pedro Visers, Stanley Servilio Angela. Zij zijn thans dus allen vijf jaar oud. Hier is hun klokje.

De ouders van de volgende kinderen gaven hun steun bij de tot standkoming van de beiaard: Francine en Johnny Moron, Helga en Judith Fuhrmann, Truus en Bas Kooyman, Spatzie Karner, Teteintje Lückmann, Gerard, Chris en Jan Karel Smeets, René, Henk en Jacqueline Nieuwkerk, Dick en Allan Maduro, Madeline, Itala en Tin Diaz, Ilse en Leo Chumaceiro, Elleke, Mientje, Nens en Anja Winkel.

Thans klinkt de klok van de Stichting van het Museum zelf.

Maar alle klokken luiden uit het hart van de beiaard, uit wat ons allen verbindt, en het verleden en de toekomst verbindt. Oranje: de klok van „De Vier Koningskinderen".

DE KLOKKEN VAN HET CARILLON VAN HET CURAÇAOSE MUSEUM EN HUN OPSCHRIFTEN

Toon	Gewicht in kg	Diameter in mm	Opschrift
g	655	1030	BEIAARD DE VIER KONINGSKINDEREN 1951 Beatrix Irene Margriet Marijke (In de rand) Aangeboden door Edwards Henriquez & Co en J. A. Correa
a	460	920	HET CURAÇAOSCHE MUSEUM 1946 STICHTERS Chris Engels, Nico van Meeteren, Rudolf Boskaljon, Pater Latour, Willem Winkel, Egon Gerst, Michiel Gorsira, Jossy Maduro, Frater Realino, Charles Ellis, Willem Hoyer.
b	325	815	Shon CHARLES Marius Debrot
c	285	770	Shon JAN Frederik Haayen
cis	240	730	GOD AAN ZEE 1940–1945 K.N.S.M. *(In de rand) In eerbiedige herinnering aan onze medewerkers, die niet terugkeerden.*
d	205	690	s.s. ROSALIA MCMXLIII C.S.M. (In de rand) een monument van rozen
dis	175	655	s.s. LETICIA MCMXL C.S.M. (In de rand) voor een blijmoedig offer
e	150	620	s.s. LUCRECIA MCMXL C.S.M. (In de rand) zal hun eer onbesmet bewaren
f	130	585	Shon GEORGE Maduro
fis	115	555	Shon CHARLES Maduro
g	100	525	Shon MOMOM Maduro

Toon	Gewicht in kg	Diameter in mm	Opschrift
gis	88	500	Shon BOY S. J. A. Ecury
a	78	475	Pater Euwens, J. Hamelberg Mr. B. de Gaay Fortman, N. van Meeteren
ais	68	450	Shon JERRY CHRIS JULES EMIRTO Palm Ulder Blassini de Lima
b	59	430	Shon AGUSTIN ADOLFO Bethencourt A. Wolfschoon
c	51	410	Shon JANCHI en DODO Boskaljon
cis	44	390	Shon Dr. DAVID R. Capriles
d	38	370	Dr. GABRIEL JAN HELENUS Pinedo Ferguson
dis	33	355	Shon NÉNÉ C. Gorsira N.B. [1]
e	29	340	Shon DARIO Salas
f	26	325	Shon JOHN de Pool
fis	24	310	Shon COCO J. J. M. Palm
g	22	300	Shon MOMON Pinedo
gis	20	290	Shon JOONCHI C. S. Gorsira
a	18	275	Shon JO Sickman Corsen
ais	17	265	Dr. ENRIQUE Ecker
b	16	255	Shon DODO R. T. Palm

[1]) N.B. betekent *Néné Brown*; de manier waarop men een van de takken aanduidt in een familie waarin vele Néné's voorkomen.

Toon	Gewicht in kg	Diameter in mm	Opschrift
c	15	245	FRATER CANDIDUS
cis	14	240	CONSUL LEONARD B. SMITH
d	14	230	Shon WILLEM v. d. Linde Schotborgh
dis	13	225	P. C. ANDRÉ DE LA PORTE
e	13	215	ARCHITECT HENK WERNER
f	12	210	GERRY PETERS
fis	12	205	FRANCINE EN JOHNNY MORON
g	11	200	HELGA FUHRMANN
gis	11	190	JUDITH FUHRMANN
a	11	190	TRUUS EN BAS KOOYMAN
ais	10	185	SPATZIE KARNER
b	10	180	TETEINTJE LÜCKMANN
c	10	175	GERARD, CHRIS EN JAN KAREL SMEETS
cis	10	170	JACQUELINE, RENÉ EN HENK NIEUWKERK
d	10	165	DICK EN ALLAN MADURO
dis	10	165	MADELINE, ITALA EN TIN DIAZ
e	10	160	*ILSE EN LEO CHUMACEIRO*
f	10	160	ELLEKE, MIENTJE, NENS EN ANJA WINKEL
fis	10	155	JOCA GAARI, ALTA MERCALINA, STANLEY VISERS, STANLEY ANGELA, JUDITH HENRIQUEZ, INGRID JOSEPHINA, GRETA RECORDINA, RONALS OBISPO.
g	10	155	(wordt later aangebracht) MAUR EN RAUF ENGELS [1]

[1]) Geboren te Curaçao op 22 October. MAUR is MAURUS, lievelingsdiscipel van BENEDICTUS, abt, wordt verondersteld de Christelijke cultuur naar Frankrijk te hebben gebracht (Saint Maur au Loir, nog bestaand klooster); 6e eeuw. RAUF is Germaans, Engelse voorvorm van RALPH, Latijns equivalent RABANUS; RABANUS MAURUS was discipel van de theo-philosoof ALCUIN, werd abt van Fulda; 9e eeuw.

THE CURAÇAO CARILLON

Data on the carrillon placed in the building of the Curaçao Museum in July 1951. Its 47 chimes are dedicated to the dead of World War II, musicians, writers, historians and some other memorable persons belonging to the modern period of Curaçao history.

WRITING IN THE BRITISH CARIBBEAN
A STUDY IN CULTURAL DEVOLUTION [1]

BY

HENRY SWANZY [2]

It is the glory, but also the curse of the British Empire that it has never deliberately intervened to direct the thoughts of those that have come under its sway. For good or ill, those that have been its servants have been practical men, constitutional lawyers, railway engineers, concerned with the external world of *things* rather than *people*. The glory, because the peoples have been able to some extent to evolve in freedom; the curse, because of the inevitable clash of values, and, in a sense, the social neglect of things of the spirit. Thus in the lands of ancient cultures, the old beliefs, the old laws have persisted, as uneasy bedfellows with the new forms of a materialist and individualist economy which has inevitably developed as part of the British action. As it has been said of India, the main charge against England must be that great enterprises were embarked on without the slightest thought of how great they really were.

But what of the lands which have no common culture, and the peoples who have been introduced to fill the short-term needs of practical economy? Here, in a sense, there seems little glory, except perhaps the deep and unreasoning British belief in history and the healing action of time. It is my hope that I may show that this belief is not altogether unreasonable, and that scattered

---

[1]) Nu het tijdschrift *Eldorado* helaas zijn verschijning heeft gestaakt, is het de redactie van de *W.I. Gids* een genoegen hierbij een artikel te kunnen plaatsen, dat oorspronkelijk bestemd was voor een speciaal nummer gewijd aan de kunst van het Caribische gebied. Deze bijdrage is in 1949 geschreven.

[2]) H. V. L. SWANZY, Editor of the radio programme *Caribbean Voices* and Editor of *African Affairs*, the journal of The Royal African Society, London.

islands, many races, a legacy too often of sorrow, may slowly be moving to a larger synthesis, and the fulfilment of all life, a higher self-consciousness.

The story of writing in English in the Caribbean must be descriptive and historical, rather than analytical, for it is too early yet to speak of a recognisable style common to all writers, conscious of a national or a regional heritage. If there is any central theme, I would suggest that it is the inevitable, and ultimately fruitful, tension, between the Science that unites, directly through communications, indirectly by the Cartesian frame of mind; and the natural assertion of the local and the concrete that divides. Of this second spirit, the supreme expression is a living literature.

IMPERIAL

The story starts, inevitably, with writing that comes from outside, the literature of the aristocracy, the planters who drew their wealth from sugar. It is not my purpose to do more than indicate the sources of these early comments, which may be found mainly in histories, like the *Chronological History of the West Indies* by Captain SOUTHEY, the *History of the British Empire in North America*, by JOHN OLDMIXON, above all by the *History of the West Indies*, by BRYAN EDWARDS. Such records of action, of hairbreadth scapes by flood and field, answered the main demand of the only audience at that time, otherwise expressed, e.g. in the *Journal* of MONK LEWIS. This was written of the year of Waterloo; but, what is more to our purpose, it was followed sixteen years later by Emancipation. Then come, at an interval of fifty years, a series of three books by leading British men of letters, the novelist ANTHONY TROLLOPE in 1859 (*The West Indies and the Spanish Main*), the novelist CHARLES KINGSLEY in 1871 (*At Last*) and the historian JAMES ANTHONY FROUDE in 1888 (*The English in the West Indies, or the Bow of Ulysses*). These three men, the man of the world, the lover of nature, the Imperial controversialist, express the reality of the Indies of their day: the reality of neglect. They were British, looking from the outside. Their West Indies was the "nursery of the British Navy", the scene of Homeric encounters with the French, for the strategic centre of St. Lucia, where ships could lie in Castries beyond the raging of the wind. "These cliffs had echoed the roar of Rodney's guns, on that day which saved the British Empire, and the

island I was gazing at was England's Salamis". It is Froude speaking of Rodney's great action of the Saints, off Dominica, in 1782. When they turn to the inhabitants, they look incuriously, as historians. "No people ever praised themselves so constantly as the Barbadians: no set of men were ever so assured that they and their occupations are the main pegs on which the world hangs." (Trollope)

Within this world, however, the slow processes of culture were maturing, in the slow growth of schools, and the development of a middle class. Indeed, Froude came at the end of a period: for the next forty years, we are to see the slow emergence of a native "school" of writers, mostly poets, in particular in Jamaica. They are frankly derivative of the English pre-Raphaelites and writers of the 1890s, when they are not emulating the greater Romantic poets, Keats and Wordsworth, above all, found in the text-books of the schools.

They are small bourgeois circles, writing for themselves. One must face the fact that their achievements were not profound. Their pioneer, indeed, was an English civil servant, THOMAS HENRY MACDERMOT (Tom Redcam), whose muse gave birth to lines like these:

Between the walls now rough with age
  Men talked of Benbow's fight,
And Rodney's fame the courier told
  Who crossed Diablo's height,
And at the tavern quaffed a glass
  And hard by Huntley spurred,
Till far Trelawney from his lips
  The news of victory heard.

The ghost of Macaulay might have smiled to hear these lines. But this same Redcam wrote patriotic Jamaican songs that were sung in the schools; and in October 1933 shortly after his death in England, where he had retired in 1922, he was crowned as Poet Laureate by the island's Poetry League.

Others of the school include the poet C.M.G., who wrote the Jamaican National Anthem:

God shield our island home
From all the storms that roam
Darkening the West....

Another has a name which is in itself a poetic echo: ARABEL MOULTON-BARRETT. More personal writers were the kindergarten

teacher CONSTANCE HOLLAR, whose titles (*Vos saluto*) repeat the English patterns, and English rhythms:

> My heart, a flame of lustre high
> Shall leap beneath the blazon'd sky....

Another name of the period, WALTER ADOLPHE ROBERTS, a skilful writer, who is still living, writes a *Villanelle of the Living Pan*. Another, J. E. CLARE MCFARLANE, is dominated by Wordsworth. Others still more personal, were the brother and sister, ARTHUR and EVE NICHOLAS. Two ladies, again still living, both contributed to an Empire anthology, *From Overseas*, published in London in 1924. They are LENA KENT and ALBINIA HUTTON, and they are not unfairly represented with offerings like Mrs. Hutton's *The Empire's Flag*:

> I fly where'er the birds fly, where'er the sun doth shine,
> I've sons of every colour, in every land and clime,
> I witch them all with beauty and make them forever mine....

These poets, who often write melodiously, are by no means still silent, although their main effort was twenty years ago. They are represented among the youngest generation by VIVIAN VIRTUE, who published a volume of verse called *Wings of the Morning* shortly before the war, with sensuous, craftsmanlike verse in traditional rhythms, the most successful perhaps a villanelle of "King Solomon and Queen Balkis".

REVOLT

Although such writing, isolated, self-conscious, formal, represents the main current of the period, there were one or two writers who do not, to this degree, locate themselves in a tradition outside the islands. Such a one, as we might expect, was a prose writer, the journalist, H. G. DE LISSER, who wrote several novels, that were published in London, including *Under the Sun*, and, his best-known work, *Susan Proudleigh*, the story of a gallant Jamaican woman of the people, who follows her man to the digging of the Panama Canal. Even De Lisser, however, is writing very largely for English readers, in an English tradition, that seems to owe much to novelists like Dickens.

A much more significant figure is the Negro, CLAUDE MCKAY, who left Jamaica for Harlem in 1912, after writing *Songs of Jamaica*, and *Constabulary Ballads*. "McKay", says an exponent

of the European tradition, "possesses no roots in the great world of European and American civilisation". In fact, his best work belongs to the tradition of the "Negro protest" writers of America, to whom he contributed one of the most famous lines:

> Like men, we'll face the murderous, cowardly pack,
> Pressed to the wall, dying but fighting back.

In a sense, McKay is the precursor of the next most significant school, which appropriately enough, arose in the island of Trinidad around the year 1930 — an industrialised island at a time of slump. The main names are those of the novelist ALFRED MENDES, the writer C. R. L. JAMES, the journalist GEORGE PADMORE (Malcolm Nurse). The first two have written novels of considerable merit, of a realist kind: novels (James' *Minty Alley*, for example) to which a definition of the *Malayalam* school of writers in English in India might well apply: "mental patients, scoundrels, fallen women, destitutes — mainly destitutes". It is perhaps significant that James is best known by a polemical historical study on the period of Toussaint L'Ouverture, *The Black Jacobins*; while Padmore is almost entirely a political journalist, who was even (1936) for a short time a member of the Moscow Soviet. For his part, Mendes went to America, from which he has recently returned; James went to England. Such an exodus is perhaps typical of the school. For it will be seen that they, no less than the "Imperialists" in Jamaica, were reacting to world-wide tides.

The social struggles of the 1930s, also evoked many responses in other islands, notably Jamaica. Here we have the rather sad and personal talent of UNA MARSON, who has written several volumes of verse, the last in London, *Towards the Stars*. She expresses poignantly the spirit of her race; but also the attitude of all those "children of the slump" — who succeeded in the 'thirties to a heritage of apparently eroded values and found a hope in the race, or the proletariat.

> We will not be among the happy heirs
> Of this grand heritage — but unto us
> Will come their gratitude and praise
> And children yet unborn will reap in joy
> What we have sown in tears.

The most violent and uncomprising exponent of the new "Nationalist", "Racialist", "Socialist" spirit of revolt was undoubtedly GEORGE CAMPBELL, a relative of the Jamaican

Socialist leader, Norman Manley. Campbell's poems sounded like a tocsin among the youngest generation, especially after the grant of limited self-government to the island in 1944. *Now we are tenants at will no longer*. The mood breaks out into a paean.

> Eternal glory to bondsmen who resist their oppressors,
> O ever pride and full freedom inherit their ancestors....

And Campbell celebrates the 29 revolts in the West Indies, *Annunciation of freedom, the Annunciation of the Spirit*, the revolt of Daddy Sharpe, of Cudjoe the leader of the Maroons, even of William Knibb, the abolitionist, *from the land of the oppressors*. The poet also explodes in hatred of the rich.

> The well-fed, well-clothed, puffing long cigars,
> In comfort roll down in soft padded cars.
> (*Smells like Hell*)

But there is also love, a note which we will find repeated below among many poets of less vigour.

> I saw a woman naked in a river
> She was black and in her arms a babe,
> I saw the river's glory but deliver
> Much less than she gave.
> The great earth.
>
> I saw happiness within her eyes,
> Now the great surprise,
> She saw me, and made to hide her glory.
> Black mother! cradle of birth!
> Around her the waters, around her swim her daughters,
> Black mother, mother of Earth.
> Stronger than old boulders, stronger than what moulders,
> Art thou woman!
> She sings of mighty rivers,
> She sings of noble givers,
> And with accents strong
> She sings of the African womb.
> Everlasting above the tomb.
> She sings of her island Jamaica,
> She sings of the glory of Africa.

No contemporary Caribbean poet, known to me, has this fresh vigour, repeated in a hundred different poems. It is vigorous — but it is also rhetorical. Shortly after his book was published Campbell followed McKay to Harlem, with the same result, so far as one can see. But the marks of his influence, and of this

kind of racial feeling, will be found below, in the synthetic analysis of writers of the present day.

PRESENT BACKGROUND

Literature, as we know, is a mirror of life, and we have now to come to the situation as it is to-day. But before doing so, it seems essential to widen the canvas a little, and to refer a little more fully to the background of the Caribbean writer struggling to express himself, and his predicament, both public and private. This in a sense, as we have seen, is born of the conflict between the Imperial factor (Science) and the National or Regional factor (Art). As I hope we have also seen, a simple acceptance of either of these *Weltanschauungen* is not sufficient as a creative force.

In the first place, it is essential to stress the material difficulties that are still placed in the way of the development of a West Indian self-consciousness. I do not know the figures for literacy in the islands, but they are not high, and writing is still a question of caviare to the general. (Twenty years ago, the town of Kingston did not possess a single bookshop.) Outlets are very few. The larger newspapers, the Jamaica *Gleaner*, the Port-of-Spain *Guardian*, offer a few columns weekly to writers in verse and prose. There are occasional opportunities like two special West Indian editions of the London *Life and Letters* (now closed down). From time to time enthusiasts launch their magazines, which struggle for a few months or years, and then, more often than not, fade away. At the present time, the British Caribbean has three principal collections. Of these, the one that achieves the highest and most regular standard (it has had eleven issues) is *BIM*, the product of the Young Men's Progressive Club in Barbados. This is not perhaps surprising, for Barbados, *little England*, has the longest tradition of higher education in the islands. The magazine has also the advantage of a very disinterested editor, FRANK COLLYMORE, a schoolmaster at the Combermere School, who has no political or racial axe to grind, but only the advancement of letters. The second magazine is *Kyk-over-al*, a product of British Guiana. It is called after an old Dutch fort, which has seized the imagination of its gifted editor, the poet A. J. SEYMOUR. This magazine draws its strength from the cultural societies of the Colony, and the serious reader will learn more of Caribbean literary hopes and fears from its ninth number, published around

December 1949, than from any other single source. The third literary focus has in fact been given that very name. *Focus* is a Jamaican production, under the inspiration of EDNA MANLEY, the sculptress wife of the politician Norman Manley. As may be expected, its tone is very distinctly social and polemic; and only two numbers have emerged in five years, perhaps partly due to the self-denying ordinance against advertisements by local business houses — which is almost the only guarantee a West Indian magazine has against financial loss.

The last continuous outlet is none other than the short-wave wireless programme organised by the BBC from London (in which the writer has the honour to work). The value of this instrument is, not unnaturally, seriously questioned by many Caribbean writers, who see it as a concealed form of the "Imperialism" they hope they are escaping from. Around this central objection, there are many rationalisations, not least the inadequacy of a wireless transmitter as a conveyor of anything which is not largely visual, short, and not offensive tc the most innocent ear. Against these objections, it has to be said that the BBC provides a continuous source of remuneration, however small, to West Indian writers, a continuous outlet each week (half-an-hour) for the last five years, and a judgment, which attempts to be catholic, and which is at least not always swayed by local patriotism and personal passion. Most of the examples of actual writing that now follow, are taken from its programmes, which are, in any case, regarded as purely provisional, until new institutions, like the University College, make their cultural influence felt [1]).

In the vast radio collection of literary efforts, by close on a hundred writers, it is a little hard to make a choice of theme. We may perhaps take the West Indian background for granted, the endless evocations of the day and the night, the drought and the rains, the sea and the land, the poui, the saman, and the ackee tree, the *bright peenewaulies* that *go flickering by*. There is a breathless and sensuous nature in the best of this writing which is very appealing.

---

[1]) In August 1950 the first 4 titles appeared of the first large-scale West Indian publishing enterprise, organised by the *Daily Gleaner*, under the title *Pioneer Press*, and edited bij UNA MARSON. They include folk stories and dialect verse, animal stories, poetry for children, and short stories.

Underfoot, bone white
And splintered shows the powdered sand
Where the goatfoot ipomea builds arbours
For little ghost-pale crabs.
(COLLYMORE)

Joy in the Spanish coot, whose burnished pinion
Outstretched in flight, is underspread with gold.
(LENA KENT)

While the long, crestering waves, their haven won,
Break into rippling fire along the bay.
(HILDA MACDONALD)

Today I sliced off a piece of time
And dug my feet in the wet sands
I made the waves tremendously large....

I tossed tons of green paint on the coconut palms,
And touched the rough bark with my arms;
I crushed sand finer; I made more ocean....
(S. SELVON)

Marking the brown skin red where wind and sea
have chalked the salt in whiteness on your form.
(GEOFFREY DRAYTON)

Against this natural background we have the endless tide of life, mostly reflected in prose sketches, although WILLIAM S. ARTHUR of Barbados provides a curiously vivid poetic picture of the everyday street scene. Every kind of life is shown us, from the peasants with their belief in *duppies*, *mamagleaux*, *lajablesse*, *soukivans*, *zombies*, *maljo*, their *obeah* and *voodoo* and *shango*, the women stone-breakers and the washerwomen, through the fishermen *hefting* the sea-eggs, and the Guiana *pork-nockers*, to the varied types of the cities, the basket makers, sidewalk sellers, sweepstake-ticket sellers, followers of the numbers game, *whe-whe* players, *sagga* boys, and beggars, above all, the beggars. Very little of these lives are treated humorously, or impersonally. In *World's End*, by ROGER MAIS, the first sentence reads, *It was a cheerless morning*, and the world's end is revealed in the death of a poor man's donkey. In *Jammet 'Oman*, CLIFFORD SEALY explored the miserable denizens of Scorpion Yard; Ma Corbeau, Tiger Joe. In *The Bitter Choice*, it is the unemployed of Woodford Square. Again in Jamaica, JOHN MANSFIELD tells an affecting story of *The Goat*, which belongs to two small brothers, and is shot for trespassing. ULRIC SIMMONDS describes *Mint*

Sticks, a little boy who runs away. Such writing of protest and of pity is to be expected, because it represents a kind of reality, and it is also easy to write, indeed it is the classic form of the union of reportage and emotion. Is it heartless to say that, after one is read, one can take all as read?

"Noirs comme corbeaux! Dey gwoine eat yo', yo' ain't gwoine eat dem! Deyss is good corbeaux". He recalled, still amused, the words of Gumbo Chung, a comical character, who, some of the villagers believed, possessed second sight.

Those opening lines from ERNEST CARR's *Mango Season* may serve as the type of much the most common form of writing in the contemporary Caribbean [1]).

IMPERIAL ELEMENT

It may be taken that all these *genre* contributions are written in English; but this would not be entirely true. In the quotation given above, for instance, the English used is purely XIX century with the careful insertion of the French *patois*. But many items are American English.

This thing, which happened to Pedro Morales, bastard son of Jose Morales, overseer of La Providencia Estate.

(*An Importer of Seeds*: ROWELL DEBYSINGH)

And Jan said: "The manicou must be feeding down by the river".
And I said: "Yes, the manicou must be feeding down by the river, but first let me throw a last stone".

(*A-Hunting we will Go*: LENNOX DE PAIVA)

One man said: "We going to kill you, Spike, and yuh know why. You remember dis skar on my face".
They closed in on Spike, two men and a woman. They didn't say anything. They just pushed him along Piccadilly Street until they came to Park Street by the Dry River Bridge.

(*Dry River Murder*: SAMUEL SELVON)

All these, in greater or less degree, are American. But they represent nothing more than the writer's inevitable copying of

[1]) Recently the scene has altered a little, to the typical cheap Americanised eating-house (R. B. SEARS: *Joe's Place*), to the public assistance bureau, to the housing authority. West Indian writers also describe the Caribbean Regiment in Italy, The Royal Naval Volunteer Reserve and refugees in Silesia, in short the larger world revealed by the war.

a man he admires. Later, as we shall see, Caribbean writers are beginning to copy their own most successful authors; Victor Reid, Edgar Mittelholzer, Derek Walcott. That is the beginning of a culture. In the meantime, it may be worth noting that a superficial critic can detect traces of the following foreign authors of all races, on the unconscious plane: Dickens, Blake, Joyce, Woodhouse, Auden, Day Lewis, Kenneth Grahame, P. G. Wodehouse, T. S. Eliot, Artemus Ward, Steinbeck, Hemingway, Whitman, Langston Hughes, Rilke. All of these in manner only, however: There are few who live so completely in the world of imagination that they entirely fail to reproduce the world around them. One exception is JACK J. GORDON in Guiana, who creates, in highly pressured "thrillers", a world that never existed except in the pulp-magazines, despite good local names, like the S.S. Waterhaas, and the Rossignol *stelling*.

If we go nearer to enquire the precise degree of "Englishness" in the scene itself, and the precise degree of "revolt", it is not always easy to answer. Geographically, the islands which show most English are Jamaica and Barbados, the one taken by Penn and Venable in the XVII century, the other the product of the Warners, a family as renowned as Wanderly. On the whole their ceremonies form a striking contrast to the more remarkable festivals and names of the islands of French or Spanish culture especially the famous Calypsoes in the Trinidad carnival season [1]), or even of *The Christman Jollities at San Fernando in the 90s*, recounted by EGBERT GIBBS, with *mokozambies*, on stilts, and the *burroquito* hobby-horse, and scenes even remoter.

> From the fastnesses of Upper Navet and Lower Hillside come the Madresees, with dark blue stars tattooed on their tawny brows, and a vermilion line parting their black hair in the middle.

One may note, however, that the East has invaded even English Jamaica, with the Hussey festival (? in memory of the Moslem martyr Hussein) in the midst of *John-Canoe, Horse-head* and other dances. Again the English element appears in the various "wakes" for the dead (an Irish term) which are held on the first, ninth, and fortieth night (intervals which are largely African).

---

1) From the French *carousel* (joust) or *carrousseaux* (festival). Each February, crowds collect to hear the singers, Lord Beginner, Avenger, Attila the Hun, in the *Calypso* tent.

Here, we are told, the "grim harvester" is appeased by the old hymn tunes, 4455 Sankey, 9779 Appendix, 3338 John Wesley (*Christian seek not yet repose*, and *Oh for a Thousand Tongues to Sing, My Sweet Redeemer's Praise*).

In general, the writers seem to show a certain opposition to the English element in the formal social life. It may merely be the lack of imagination.

> Mrs. Tomkinson eventually chose a wistful robin, which had been endowed by its creator with the delightful if surprising talent of twittering a few bars of *The First Nowell* according to the notes printed in visible crescendo from its beak to the boundaries of the snow-encrusted framework of the card, and confirmed in equally wintry writing below. The inappropriateness of this design to summarise the typical Jamaican Christmas was quite outweighed in Mrs. Tomkinson's mind by the careful conservatism of the wishes printed within.
>
> (*4½d Apiece:* JOHN MANSFIELD)

More often, it is impatience with English self-discipline and/or snobbery, expressed by men very close to the English in culture.

> Oh yea, Oh yea,
> All is proper, English, insipid-gay,
> No dragons, no dragons here ,
> For brave St. George to slay.
>
> (*Island Tints:* EDGAR MITTELHOLZER)

That is by a writer conspicuously lacking in Nationalistic sentiments.

> To have a degree — I do not speak of an American degree — for these may be bought quite easily in the States — to have a degree distinguished one in Kingston....

This is the opening sentence of a sketch by JOHN FIGUEROA called *Do You Appreciate Music*, in which the pettiness of the personal thoughts of each of the audience is contrasted with their social and academic pretensions. Successively, we are presented with Willy Dixon, M. A. Hons. Oxon, Miss Betz, PhD Birmingham, Mr. Slabe, B. A. Hons. Cantab, Miss Blewer, M. A. Hons. Aberdeen, Miss Blimp, B. S. London (external), Miss Contract Heather Hard-Drive, M. Sc. Dunelm., Miss Phare-Psmithee, B. A. Hons. London (external). The writer of this satire is now a lecturer at the Institute of Education in London.

More often the revolt is in obedience to D. H. Lawrence's

dark gods, the revolt against the Christian, or at least the self-disciplined man. We shall come to details later: here one may note it, in particular in a skilfully written story by CECIL GRAY, involving characters with names as Nordic as Carl and Audrey [1]).

In fact, it must be said that there is very little evidence of direct "English" influence in the life of the bulk of the people, as it is revealed by their writers to-day. The only source where it appears completely is the one humorous writer who has appeared on the programme (apart from Philip Phumbles, a Honduranian imitator of P.G. Wodehouse). This is A. E. T. HENRY in Jamaica.

The nom de plume *Jamaican* is more often than not used by a non-Jamaican who feels that his arguments would be summarily rejected if it was believed that he was a foreigner poking his nose into strictly Jamaican affairs. And by the opposite token, *Foreigner* is used by Jamaicans who wish their arguments to be taken seriously.

That seems to be the voice of Trollope once more, but one more greatly involved than Trollope was.

Another writer who shows what one may call the metropolitan self-assurance, is R. L. C. AARONS, a Jamaican short story writer whose *forte* lies in the conveying of sensitive moral feeling. As in *Rain*, where a young man fails to give a lift in his car to a maidservant in a storm.

Shame and a mounting rage possessed him. It could have been so different. And now she would never know — she would never know...

If we wish to find the most exact description of English culture today in the British Caribbean, it seems to me, we have to go to the upper crust of society.

Daddy and Mummy, three girls and a baby boy, and of course Nanny and Miss Prim.

(*The Great House:* Mrs. ORMSBY MARSHALL)

---

[1]) Carl is a young man bicycling with a friend to "somewhere near Backland Hill by Shalto Trace"', to attend a Yoruba *shango* festival on the night of the full moon. Here he indulges in a dance. *It was no longer myself, and yet I was myself realised.* It ends, *Today I told Lawrence I had heard there is to be a sacrifice at La Lune this week-end. We are going down there to-morrow.* (*Drums:* Cecil Gray.) Another of the type, also from Trinidad, is R. E. B. BRAITHWAITE'S *At-a Rone-o*, where a "bo" girl (Ambrozine), falling foul of her coloured doctor husband, John Crawford, is bewitched by a "Yoruba" witch-doctor. When her mother dies, she cries "good-bye father" — an interesting touch showing that it is the father who is finally exorcised, not the mother.

More often than not, the life is a theme for satirists.

> Pass your glass. Lord whats the time?
> Yes, please, another gin and lime.
> (K. G. HALL)

While EDGAR MITTELHOLZER describes a story about *Mr. Jones' Little Problem,* which turns on the marriage of a daughter to a laundryman, which is settled satisfactorily when he is re-named a "raiment renovator".

One author who seems directly concerned for the central issue of England and the West Indies is a woman, Mrs. O. M. HOWARD, writing in Jamaica. (She may indeed be an Englishwoman.) In *Alien Corn,* we have an agonising quarrel between Bransby Poveda, a solicitor, and his wife Kay, mainly over Bransby's women folk.

> "They're so-lively. And they all talk at once in such animated voices that I can hardly make myself heard". "Nonsense! the heat must be getting you down!".

The conflict, faithfully reported, is unresolved. Again, in *A Matter of Values* we are presented with almost the only purely "European" interior that I can remember. It is the manse of a Moravian Mission in the country, in which a brash young newcomer, just out from England, learns wisdom from an older man.

> The study was orderly and clean, with its polished hardwood floor, and panelled walls, almost obscured by the packed shelves of old theological books in German and English....
> From the dingy muddle of yellowish, curling memoranda crammed into every available space, to the uninviting books whose covers were literally dropping away, from the ravages of the silver fish to the crannied dirt and the velvet dust....

LOCAL ELEMENT

As we have seen, for one reason or another, the most vigorous expression of the local strand, "undisciplined" Nature, lies in the glorification of the dark skin and blood [1]).

---

[1]) It is noticeable that among the many stories by people of East Indian stock there are few references to inter-racial situations. Even so, the Hindu themes almost all the clash of the traditional — the child marriage ceremony — and the natural man.

Sometimes this comes from European misfits, or even people who feel stifled by the conventions of small islands. Sometimes, it comes from that very convenient emotion (for the writer), hatred.

Mr. Stokes was a little old choleric wreck of a sahib whose hand was always in his shirt, playing with his wealed scar where the doctors had three times operated for ulcers and constricted stomach. A great deal of his choler was vented in his room writing and tearing furiously into shreds the first chapter of what he called *Trebling the Rubber Output in India in Three Years.*

(*Tacit Truce:* KARL SEALY)

Against Mr. Stokes, we have the conventional symbol of Nature, the young coloured maid Ethel Bourne, with the "brave, powerful upthrust of her young bust.... the resilient, graceful strength of her young thighs...." It ends, with a terrible fracas, and the old man recommending a rise. A more poignant symbol of hate are the tourists.

The strangers with sunglasses
And red faces.
And God!
I have no voice
To shout out my disgust.

(DEREK WALCOTT)

Again in Barbados, the old "feudal" regime of "Lady Clarke" is contrasted with the appearance of an American development syndicate which proposes to sell up a complete village of fishermen, in order to build a luxury beach.

"See, this syndicate is a big concern with big ideas. Up North, people want to come out here, and they are going to spend good dough".

"How do we come in on that"? asked Michael.

"Well, that's it, big boys, you don't come in at all!" laughed McGee.

(*Derricks Village:* J. M. HEWITT)

These attitudes are no doubt inevitable, as are also the stories that turn on the race situation (or the class situation, which is so often linked with colour). Thus, in *Suffer the Little Children,* JOHN WICKHAM recounts an incident that befalls Anthony Fawley, a coloured man working with a white firm, who is not served with a drink by the little daughter. Again more obviously, ERNEST CARR described how the race-conscious Ursula Bayson has a backward son, who is taught by a young black tutor, Anthony Christophe, really a blood relation. Sometimes, the theme is

dealt with, obliquely, as by EUGENE BARTRUM in Guiana, who presents us with children fighting over the name *White Blood* hurled at one of them — simply as a reference to the resin of the balata tree, cut by his woodman father. In *Jamaica Fragment*, MICKY HENDRIKS sees two children playing, the white baby ordering the black about; he is downcast but next day it is the black baby's turn to do the ordering. Another writer in Jamaica, L. A. M. BRIDGE, describes the European reaction. For example, an onlooker is thrilled by the splendid independence of a gang-leader in refusing a tip — only to have him come up later

> Plaintively, he said, "Baas, don't mind what I say just now. I beg you a t'ruppence"

The ripest personalities among these radio-writers see that the race-situation is often a case of six of one and half a dozen of the other. For example, in a short story, which is almost a pure work of art (the whole point of it rests on one word, *tap-tap-tapping*, introduced with brilliant timing), a dangerous quarrel between black and white, over a black boy run over by a European's car, is elucidated by a blind man.... (*A Man and a Boy:* GEORGE PHILLIPS).

What is more difficult are the stories of Negro American prejudice, and, especially of slavery, always involving a sadistic overseer (for some reason, nearly always a Scotsman) flogging a slave or his wife to death, and generally being punished for it in a supernatural way. These stories, being based on rhetoric, generally lack artistic merit.

> And somehow, in a strange, faraway manner, while the light from the old oil-lamp threw flickering ghosts of shadows against the walls, I seemed to hear the creak of ox-carts, the cursing of book-keepers, the grunts of black people bawling *Lawd! Lawd! Lawd!* in unison with the crack of whiplash, the sound of mournful voices singing mournful songs.
>
> (*Granny Bell:* ULRIC SIMMONDS)

In such a scene, one is not surprised to know that "Ebery-body ob fe cry some time, but nobody eber cry like we black people".

Nor is it surprising that this story (by a Jamaican journalist) powerful though it is, ends entirely unrealistically.

> And above all like the flash of lightning, like the burst of a rocket was the sound of a single word.... *Freedom*.

Such rhetoric serves its purpose, but may also rivet the past. It also leads to wish-fantasies in the present.

Heart of a savage, eyes of a star,
Lithe as a panther. Africa!
Fierce as a tiger . . . . etc.

That poem by W. S. ARTHUR in Barbados is characteristically based on rhythms by the white American poet, Vachell Lindsay. A Roman Catholic poet in Trinidad, BARNABAS RAMON-FORTUNÉ, is even more simple, when he describes *an Afric glade,*

Where strolled a naked tribesman
To his maid
Naked as he
To share his tryst
Under a sandbox tree.

More sophisticated poets do not compare the European impersonal discipline, with the natural tendencies of the blood. They compare the decadence of Europe.

O Europe,
Europe,
Truly you are dying!
(H. D. CARBERRY)

This young Jamaican poet of mixed Negro and Chinese blood, exhorts the European to *learn from others how to live again.* The leading young poet of today, the St. Lucian, DEREK WALCOTT, is richer in his expression of this fundamental attitude.

O my shameful, my audacious
Complexion, advancing on the cracked white turrets,
Waving conscience naked like a sword.

The Guiana poet, IAN CAREW, a sophisticate, at present living in Paris in the rue du Faubourg St. Honoré, sets up, as a symbol

Black Fisherman
And crude rock-fisted arm of land.

The extreme statement of Negro nationalism comes, however, from a young man, LAWRENCE BYASS, living at Demerara. He writes rather simple and sentimental stories; and poems in the style of Walt Whitman.

> I steel my heart for the conflagration,
> The pangs of new life, bursting from the womb, cleansing the environment, scorching the leeches.

We are not left long as the to identity of the leeches.

> The gathered fires from the suns of your sons shall incend the fat satraps,
> The corroding princes, like leaves heaped in the dunghill of purgatory.

Nor of the kind of "Africa" that this young enthusiast envisages.

> I bring the songs of the Congo, the Zambesi, the Limpopo,
> Of Gola, Somali, Swahili, Zulu, the Zimbabwe ruins....

But it would not be fair to leave the racial picture uncompleted, without a reference to the attempts at emotional union.

> A mixture of strange bloods and strange desires,
> The tom-tom and the bugle from the shires
> Of mid-England make strange music in me:
> Passivity and passion war within me.
> (RAMON-FORTUNÉ)

Inevitably, a schematism which divided two opposing "principles", strains the picture; and the most important, and vital, writers in the Caribbean today, some contributors to the programme, others not, are aware of the inadequacy of either the purely English or the purely atavistic approach. As those lines by Ramon-Fortuné indicate, they exult in the mixed stem. They rejoice in the fact that they are perhaps achieving a multiracial society.

> I smiled. My spirit laughed within me. This is Jamaica, I said in my heart. This is my country — these my people. This is the most glorious place in the world. I looked at the white man and I think he sensed my thoughts.
> (*Jamaica Fragment:* HENDRIKS)

> The perfect answer to those fools
> Who always prate of Greece and Rome.
> "The face that laughed a thousand ships
> And such-like things, but keep tight lips
> For burnished beauty nearer home.
> Turn in the sun, my love, my love!
> What palmline grace! What poise! I swear
> I prize these dusky limbs above
> My life. What laughing eyes! What gleaming hair!".
> (H. A. VAUGHAN)

With E. M. Roach, a poet living in Tobago, they know the necessity of escaping the past.

Chant, chant away ancestral griefs,
The letters of my blood and spirit.

In this section on the "national" life, we may perhaps remark a surprising lack in West Indian writers. With few exceptions, they lack sufficient confidence in themselves to exploit the great wealth of traditional peasant culture, drawn from a dozen folk traditions, English, African, Spanish, French, Dutch, East Indian, Chinese, American. Compère Lapin, Compère Tigre, Annancy the spider: The riddles, the digging-songs, the topical tunes, the proverbs. "'Ooman deceitful as tar-apple leaf". The games, the masquerades, the traditional folk-song, *Mango Walk, Colon Man, Linstead Market.*

Ah carry me ackee go ah Linstead Market
Not a quattie wot sell . . . .

These are indeed recognised, especially by the realist school in Jamaica (Claude Thompson and others), but very seldom integrated. In the programme, only three items, all by women, and all in Jamaica, give at least some inkling of the power that might be released by a writer who knows that only the local is real. They are the humorous dialect poems of Louise Bennett, which need too much explaining to give an example of. Another is a brilliant re-telling of the *Terror Bull and the Taunt-Song*, by Inez Sibley, which recounts, magically, an old African legend of a seven-headed bull, who loses all his heads butting against a tree when a little boy sings the taunt-song.

Shemmilemmo oh! me know your name.
Bear up, good tree bear up!

The third of this vein is a letter inset into a rather ordinary genre story of a soldier's home-coming, by Eileen Ormsby Cooper.

Dear Jo, Good morning. I hope you is well. All your folks home is well. Your goat Bell have two kids last week. We don't get no rain for a long time and water have to lead from Long Point. When you coming back Jo. You must look change for true by now but you is not only one can change. Mind yourself good. Yours truly, Liz.

FUTURE: A WEST INDIAN LITERATURE?

In a sense, the West Indian predicament is simply a visual expression of the eternal problem of the artist, the union of form and colour, the inner and the outer, the plastic world and discipline. Although there is very much more that could be said in illustration of the main themes hitherto touched on, one can only end by considering some of the main achievements of West Indian writers in the past few years.

In prose two Caribbean writers have achieved publication in England and America. The first is, in some ways, the more typical. He is VICTOR REID, who spent three years while on a sugar estate writing his novel, *New Day*, an account of the Morant Bay rising of 1865, at the time of the depression caused by the American Civil War. (He is now a reporter on the *Gleaner*.) In this book, he traces the life of John Campbell, an old man of 88, who lives to see the new Jamaica constitution, and thinks back to the days of his childhood in the Rising, so cruelly put down by Governor Eyre. Most of the book, the valuable part, is a detailed historical reconstruction of the scene, with the popular leader Gordon, the demagogue Paul Bogle the Deacon, the fat and unpleasant German magistrate who is killed, above all, the hero, Davie Campbell, who leads the fighting, and escapes, to live symbolically on a *cay* with a rather shadowy white girl, the daughter of a sympathetic white, Dr. Creary. The book is not a masterpiece, partly because of the treatment of the "years between": but it proceeds with a fine sweep, organised in a special language of Reid's own. These are the last words:

> Lordo-how our people a-sing. They ha' seen the young light o' new day, and like deep-running water is the song that pours from their throat.... With steadiness they sing, just how I know they will go steady with one another when they march on the new road England has shown us.

The second West Indian novel is very different in temper and approach, but it was even more successful in England, although less so in the United States. This is *Morning at the Office*, a taut and amusing sketch of the various brands of colour in Trinidad, by the writer EDGAR MITTELHOLZER, originally from Guiana, which formed the scene of his first published novel, *Corentyne Thunder*. There is no "plot" in the ordinary sense: the writer simply describes the tangled relations of his dozen or so charac-

ters in Essential Products, Ltd., making use of many devices. If there is a main theme, it is the hopeless passion of the Negro office-boy Horace Xavier for the beautiful secretary, Mrs. Hinckson. Caught up in this however, are the other characters, seen mainly from their emotional and sexual life. Waley and Murrain, the European. Mr. Jagabir, the prying Indian supervisor, hateful and yet pitiful, despised by the others. The idealistic Miss Bisnaut who writes poetry. The little Chinese typist Miss Yen Tip. Mr. Lopez who plays cricket for the Island. The inverted Mr. Reynolds from Grenada. It is a complete and satisfactory world, which shows a realism and a humour that are lacking in Victor Reid's novel, which is less concerned with the individual man, and more concerned with the political.

So much for the main prose writings of recent years (which are, also incidentally, types of our two principles). One would like to linger on two books of essays, locally printed, by the Jamaican humorist A. E. T. HENRY, the perfect example of a café society, shrewd, easy-going, pitiful (*Bats in the Belfry* and *Pickapeppa*); but we have no time. One can only mention the Indian writer in Trinidad, V. S. NAIPAUL, with all the detail of which Indians are masters, but, what is something much rarer, a sense of humour. Or WILLY RICHARDSON, a gifted reporter, particularly concerned with the delights of *Carnival*, and the life it implies, but also able to reproduce very amusingly the turgid argument of young intellectuals, unaware that their house is on fire:

> Executive Council — opinion of the people — money sharing — federation first — get into the sea — christ upon the barricades — of, by, for the people — man talking — fire brigade.
>
> (*The Argument*)

Among the poets the most prominent is a young St. Lucian, DEREK WALCOTT, who illustrates very well the confusion of the gifted West Indian writer. Although only 21, he has published several volumes of verse, and a play: *First Poems*, *Epitaph for the Young*, and a play on *Henri Christophe*. The radio has also broadcast a short verse-drama, *Senza Alcun Sospetto*, which re-tells the story of Francesca da Rimini, in Dante's *Inferno*. For readers who are not fully conversant in English, it is almost impossible to give examples, for Walcott is greatly influenced by the obscure and gnomic style of modern English poets, not only T. S. Eliot, but also W. H. Auden and Dylan Thomas. His attitudes have all their hatred of industrialism, commercialism, their

confusion and despair. With all this, he erupts into images, denser and more remarkable than any other writer in English in the Caribbean. "Such peace as traveller expects of islands". "We, being all islands in air ourselves". "The marble kiss of talents. . . ." Such lines give his quality. Walcott contains almost all the attitudes we have analysed in lesser writers.

You in the castle of your skin, I the swineherd.

A civilisation of tennis and country clubs.

The fine arts flourish on irregular Thursdays,
Discreet decisions, indeterminate praise.

Eheu [meaning alas] we think of turreted castles,
Where barons were factitious, while our fathers
Hunted the crocodile by feverish brown rivers.

Now that these islands creep, that once were
Whispers under the thunder of neurotic continents.

I praise those who see a world among these islands
Where we shall try to live in peace and fail,
The failure nothing.

It is possible that Walcott has not yet written a complete poem: Here is, however, one poem on the fire at Castries in 1948.

A City's Death by Fire

After that hot gospeller had levelled all but the churched sky
I wrote the tale by tallow of a city's death by fire.
Under a candle's eye that smoked in tears, I
Wanted to tell in more than wax of faiths that were snapped like wire.

All day I walked abroad among the rubbled tales,
Shocked at each wall that stood on the street like a liar,
Loud was the bird-rocked sky, and all the clouds were bales
Torn open by looting and white in spite of the fire:

By the smoking sea, where Christ walked, I asked why
Should a man wax tears when his wooden world fails.
In town leaves were paper, but the hills were a flock of faiths
to a boy who walked all day, each leaf was a green breath

Rebuilding a love I thought was dead as nails,
Blessing the death and the baptism by fire.

It is only space that forbids quotation from lesser Walcotts, like George Lamming and C. L. Herbert, who show an equal power, and an equal confusion, rejecting the past, uncertain of the future.

Living for nought, it seems, clinging to tradition,
With all the pride and tenacity of its mother.
Caring for nought, striving to please no other.
(*The Islands:* LAMMING)

We must move to two other poets who, though with less power than Walcott, have achieved, what he has so far not achieved, a personal statement. In Jamaica, we find a very spiritual poet, strongly influenced by the German rhythms of Rainer Maria Rilke. He is MICHAEL SMITH. Here he describes Adam and Eve.

O with what limbs of longing those two burned
Over the hills to Eden and new dawn,
They came and stood together by the gate's
Stone statement of denial, death and loss....

There is nothing remotely "Caribbean" about this. But there is an echo of Jamaica, in a long poem on Christ gone into the wilderness.

This was a land where rumour, like the wind
Bathing the cedars, swept the villages
With a great mounting tide of mood and dream,
Disabling the judgment of all fact....

This poetry, which reaches even higher heights of passion in *Testament*, has possibly a relation to a less mature talent, a more public muse, in the writing of A. J. SEYMOUR in Guiana, who typically, confines himself to the journey of Columbus and the history of Guiana (*Over Guiana Clouds*, and *Sun's in My Blood*), the political poetry, rather than the individual.

Music came thundering through the North-East Trades,
Louder than orchestras, and sent the masts
All through the nights and made them sorrow-laden
For green-graced islands that the ships had passed....

Perhaps none of these has achieved the generalised simplicity of statement of a very uneven poet, the schoolmaster, H. M. TELEMAQUE in Trinidad.

In our land
We do not breed
That taloned king, the eagle,
Nor make emblazonry of lions.
In our land
The black birds
And the chickens on our mountains
Tell our dreams.

That single stanza, as no other, seems to achieve the ultimate union of discipline and emotion, the fruitful tension of the West Indian writer, poised on the verge of all colours, and two continents, "a small manageable culture, at the beginning of its responsible history" — but also the type of the world.

Bouwsteentjes

ARNOLDUS WILHELMUS POT werd geboren te 's-Gravenhage, op 24 Mei 1898; hij bezocht daar de Lagere School en het Gymnasium, bracht het laatste jaar van de eerste wereldoorlog in militaire dienst door, studeerde vervolgens in Leiden, deed daar in 1926 het artsexamen en promoveerde op 13 Jan. 1931 te Utrecht, op een proefschrift over „De lichaampjes van Guarnieri", in verband met pokken. Daarna werd hij als bacterioloog verbonden aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid in dezelfde stad.

In Juli 1939 kwam dr A. W. POT naar Curaçao, waar hij als bacterioloog-seroloog geplaatst werd op het Laboratorium van de Openbare Gezondheidsdienst. Van 1943–1949 was hij wnd. Directeur van de Openbare Gezondheidsdienst; in 1946 werd hij Hoofd van het Laboratorium. Hij was voorzitter van de Commissie voor de Samenstelling van een nieuw Keuringsreglement voor Ambtenaren, secretaris van de Afd. Curaçao van de Vereniging Oost en West en bestuurslid van het Rode Kruis.

Dr POT heeft zich in het bijzonder verdienstelijk gemaakt, door, als eerste, volledig opgeleide bacterioloog, de bacteriologische afdeling van het Laboratorium te reorganiseren. Waar men vroeger meende dat de bacillaire dysenterie op Curaçao niet voorkomt, heeft hij aangetoond, dat dit juist een van de meest verbreide infectien-ziekte is; hij heeft bewezen dat vormen van paratyphus en vlektyphus op Curaçao voorkomen; bij het bloedonderzoek heeft hij nieuwe methoden ingevoerd. Hij stierf te Curaçao op 1 September 1950.

Zijn heengaan betekent een groot verlies voor de Curaçaose gemeenschap, waarin hij zich nimmer op de voorgrond stelde, maar door zijn nauwgezette, harde en onbaatzuchtige werk, voor velen een voorbeeld was.

BESPREKINGEN

Historie en oude families van de Nederlandse Antillen. Het Antilliaanse patriciaat met een historische inleiding, zestig uitgewerkte genealogieën, genealogische aantekeningen, fragmenten van genealogieën, ongepubliceerde documenten en een overzicht van bronnen zowel gedrukte als in handschrift, door dr ds A. J. C. KRAFFT. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1951.

Een prachtwerk! Dat is de indruk, die de uiterlijke verschijning van dit boek maakt, en die bevestigd wordt bij kennisneming en bestudering van den inhoud. Misschien zullen er Antilliaanse patriciërs zijn, die het meest belangstellen in hun eigen genealogie, maar meer is de wetenschap gediend, die der geschiedenis met name, door de uitgave van zoveel bronnen en documenten. In dien geest laat zich dr DE LA TRY ELLIS uit in zijn voorwoord.

De inhoud is in de hierboven weergegeven uitvoerige titel volledig meegedeeld, behalve dat daarin niet vermeld wordt, dat 329 foto's zijn opgenomen. Voor zover deze portretten zijn, geven zij voor het overgrote deel het tegenwoordige geslacht in beeld; representatieve nazaten der oude families, die in de geschiedenis der eilanden een rol hebben gespeeld, worden zij genoemd.

Uit publicaties in *Beurs- en Nieuwsberichten* enige jaren geleden was algemeen bekend, dat de heer KRAFFT zich met de geslachtsbomen van oude families bezig hield, en een uitgave van bescheiden omvang werd in uitzicht gesteld, maar wat hier geboden wordt, is het resultaat van een veel meer omvattenden arbeid. De aanwezigheid van een groot deel der geraadpleegde bronnen in het Oud-archief van Curaçao en onderhorige eilanden op het Algemeen rijksarchief te 's Gravenhage heeft deskundige medewerking in Nederland nodig gemaakt. Dr KRAFFT dankt in zijn voorbericht dezen ,,deskundige medewerker", die zijn naam niet wilde genoemd zien.

Het is niet zo, dat alleen de archieven tot 1828 van Curaçao naar Den Haag zijn overgebracht; ook met die van 1828–1845 is dit het geval, zij het al, dat de registers van de Burgerlijke stand van de oprichting in 1831 af ginds gebleven zijn. Van het Oud-archief van 1828 tot 1845 bestaat slechts een geschreven catalogus, alleen ter plaatse te raadplegen.

Na de genealogieën zijn in dit boek het belangrijkst de voor het eerst gedrukte lijst der slaveneigenaren in 1863 met de opgave van de aan hen bij de emancipatie uitgekeerde bedragen (het grootste bedrag, 29400 gulden, kreeg de boedel van de wed. ROBERTSON-VAN DER

MEULEN) en de lijst van geboorten van Portugese Israëlieten met de aantekening van hun overlijden over den tijd van 1722–1831 (Oud-archief enz. n°. 1484). De schrijver geeft verder een opgaaf van handschriftelijke bronnen, door hem geraadpleegd, waarbij hij de inventaris meedeelt van de rijke verzameling-HAMELBERG, sinds 1919 berustende op de Koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage.

In 14 bladzijden vat dr KRAFFT de „historie" der eilanden samen. De vraag is gewettigd, of daarbij het juiste licht valt op het optreden van den ongetwijfeld ook voor Curaçao verdienstelijken BRION bij de Kabrietenberg in 1805, zijn „meest bekende heldendaad" genoemd. Ook de inbezitneming van Curaçao op 1 Jan. 1807 door de Engelsen is wat al te zeer op de traditionele wijze weergegeven. Afzonderlijk is de kerkgeschiedenis behandeld. Onder de foto's van „onze historici" lijkt een portret van den geoloog prof. MARTIN misplaatst en wordt prof. KNAPPERT ongaarne gemist.

Het blijkt, dat op het portret van den oud-gouverneur FRUYTIER op het gouvernementshuis onjuiste „regeringsjaren" zijn vermeld, 1928–1930. Op bladz. 385 geeft dr KRAFFT de juiste data van dit negenmaandse gouvernement, 30 Jan. tot 3 October 1929. De benoeming was van 27 Oct. 1928, het ontslag vond plaats 9 Nov. 1929, zodat het jaartal 1930 in elk geval onjuist is.

Het belangrijkst zijn, als gezegd, de 60 genealogieën, die 300 bladzijden beslaan, en de genealogische aantekeningen over nog 150 families. Slechts voor een klein deel heeft de schrijver zijn gegevens aan bestaande publicaties, die hij nog meermalen heeft moeten verbeteren, kunnen ontlenen. Ook particuliere geslachtsregisters zijn geraadpleegd, en het is bekend, dat deze niet altijd met de archieven kloppen. Bronnenstudie op grote schaal was nodig, en dr KRAFFT heeft niet geaarzeld zich daartoe te zetten; dank zij zijn volharding is een resultaat verkregen, dat de schrijver een eerste plaats toekent onder hen, die zich vroeger en later met de geschiedenis van de Nederlandse Antillen hebben beziggehouden.

Er zullen wel een aantal onjuistheden in deze genealogische mededelingen van namen en data voorkomen, en dr KRAFFT zal vermoedelijk de eerste zijn om dit toe te geven. Ik heb er niet naar gezocht. Slechts heb ik eigen aantekeningen vergeleken met die van dr KRAFFT en van het resultaat dier vergelijking wil ik hier iets meedelen, een enkele maal ter aanvulling, meestal met de vraag of daardoor een nieuw licht valt op de hier geboden gegevens. Een en ander moge bewijzen, dat het boek van dr KRAFFT voor mij inderdaad een studieboek is geweest, wat het zeker — ook op andere wijze — voor velen zal zijn.

Op blz. 120 wordt gezegd, dat het kortstondige huwelijk van ds FERRARIUS met CLASINA VAN KINSWILDER kinderloos was. Ik vond echter in O.a. 1462 vermeld als op 14 Dec. 1728 gedoopt Johannes Hendrikus, zoon van Johannes Ferrarius en Clasina Kinswilder.

Bladz. 142 geeft dr KRAFFT in een noot als overlijdensdatum van CORNELIS ANDERMAN VAN DEN BURGH Maart 1732, waarschijnlijk zo vermeld op het door hem ontdekte graf. Merkwaardig is dan, dat het archief der West-Indische compagnie (no. 227) daarvoor 28 Maart 1733 geeft.

Ongelooflijk klinken de verhalen, die dr KRAFFT vermeldt, dat de

slaaf, die in de 2de helft der 18de eeuw op Curaçao werd opgehangen wegens moord op zijn meester PIETER LAMPE de laatste zou zijn geweest, die zo werd gestraft (bladz. 209). Het is zelfs de vraag of de laatste geweest is George Calus, alias Antonio Roses, 24 jaar oud, die volgens een bericht in het *Koloniaal Weekblad* van 18 Juni 1925, ontleend aan *De Curaçaosche courant* van 7 Dec. 1816, wegens moord veroordeeld werd „om gebragt te worden ter plaatse alwaar men gewoon is criminele Justitie te doen, en aldaar aan den scherprechter overgeleverd, om met de koorde aan den galg gehangen te worden, dat er de dood navolge, voorts dat het lichaam naar de kreek zal worden gebragt om aan de aldaar staande galg gehangen te worden, om door de lugt en het gevogelte te worden verteerd, en dat het moordgeweer waarmedee hij gedetineerde en gedaagde den overledene Nicolaas Anderson, op zo eene gruwelijke wijze van het leven heeft beroofd, aan de galg aldaar zal worden vastgemaakt"... Twee dagen later werd het vonnis voltrokken.

Bladz. 214. Kan met het Curaçaose geslacht DE LANNOY iets te maken hebben Fransisco de la Noy van Den Bosch (die plaats wordt door Krafft genoemd als plaats, waar de eerste Samuel de Lannoy gedoopt is), die volgens W. I. C. no. 226 in 1696 met de „Visschershoek" naar Curaçao vertrok?

Bladz. 216 geeft dr Krafft in overeenstemming met Vorsterman van Oyen als huwelijksdatum van Michiel van der Meulen 17 Juni 1751. Volgens O. a. 1471 zou dit geweest zijn 27 Juni 1751.

Bladz. 220. Mr W. C. BEELDSNIJDER kan niet 10 Dec. 1751 op Curaçao gekomen zijn, als waar is wat W.I.C. no. 228 vermeldt, dat hij in die maand als fiskaal met de „Hoff en Bergh" daarheen vertrok op 36 gulden in de maand?

Bladz. 332. HENDRIK JACOB NUBOER is geboren te Amsterdam 28 Maart 1780, huwde in 1804 Johanna Menso Backer (1783–13 Dec. 1816) en overleed op Curaçao 6 April 1824.

Bladz. 387. O.a. no. 471 noemt JOHAN GODLIEB BOOMGAART j.m., geboren in Dantzich, die 23 Febr. 1749 huwt Leentje Zeep. Is er verwantschap met het nog levende geslacht van dien naam.

Bladz. 388. O.a. 1471 noemt BERNARDUS ANTHONY CANCRIJN, geboren te Swol in Overijssel, die 7 Dec. 1781 huwt Geertruida Magdalena Bronswinkel wed. Bruinink.

Bladz. 388. Volgens O.a. 1115 zou de hier genoemde CHAPMAN al in 1804 op Curaçao geweest zijn.

Bladz. 389. Dr Krafft begint het geslacht CONQUET met Godlieb Jacob, geboren ongeveer 1800, die huwde met D. M. E. Fikker en o.a. een zoon Gerrit Burger had. Merkwaardig is, wat ik ontleen aan O.a. 1471 en 1485, dat Juan Batiste Conquet (Cathol. Roman en overleden 21 April 1773), gehuwd is met Trijntje Burgh, uit welk huwelijk Gerrit Burgh geboren is 29 Dec. 1754. Deze laatste huwde 9 Sept. 1781 met Christina Brems wed. Joh. Jurr. Zijl. In 1760, 27 Aug., overleed op Curaçao Zusanna Geertruyda Conquet.

Bladz. 391 JACOBUS JARMAN, door dr Krafft genoemd, kwam reeds in 1816 als eerste luitenant van de jagers op Curaçao. Volgens mijn aantekening uit O.a. 1473 zou hij daar 16 Juni 1816 gehuwd zijn met Anna Ringeling. In 1820 met verlof in Nederland zijnde, werd hij uit de militairen dienst ontslagen, en bij Kon. besluit van 18 Febr. 1838 werd

hij, in Nederland zijnde, tot commandeur van Aruba benoemd op een traktement van 1400 gulden (Gouvernements-journaal 25 September 1839).

Bladz. 398. Het interesseer mij zeer waar dr Krafft het veel omstreden geboorte jaar van PIAR, 1777, gevonden heeft. Een doormij daar omtrent op verzoek van den heer N. van Meeteren ingesteld onderzoek in Rooms-Katholieke en Protestantse doopboeken leverde enige jaren geleden geen resultaat op.

Bladz. 399. O.a. 1468 spreekt van twee andere huwelijken van JURRIAAN DE POOL jr., geboren binnen Koningsbergen, later dan dat van 1715 met Maria Stuylingh, door dr Krafft genoemd. Bij zijn huwelijk met Jannetje de Bel wed. van Melchior Altsvoogt 7 Dec. 1728 wordt hij genoemd weduwnaar van Wilhelmina van Leyden.

Het Antilliaanse patriciaat is in dit boek nog niet volledig behandeld. De heer Krafft zal ook nog wel niet al zijn kruit verschoten hebben. Verblijde hij ons spoedig met het vervolg op deze belangrijke studie.

Amsterdam, 5 Aug. 1951. B. DE GAAY FORTMAN

Medische nood in tropenland, Officieel orgaan van de Vereniging SIMAVI, 12e jaargang, no. 1, Jan. 1951.

Dit orgaan, dat in 1940, in verband met de Duitse bezetting, opgehouden had te verschijnen, is thans weder in circulatie gebracht. Niet, zo verklaart de redactie, omdat SIMAVI zonder orgaan geen voldoende bekendheid zou genieten, maar omdat het nodig geacht wordt het publiek te laten zien hoe en waar in tropenland geleden wordt, in die tropenlanden wel te verstaan, waarmede Nederland zo lang en zo nauw verbonden is. Na de overdracht der souvereiniteit over het voormalige Nederlands Indië, zou de vraag kunnen rijzen of SIMAVI nog reden van bestaan heeft en het hoofdbestuur wil in het openbaar deze vraag bevestigend beantwoorden en blijven beantwoorden.

Behalve over Indonesië en Nieuw Guinea, bevat dit eerste nummer van 1951 het een en ander over Suriname. In de eerste plaats een bijdrage van het Hoofd van de Afd. Suriname en Nederlandse Antillen van het Ministerie van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen, waarin het feit herdacht wordt, dat SIMAVI niet lang geleden haar 25-jarig jubileum gevierd heeft. Wij lezen hierin ook iets over het Prinses Juliana ziekenhuis te Gansé, wat naar wij menen *Kabel* moet zijn.

De leider van dit zendings-hospitaal, dokter PIER ARJEN DE GROOT, de onvermoeide strijder voor een betere medische verzorging der bewoners van het Surinaamse bosland, geeft twee artikeltjes. Het ene vertelt over de bevalling van een bosnegerin, gegeven de bijzondere omstandigheden waarin de moeder verkeerde, een bewijs van hetgeen „westerse geneeskunst in een primitieve samenleving en denkwereld doen kan". Het andere is een brief van gelukwens met het 25-jarig jubileum, waaraan toegevoegd is de erkenning, dat SIMAVI voor hem, in zijn wildernis-omgeving, de betekenis heeft van „hulpverlening aan de zieken en ellendigen onder de tropenzon". M.

Israelitische Almanak, Yearbook for the Jewish Communities on Curaçao and Aruba. Issued for the year 5711 by the Jewish Relief Committee Curaçao, Netherl. West Indies Edited by Rabbi Is. JESSURUN CARDOZO. (1950), 84 blz. 17 foto's en fascimile.

Dit is de vijfde uitgave van het Joodse Jaarboek voor Curaçao en Aruba; de opbrengst zal, evenals die van de vier vorige, ten goede komen aan de kas van het Jewish Relief Committee.

De reden waarom deze uitgave in het Engels verscheen, is hierin gelegen, dat zij de voornaamste vragen beantwoordt, in den regel gesteld door toeristen, die de oudste nog in gebruik zijnde synagoge en het oudste nog in gebruik zijnde Joodse kerkhof in de westelijke hemispheer komen bezoeken.

De eerste dier vragen, waar de naam Curaçao vandaan komt, wordt op de meest voor de hand liggende wijze beantwoord, n.l. door de Indiaanse herkomst de waarschijnlijkste te noemen. Alleen is het niet duidelijk, hoe de samensteller van den Almanak er toe gekomen is, te menen dat ALONZO DE OJEDA dienaangaande van de ,,Caraibische" bewoners van het eiland den naam Curassi zou hebben vernomen. Bekend is alleen, dat OJEDA op zijn tweede reis (1502) de Islas de los Gigantes aangedaan heeft. Dat de naam Curaçao eerst in gebruik gekomen zou zijn na de in bezit neming van het eiland voor de West-Ind. Compagnie, in 1634, kan natuurlijk gemakkelijk weerlegd worden, door te verwijzen naar de oude Spaanse kaarten van 1525–1529.

Dat na de Nederlandse occupatie het Portugees op Curaçao invloed verkreeg, is natuurlijk juist; men denke aan den vroegeren dienst en het vroegere verblijf in Brazilië der eerste Companies dienaren en der eerste particuliere kolonisten, aan den intocht van Portugese Joden en aan de herkomst der negerslaven van de Westkust van Afrika. Ook kan men het eens zijn met de bewering op bl. 11, dat Papiamentoe afgeleid is uit het Portugees, met Spaanse, Nederlandse, Franse en Engelse bijmengsels.

Bijzonderheden, in dezen Almanak gegeven betreffende Mikvé Israel en haar synagoge, alsmede aangaande het oude kerkhof aan den Schottegatweg, zijn ook van algemeen belang voor de Curaçaose geschiedenis.

Volgens de laatste eigen telling zouden er op Curaçao ongeveer 200 Joodse families wonen, in het geheel circa 600 personen, waarvan de meerderheid tot den Sephardim, de rest tot den Ashkenazim, of tot geen dezer beide groepen behorend.

Wat betreft de verhouding tot de Christen ingezetenen wordt gereleveerd, dat op Curaçao een organisatie tot reclassering van gestraften onder de gezamenlijke leiding staat van een Joods en een R.K. geestelijke.

Het algemeen historisch overzicht voor Curaçao begint natuurlijk met de nogal hypothetische ontdekking in 1499, nog wel met den datum 26 Juli. Verder worden de voornaamste gebeurtenissen vermeld, begrijpelijkerwijze met toevoeging van hetgeen speciaal voor de Israelietische gemeenschap van belang was. Een kleine onnauwkeurigheid is het, dat Curaçao in 1800 een ,,British possession" geworden zou zijn; dat gebeurde eigenlijk eerst in 1807.

Enige bladzijden worden gewijd aan de geschiedenis van het Joods Hulp Comité van 1941, dat in zo aanzienlijke mate de zorgen verlichtte der overheid, met betrekking tot de vele vluchtelingen welke op Curaçao een onderkomen zochten.

Wat Aruba betreft vernemen wij, dat sedert in de achttiende eeuw enkele Joodse families zich op dit eiland vestigden, het tot omstreeks 1924 geduurd heeft alvorens de Israelietische gemeenschap aldaar belangrijk versterkt werd, door immigratie uit Europa en uit Suriname. Die gemeenschap zou thans uit ongeveer 50 families bestaan en er worden plannen gemaakt voor den bouw van een synagoge.

Verder bestaat de inhoud van den Almanak uit opgaven van alle Joodse congregaties, verenigingen, comités enz., op Curaçao en Aruba, van Joodse publicaties, op Curaçao verschijnend, uit een Joodsen kalender voor het jaar 5711 (1950–1951), alsmede enkele mooie illustraties.

M.

De Bezige Bij Wereldatlas. Onder leiding van prof. dr J. P. BAKKER en prof. dr M. J. L. DE ROECK samengesteld door drs W. F. HEINEMEYER en drs J. E. ROMEIN. De Bezige Bij, Amsterdam (z.j.! 1951), 320 blz., gekl. kaarten, tekst en foto's (*f* 32,50 geb.) — Kaartjes van Suriname (1 : 2.500.000) en de Nederlandse Antillen (1 : 400.000) op blz. 121, tekst op blz. 127, met foto van Saba.

Het kan zijn dat deze aantrekkelijke *Wereldatlas* van „De Bezige Bij" een moderne of zelfs vooruitstrevende uitgave is — Suriname en de Nederlandse Antillen staan er in afgebeeld of het leven van de laatste tientallen jaren aan hen is voorbij gegaan!

Mogen de Surinamers hun spoorlijn en vliegveld al node missen, voor de bewoners van de Ned. Antillen moet het wel bijzonder pijnlijk zijn, dat er van de vestiging van enig oliebedrijf op hun eilanden niets te bespeuren valt en dat ook niets wijst op de aanwezigheid van enig luchtverkeer. Het Schottegat heeft, op het kaartje van Curaçao, zelfs nog zijn oorspronkelijke vorm; men begrijpt dat van het aangeven van nieuwgebouwde villadorpen of stadswijken dus ook nog geen sprake kan zijn.

Wèl vinden wij een overvloed van weinig of niet ter zake doende namen van baaien en heuvels, en een aantal slordigheden (op de Bovenwinden b.v. ontbreken namen als Quill en Fort Baai, ligt St. Johns véél te veel naar het Oosten en is de Mountain minstens 500 m te laag aangegeven). En wat de tekst ($^2/_3$ blz.) betreft, ook hierin dienen nog enkele essentiële correcties te worden aangebracht.

Al met al vraagt men zich af waarom vóór publicatie niet even de kennis te hulp is geroepen van de verschillende bestaande organisaties op West-Indisch gebied, zodat in deze nieuwe Wereldatlas *goede* kaartjes van deze delen van het Koninkrijk der Nederlanden (*niet* de Ned. Unie!) hadden kunnen verschijnen. P. W. H.

KRONIEK

SURINAME

Is Suriname, onder vigueur der Interim Regeling en met de Ronde Tafel Conferentie in uitzicht, toch eigenlijk nog niet a u t o n o o m? Deze vraag is opgekomen naar aanleiding der weigering van de Nederlandse regering om voort te gaan met het verstrekken van inlichtingen aan den algemenen secretaris der Ver. Naties ter zake van de toestanden op het gebied der economie, der cultuur en der volksontwikkeling, in Suriname en de Nederlandse Antillen. Tot het verstrekken van zodanige inlichtingen, aangaande de niet zich zelf besturende territoriën, zijn de voor deze territoriën verantwoordelijke leden der V.N., ingevolge het Handvest, verplicht.

Het standpunt der Nederlandse regering, dat tevens het standpunt is der beide landsregeringen, werd uiteengezet in zittingen te Genève van het in 1949 ingestelde Special Committee on Information en kwam ook ter sprake in de laatste bijeenkomst der U.N.O. te Parijs. Het Special Committee was niet tot een resultaat kunnen komen, met betrekking tot de vraag wie uit te maken heeft of een bepaald gebied al dan niet ,,self governing'' geworden is, het land dat het beheer gevoerd heeft, dan wel de Assemblée der V.N. Om te onderzoeken welke factoren geacht moeten worden deze kwestie te beheersen, werd ten slotte te Parijs, na lange discussies, een sub commissie benoemd van acht landen der U.N.O.

Voor de komende R o n d e T a f e l C o n f e r e n t i e (in Maart 1952) zijn nu alle voorbereidingen getroffen. De vertegenwoordiger van Suriname h.t.l. en de Nederlandse regering hebben overleg gepleegd, besprekingen tussen vertegenwoordigers van Suriname en de Nederlandse Antillen hebben plaats gehad, gemachtigden der Nederlandse regering hebben besprekingen gevoerd in Suriname en op de Nederlandse Antillen met de respectievelijke landsregeringen.

In Suriname is een studie-commissie, of protodelegatie ingesteld, d.w.z. een voorbereidingscommissie, welke later de Surinaamse delegatie zal vormen ter R.T.C. Als voorzitter treedt op de landsminister van Financiën, voorzitter van den regeringsraad, als plaatsvervangend voorzitter de voorzitter der Staten, als leden de ondervoorzitter der Staten, de alg. vertegenwoordiger van Suriname in Nederland, vijf Statenleden, een buitengewoon lid van den Raad van Advies en een hoofdambtenaar; de gecommitteerde voor Surinaamse zaken in Nederland is als adviseur toegevoegd. Wat de Statenleden betreft is ten naaste bij de verhouding in het oog gehouden tussen de drie fracties in het

vertegenwoordigend college, de Nat. Partij Suriname en de twee Aziatische partijen.

Dat deze indeling niet de algemene tevredenheid heeft mogen wegdragen, ligt voor de hand. De Progr. Sur. Volkspartij heeft uitentreuren betoogd, dat het als resultaat der laatste verkiezing tot stand gekomen Statencollege geen werkelijke vertegenwoordiging van het Surinaamse volk is en, wegens het meerderheidsstelsel en de districtsindeling, ook niet zijn kan. Behalve deze partij heeft ook de Chr. Sociale Partij geprotesteerd. Bij de landsregering, want deze zou, theoretisch althans, vrij geweest zijn om al dan niet rekening te houden met den wens van het tegenwoordige Statencollege. Er is in de pers aangevoerd dat, gegeven de bestaande toestand, een delegatie uit de Staten niet per se een regeringsdelegatie zou behoeven te zijn, een delegatie uit niet-Statenleden bestaande niet per se een particuliere delegatie.

In ieder geval zal binnen enkele maanden een aanvang gemaakt worden met de lang verwachte conferentie hier te lande, welke voor Suriname zal moeten leiden tot de vervanging der thans nog geldende Interim Regeling door een statuut hetwelk definitief de positie zal bepalen van dit voormalige gebiedsdeel in het gereconstrueerde Koninkrijk der Nederlanden. De moeilijkheid zal wel zijn de onderscheiding tussen interne Surinaamse en algemene rijksaangelegenheden, respectievelijk de gemeenschappelijke aangelegenheden in rijksverband.

De polemiek in de pers en de verslagen der zittingen van de Staten geven niet altijd een vrolijk beeld van de interne politiek. Naar onzen smaak wordt er te veel en te heftig gediscussieerd over de werkelijke of vermeende fouten der vorige landsregering en van Nederland; een der nieuwsbladen noemde dat vorige landsbestuur een schrikbewind in minimaal formaat. Ook valt het te betreuren, dat in een deel der pers het anti-katholicisme weder zo fel is opgelaaid, waarop de andere partij weinig minder fel reageert.

De Neger Politieke Partij, die begin van dit jaar bij de Statenverkiezing geen candidaten stelde, schijnt zich geheel uit de politiek te willen terugtrekken; er zou, wegens de individualistische tendenties in deze groep, te weinig politieke ambitie tot uiting kunnen komen.

De N.P.S. zou een partijblad willen gaan uitgeven.

Aan den opbouw wordt hard gewerkt, voorlopig natuurlijk vooral aan de voorbereiding daartoe. Onder de organisaties welke daaraan hun krachten wijden moge ook genoemd worden het Comité voor Opbouw van Ons Suriname.

Aangezien de Internationale Bank voor Herstel en Wederopbouw (Interbank), van welke in de eerste plaats hulp verwacht wordt, er prijs op bleek te stellen dat haar een overzicht voorgelegd zou worden van wat er op het programma staat, wat zich daarvan reeds in staat van uitvoering bevindt en hoe de financiering geregeld is, heeft men zich opgemaakt tot het opstellen van een tienjarenplan, waarin de tot dusver gemaakte deelplannen op elkander afgestemd werden. Een bureau voor Landbouw Opbouw zal streekplannen ontwerpen; deelplannen betreffende Slootwijk en Lelydorp zijn reeds in staat van uitvoering. Tot een beter gebruik van den bodem te geraken is het grote doel; verbetering van

bestaande en aanleg van nieuwe visplantages staat eveneens op het programma.

In Nederland werd intussen een missie naar Suriname van de Interbank voorbereid en in November jongstleden is deze missie te Paramaribo aangekomen. Zo waarlijk bestond er een plan om deze missie met een demonstratie te begroeten, maar daar heeft de overheid een stokje voor gestoken; tegen het onschuldige voornemen om een adres van adhaesie met het doel der missie aan te bieden kon natuurlijk geen enkel bezwaar worden gemaakt.

De missie, die inmiddels al weder naar Washington teruggekeerd is, bleek van mening dat Suriname geen arm land is, alleen maar een „underdeveloped" land.

Men hoopt dat in de kosten van het tienjarenplan, dat een minimumplan is, de Interbank bij zal willen dragen. Dit plan zal voor zijn uitvoering waarschijnlijk tachtig millioen uit de Nederlandse schatkist eisen, of acht millioen per jaar, hetzelfde bedrag dat thans, tot 1952, jaarlijks in het Welvaartsfonds gestort wordt. Drie millioen per jaar (Sur. guldens) zal uit de eigen Surinaamse geldmiddelen moeten komen, terwijl men verder rekent op leningen, o.a. van de Interbank.

De twee grote projecten, dat betreffende den mechanischen landbouw in het Nickeriedistrict en dat van Prof. Blommestein tot het aanleggen van een stuwdam in de Surinamerivier (en wat daarmede annex is), staan buiten het tienjarenplan. Voor dit laatste plan interesseert zich blijkbaar het Belgische kapitaal, terwijl de aandacht der Ex- en Importbank er eveneens op gevestigd is.

Ten slotte kan nog eerlang de publicatie tegemoet gezien worden van een z.g. „overall plan", betreffende de economische, sociale en culturele ontwikkeling van Suriname.

De critiek op het departement van Economische Zaken heeft grote afmetingen aangenomen; de Staten, de pers, de Kamer van Koophandel en een comité uit den handel hebben er aan deelgenomen. De ontevredenheid der Kamer, die zich o.a. herhaaldelijk door het departement gepasseerd achtte, heeft zich geuit door het aftreden van alle leden, zodat het college opnieuw samengesteld moest worden.

Wat in het algemeen aan het departement verweten werd was gebrek aan activiteit ten aanzien van de economie in haar geheel; in het bijzonder werden bezwaren ingebracht tegen de deviezenpolitiek, welke speciaal voor den handel van belang is. Zelfs werd het verwijt gehoord van bevoorrechting van bepaalde importeurs.

Intussen is wel gebleken, dat de landsregering zich ernstig ongerust maakte juist over den toestand op handelsgebied. Zij constateerde een ongewenste neiging bij het publiek om zich meer consumptie-artikelen aan te schaffen van de soort welke alleen de importhandel beschikbaar kan stellen en een even weinig gewenste stijging der prijzen. Er zijn grote voorraden, de liquiditeit van den handel is onvoldoende en de solvabiliteit kwestieus. Drastische middelen om den import van consumptiegoederen te beperken en daardoor de kosten van het levensonderhoud omlaag te brengen, zouden zijn bepaalde importeurs uit te sluiten. De oplossing is ten slotte gezocht in een verscherping der deviezenbepalingen, in dezen zin dat bij de aanvraag een zeker deel van het factuurbe-

drag gestort moet worden. Na langdurige onderhandelingen, waaraan op het eind ook de Vereniging Bedrijfscontact Nederland-Suriname een intermediaire rol gespeeld heeft, is men tot een vergelijk gekomen ten aanzien van het bedrag der storting.

Elke verhoging der belangstelling voor de agrarische bedrijven moet natuurlijk met voldoening begroet worden. De geslaagde tentoonstelling van landbouw- en veeteeltproducten te Lelydorp moge van een opleving getuigen. Juist daar ter plaatse, waar de kleine landbouw een kans zal krijgen om zich tot middenstands landbouw te ontwikkelen.

Een bezoek van enige Brabanders, die zich voor de rijstcultuur interesseren, was mede een verheugend verschijnsel. De Nederlandse landbouwers, die het terrein in Nickerie zijn wezen verkennen, zijn met gunstige indrukken teruggekomen.

Een zending sinaasappelen, waarop een kleuringsprocedure toegepast was, is als proef naar Nederland gegaan; de gekleurde vruchten brengen een beteren prijs op en kunnen daarom de hogere vracht wegens vervoer in een koelruimte dragen.

De eerste boeren voor het Nickeriedistrict zullen nu spoedig uitgezonden worden; zij zullen aanvankelijk in loondienst voor de Stichting v.d. Mech. Landbouw werken, om later voor een zelfstandig bedrijf in aanmerking te komen. Een proefstation aldaar werd reeds geopend.

Twee belangrijke industriën, beide met uitheems kapitaal werkend, zullen spoedig tot stand komen. Ten eerste een bierbrouwerij en dan een ter verwerking van vetten en van garnalen. De baggermolen, waarvan in de vorige kroniek sprake was, zal bestemd zijn voor het aanleggen van nieuwe visvijvers. Ook de visserij immers staat op het programma van den economischen opbouw.

De geprojecteerde sappenfabriek zal reeds den citrusoogst van 1952 kunnen verwerken, indien het nodige kapitaal tijdig bijeen zal komen. De financiering zal mogelijk gemaakt moeten worden door de samenwerking van particulieren, de Herstelbank, het Welvaartsfonds en de Surinaamse budgetwetgever.

De dertiende conferentie der Caribbean Commission, in November j.l. op Saint Croix (Virgin Islands U.S.A.) gehouden, was ten dele aan de industrialisatie van het Caribische gebied gewijd.

Voor de boscultuur van belang is de deelneming door Suriname aan de in April 1952 te Port of Spain te houden conferentie der Caribbean Commission ter zake van de bevordering van handel in en verwerking van Caribische houtsoorten. En in Februari a.s. zal een andere conferentie der Car. Comm. op Puerto Rico gehouden worden, betreffende de industriële ontwikkeling in het Caribische gebied, waarbij voor Suriname vooral van belang zullen zijn de verhandelingen over industriën gebaseerd op land- en bosbouw.

Het winnen, verwerken en verhandelen van grondstoffen voor de bouwnijverheid is het doel ener nieuwe in Suriname opgerichte naaml. vennootschap. Deze industrie bepaalt zich in Suriname volstrekt niet meer tot het bouwen van houten huizen. Voor Nieuw Nickerie werden aanbesteed een school, een hoofdonderwijzers-woning en een polikliniek, alles in steen. En voor het Lelydorpplan wordt gedacht aan

leemstenen huizen, de grondstof waarvoor ter plaatse gegraven kan worden.

De aanwezigheid in Suriname van een andere delfstof, kaolien of pottenbakkersklei, was al heel lang bekend. Thans zijn er nog eens monsters naar Nederland gezonden, voor een onderzoek naar de bruikbaarheid dezer klei voor de ceramische industrie.

Zelfs wanneer de Surinaamse handelsbalans, zoals die uit de statistiek van invoer en uitvoer af te leiden is, positief zou zijn, dan nog zou er rekening mede gehouden moeten worden, dat de uitgevoerde goederen voor het overgrote deel voor uitheemse rekening geproduceerd zijn, een toestand welke nog wel geruimen tijd bestaan zal blijven. Intussen echter is er nog steeds een nádelig verschil tussen de waarde van den invoer en die van den uitvoer. In den uitvoerstaat van het eerste halfjaar 1951 neemt als gewoonlijk de bauxiet de eerste plaats in, dan volgt hout, daarna rijst en eindelijk koffie; de rest is niet van groot belang. In 1950 werd twee millioen ton bauxiet verscheept, in de eerste negen maanden van het lopende jaar een millioen ton. De invoerstaat voor het eerste halfjaar 1951 bevat o.a. 141 personenauto's.

Te Nieuw Nickerie werd een naaml. vennootschap opgericht voor import- en exportzaken; het ligt voor de hand dat met recht een opbloei van den handel in het westelijkste district van Suriname verwacht wordt.

Het aantal winkels in Paramaribo verminderde van 864 in 1949 tot 763 in 1950, dat in de districten echter vermeerderde in deze periode van 595 tot 684. Een Haagse zaak in herenkleding en herenconfectie opende te Paramaribo een filiaal.

Ingevolge de laatste besprekingen in het Coördinatie College blijft het handelsverkeer van Suriname met Nederland in principe geliberaliseerd. Ter bescherming van de Surinaamse bedrijven evenwel zijn enkele artikelen gecontingenteerd.

Nog altijd wordt de rijstoogst door de landsregering tegen een vasten prijs opgekocht en, voor zover niet voor lokale consumptie nodig, uitgevoerd. Toen er een prijs van 7 cents per kg vastgesteld was en uit Nickerie een telegrafisch protest binnen kwam, waarbij om een verhoging van twee cents gevraagd werd, haastte men zich aan dit verzoek, eveneens telegrafisch ,te voldoen. De vraag is toen voorlopig onbeantwoord gebleven, of deze prijs niet te hoog geacht moest worden, zowel in verband met de belangen der binnenlandse verbruikers als met het oog op de buitenlandse markt.

Dat onder de tegenwoordige omstandigheden de behoefte van Suriname aan crediet groter dan ooit is, ligt zeer voor de hand. Zij blijkt b.v. uit het oprichten der hypotheekbank en uit de vele aanvragen welke bij het agentschap der Herstelbank te Paramaribo binnen komen. In Nickerie wordt geklaagd dat de Landbouwleenbank aldaar niet in voldoende mate in de behoefte aan crediet voldoen kan, waarom verzocht werd om de vestiging van een afdeling der Surinaamse Volkscredietbank. Ook ter Conference op Saint Croix is de credietvoorziening van den kleinen landbouw ter sprake gekomen.

Ten einde het saldo ten gunste van Nederland der Surinaamse betalingsbalans te verminderen, zal een lening gesloten worden, hetzij bij den staat, hetzij bij particulieren.

Van de lening van zes millioen waartoe indertijd besloten werd (3% premielening) wordt thans één millioen uitgegeven, waarvan voorlopig de helft geplaatst zal worden.

Daar de begroting voor 1951 nog niet afgehandeld was, moest in October een credietverordening aan de Staten ter goedkeuring voorgelegd worden, ten einde de landsregering in staat te stellen nog niet goedgekeurde uitgaven te doen; het betrof hier z.g. urgentie-uitgaven. De Staten vonden het bedrag te hoog en sommige uitgaven niet voldoende urgent. Intussen betroffen de uitgaven waarvoor een crediet aangevraagd was vooral den landbouw, de visserij en de veeteelt.

Er bestaat goede kans dat het kapitaal nodig voor de instelling van een binnenlandsen luchtvaartdienst bijeen gebracht zal worden; uit Miami zelfs kwam een bericht van deelneming.

Een belemmering voor de scheepvaart zal weggenomen zijn, wanneer volgend jaar het bassin bij Moengo gereed zal zijn, dat gegraven wordt om de schepen gelegenheid te geven om te draaien, zodat zij niet meer na beladen te zijn achterwaarts varende de Cottica behoeven te verlaten.

Nadere gegevens aangaande de gehouden volkstelling zijn nog niet bekend gemaakt; een der plaatselijke bladen evenwel wist te berichten dat er ultimo 1950, dus nu bijna een jaar geleden, in Paramaribo 80.000 mensen woonden en in de districten, zonder Bosnegers en Indianen, 116000. Dit zou in totaal een vermeerdering betekenen van een kleine 20.000 zielen, vergeleken bij de opgave in het laatst in druk verschenen Surinaams Verslag, dat over het jaar 1946.

Met enigen ophef werd indertijd bericht, dat in Boven Suriname in een Indianendorp tegelijk twee en twintig huwelijken gesloten zijn, inderdaad een bizondere gebeurtenis. Er was dan ook veel belangstelling; de minister-president, de districts commissaris, een R.K.geestelijke en andere autoriteiten waren aanwezig, twee ambtenaren van den Burgelijken Stand waren vooruit gereisd, om zeker formaliteiten voor te bereiden.

Gaan de Bosnegers hun agrarische werkwijze verbeteren? Een Ganzeeër heeft een soort diploma verworven voor practischen landbouw en veeteelt en zal aan zijn dorpsgenoten de juiste methoden trachten bij te brengen. Dertien beginnelingen hadden reeds in 1950 bij het aanleggen van kostgronden van de voorlichting gebruik gemaakt van het departement van Landbouw. Een landbouwersvereniging werd onder de bewoners van Ganzee opgericht.

De verjaardagen der stichting van de Chinese en van de Indonesische republiek werden te Paramaribo gevierd door de twee bevolkingsgroepen voor wie deze gedenkdagen herinneren aan het land van herkomst. De Chinezen hielden hun winkels gesloten en de Indonesiërs kwamen ten getale van ongeveer 3000 bijeen, om te worden toegesproken door den in Suriname gevestigden commissaris der republiek. Velen konden het gesprokene niet volgen, omdat de commissaris zich van de Maleise taal bediende, welke de meest van Java en Madoera herkomstige immigranten niet verstaan.

De beweging onder de Indonesische ingezetenen, gericht op repatrië-

ring, heeft ook de nationaliteitskwestie tot ondergrond. Afgezien van allerlei ingewikkeldheden komt de zaak hierop neer, dat de in Suriname geborenen de Nederlandse nationaliteit (het onderdaanschap is afgeschaft) behouden, tenzij zij vóór 27 December van dit jaar voor de Indonesische opteren en de buiten Suriname (d.i. dus in het algemeen in Indonesië) geborenen de Indonesische behouden, tenzij zij vóór 27 December de Nederlandse kiezen. Als Indonesiërs in Suriname blijvende wonen zou men zekere rechten verliezen, maar het zó voor te stellen alsof het dus een kwestie wordt van vreemdeling worden of repatriëren, lijkt toch wel wat te ver te gaan. Misschien zou het instellen van een Surinaams burgerschap een oplossing brengen.

Intussen is er een stichting in het leven geroepen om den terugtocht te organiseren en is er sprake van dat Indonesiërs op Sumatra op coöperatieve basis den landbouw zouden gaan beoefenen. Een der bestaande Aziatische verenigingen is het met de actie niet eens en de Indonesische commissaris schijnt er ook niet enthousiast voor te zijn, vooral met het oog op de grote kosten, welke ook een bezwaar zouden vormen voor de repatriërenden zelf.

Natuurlijk zou verlies van een deel der Aziatische inwoners in het algemeen een verlies voor Suriname betekenen, hoewel tot dusver de Indonesische kleine landbouwers hoofdzakelijk voor eigen gebruik produceerden en dus niet al te veel bijdroegen tot verbetering der Surinaamse handelsbalans.

Dat ook in Suriname de sociale voorzieningen ten dele door de bedrijven ter hand genomen worden, kan o.a. blijken uit het instellen door de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij van een collectieve levensverzekering voor haar personeel. Ook stichtte een handelsonderneming te Paramaribo een pensioenfonds voor haar mensen.

De Broedergemeente hoopt zich binnen kort meer nog dan te voren op de jeugdzorg te kunnen toeleggen. Aan de conferentie van dit jaar te Itaca in de V.S. van de W(orld) A(ssembly) of Y(outh) heeft ook Suriname deelgenomen.

Gelden voor een opvoedingsgesticht voor meisjes zullen in de volgende begroting uitgetrokken worden.

De organisatie van den arbeid is een stapje verder voortgeschreden door de stichting van een Vereniging van Technici in Suriname, voorlopig gevormd door de opzichters en voorlieden van het departement van Openbare Werken en Verkeer. In den tot stand gekomen Raad van Vakcentralen zijn de vertegenwoordigers opgenomen van een viertal werknemers-organisaties. Er is beweerd dat deze Raad „sectarisch" is en dat er daarom behoefte zou bestaan aan een neutrale vakcentrale. Aan de karrelieden-vereniging schijnt nieuw leven ingeblazen te zijn; bericht werd, dat in het vervolg op den groten particulieren steiger aan den Waterkant slechts „georganiseerde" karrelieden toegelaten zullen worden tot het afhalen van lading, een regeling welke slechts dan uitvoerbaar lijkt wanneer de handel eenparig medewerkt.

Curieus is een oproep in de pers van het Comité voor Opbouw en Autonomie (tegen elke vorm van corruptie en nepotisme), gericht tot allen die in den loop der jaren uit overheidsdiensten ontslagen zijn; hun werdt verzocht zich bij het Comité te melden.

Ten einde een inzicht te verkrijgen betreffende den omvang der arbeidersreserve waarover eventueel beschikt zal kunnen worden, is een onderzoek ingesteld naar het aantal werklozen. Eveneens in verband met de plannen tot opbouw is een aanvang gemaakt met een onderzoek naar de huishoudbudgets van gezinnen te Paramaribo.

Er is een vereniging gesticht van academici in Suriname werkzaam.

Nog altijd trekt Suriname technici van buiten de eigen grenzen. Wij lezen van de komst gedurende de laatste maanden van een veldgeoloog, van een meteoroloog, van deskundigen voor het Planbureau en voor de Stichting v.d. Mechanischen Landbouw; een statisticus wordt verwacht. De directeur van het Onderwijs is afgetreden en wordt vervangen door een man van het land.

In de Staten werd er aanmerking op gemaakt, dat er een analyste uit Nederland aangenomen was, terwijl er voor het vak in kwestie een opleiding in Suriname bestaat. De dame in kwestie zou ook op een veel te hoog salaris aangesteld zijn, veel hoger dan zij in Nederland genieten zou, d.w.z. wanneer het Surinaamse salaris met twee vermenigvuldigd wordt. Dit laatste gaat alleen op in verband met de grotere koopkracht van den Surinaamse gulden, in Suriname besteed. Toch kan men iets voor de vergelijking in kwestie voelen, wanneer men de te Paramaribo geldende prijzen in aanmerking neemt, niet alleen prijzen van voedingsmiddelen en kleding; in het Landshospitaal bv., om maar één voorbeeld te noemen, worden de patiënten eerste klasse verpleegd à zes gulden per dag.

Hoezeer de bevolking, althans die in de stad, verlangend is naar voortgezet onderwijs kan hieruit blijken, dat zich dit jaar voor toelating tot de MULO-scholen 1261 candidaten hebben aangemeld, waarvan er echter slechts 619, dus minder dan de helft, aan de eisen van het toelatingsexamen voldeden.

Ook voor het ambachtsonderwijs is de belangstelling zeer bevredigend. De nieuwe cursus der ambachtschool, thans ook wel technische school genoemd, is 1 November aangevangen. De school is gesplitst in een dag- en een avondschool; de leerlingen moeten de zesde klasse der lagere school doorlopen hebben, de dagleerlingen bovendien een toelatingsexamen afleggen. De school telt thans 460 leerlingen, waarvan 165 die de dagcursus volgen. Nickerie heeft om een eigen technische school gevraagd; dat de bouw van een MULO-school aldaar aanbesteed is bewijst dat ook het algemeen vormend onderwijs er niet verwaarloosd zal worden.

Voor de landbouwcursus konden dit jaar vijftien nieuwe leerlingen aangenomen worden. Men zal zoveel mogelijk het programma van Deventer volgen; er wordt geen lesgeld geheven en voor den arbeid welken de cursisten te verrichten hebben worden zij betaald. Voor de toelating wordt vereist MULO-vooropleiding A of B.

Te Moengo is door de Sur. Bauxiet Maatsch. een nieuwe school gebouwd, welke aan de Broedergemeente verhuurd wordt.

Dat de belangstelling voor het Spaans niet verflauwt, kan hieruit blijken, dat er dit jaar een radiovoordracht in die taal gehouden is,

ter bevordering van de studie er van. Voor de Surinamers op de Ned. Antillen werd een causerie gehouden in het Negerengels, met de geschiedenis der bekende helden van den strijd der Bosnegers tot onderwerp. In bewerking zijn bij een der Surinaamse missionarissen een dictionaire en een bibliographie voor het Negerengels.

Het voorlichtingsinstituut dat vroeger V(oorlichting), I(nlichtingen) en P(ropaganda) heette, is omgedoopt in V(olksontwikkeling) & V(olksvoorlichting). Een ambtenaar voor dezen dienst zal nog dit jaar of begin volgend jaar aangewezen worden; gelden voor het instituut zijn in de begroting voor 1952 uitgetrokken.

De dienst der volksgezondheid heeft een twede huis aan huis onderzoek gehouden in het belang der filariabestrijding. Aangenomen wordt dat van de Surinaamse bevolking vijf per duizend personen met lepra besmet zijn, wat vergelijkenderwijze als niet ongunstig beschouwd wordt; van de jaarlijkse uitgaven voor de bestrijding van volksziekten komt meer dan de helft ten bate van de leprabestrijding, wat echter niet voldoende geacht wordt. Aan de deze maand te Buenos Aires te houden Pan Am. Lepra Conferentie schijnt Suriname geen deel te zullen nemen; het is niet bekend waarom niet.

Het Landshospitaal te Paramaribo, het vroegere Militair Hospitaal, bestaat twee honderd jaar en voldoet niet meer aan de eisen; vooral is er geen voldoende ligruimte voor patiënten. Aan den bouw van een nieuw hospitaal is men nog niet toegekomen; een voorlopige oplossing zal gevonden moeten worden in deelneming in het uitbreidingsplan van het R.K. ziekenhuis en in het stichten van een paviljoen voor gouvernements rekening.

Dat er in Nickerie een kliniek zal komen is reeds vermeld.

In zake het defensie conflict van indertijd valt niets nieuws te vermelden; de status quo Mariniers-Landmacht blijft voorshands bestaan.

Tot de uitzending van een nieuw vrijwilligers-contingent uit Suriname voor de strijdkrachten der V.N. in Korea is reeds besloten. Van het eerste zijn twee man gesneuveld.

Dit jaar is de telefoondienst geautomatiseerd, en de straatverlichting in de stad wordt geheel een electrische.

Het Natuur Centrum Suriname organiseerde een kleine tentoonstelling van Surinaamse fauna; gehoopt wordt dat men op den duur zal kunnen komen tot een dierentuin.

De Surinamers houden van feestjes en pretjes en in het blad *Varia* treft men tegenwoordig een kolom met een soort „society news" aan, waarin vermeld wordt wie er partijtjes gegeven hebben en ter ere waarvan.

Ook dit jaar is „konfriejarie" weder met opgewektheid gevierd; het is zeker aardig, dat men de oude traditie voortgezet heeft de week van 31 Augustus als feestweek te doen gelden.

15 Dec. 1951 M.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Nog maar acht weken geleden is de vorige kroniek gedagtekend, en de nieuwsbronnen hebben sedert dien niet overvloedig gevloeid.

Van de reis der heren Da Costa Gomez en De la Try Ellis naar Den Haag ter voorbereiding van de Rondetafelconferentie is niet veel uitgelekt.

Daarna zijn mrs. Van Schaik, Van Helsdingen en Van der Grinten naar de West gevlogen, maar een parlementaire commissie, zoals vroeger, zal niet daarheen komen. De minister zou het wel willen, maar mr Da Costa Gomez vreest pottenkijkers en schade aan het beginsel der wederzijdse gelijkwaardigheid. De delegaties zijn over en weer vastgesteld: de Ned. Antillen benoemden niet minder dan 12 leden; Nederland wees 7 leden en evenveel plaatsvervangers aan. De Haagse correspondent van *Beurs- en Nieuwsberichten* heeft ook iets verteld van een schets van een voorontwerp-rijksgrondwet, die ontworpen zou zijn, waarbij zou gedacht zijn aan adviserende vertegenwoordigers van de Nederlandse Antillen in de Staten-Generaal. Van Arubaanse zijde wordt weer aangestuurd op een eigen status.

Een groot hotelplan voor de drie benedenwindse eilanden heeft enige weken de gemoederen vervuld. Alles deed wat Monte Carlo-achtig aan. Aruba zou daarbij Curaçao de loef afsteken en Bonaire zou maar zo'n beetje achteraan komen. Er werd hoog van de toren geblazen. De regering moest dit en dat doen, en vóór 24 November diende de voorstellen te zijn aangenomen. Het werd die dag, en de pers zweeg.

Het rapport van de Commissie, die over het prostitutievraagstuk te adviseren had, is verschenen. De *Amigoe* van 3 December deelt er iets uit mee. Mag men deze mededelingen geloven, dan komt het neer op een uitgebreide reglementering der prostitutie, een standpunt, dat het moederland ongeveer een halve eeuw geleden onder leiding van ds H. Pierson uit principiële motieven verlaten heeft, en Nederland niet alleen.

23 Dec. 1951. F.

